

ПРОКУРАТУРА

ДОКЛАД
ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА
И ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА
И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ
ПРЕЗ 2024 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

Обобщени изводи за дейността на прокуратурата и на разследващите органи

1. Резултати и тенденции в противодействието на престъпността. Фактори с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и на другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността	1
2. Необходими мерки и законодателни промени.....	18

РАЗДЕЛ ВТОРИ

Дейност на териториалните прокуратури

I. ДОСЪДЕБНА ФАЗА	27
1. Преписки. Проверки по чл. 145 ЗСВ – срочност, резултати, мерки	27
2. Следствен надзор.....	31
2.1. Обобщени данни по видове досъдебни производства съобразно систематиката на НК, вкл. по отношение на пострадалите лица и на оцетените юридически лица от престъпления.....	31
2.2. Приключване и срочност на разследването.....	38
2.3. Решени досъдебни производства от прокурор. Видове решения.....	40
II. СЪДЕБНА ФАЗА	50
1. Наказателносъдебен надзор.....	50
2. Постановени оправдателни присъди и върнати от съда дела.....	54
3. Гражданскосъдебен надзор.....	61
4. Осъдителни решения срещу Прокуратурата на РБ на основания в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Изпълнение на индивидуални и общи мерки във връзка с решения на Европейския съд по правата на човека по дела срещу България	63
5. Изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки.....	65
III. Дейност по изпълнение на препоръките в рамките на Върховенството на правото. Наказателни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес	69
IV. Дейност по административносъдебния надзор и надзора за законност	90
V. Международно правно сътрудничество	97
VI. Административна и контролно-ревизионна дейност	101
VII. Натовареност на прокурорските и на следствените органи	106

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

Дейност на Върховната касационна прокуратура	114
--	-----

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ

Приоритети в дейността на прокуратурата и на разследващите органи	138
---	-----

Използвани съкращения

АДФИ	Агенция за държавна финансова инспекция
АП	Апелативна прокуратура
АПК	Административнопроцесуален кодекс
АСН	Административносъдебен надзор
АСпП	Апелативна специализирана прокуратура
АФКОС	Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ – МВР
БП	Бързи производства
ВАП	Върховна административна прокуратура
ВАС	Върховен административен съд
ВДС	Веществени доказателствени средства
ВКП	Върховна касационна прокуратура
ВКС	Върховен касационен съд
ВП	Върховна прокуратура
ВоАП	Военно-апелативна прокуратура
ВСС	Висш съдебен съвет
ГДИН – МП	Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерството на правосъдието
ГПК	Граждански процесуален кодекс
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
ДООИ	Дела от особен обществен интерес
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс
ДП	Досъдебни производства
ДПОР	Досъдебни производства, разследвани по общия ред
ЕВРОПОЛ	Европейска полицейска служба
ЕЗА	Европейска заповед за арест
ЕЗР	Европейска заповед за разследване
ЕК	Европейска комисия
ЕКЗПЧОС	Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи
ЕС	Европейски съюз
ЕСПЧ	Европейски съд по правата на човека
ЗАНН	Закон за административните нарушения и наказания
ЗДвП	Закон за движение по пътищата
ЗЕЕЗА	Закон за екстрадицията и европейската заповед за арест
ЗЕЗР	Закон за европейската заповед за разследване
ЗИДНПК	Закон за изменение и допълнение на НПК
ЗИНЗС	Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗОДОВ	Закон за отговорността на държавата и общините за вреди
ЗОНПИ	Закон за отнемане на незаконно придобито имущество
ЗПИИСАННЛСМВЛС	Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода
ЗПКОНПИ	Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество
ЗСВ	Закон за съдебната власт
ИВСС	Инспекторат към Висшия съдебен съвет

КПКОНПИ	Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество
КПК	Комисия за противодействие на корупцията
КОНПИ	Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество
МВР	Министерство на вътрешните работи
МП	Министерство на правосъдието
МПП	Молба за правна помощ
НАП	Национална агенция по приходите
НЗ	Надзор за законност
НИП	Национален институт на правосъдието
НК	Наказателен кодекс
НПК	Наказателно-процесуален кодекс
НСлС	Национална следствена служба
НСН	Наказателносъдебен надзор
ОП	Окръжна прокуратура
ОЛАФ	Европейската служба за борба с измамите
ОПГ	Организирана престъпна група
ОСЛО	Окръжен следствен отдел
ОФГ	Очевидна фактическа грешка
ПК на ВСС	Прокурорска колегия на Висшия съдебен съвет
ППЗИНЗС	Правилник за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража
ПРБ	Прокуратура на Република България
РП	Районна прокуратура
СГП	Софийска градска прокуратура
СГС	Софийски градски съд
СЕР	Съвместни екипи за разследване
СЕС	Съд на Европейския съюз
СН	Специален надзор
СпП	Специализирана прокуратура
СРП	Софийска районна прокуратура
СРС	Специални разузнавателни средства
УИС	Унифицирана информационна система
ЦИССС	Централизирана информационна система на следствените служби
ЮЛ	Юридическо лице

Годишният доклад представя информация за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи през 2024 г. Изготвя се и се внася съобразно конституционните изисквания за изслушване на главния прокурор и приемането на доклада със съответно решение в пленума на Висшия съдебен съвет на основание чл. 138а, ал. 1 от Закона за съдебната власт, с оглед разпоредбите на чл. 84, т. 16, изр. първо от Конституцията на Република България.

Дейността на прокуратурата и на разследващите органи през 2024 г. се отчита съгласно обхвата и структурата, утвърдени със Заповед № РД-04-350 от 09.12.2024 г. на и.ф. главен прокурор. Представена е дейността по правоприлагане в съответствие с актуалната конституционна и законова уредба, по основни направления – разследване на престъпленията, взаимодействие с Европейската прокуратура, международно правно сътрудничество по наказателни дела, наказателносъдебен, гражданскосъдебен и административносъдебен надзор, изпълнение на наказанията. Отчетена е и дейността по изпълнение на препоръките в рамките на Върховенството на правото.

В отделен раздел са анализирани резултатите по делата от особен обществен интерес (обобщени данни за корупционни престъпления, за организирана престъпност, престъпления, свързани със засягане на финансовите интереси на Европейския съюз, трафик на хора, данъчни и финансови престъпления, трафик на наркотици, изпиране на пари и др.).

Представена е и информация за административноорганизационното и кадровото осигуряване на магистратите и служителите в прокуратурата и взаимодействието с отговорните в противодействието на престъпността институции, както и реализирани мерки за повишаване на квалификацията на прокурорите, следователите и служителите.

Отчетена е дейността за 2024 г. на Върховната касационна прокуратура, Националната следствена служба, прокуратурите в страната с обща компетентност, Военно-апелативната прокуратура и военноокръжните прокуратури. Докладът съдържа обобщени данни и за дейността на разследващите полицаи, на разследващите военни полицаи, на разследващите митнически инспектори и на разследващите инспектори от Комисията за противодействие на корупцията, изведени от докладите до главния прокурор за дейността на разследващите органи в Министерството на вътрешните работи, Министерството на отбраната, Комисията за противодействие на корупцията, Министерството на финансите, в т. ч. за регистрираните и разкритите престъпления, както и изведените проблеми и предложения. Отражена е и дейността на Националното бюро на България в Евроджъст. Статистическите данни са представени в обобщен и синтезиран вид, в таблици и графики, като са анализирани в съпоставка за тригодишен период.

Посочени са основните фактори за 2024 г. с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността. Представени са решенията и оставащите проблеми в дейността на прокуратурата и на разследващите органи, като са изведени основни експертни предложения за необходими законови промени и други мерки за повишаване на ефективността в правоприлагането и правораздаването. Сочат се реализираните, съответно изведените приоритети за правилното прилагане на закона за 2025 г. и дългосрочно.

Към доклада са приложени статистически данни и графична информация, съобразени с териториалното деление и актуалната съдебна карта, компетентността и нивата на прокуратурите, както и резюме на докладите на Националната следствена служба и на Националното бюро на България в Евроджъст.

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

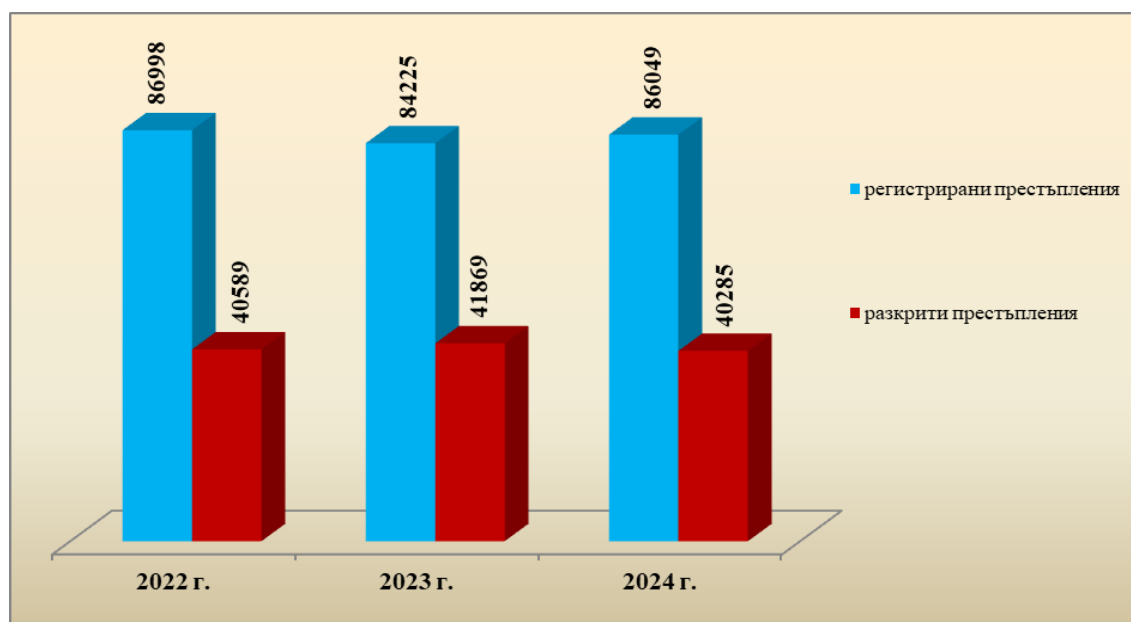
ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ¹

1. Резултати и тенденции в противодействието на престъпността

1.1. Регистрирана и разкрита престъпност

Дейността на прокуратурата в противодействието на престъпността е функция от дейността на компетентните държавни органи по регистриране и разкриване на престъпленията. По данни на МВР², през 2024 г. са регистрирани 86 049 (84 225; 86 998)³ престъпления, които са с 2.2% повече спрямо регистрираните престъпления през 2023 г., но с 1.1% по-малко спрямо 2022 г.

Разкрити са 40 285 (41 869; 40 589) престъпления, като се отчита намаление спрямо предходните два периода в абсолютни стойности. Налице е намаление спрямо 2023 г. на относителния дял на разкритите спрямо регистрираните престъпления – 46.8%, при 49.7% за 2023 г. и увеличение спрямо 2022 г., когато този дял е бил 46.7%.



Фиг. 1. Регистрирана и разкрита престъпност в последните три години

Съобразно структурата на регистрираната престъпност⁴, и през настоящия отчетен период с най-висок дял спрямо общо регистрираните престъпления са престъпленията против собствеността – 37.6% (40%; 41%), като се отчита спад спрямо предходните два отчетни периода. Следват общоопасните престъпления с дял от 28.4% (27.8%; 28.5%), които запазват сравнително устойчив дял в тригодишния период. Делът на регистрираните икономически престъпления от общо регистрираните е с идентична стойност с този през 2023 г. и с минимален спад от 0.2 процентни пункта спрямо 2022 г. – 13.2% (13.2%; 13.4%). Престъпленията против личността са 9.9% от общо регистрираните

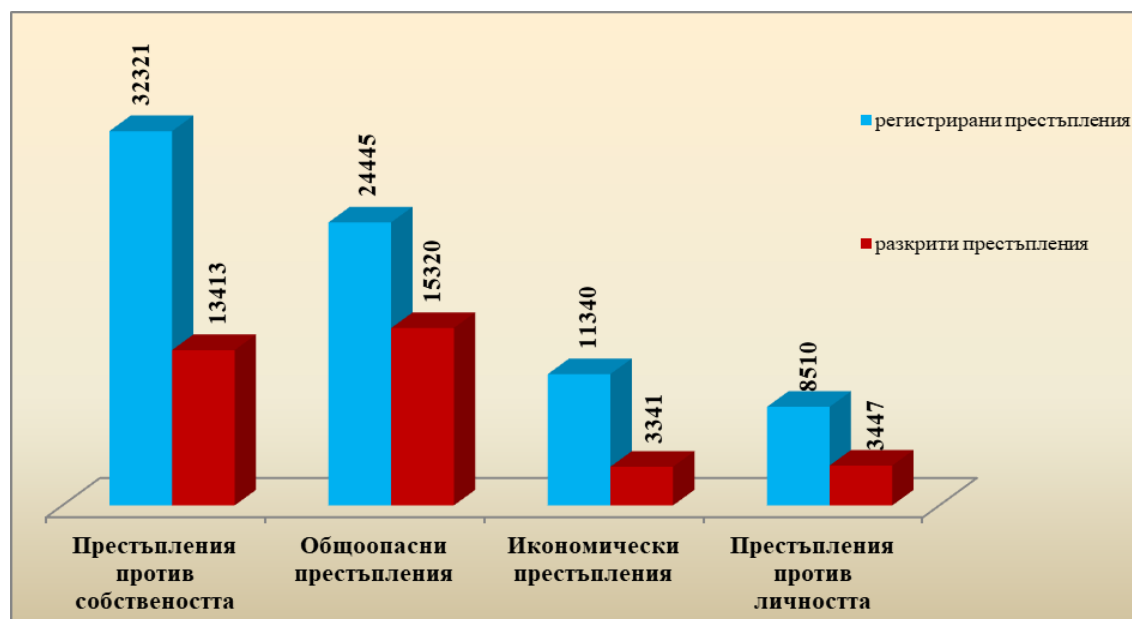
¹ Обобщените данни от този раздел са разгледани подробно в следващите раздели на доклада.

² Данните за регистрираната и разкритата престъпност, ползвани в настоящия доклад, са изведени от предоставените в Доклада на МВР обобщени данни за 2024 г., съпоставени с данните за 2023 г. и 2022 г., които се различават от тези, предоставени от МВР в докладите им за 2023 г. и за 2022 г.

³ Данните в скобите са съответно за 2023 г. и за 2022 г.

⁴ В предоставената от Министерството на вътрешните работи информация дейността на структурите на МВР, провеждащи разследване по наказателни производства, както и данните за регистрираните и за разкритите престъпления, е представена по следните видове престъпна дейност – престъпления против собствеността, общоопасни престъпления, престъпления против личността и икономически престъпления.

през 2023 г. престъпления, при 8% през 2023 г. и 6.3% през 2022 г., като се отчита увеличение спрямо предходните две години, съответно с 1.9 процентни пункта спрямо 2023 г. и с 3.6 процентни пункта спрямо 2022 г.



Фиг. 2. Регистрирана и разкрита престъпност по вид престъпна дейност

А. Престъпления против собствеността

Регистрираните през настоящата отчетна година 32 321 (33 693; 35 662) престъпления против собствеността са по-малко с 4.1% спрямо 2023 г. и с 9.4% – спрямо 2022 г. Разкрити са 13 413 (13 860; 13 107), т.е. 41.5% (41.1%; 36.8%) от регистрираните престъпления през 2024 г., както и още 2 486 престъпления, регистрирани в предходен период.

Регистрираните грабежи са 913 (899; 902), от които са разкрити 519 (549; 539), т.е. 56.8% (61.1%; 59.8%). Разкрити са и 108 грабежа, регистрирани в предходен период. Регистрираните кражби⁵ са 24 610 (26 153; 28 250), разкрити са 10 888 (11 299; 10 710), което съставлява 44.2% (43.2%; 37.9%). Разкрити са и 1 853 кражби, регистрирани в предходен период. За тригодишния период се наблюдава ръст на разкриваемостта при кражбите и динамика на разкриваемостта при грабежите. Регистрираните измами са 2 748 (2 379; 2 299), като от тях са разкрити 263 (237; 259), което съставлява 9.6% (10%; 11.3%). Разкрити са и 256 (270; 244) измами, регистрирани в предходен период. Броят на регистрираните измами през настоящата отчетна година се е увеличил като абсолютни стойности, но делът на разкритите от регистрираните намалява за тригодишния период.

Б. Общопасни престъпления

Регистрираните общопасни престъпления през настоящата отчетна година са 24 445 (23 397; 24 774), като спрямо 2023 г. се отчита увеличение с 4.5%, а спрямо 2022 г. – намаление с 1.3%. От тях са разкрити 15 320 (16 482; 16 993), т.е. 62.7% (70.4%; 68.6%). Разкрити са още и 3 661 (3 137; 2 817) престъпления, регистрирани в предходен период.

Регистрираните престъпления, свързани с посегателства спрямо МПС, са 1 193 (1 317; 1 513), като е налице намаление – с 9.4% спрямо 2023 г. и с 21.2% спрямо 2022 г. От тях разкрити са 257 (305; 329) престъпления, както и 105 (93; 80) престъпления, регистрирани в предходен период. Регистрираните през 2024 г. престъпления, свързани с наркотици, са 6 713 (5 691; 5 356), като бележат ръст, съответно с 18% и с 25.3% спрямо предходните две години. Разкрити са 4 694 (4 540; 4 054), както и 898 (723; 633)

⁵ Съгласно отчетността на МВР, подвидовете кражби са т. нар. „джебчийски“, „взломни“, „домови“, от офиси, от магазини, кражби на части и вещи от МПС, на оръжие и боеприпаси, на селскостопанска продукция, домашни животни и птици.

престъпления, регистрирани в предходен период. Регистрирани са 1 083 (971; 1 073) палежа, като от тях са разкрити 123 (116; 122), както и 50 (60; 45) палежа, регистрирани в предходен период.

В. Икономически престъпления⁶

През 2024 г. са регистрирани 11 340 (11 100; 11 642) икономически престъпления, които са с 2.2% повече спрямо 2023 г. и с 2.6% по-малко спрямо 2022 г. Разкрити са 3 341 (3 398; 3 556), или 29.5% (30.6%; 30.5%) и 1 393 (1 492; 1 557) икономически престъпления, регистрирани в предходен период.

По видове, икономическите престъпления се разпределят, както следва:

- ✓ против собствеността – регистрирани 2 141 (1 933; 1 736), от които са разкрити 183 (185; 159), както и 225 (232; 228) регистрирани в предходен период;
- ✓ против интелектуалната собственост – регистрирани 404 (414; 359), разкрити – 108 (121; 102), както и 120 (117; 89) регистрирани в предходен период;
- ✓ против стопанството, финансовата, данъчната и осигурителната системи – регистрирани 5 406 (5 670; 6 065), разкрити – 1 983 (2 029; 2 144), както и 551 (541; 604) регистрирани в предходен период;
- ✓ против дейността на държавни органи и организации – регистрирани 91 (121; 126), разкрити – 49 (73; 78), както и 14 (10; 9) регистрирани в предходен период;
- ✓ документни престъпления – регистрирани 2 785 (2 535; 2 871), разкрити – 927 (915; 973) и 444 (536; 573) регистрирани в предходен период;
- ✓ компютърни престъпления – регистрирани 108 (92; 95), разкрити – 0 (3; 5) и 0 (3; 1) регистрирани в предходен период;
- ✓ същински корупционни престъпления – регистрирани 69 (98; 105), от които са разкрити 48 (78; 80), както и 12 (8; 9) регистрирани в предходен период;
- ✓ престъпления от длъжностни лица с вероятен корупционен мотив – регистрирани 131 (189; 182), от които са разкрити 25 (36; 25), както и 36 (23; 31) регистрирани в предходен период;
- ✓ злоупотреба със служебно положение на длъжностни лица и престъпления на недлъжностни лица с вероятен корупционен мотив – регистрирани 221 (285; 247), от които са разкрити 29 (83; 56), както и 50 (59; 73) регистрирани в предходен период.

Г. Престъпления против личността

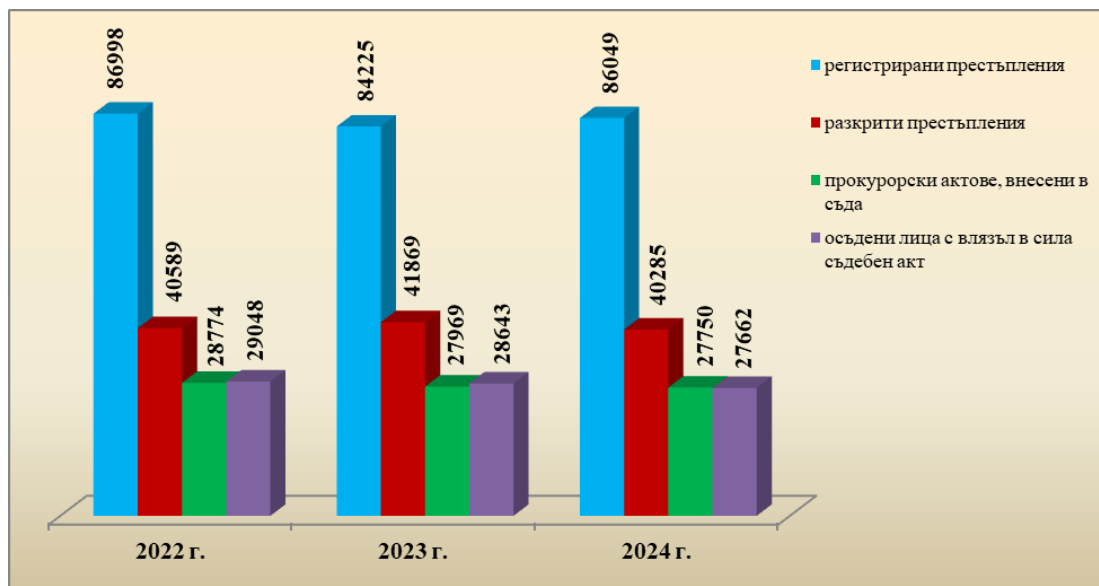
Регистрирани са 8 510 (6 744; 5 455) престъпления, които са повече с 26.2% спрямо 2023 г. и с 56% спрямо 2022 г. Разкрити са 3 447 (2 806; 1 897) или 40.5% (41.6%; 34.8%) от регистрираните през отчетната година и 1 132 (904; 791) престъпления, регистрирани в предходен период.

1.2. Структура на регистрираната, разкритата и наказаната⁷ престъпност

Съпоставката на структурите на регистрираната и съответно на разкритата и наказаната престъпност сочи съществени различия, което се предпоставя основно от разкриваемостта на съответните видове престъпления.

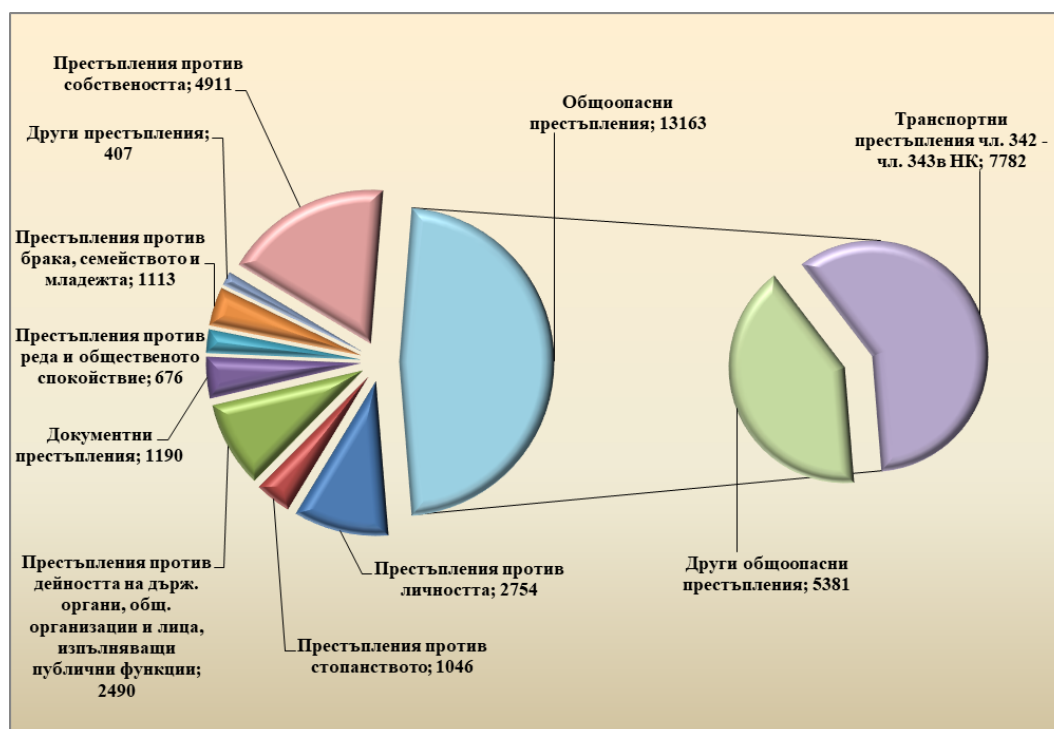
⁶ Икономическите престъпления, съгласно отчетността на МВР, включват: престъпленията против стопанството; финансовата, данъчната и осигурителната система; против интелектуалната собственост; против дейността на държавни органи и организации; против собствеността; документните престъпления; компютърните престъпления; същински корупционни престъпления; престъпления от длъжностни лица с вероятен корупционен мотив и злоупотреба със служебно положение на длъжностни лица и престъпления на недлъжностни лица с вероятен корупционен мотив.

⁷ За целите на настоящия анализ, условно наказаната престъпност се разглежда чрез годишните данни за внесени прокурорски актове и осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт.



Фиг. 3. Регистрирана, разкрита и наказана престъпност в последните три години

Структурата на престъпността, съобразно внесените в съда прокурорски актове, през 2024 г. е незначително променена спрямо тази през 2023 г. и 2022 г.



Фиг. 4. Структура на престъпността по внесените в съда прокурорски актове, по видове престъпления от НК

Структуроопределящ при наказаната престъпност е обемът на общопасните престъпления, които са с най-висока разкриваемост (62.7%) и внесените в съда прокурорски актове за тях съставляват 47.4% от общо внесените прокурорски актове в съда. Следват престъпленията против собствеността, които са с разкриваемост от 41.5% при дял на внесените прокурорски актове от 17.7% – резултат и на усложнената престъпна дейност (значителен брой деяния се квалифицират и отчитат като едно продължавано престъпление).

На следващите две позиции са престъпленията против личността и престъпленията против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи

публични функции, които разменят позициите си спрямо предходните две години. Документните престъпления заемат същата позиция, като през 2023 г. и през 2022 г. Следват престъпленията против брака, семейството и младежта и престъпленията против стопанството, които са с една позиция по-ниско спрямо 2023 г. и 2022 г. Останалите престъпления (против реда и общественото спокойствие; против правата на гражданите и други престъпления от останалите глави на НК) за тригодишния период не променят позициите си.

ОБООБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ⁸

Общо за всички прокуратури – териториални прокуратури с обща и специална компетентност и ВКП

През 2024 г. прокурорите са работили общо по 292 034 (291 281; 280 454) преписки, от които в териториалните прокуратури – 245 829 (241 916; 228 450) преписки по следствения надзор и 16 864 (20 509; 21 204) преписки по административносъдебния надзор и надзора за законност, и във ВКП – по 29 341 (28 046; 29 609) преписки.

Прокурорите от териториалните прокуратури са работили и по 223 737 (238 263; 220 243) досъдебни производства (ДП).

Прокурорите са участвали в 141 773 (141 301; 137 212) съдебни заседания по наказателни, административни и граждански дела, дела по международното правно сътрудничество, както и по изпълнение на наказанията.

Преписки

През настоящия отчетен период се наблюдава ръст на решените преписки, като за поредна година се запазва трайно висок делът им спрямо наблюдаваните – 96% (95.8%; 95.3%). С образуване на ДП са решени общо 38 486 (40 239; 40 350) преписки. Постановените откази да се образува ДП са 144 736 (137 720; 127 233), като се наблюдава ръст с 5.1% спрямо 2023 г. и с 13.8% спрямо 2022 г.

През 2024 г. броят на подадените сигнали от контролни органи е с 8.4% по-малко спрямо 2023 г., но с 13.4% повече спрямо 2022 г. – 2 051 (2 238; 1 808). Делът на образуваните въз основа на тях ДП, спрямо всички образувани ДП от прокурор е 2.8% (3.2%; 2.6%). Най-съществен и през настоящия отчетен период е броят на преписките, образувани по уведомление на Националната агенция по приходите – 1 778, като решени с образуване на ДП са 1 007. Образуваните преписки по уведомления на Агенцията „Митници“ са 153, като решени с образуване на ДП са 61, а по сигнали на Агенцията за държавна финансова инспекция – 111 преписки, по които са образувани 15 ДП⁹.

Инстанционен контрол по преписки и досъдебни производства

Апелативните и окръжните прокуратури са решили общо 14 380 (14 976; 14 344) инстанционни преписки, като от апелативните прокуратури са решени 4 558 (4 640; 4 480) преписки, а от окръжните – 9 822 (10 336; 9 864). Прокурорите от ВКП са се произнесли по 1 426 (1 302; 1 387) инстанционни преписки.

Потвърдените прокурорски актове от апелативните и окръжните прокуратури, съставляват дял от 82.6% (83.4%; 84.2%) спрямо всички инстанционни произнасяния.

Новообразувани дела

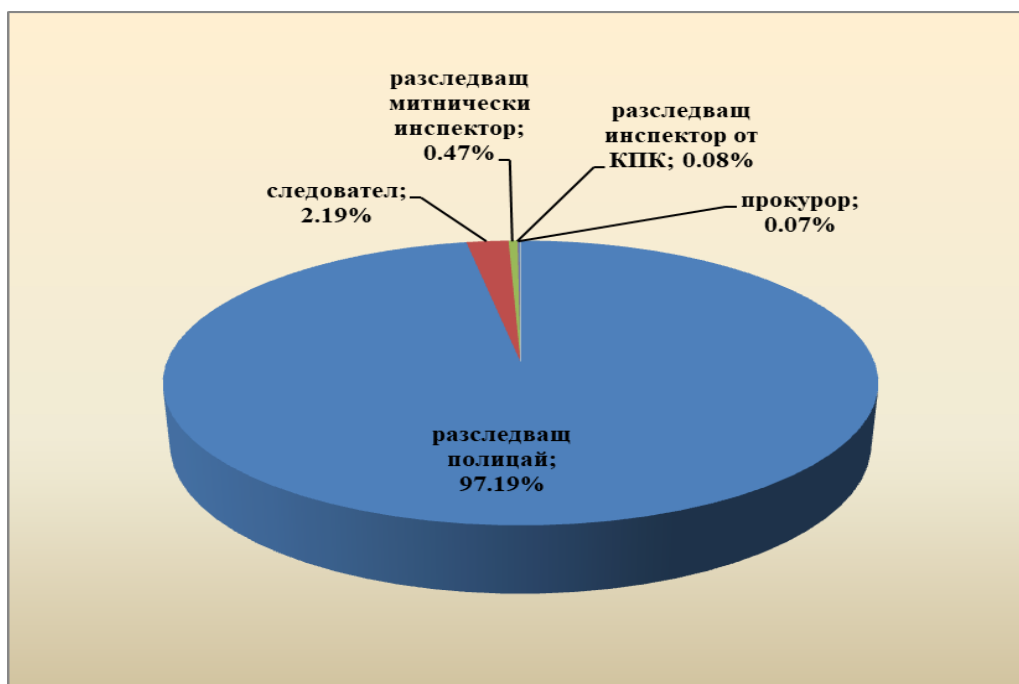
Новообразуваните през 2024 г. досъдебни производства са 89 145, които са по-малко спрямо 2023 г. (89 580 ДП) и спрямо 2022 г. (90 316 ДП). Разследваните досъдебни

⁸ Подробни данни – вж. Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“ и в Приложения № 1, 2 и 3.

⁹ Подробни данни – вж. Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“, т. I. „Досъдебна фаза“.

производства по общия ред (ДПОР), образувани през 2024 г., са 70 218 и са с 3.7% по-малко спрямо 2023 г. (72 934) и с 4.2% по-малко спрямо 2022 г. (73 300). Разследваните бързи производства (БП), образувани през настоящия отчетен период, са 18 927, което е с 13.7% повече спрямо 2023 г. (16 646) и с 11.2% повече спрямо 2022 г. (17 016).

Непроменено остава съотношението при разпределението на новообразуваните ДП, разследвани по общия ред от разследващите органи. Преобладаващият дял – над 97%, или 68 243 (70 948; 71 321) ДП са разследвани от разследващи полицаи. Следователите са провели разследване по 1 537 (1 652; 1 636) ДП. Разследващите митнически инспектори са работили по 365 (290; 279) новообразувани дела, военните разследващи полицаи в МО – по 163 (175; 161) ДП, разследващите инспектори към КПК – по 58, а прокурори – по 48 (54; 91) новообразувани производства.



Фиг. 5. Относителен дял на новообразуваните дела, разследвани по общия ред, по видове разследващи органи

Бързи производства

Делът на новообразуваните бързи производства, спрямо всички образувани ДП, е 21.2% (18.6%; 18.8%). Наблюдаваните бързи производства са 19 167 (16 827; 17 211), като се отчита ръст спрямо 2023 г. с 13.9% и с 11.4% спрямо 2022 г.

Приключени досъдебни производства и срочност на разследването

Досъдебните производства, по които разследването е приключило, са 95 026, като се отчита намаление спрямо предходните две години, съответно с 0.5% спрямо 2023 г. (95 471) и с 2% спрямо 2022 г. (96 968).

Запазва се висок делът на приключените разследвания в законоустановените срокове – 99.7% (99.6%; 99.9%), който съответства на 94 720 (95 095; 96 837) досъдебни производства, чието разследване е приключило в законов срок, и 306 (376; 131) приключени ДП извън този срок.

Решени досъдебни производства

През 2024 г. решените от прокурор дела¹⁰ са 159 670, при 176 116 ДП решени през 2023 г. и 161 905 ДП през 2022 г. Решените от прокурор дела, без прекратените по давност, са – 96 271 (93 472; 94 901), което сочи увеличение с 3% спрямо 2023 г. и с 1.4% спрямо 2022 г.

Внесени в съда прокурорски актове

В съда са внесени 27 750 (27 969; 28 774) прокурорски акта, които са по-малко с 0.8% спрямо 2023 г. и с 3.6% спрямо 2022 г. Обвинителните актове са 14 035 (14 271; 14 684), като съставляват 50.6% (51%; 51%) от всички актове, внесени в съда; предложенията за споразумения по чл. 381 НПК са 9 916 (10 342; 10 785), или 35.7% (37%; 37.5%); предложенията за споразумения по чл. 375а, ал. 1 НПК¹¹ са 1 888 (при 773 за 2023 г.), или 6.8% (при 2.8% за 2023 г.); постановленията с предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК са 1 911 (2 583; 3 305), или 6.9% (9.2%; 11.5%) от всички актове, внесени в съда.

Средният брой на внесените в съда прокурорски актове от един прокурор в районните прокуратури през 2024 г. е 32.7, при 33.8 акта за 2023 г. и 35.4 през 2022 г. Данните по този показател, отчетени в окръжните прокуратури през 2024 г. са 5.5 акта, при 5.5 през 2023 г. и 5.6 през 2022 г.

Прекратени досъдебни производства

Прекратените ДП (без тези по давност) са 34 607 (31 043; 31 302), като се отчита увеличение с 11.5% спрямо 2023 г. и с 10.6% спрямо 2022 г. Делът им спрямо всички приключени ДП е 36.4% (32.5%; 32.3%).

Прекратените по давност досъдебни производства са 63 399 (82 644; 67 004), като се отчита спад с 23.3% спрямо 2023 г. и с 5.4% спрямо 2022 г. От прекратените по давност дела 99.8% са за престъпления с неизвестен извършител, което е обективен фактор за прекратяване.

Спрени досъдебни производства

Запазено е устойчивото намаляване на броя на досъдебните производства, по които разследването е спряно, като спрямо предходната година намалението е с 3.7%, а спрямо 2022 г. – със 7.1%, при абсолютни стойности – 30 482 (31 668; 32 798) ДП.

Спрените наказателни производства поради неразкрит извършител съставляват 82.4% (84.6%; 84.8%) от общия брой спрени ДП през отчетната година.

СЪДЕБНА ФАЗА

Образуване, разгледани и решени дела

По внесените в съда 27 750 (27 969; 28 774) прокурорски акта, на съд са предадени 29 961 (30 360; 30 915) лица.

Образуване от съдилищата са 27 913 (28 122; 28 979) наказателни дела и са постановени 29 435 (30 236; 30 885) съдебни решения.

¹⁰ Досъдебното производство се отчита като решено, когато е постановено от прокурор едно от следните решения: прокурорски акт за внасяне на делото в съда; постановление за прекратяване на ДП, вкл. и по давност; постановление за спиране на ДП и постановление за изпращане на ДП по компетентност.

¹¹ Институтът е въведен със ЗИДНПК, обн. ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г.

Прокурорите са взели участие в 61 077 (61 146; 61 296) съдебни заседания и в 16 381 (16 673; 17 448) разпоредителни заседания по 38 183 (38 267; 38 108) наказателни производства.

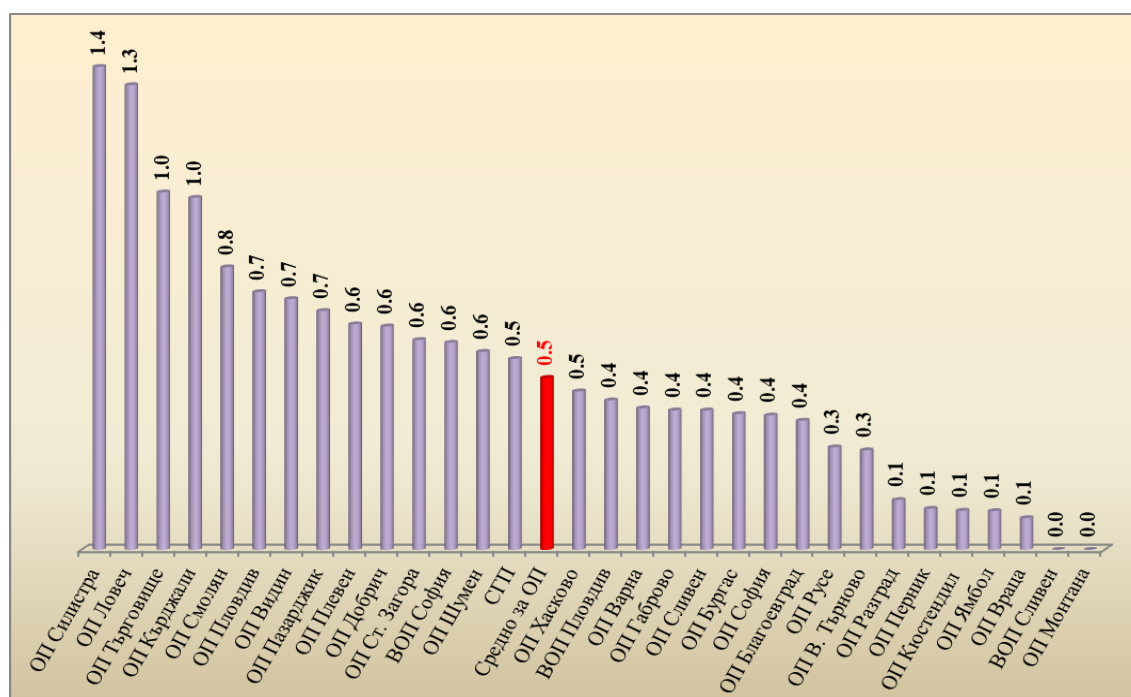
Осъдени и санкционирани лица

Трайно висок се запазва делът на осъдените и санкционираните лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица, по отношение на които е постановен окончателен съдебен акт (осъдени/санкционирани и оправдани) – 97.8% (97.6%; 97.8%). Броят на лицата с влезли в сила осъдителни и санкционни съдебни решения е 27 662 (28 643; 29 048), като се отчита спад с 3.4% спрямо 2023 г. и с 4.8% спрямо 2022 г.

Върнати дела на прокурор

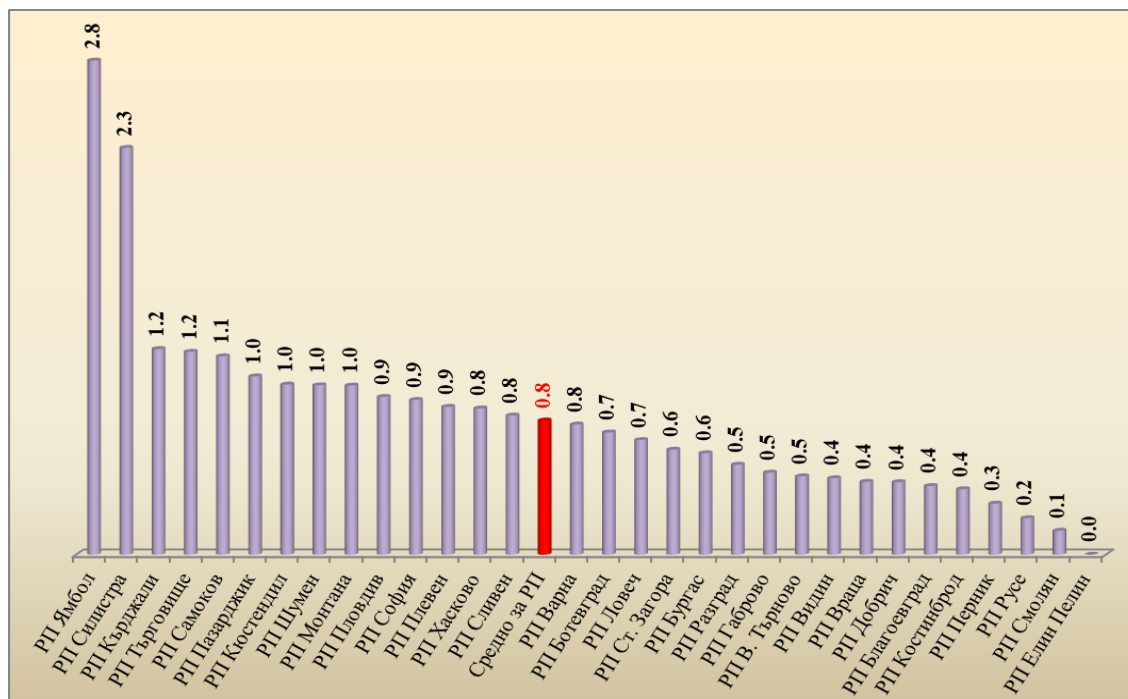
И през настоящия отчетен период се запазва положителната тенденция от последните години на незначителен дял на върнатите от съда досъдебни производства, спрямо внесените в съда прокурорски актове – 3% (2.9%; 2.9%), което е обективен критерий за ефективността на разследванията и качеството на прокурорската работа. В абсолютни стойности – 819 (821; 837), върнатите от съда дела през 2024 г. са по-малко както спрямо 2023 г., така и спрямо 2022 г., съответно с 0.2% и с 2.2%.

Данните за 2024 г., по прокуратури (окръжни и районни), по показателя „среден брой върнати дела на един прокурор“ са представени в следващите графики.



Фиг. 6. Среден брой върнати дела от съда на прокуратурата на един прокурор в окръжните прокуратури

Средният брой на върнатите на прокурор дела за *окръжните прокуратури* е 0.5, при 0.5 през 2023 г. и през 2022 г. Най-високи стойности по този показател са отчетени в ОП Силистра – 1.4, при 0.8 за 2023 г. и при 1.0 за 2022 г., ОП Ловеч – 1.3, при 0.3 за 2023 г. и при 0.7 за 2022 г., ОП Търговище – 1.0, при 0.5 за 2023 г. и при 0.3 за 2022 г., и ОП Кърджали – 1.0, през 2023 г. нямат върнати от съда дела и при 0.2 за 2022 г. Две окръжни прокуратура (ОП Монтана и ВОП Сливен) не отчитат върнати дела от съда.



Фиг. 7. Среден брой върнати дела от съда на прокуратурата на един прокурор в районните прокуратури

Средният брой на върнатите от съда на прокурор дела за районните прокуратури е 0.8, колкото е бил и през предходните две години. Най-много върнати дела на един прокурор са отчетени в районните прокуратури в Ямбол – 2.8, при 1.8 за 2023 г. и за 2022 г., Силистра – 2.3, при 0.7 за 2023 г. и 0.8 за 2022 г., Кърджали – 1.2, при 1.2 за 2023 г. и 1.6 за 2022 г., Търговище – 1.2, при 0.5 за 2023 г. и 0.9 за 2022 г. Една районна прокуратура не отчита върнати дела от съда – Елин Пелин.

Причини за връщане на делата

Критериите, по които се отчитат и анализират причините за връщане на делата, са изведени в Указанието за подобряване работата на ПРБ по наказателно-съдебния надзор¹². Те позволяват идентифициране на обективните и субективните фактори, въз основа на които се преценява необходимостта от предприемане и на организационни мерки за преодоляване на слабостите и нееднаквото прилагане на закона.

Основните групи причини за връщане на делата¹³ са:

- ✓ допуснато на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила – 38.4% (45.6%; 44%) от общия брой върнати дела от съда;
- ✓ констатирани от съда пропуски при изготвяне на обвинителния акт – 26.9% (22.9%; 28.9%) от общия брой върнати дела;
- ✓ неодоброено от съда споразумение, внесено по реда на чл. 382 НПК – 25.8% (22.1%; 17.6%) от общия брой върнати дела;
- ✓ установена липса на основанията по чл. 78а НК, когато делото е внесено с постановление по чл. 375 НПК (чл. 377, ал. 1 НПК) – 7.9% (8.5%; 8.9%) от общия брой върнати дела;
- ✓ неотстранени допуснати очевидни фактически грешки (чл. 248а, ал. 2 НПК) – 1% (0.8%; 0.6%) от общия брой върнати дела.

¹² Утвърдено със Заповед № РД-02-29/15.12.2017 г. на главния прокурор, в сила от 01.01.2018 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-07 от 20.03.2025 г. на главния прокурор.

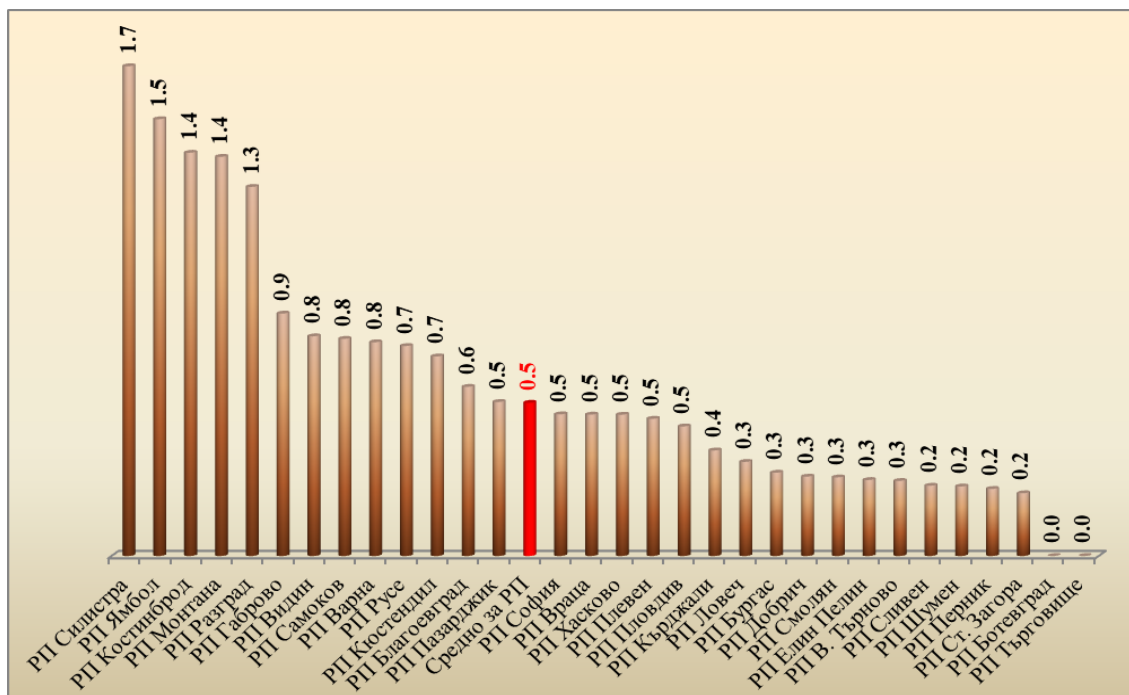
¹³ В Раздел втори, т. II, т. 1 „Наказателно-съдебен надзор“ подробно са разгледани конкретните причини, по прокуратури.

Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт

Оправдани, с влязъл в сила съдебен акт са 615 (692; 644) лица, като се запазва трайната положителна тенденция на незначителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт – 2.2% (2.4%; 2.2%) спрямо всички лица с постановени, влезли в сила съдебни актове – показател за ефективност на прокурорската работа и в двете фази на наказателното производство.



Фиг. 8. Среден брой оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт на един прокурор в окръжните прокуратури



Фиг. 9. Среден брой оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт на един прокурор в районните прокуратури

Причини за постановяване на оправдателни присъди

Указанието за подобряване работата на ПРБ по наказателно-съдебния надзор въвежда стандарт за анализ и на причините за постановяване на оправдателни присъди:

- ✓ противоречива съдебна практика, промяна на доминиращата практика, други обстоятелства, свързани с тълкуването на закона, които не компрометират тезата на прокурора, внесъл обвинителния акт или поддържал обвинението – 30.6% (29.3%; 35.8%);
- ✓ неправилна квалификация на престъплението в обвинителния акт – 28.8% (27.6%; 28.5%) от общия брой влезли в сила оправдателни присъди;
- ✓ събиране на нови доказателства в съдебната фаза, които не са могли да бъдат събрани на досъдебното производство – 18.2% (21.5%; 18.9%);
- ✓ пропуски, грешки, пасивност при събиране на доказателствата в хода на досъдебното производство – 21.5% (18.7%; 16.3%);
- ✓ пропуски и процесуална пасивност на прокурора в съдебната фаза, както и неподаване на съответен протест – 1% (2.9%; 0.5%).

Протести

През отчетния период са подадени общо 811 (774; 933) *въззивни протеста*. Срещу оправдателни присъди и решения са подадени 543 (547; 657) протеста, като разгледани от съда са 414 (509; 479), уважени – 139 (151; 135), или 33.6% (29.7%; 28.1%) от разгледаните.

Подадените въззивни протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 268 (227; 276), разгледани от съда са 215 (195; 217), уважени – 91 (83; 111), което е 42.3% (42.6%; 51.2%) от разгледаните протести.

Срещу въззивни оправдателни присъди и решения са подадени 75 (97; 93) *касационни протеста*. Разгледани са 63 (75; 62), като са уважени – 27 (29; 13), което е 42.9% (38.7%; 21%) от разгледаните. Касационните протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 29 (28; 25). От разгледаните от съда 30 (19; 24) протеста са уважени 10 (9; 6), т. е. дял от 33.3% (47.4%; 25%).

Привеждане в изпълнение на присъдите

През 2024 г. в прокуратурите са получени 14 628 (15 424; 16 609) съдебни решения и присъди за изпълнение¹⁴. Прокурорите са привели в изпълнение¹⁵ 14 516 (15 298; 16 480) съдебни акта, или 99.2% (99.2%; 99.2%) от получените от съда влезли в сила актове. Реално са изпълнени¹⁶ 13 463 (14 078; 14 955) съдебни акта, което съставлява 92.7% (92%; 90.7%) от приведените в изпълнение присъди и решения.

Неприведени в изпълнение са 276 (266; 210) съдебни акта – 1.9% (1.7%; 1.3%) от получените. В края на отчетния период по отношение на 204 (171; 151) съдебни акта се чака групиране на наказанията. В съда са внесени 2 866 (2 686; 2 533) предложения за групиране на наказанията по чл. 306 НПК. Показател за доброто качество на работа на прокуратурите е устойчивият висок дял на уважените от съда предложения по чл. 306 НПК – 97.5% (98.2%; 96.6%) спрямо разгледаните, което съответства на 2 166 уважени предложения (2 047 през 2023 г. и 1 957 през 2022 г.).

¹⁴ Влезли в сила съдебни актове – присъди, споразумения, решения и определения, с наложени наказания по НК.

¹⁵ Изпратени на съответните органи по изпълнение, съобразно видовете наказания по НК, които прокуратурата привежда в изпълнение – доживотен затвор, лишаване от свобода, пробация, обществено порицание.

¹⁶ С получено потвърждение от органа по изпълнение за начало на изпълнение на наказанието.

Дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес (ДООИ)¹⁷

През 2024 г. броят на наблюдаваните дела от тази категория е 27 353 (25 252; 24 829), като се отчита увеличение с 8.3% спрямо 2023 г. и с 10.2% спрямо 2022 г. Новообразуваните ДП са 14 360 (12 755; 11 539), което е повече – с 12.6% спрямо 2023 г. и с 24.5% спрямо 2022 г. Внесените в съда прокурорски актове са 5 200 (5 114; 4 597), при ръст от 1.7% спрямо 2023 и с 13.1% спрямо 2022 г. Привлечени към наказателна отговорност са 5 756 (5 745; 5 154) лица.

Върнатите от съда дела са 205 (235; 205), като относителният им дял, спрямо внесените прокурорски актове, намалява – 3.9%, при 4.6% за 2023 г. и при 4.5% за 2022 г. Броят на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт е 207 (176; 151). Делът им спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт е 3.9% (3.3%; 3.3%).

Възобновяване на наказателни производства

Внесените от главния прокурор искания за възобновяване на наказателни дела, на основанията по чл. 422, ал. 1, т. 4 – 6 НПК, са 172 (147; 144). Уважени от съда са 118 (98; 80), при 12 (9; 8) неуважени и 41 (39; 56) неразгледани към края на отчетния период.

Международно правно сътрудничество

Изпратените молби за правна помощ са 487 (494; 395), издадените европейски заповеди за арест (ЕЗА) – 234 (190; 143), а европейските заповеди за разследване (ЕЗР) са 1 675 (1 477; 1 238). От други държави за изпълнение са получени 1 843 (1 449; 894) молби за правна помощ, 244 (229; 240) ЕЗА и 956 (1 028; 1 034) ЕЗР. Получени за изпълнение са 33 (32; 44) молби за екстрадиция от други държави, а е изпратена 1 (4; 10) такава.

През 2024 г. не са образувани наказателни производства за престъпления, извършени в друга държава – членка на ЕС, за което там е започнало разследване и не са постановявани откази за прилагане на субсидиарна компетентност (чл. 480 НПК).

Задържани са 296 (275; 258) лица по издадени ЕЗА.

Прокурорите са участвали в 1 744 съдебни заседания по международно правно сътрудничество (НПК и ЗЕЕЗА). По Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции, прокурорите са взели участие общо в 4 194 съдебни заседания.

Отговорност по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ)¹⁸

Влезлите в сила осъдителни решения срещу прокуратурата, на основанията по чл. 2 ЗОДОВ, са 287 (281; 248) спрямо 291 (292; 255) лица, на които присъденото обезщетение за 2024 г. е 3 430 412,53 лв., при 2 824 095,16 лв. за 2023 г. и при 2 564 814,75 лв. за 2022 г.

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ И ИЗВОДИ

Динамика на престъпността

✓ Регистрираната престъпност, отчетена по данни, предоставени от МВР, се е увеличила спрямо 2023 г., но остава по-ниска спрямо 2022 г.

¹⁷ ДООИ – дела за организирана престъпност; корупция; престъпления, засягащи финансовите интереси на ЕС; изпиране на пари; данъчни и други финансови престъпления; незаконен трафик на хора и наркотици, подробно разгледани и анализирани в Раздел втори „Дейност на териториалните прокуратури“, т. III от доклада. Статистически данни за образуването, движението и резултатите по делата от особен обществен интерес се съдържат и в Приложения № 4 и № 5.

¹⁸ Подробни данни са представени в Раздел втори, т. II. т. 4.

✓ Разкриваемостта на престъпленията е с 2.9 процентни пункта по-малко спрямо 2023 г., но с 0.1 процентен пункт повече спрямо 2022 г.

✓ Структурата на регистрираната престъпност се запазва – с най-висок дял са престъпленията против собствеността, следвани от общоопасните престъпления, икономическите престъпления и престъпленията против личността.

Ефективност на прокурорската работа по преписки и дела

✓ Броят на преписките, по които са работили прокурорите през 2024 г., се увеличава, съответно с 0.3% спрямо 2023 г. и с 4.1% спрямо 2022 г.

✓ Делът на решените преписки спрямо наблюдаваните се увеличава и остава трайно висок за тригодишния период – 96% (95.8%; 95.3%).

✓ Броят на новообразуваните досъдебни производства намалява, с 0.5% спрямо 2023 г. и с 1.3% спрямо 2022 г. Наблюдаваните ДП са с 6.1% по-малко спрямо 2023 г. и с 1.6% повече спрямо 2022 г. Делът на образуваните досъдебни производства от прокурор в резултат от подадените сигнали от контролните органи е 2.8% (3.2%; 2.6%) и се констатира динамика за тригодишния период.

✓ Делът на образуваните през 2024 г. бързи производства е 21.2% спрямо всички образувани ДП, при 18.6% за 2023 г. и при 18.8% за 2022 г. В абсолютни стойности наблюдаваните бързи производства са повече с 13.9% спрямо 2023 г. и с 11.4% спрямо 2022 г.

✓ Броят на спрените ДП намалява, като спрямо предходната година намалението е с 3.7%, а спрямо 2022 г. – със 7.1%. Запазва се тенденцията за последните години за намаляване на броя на спрените ДП.

✓ Броят на прекратените ДП (без тези по давност) се увеличава, като спрямо предходните отчетни години той е повече с 11.5% спрямо 2023 г. и с 10.6% – спрямо 2022 г. Броят на прекратените по давност ДП е по-малък с 23.3% спрямо 2023 г. и с 5.4% спрямо 2022 г.

✓ Внесените в съда прокурорски актове са по-малко с 0.8% спрямо 2023 г. и с 3.6% спрямо 2022 г. Броят на обвинителните актове е намалял, съответно с 1.7% спрямо 2023 г. и с 4.4% спрямо 2022 г. Намаляват и предложенията за споразумения по чл. 381 НПК – с 4.1% спрямо 2023 г. и с 8.1% спрямо 2022 г. Увеличен е броят на предложенията за споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК, почти с 1.5 пъти спрямо 2023 г. Продължава тенденцията на намаление на прилагането на чл. 78а НК, като спрямо 2023 г. намалението е с 26%, а спрямо 2022 г. – с 42.2%.

✓ Делът на приключените в законов срок разследвания по досъдебни производства остава трайно висок – 99.7% (99.6%; 99.9%).

✓ Запазва се положителната тенденция на незначителен дял на върнатите от съда досъдебни производства спрямо внесените в съда прокурорски актове – 3% (2.9%; 2.9%).

Дела от особен обществен интерес

✓ Броят на наблюдаваните досъдебни производства от особен обществен интерес е увеличен, съответно с 8.3% и с 10.2% спрямо предходните две години.

✓ Относителният дял на решените от прокурор дела, спрямо наблюдаваните, е 62.4% при 61.8% за 2023 г. и при 63.1% за 2022 г.

✓ Внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДООИ, е съответно 30.5%, при 32.8% за 2023 г. и при 29.3% за 2022 г.

✓ Запазва се ниското ниво на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за последните три години – 3.9% (3.3%; 3.3%).

Резултати от наказателносъдебния надзор и изпълнението на наказанията

✓ Делът на осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт, спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, се запазва устойчиво висок – 97.8%, при 97.6% за 2023 г. и при 97.8% за 2022 г.

✓ Запазена е положителната тенденция на незначителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт – 2.2% (2.4%; 2.2%), спрямо всички лица с постановени съдебни актове, влезли в сила.

✓ Делът на приведените в изпълнение от прокурор влезли в сила осъдителни съдебни актове, спрямо получените от съда, е 99.2%. Реално изпълнените присъди (от органите по изпълнение), изпратени от прокурор, са 92.7%.

✓ Броят на влезлите в сила осъдителни решения срещу прокуратурата по ЗОДОВ е по-голям спрямо двете предходни години, а броят на лицата, на които е присъдено обезщетение по ЗОДОВ, е почти същият в абсолютни стойности като през 2023 г., но по-голям спрямо 2022 г. – 291 за 2024 г., при 292 за 2023 г. и 255 за 2022 г.

1.3. Фактори с актуално и дългосрочно значение за ефективността на органите на досъдебното производство и на другите правоприлагащи органи, ангажирани с противодействието на престъпността

В доклада се разглеждат новите фактори, които са с основно значение за ефективността в противодействието на престъпността. Сочат се и значими фактори, обсъждани в предходни доклади, които продължават да имат актуално и дългосрочно значение в правоприлагането и в правораздаването¹⁹, но не са намерили разрешение в пълнота.

И през 2024 г. като ключов фактор с дългосрочно въздействие се явяват съществените промени на нормативната среда, в която се реализира дейността на органите на съдебната власт и в частност на прокуратурата. Приетите в края на 2023 г. конституционни промени²⁰ оказват влияние през отчетната 2024 г. върху структурата и компетентността на административния орган за управление на съдебната власт (Висшия съдебен съвет), със създаването на два отделни съвета – Висш съдебен съвет и Висш прокурорски съвет. Изменени са и мандатът и правомощията²¹ на главния прокурор, както и структурата²² на прокуратурата²³. Новата редакция на разпоредбата на чл. 126, ал. 1 КРБ предвижда, че структурата на прокуратурата е в съответствие с тази на съдилищата, разглеждащи наказателни дела. По силата на промените в ал. 2 на чл. 126 КРБ, правомощията на главния прокурор за упражняване на методическо ръководство върху дейността на всички прокурори са сведени до възможността той да утвърждава по предложение на Върховната прокуратура общи методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите, следователите и другите разследващи органи (с възможност те да бъдат обжалвани пред Върховния административен съд). Измененията в нормите на чл. 127, т. 5 и т. 6 КРБ ограничават правомощията на прокуратурата да предприема действия за оспорване на незаконосъобразни актове пред съда само в предвидените в закона случаи.

Предвид прякото действие на конституционните норми, още в края на 2023 г. без забавяне, от и.ф. главен прокурор са издадени съответни заповеди, осигуряващи

¹⁹ Не се отразяват посочените вече в предходни годишни доклади фактори, които рефлектират върху разкриваемостта на престъпността, структурата и динамиката, както и свързаните с географското и административно-териториалното разпределение на съответните райони на териториалните прокуратури, със съответните специфики (население, степен на образование, трудова ангажираност и др. социално-икономически показатели, също и вътрешни и външни граници на Европейския съюз).

²⁰ ЗИДКРБ, ДВ, бр. 106/22.12.2023 г., в сила от 28.12.2023 г.

²¹ Съгласно промените със ЗИДКРБ (обн., ДВ, бр. 106 от 2023 г.) – чл. 126, ал. 2 КРБ (изм.) „Главният прокурор представлява прокуратурата и ръководи Върховната прокуратура“. Чл. 126, ал. 3 КРБ (нова) „Главният прокурор, по предложение на Върховната прокуратура, утвърждава общи методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите, следователите и другите разследващи органи, които подлежат на обжалване пред Върховния административен съд по ред, определен в закон“. Чл. 150, ал. 3 (нова) „Главният прокурор може да сезира Конституционния съд с искане по чл. 149, ал. 1, т. 2, 5, 6 и 7“, т.е. от обхвата на досегашните правомощия на главния прокурор е изключено основание за сезиране на КС по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

²² Редакция на чл. 126, ал. 1 КРБ, ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.: (1) (доп.) Структурата на прокуратурата е в съответствие с тази на съдилищата, които разглеждат наказателни дела.

²³ ЗИДКРБ, обн., ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.; чл. 30, ал. 5, т. 21 и ал. 7 ЗСВ – нови, ДВ, бр. 48 от 2023 г. и Глава тридесет и първа „а“ НПК – нова, ДВ, бр. 48 от 2023 г. Необходимите мерки и законодателни предложения във връзка с конституционните промени са коментирани в Раздел I, т. 2.

нормалното функциониране на прокуратурата – от датата на влизане в сила на конституционните промени. Към онзи момент обаче липсва разписана на законово ниво процедура, по която следва да се реализира конституционно изменената функция на главния прокурор относно издаването на методически правила. Във Върховната касационна прокуратура се прави структурна промяна, като със заповед на и.ф. главен прокурор²⁴ в отдел „Съдебен“ е обособено направление „Административно-съдебен надзор“, което поема функциите на едноименния отдел в заличената на практика с конституционните промени Върховна административна прокуратура²⁵.

С Решение на Конституционния съд²⁶ повечето от измененията в частта за съдебната власт са обявени за противоконституционни, като съответните норми запазват своята първоначална (преди изменението им) редакция.

С приемането на Закона за изменение и допълнение на ЗСВ²⁷, в съответствие със ЗИДКРБ и Решение на Конституционния съд № 13 от 26 юли 2024 г. по конституционно дело № 1/2024 г., в чл. 136, ал. 1 ЗСВ е формулирана изчерпателно структурата на Прокуратурата²⁸, а съгласно ал. 3 на чл. 136 ЗСВ във Върховната касационна прокуратура и в окръжните прокуратури се създават административни отделения, прокурорите от които участват в производствата по административни дела.

Значим фактор продължава да бъде *процесът на адекватно кадрово обезпечаване и специализация* в рамките на съществуващия щатен и персонален състав, както в прокуратурите, така и в специализираните разследващи органи. Съществени промени са извършени в процесуалната уредба²⁹ – допълнен е кръгът от разследващи органи³⁰ с включването на разследващите инспектори в Комисията за противодействие на корупцията (КПК) с изключителна материална компетентност на територията на цялата страна за разследване на посочените в чл. 3 ЗПК корупционни престъпления, извършени от лица по чл. 6, ал. 1 ЗПК. Решаващо за ефективността на работата по разследването на корупционни престъпления е доброто кадрово обезпечаване на разследващите инспектори от КПК. Достатъчно на брой и обучени специализирани кадри, както и активно взаимодействие с останалите компетентни органи и прокуратурата, са необходими условия, за да се отговори на високите обществените очаквания за противодействие на корупционните престъпления по високите етажи на властта.

Продължава да е актуален проблемът, свързан с *кадровото обезпечаване с разследващи полицаи в МВР, в частност тяхното текучество*³¹. За осигуряване на

²⁴ Заповед № РД-08-2083/28.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор.

²⁵ Във връзка с настъпилите законодателни промени със Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обн. ДВ, бр. 6 от 21.01.2025 г. със Заповед № РД-04-12/21.01.2025 г., която отменя Заповед № РД-08-2083 от 28.12.2023 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-43 от 26.01.2024 г. и Заповед № РД-04-37 от 07.02.2024 г. на изпълняващия функциите на главен прокурор, е утвърдена нова структура на Върховната касационна прокуратура, като е обособен нов отдел 11 „Административен“, който изпълнява функционалните задължения на прокурорите по направление „Административно-съдебен надзор“.

²⁶ Решение № 13 от 26.07.2024 г. по к.д. № 1/2024 г., обн., ДВ, бр. 66 от 06.08.2024 г.

²⁷ Обн., ДВ, бр. 6 от 2025 г., в сила от 21.01.2025 г.

²⁸ Съгласно чл. 136, ал. 1 ЗСВ (посл. изм., ДВ, бр. 6 от 2025 г., в сила от 21.01.2025 г.) Прокуратурата на Република България се състои от главен прокурор, Върховна касационна прокуратура, Национална следствена служба, апелативни прокуратури, военно-апелативна прокуратура, окръжни прокуратури, военно-окръжни прокуратури и районни прокуратури. В състава на окръжните прокуратури има следствени отделения.

²⁹ Вж. ЗИДНПК, ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г., ДВ, бр. 69 от 11.08.2023 г., ДВ, бр. 86 от 13.10.2023 г. След промените в НПК (ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г., в сила от 06.06.2023 г.), съгласно чл. 213, ал. 4-6 НПК, потвърдените от по-горестоящата прокуратура откази за образуване на досъдебни производства за тежко престъпление, по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, както и по конкретно посочени текстове в чл. 213, ал. 4 НПК, подлежат на съдебен контрол пред съответния първоинстанционен съд в 7-дневен срок от получаване на преписа. Приети са норми, с които действащото в страната право се привежда в съответствие с изискванията на правото на ЕС по отношение на децата, които са пострадали или обвиняеми в рамките на наказателното производство. Въвежда се институтът на индивидуална оценка на физическото и психическото състояние на непълнолетните обвиняеми, както и индивидуална оценка на пострадалите от престъпление, чиято конкретна цел е определянето на физическото и психическото състояние на пострадалия, в резултат на преживяното, и неговите специфични нужди от защита.

³⁰ ДВ, бр. 84 от 2023 г., в сила от 01.03.2024 г.

³¹ Този проблем се сочи както в докладите на териториалните прокуратури, така и от министъра на вътрешните работи. В Доклада на МВР, в дейността по разследване за 2024 г., е посочено изрично, че се отнася за „утвърдила се тенденция за текучество на разследващи полицаи в структурите на МВР, причина за по-високата натовареност на реално работещите служители (с разследващи функции) по места. Това обстоятелство се отразява на разследването, като понякога води до влошаване на неговото качество и ефективност. Рефлектира негативно върху организацията, свързана

ефективно качествено разследване, водещи фактори са и професионалната подготовка и опит, както и продължаващото обучение. Видно от доклада на министъра на вътрешните работи, повишаването на професионалната квалификация и специализация на служителите с разследващи функции са заявени като основен приоритет на МВР.

Структурните, функционалните и процесуалните промени през 2023 г. и в началото на 2024 г. изискват предприемане на конкретни административни и организационни мерки за постигане на високо ниво на взаимодействие на правоохранителните и правоприлагащите органи, съобразно правомощията на всеки от тях за разкриване и разследване на престъпленията. Конкретно във връзка с новосъздадените КПК³² и КОНПИ³³ се отбелязва, че към момента продължава да е в действие съвместната инструкция за взаимодействие между Прокуратурата и КПКОНПИ, като все още не са приети съвместните инструкции за условията, реда и срокове за осъществяване на разписаното в чл. 38 ЗКП и на чл. 24 ЗОНПИ взаимодействие с новите две комисии.

Като фактор със сериозно значение се отчита и проявата на *сериозна обществена нетърпимост към деяния*, свързани с домашното насилие, престъпленията от омраза и с дискриминационен елемент и престъпленията против транспорта, които получават все по-широк публичен отзвук. Работата по наказателни производства за дела от тази категория е приоритетна за прокуратурата, като е необходимо както засилване на сигналната функция за деяния с подобен характер, така и ефективност на работата на контролните и регулаторните органи.

През 2024 г. са приети изменения в Закона за европейската заповед за разследване (ЗЕЗР)³⁴ в съответствие с изискванията на Директивата на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. относно Европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси³⁵ и актуалната практика на СЕС (решения на СЕС по дела С-724/2019 г. и С-852/19 г.), която изисква предоставяне на правни средства за защита на лицата, засегнати от исканите с ЕЗР действия по разследването.

Запазва се като фактор с актуално значение *необходимостта от законодателни промени в НК и НПК*, в насока оптимизиране на наказателния процес, при спазване на правата на гражданите и осигуряване на ефективна съдебна защита, както и осъвременяване на остарели правни норми – престъпни състави, несъответстващи на динамично развиващите се обществени отношения и на технологичното развитие³⁶.

Като значим фактор с дългосрочно действие се запазва и *функционирането на Европейската прокуратура (ЕП)*³⁷, като в ПРБ са създадени необходимите условия за ефективна комуникация и сътрудничество както с тази прокуратура, така и с всички институции, ангажирани със защитата на бюджета на ЕС (напр. ОЛАФ), при стриктно спазване на нормативната уредба. В Прокуратурата продължава да действа Указание за организацията на дейността на прокуратурата по преписки и дела, свързани с престъпления, които засягат финансовите интереси на ЕС и за взаимодействието с Европейската прокуратура. Периодично се провеждат обучителни семинари съвместно с ЕП, насочени към прокурори и разследващи, както и към служители от ведомства и институции, които работят с европейски средства в България.

с разпределение на разследващите полицаи в графици за дежурства за обезпечаване на посещението на местопроизшествия и дейността по разследване в извънработно време, празнични и почивни дни.“

³² ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г., в сила от 06.10.2023 г. и изм. и доп. ДВ, бр. 13/13.02.2024 г.

³³ До датата на внасяне на настоящия доклад във ВСС не са избрани членове на новата КПК, като са приложими ПЗР на ЗПК, вж. § 7, ал. 2 и сл. – относно изпълнението от заварените членове на КПКОНПИ при влизането в сила на посочения закон на функциите на членове на съответните комисии (КПК и КОНПИ) вкл. и по отношение на функциите на досегашния председател на КОНПИ – изпълнява функциите по чл. 14, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество и чл. 12, ал. 1 от действащия Правилник за устройството и дейността на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество и на нейната администрация (обн. ДВ, бр. 55 от 2018 г.; изм., бр. 89 от 2018 г.) и другите вътрешни актове, приети от тази комисия, доколкото същите не противоречат на новия ЗПК, в т. ч. и по ЗОП.

³⁴ Обн., ДВ бр. 36 от 23.04.2024 г.

³⁵ ОВ, L 130/1 от 1 май 2014 г.

³⁶ Вж. Раздел I, т. 2 „Законодателни предложения“.

³⁷ Европейската прокуратура започва практическата си дейност през 2021 г.

Международното сътрудничество остава важен постоянен фактор, който определя високи стандарти за националната правна уредба и съдебната практика. Решенията на Съда на Европейския съюз (СЕС), както и на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) конкретно за дейността на ПРБ представляват основа за повишаване на професионалната квалификация на магистратите и за съобразяване в ежедневната практика. ПРБ е предприела необходимите мерки за обезпечаване на процесуалните действия на правителствените агенти, представляващи Република България пред Европейския съд по правата на човека, както и за изпълнение на общите и индивидуалните мерки при постановяване на осъдително решение срещу България на съда в Страсбург³⁸. Ефективното използване на всички форми на международното сътрудничество по наказателноправни въпроси с европейските и другите международни партньори е гаранция също така за своевременното провеждане на разследването по наказателните производства. Представители на ПРБ участват активно в международни мрежи и формати, като Европейската мрежа на служби за конфискация на имоти, Национални кореспонденти по въпросите на тероризма и корупцията в мрежа към Евроджъст; Работна група за борба с подкупите към ОИСР, Европейската съдебна мрежа и Мрежата за Съвместните екипи за разследване към Евроджъст и др.

Продължават да бъдат своеобразен значим коригиращ фактор докладите на международни организации, с констатации и препоръки към България, като напр. докладите на ЕК относно Върховенството на правото и други организации³⁹ във връзка с осъществявани оценителни инициативи. С нарочни заповеди на главния прокурор (вкл. междуведомствени), се създават работни групи за изпълнение на отправените препоръки, относими към компетентността на прокуратурата. Във връзка с препоръчаните действия и мерки⁴⁰ и при съобразяване с приетите национални планове, в ПРБ се предприемат конкретни действия, насочени към подобряване на ефективността на разследванията, в съответствие с европейските стандарти, и за постигане на солидни резултати (осъдителни присъди) от наказателното преследване и окончателните съдебни решения по дела за корупция по високите етажи на властта, включително са проведени интензивни обучения⁴¹.

Съществен фактор и през отчетната година продължава да бъде проблемът с *вещите лица по делата*. Предизвикателството за осигуряване на квалифицирани експерти дава отражение на качеството и своевременното провеждане на разследванията – тяхната прекомерна натовареност и недостигът им в различни сфери (съдебномедицински, автотехнически, химически, биологически и икономически) води до забавяне на заключенията им и влияе съществено върху сročността на разследването. Позитивна стъпка е издадената от министъра на правосъдието Наредба № Н-1 от 14 февруари 2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица⁴² и нейното допълване⁴³ в насока актуализиране на възнагражденията на вещите лица, облекчаване на процедурите по вписване и осъвременяване на списъците на вещи лица, намаляване на

³⁸ Вж. Раздел II, т. II „Съдебна фаза“.

³⁹ Комитетът на експертите за оценка на мерките срещу изпиране на пари MONEYVAL, ОИСР, СЕРЕЈ, UNDOC и др.

⁴⁰ Със Заповед № РД-09-90 от 03.10.2023 г., изменена със Заповед № РД-09-98 от 13.10.2023 г. на и.ф. главен прокурор е създадена постоянна работна група, с цел създаване на организация за координирано и дългосрочно надграждане при изпълнение на препоръките, отправени към ПРБ в Доклада от 18.05.2022 г. за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа. Във връзка с това със Заповед № РД-02-14 от 10.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор в ПРБ е създаден Регистър за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм и утвърждаване на Правила за събиране и попълване на данните в Регистъра за Националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Разработени са карти по т. 1 и т. 2 от Правилата, които са в електронен формат, и същите се въвеждат в УИС. Със Заповед № РД-09-56 от 10.07.2023 г., изменена и допълнена със Заповед № РД-09-21 от 07.03.2024 г. на и.ф. главен прокурор е сформиран екип, който да подпомага дейността на представителите на Прокуратурата на Република България в постоянно действащата Междуведомствена работна група, създадена в изпълнение на чл. 96 от Закона за мерките срещу изпирането на пари.

⁴¹ Проведени са обучения с тематика относно разследването и наказателното преследване на престъпления, свързани с подкуп и корупция, изпиране на пари и др.

⁴² Обн., ДВ, бр. 18 от 24.02.2023 г.

⁴³ Обн., ДВ, бр. 103 от 2024 г., в сила от 06.12.2024 г.

административната тежест за кандидатите и др., но предизвикателствата в това отношение все още не са преодолені в цялост⁴⁴.

Постоянен определящ фактор е и поддържането на високо ниво на *компетентност на магистратите* в прокуратурата и на другите разследващи органи, при констатираната и през 2024 г. динамика на нормативните промени и практиката на съда. Същевременно, от изключителна важност остава *ефективната организация на работа в съответната прокуратура*, създавана от административните ръководители.

Както бе посочено по-горе, с приетите в края на 2023 г. конституционни промени през отчетния период са повлияни и мандатът и правомощията на главния прокурор, като изпълняващият функциите на главен прокурор на практика е лишен от възможността да заложи дългосрочни стратегически приоритети, както и да изгради траен екип.

2. Необходими мерки и законодателни промени

Високата натовареност на разследващите полицаи, текучеството на кадри и незапълненият щат са една от причините за бавното приключване на част от наказателните производства. Преразпределението на делата и промяната на разследващия им орган често става основание за забавяне на разследването. В тази насока е необходимо да се полагат непрестанни усилия от ръководството на МВР за обезпечаване на достатъчен щат разследващи полицаи и подобряване на материалната им база, което би дало възможност за реализиране на бързо правосъдие и за срочното решаване на досъдебните производства, особено тези, чието разследване е продължило прекалено дълго.

Както вече бе изтъкнато по-горе, и през отчетната 2024 г. остава неразрешен сериозният проблем с експертното обезпечаване на досъдебното производство. В тази насока остават валидни предложенията на прокуратурата, отправяни в предходни годишни доклади, да бъде обсъдена възможността за създаване на централизиран експертен орган и формиране и обезпечаване на щатни експертни звена, които дългосрочно да работят за трайно осигуряване на високо квалифицирани и мотивирани специалисти.

Необходимо е, да се намери разрешение на проблема във връзка с приложението на нормата на чл. 343, ал. 2, т. 2 НК, в която е предвидено, че „Наказателното производство се прекратява, ако пострадалият поиска това, за престъпления по ал. 1, буква „б“, когато спрямо дееца не е било прекратявано наказателно производство на това основание през последните пет години.“ За правилното прилагане на тази разпоредба би било удачно създаването на единен електронен регистър на лицата, спрямо които е било прекратявано наказателно производство на основание чл. 343, ал. 2, т. 2 НК. По този начин прокурорите ще бъдат убедени, че прилагат правилно закона на базата на информация за цялата страна.

Следва да бъдат продължени съвместните усилия на прокуратурата по включване на магистратите в обучителни мероприятия в учебните заведения, с оглед превантивни действия срещу повишаващите се нива на младежката престъпност през последните години. Констатираните от прокуратурите проблеми касаят непълнолетни лица с различен социален и семеен статус, като по-склонни към извършване на престъпления и противообществени прояви се оказват младежи, които не посещават редовно учебни заведения, както и тези при които липсва родителски контрол. В тази връзка, за постигане на по-добри резултати в превантивната и разяснителна дейност сред подрастващите, е важно прокурорите да се включват активно и в образователната програма на Висшия съдебен съвет.

Създаването на качествена нормативна рамка е важна предпоставка за провеждането на ефективно разследване (всестранно, обективно и пълно и в законоустановените срокове) и в сериозна степен е определящо за успеха на обвинителната теза.

Въпреки законодателните промени, многократно констатираната и публично призната необходимост от усъвършенстване на материалноправните и процесуални

⁴⁴ За предварителни обществени консултации, на 07.04.2025 г. са публикувани проект на ЗИДНПК и проект за Наредба за изменение и допълнение на Наредба № Н-1 от 2023 г. за вписването, квалификацията и възнагражденията на вещите лица <https://justice.government.bg/home/index/9a1c0da6-6c6d-4148-81e2-afabbed5ff3d>.

разпоредби, които да отговорят на обществените нужди и на констатациите в решения на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека, на този етап все още не е реализирана в пълнота. Дефицитите в нормативната база не биха могли да бъдат преодолені с издаване на методически указания от главния прокурор по приложението на закона, както и с тълкувателна дейност на върховните съдилища.

Водена от разбирането за потребност от създаване на законодателна уредба, която да способства за по-висока ефективност на наказателното преследване, вкл. да е максимално съответстваща на европейските стандарти за ефективно разследване, Прокуратурата неизменно е изразявала готовност и на практика е осъществявала експертно подпомагане на законодателната активност както с отправяне на предложения за нормативни промени, така и с участието си в междуведомствени работни групи по подготовка на различни законопроекти, при спазване на принципа на разделение на властите, регламентиран в Конституцията.

Предложения за законодателни промени в Наказателния кодекс

Осъвременяването на конкретни разпоредби на Наказателния кодекс и привеждането му в съответствие с актуалните обществени отношения и технологично развитие⁴⁵ продължава да се намира за наложително.

Важно е да бъде извършен внимателен преглед на предвидените в НК санкции и да бъдат отстранени фразиращи несъответствия. Като пример се сочат разпоредбите на чл. 144, ал. 3, т. 3, вр. ал. 1 НК и на чл. 131, ал. 1, т. 5а, вр. чл. 130 НК (в условията на домашно насилие закана срещу личността се наказва по-тежко от причинената телесна повреда, като размерът на наказанието за второто престъпление позволява и приложение на чл. 78а НК).

Отново се акцентира на необходимостта от прецизиране на разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НК, съгласно която в случаите по чл. 281, ал. 2, т. 1 НК превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство, когато не е негова собственост. Същевременно обаче за престъплението по чл. 281 НК законодателят е предвидил глоба и като наказание в чл. 281, ал. 3 НК. Същото е отнася и до разпоредбата на чл. 280, ал. 5 НК, съгласно която в случаите по ал. 2, т. 5 превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост. Същевременно в ал. 2 глобата е предвидена и като наказание. По този начин е допуснато смесване на глобата като наказание и като имуществена санкция (с прилагане на института на принудителното безвъзмездно отчуждаване в полза на държавата на вещи, представляващи частна собственост). Това налага евентуално уеднаквяване на подхода с този, използван при разпоредбите на чл. 343, ал. 3 и чл. 343б, ал. 5 НК – когато деецът не е собственик на МПС – съдът да присъди съответната равностойност⁴⁶. Нужно е също в чл. 280, ал. 5 НК да се коригира неточното препращане към текст на НК, в който не е предвидено използване на МПС за извършване на престъплението.

Сериозни предизвикателства в работата се констатира при доказването на корупционните престъпления, поради което е налице потребност от усъвършенстване и допълване на наказателните норми. Най-типичното измежду същинските корупционни деяния – престъплението „подкуп“, се отличава със своята специфика, която изисква разкриването му (и събирането на годни доказателства) да става буквално в момента на извършването му (например поискването/приемането на предложение или обещание за дар или облага). Затова е нужно създаване на подходящ правен инструментариум,

⁴⁵ Напр. използването в ежедневието на електронни услуги и операции, виртуалната комуникация (онлайн поръчки, договаряне и плащания) и широкото навлизане на електронните документи в документооборота изисква усъвършенстване по подходящ начин на относимата материална (а също и процесуална уредба) правна уредба.

⁴⁶ Образувано по искане на ОСНХ на ВКС от Конституционния съд е конституционно дело № 15 от 2024 г., допуснато за разглеждане по същество на 04.06.2024 г. По делото е внесено становище на и.ф. главен прокурор от 25.06.2024 г. в посока за неоснователност на искането на ОСНХ на ВКС.

включително и с извършване на внимателна преценка⁴⁷ за отмяна на нормата чл. 307 НК, с която е инкриминирана провокацията към подкуп, или на нейното изменение, при уреждането на твърди гаранции (вкл. съдебен контрол) срещу възможна злоупотреба с права. Довод може да бъде направен и от факта, че използването на подобна проактивна техника се допуска за други престъпления, като напр. контролираната доставка и доверителната сделка.

За необходима се намира също регламентацията на корупционни прояви като: клиентелизъм и непотизъм (при липсата на нормативна основа на лобизма), при които неправомерната облага се изразява в придобиване/укрепване на власт, кариерен растеж, професионални и други предимства (характерни за висококвалифицираните области на правосъдие, здравеопазване, наука, политика и др.), както и на корупционно заобикаляне на Закона на обществените поръчки, тъй като на този етап (при липсата на конкретни престъпни състави) то невинаги може да се квалифицира като длъжностно престъпление. Продължава да е валидно предложението за обсъждане на възможност за създаването на специални състави в НК, които да обхванат най-типичните форми на злоупотреба, свързани с провеждането на обществени поръчки или с неправомерен отказ те да бъдат възложени.

И в настоящия доклад акцент се поставя на необходимостта от усъвършенстване на разпоредбите на престъпленията по служба (вкл. отпадане от състава на престъплението по чл. 282 НК на признака „специална цел“) и преосмисляне на обхвата на чл. 282, чл. 283 и чл. 285 НК, които понякога се оказват неприложими спрямо длъжностните лица по чл. 93, т. 1, буква „б“ НК, с оглед актуалната практика на ВКС за неприложимост извън публичния сектор. Допълнително предизвикателство представлява и техният бланкетен характер, който е в пряка зависимост от актуалността на специализираната административна и гражданскоправна уредба и съобразяването на обективни обществено-икономически процеси, изменящи видовете облаги и достъпа до тях.

Конкретно за корупционните прояви в сферата на здравеопазването отново се отбелязва, че след приемане на Тълкувателно решение № 2/2011 г. на ОСНК на ВКС, съгласно което лекарите, които не изпълняват ръководни функции или функции по управление на чуждо имущество, не са длъжностни лица, по смисъла на чл. 93, т. 1, буква „б“ НК, те не носят наказателна отговорност за корупционни действия по Глава осма, раздел четвърти от НК „Подкуп“. Наказателната отговорност в такива случаи се търси по чл. 225б и чл. 225в НК, които състави са с ограничено приложно поле и не са в пълна степен адекватни на обществената опасност. В тази насока се намира за нужно въвеждането в НК на специален състав, криминализиращ корупция на медицинските специалисти в здравеопазването.

Законодателна инициатива по отношение на престъплението по чл. 252 НК (т.нар. „лихварство“) е необходима и предвид Тълкувателно решение № 1/2024 г. по тълкувателно дело № 1/2020 г. на ОСНК на ВКС, което е изцяло съобразено с Решение по дело № С-427/22 г. на Съда на Европейския съюз, постановено по преюдициално запитване на ВКС относно приложното поле на това престъпление. Върховните съдии са приели, че *„предоставянето по занятие на заеми/кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства, не представлява банкова дейност и нейното осъществяване без разрешение не е престъпление по чл. 252, ал. 1 НК“*. Така класическото лихварство, при което физическо лице системно предоставя в заем на други лица собствени парични средства срещу огромна лихва, не представлява банкова дейност по смисъла на чл. 252 НК. Като се има предвид множеството (и мащабни случаи) пострадали от такава дейност лица, се намира за крайно необходимо извършване на задълбочен анализ на всички актуални правни норми (вкл. административнонаказателни) и изменение и допълнение на НК в тази насока.

⁴⁷ Този въпрос отдавна се поставя освен от практиката и от доктрината – вж. подробно Владимирова, Р., Подкупът според българското право, С., 1992, с. 159-171, Велчев, Б., Проблеми на наказателната политика в Република България, С., 2012, с. 225-229.

Предложение в това отношение е отправено от главния прокурор до министъра на правосъдието⁴⁸ за създаване на междуведомствена работна група.

Потребно е изрично дефиниране в разпоредбата на чл. 93 НК на признаците „големи размери“, „особено големи размери“, „значителни вреди“ и „значителни щети“, добавяне в т. 1, буква „а“ на израза „и в общинската администрация“. Във връзка с престъпленията против данъчната система се предлага да се анализира възможност за евентуална промяна на т. 14 на чл. 93 НК, тъй като същата не е променяна от 2000 г., доколкото размерите (от 3 000 лв. за „големи размери“, респ. от 12 000 лв. за „особено големи размери“) категорично не отговарят на инфлационните процеси в страната за период, надхвърлящ двадесет години, както и не кореспондират с размера на минималната работна заплата за страната, която е ориентировъчният критерий.

Поставя се отново на внимание въпросът, от приложното поле на чл. 78а НК да се изключат всички деяния, с които са причинени телесни увреждания, а не само при тежките телесни повреди и настъпилата смърт.

Предлага се криминализиране⁴⁹ на предоставянето на резидентни социални услуги без лиценз, когато е налице грубо нарушение на стандартите за качество и е застрашено здравето или живота на домуващите или те са подложени на нечовешко отношение.

Актуални остават и предложенията за:

- обвързване на приложението на чл. 55 НК с процесуалното поведение на обвиняемия, допринесло съществено не само за разкриване и доказване на престъпленията, с повдигнати обвинения по конкретното дело, но и за тежки престъпления по други дела (съдействие за разкриване на обективната истина);

- разширяване на кръга на защитените по чл. 116, ал. 2 и чл. 131, ал. 2 НК лица, с включване на служителите на ГДИН и пробационните служители, които ежедневно са в контакт с осъдени или задържани лица и са в риск от нападения и телесни увреждания. Удачно би било включването в тази група и на социалните работници, предвид честите посегателства върху тях, осъществявани при или по повод изпълнение на службата или функцията им. В тази насока може да се търси промяна и в разпоредбата на чл. 144, ал. 2 НК, изразяваща се в разширяване кръга на лицата – адресати на закана с престъпление, и по отношение на медицински лица, тъй като лекарите, извън тези, упражняващи административно-управленски функции, не са длъжностни лица по смисъла на чл. 93, т. 1, букви „а“ и „б“ НК.

Отново се посочва необходимостта от изменения в разпоредбата на чл. 218б НК, отнасящи се до размера на предвидената санкция и актуализиране на съставите на престъпления, включени в тази норма, както и на предпоставките за налагане на административно наказание по посочения ред. Удачно би било разширяването на приложното поле на чл. 218б, ал. 1 НК, като в обхвата му се включат и престъпленията по чл. 216 НК в маловажни случаи.

Важно е също усъвършенстването на административното законодателство по отношение на регламентирания административни нарушения и съпоставката им с престъпленията по Наказателния кодекс, с цел идентифициране на дублиращи се състави и постигане на синхрон между тях.

За наложително се намира и завишаването на санкциите за престъплението по чл. 278в НК – противозаконно унищожаване или повреждане на защитена територия или местообитание. Сега предвидените наказания „лишаване от свобода“ за срок до три години или „пробация“, както и „глоба“, не могат да изпълнят целите нито на специалната, нито на генералната превенция, най-вече предвид съществения вредоносен и

⁴⁸ Писмо № 1655/30.07.2024 г. на и.ф. главен прокурор до министъра на правосъдието, с което се предлага да бъде преценена необходимостта от създаване на междуведомствена работна група с участието на магистрати и на представители на други заинтересовани институции, която да извърши задълбочен анализ и евентуално да представи проект на ЗИДНК.

⁴⁹ Още през 2022 г., след проведена работна среща, ПРБ подкрепя усилията на Министерството на труда и социалната политика в това отношение. По предложение на двете ведомства в Министерството на правосъдието е създадена работна група, със задача за изработването на проект на ЗИДНК с посочения предмет. Същото предложение се съдържа и в предходни годишни доклади за дейността на ПРБ и разследващите органи.

непоправим резултат (напр. унищожаване на дюни) от тези престъпления. За сравнение, например при престъпления против собствеността се предвиждат наказания до и над 10 г. лишаване от свобода, като отнетите вещи могат да бъдат върнати или заплатени, за да не остане никаква реална вреда от престъплението, а при деянията по чл. 278 НК – по правило вредите са невъзстановими или са необходими стотици или хиляди години природата да ги създаде отново.

Предложения за законодателни промени в Наказателно-процесуалния кодекс

Поддържат се направените в предходния годишен доклад предложения за законодателни изменения, които биха способствали за бързина и ефективност на наказателния процес и за преодоляване в сериозна степен на неговия формализъм, а именно:

- Опростяване на процедурата относно отстраняване на очевидни фактически грешки (ОФГ) в обвинителния акт, чрез предвиждане на възможност те да бъдат отстранявани в разпоредителното заседание, а не по сегашния ред, който е свързан с допълнителен срок, коригиране на обвинителния акт, с предизвикателства при новото му връчване и т.н. Аргументът е, че след като съдът приема, че е налице ОФГ, а не съществено процесуално нарушение, не е нужна специална процедура извън разпоредителното заседание за отстраняване на тези грешки. Довод се прави и от естеството на института „изменение на обвинението“ по чл. 287 НПК, който позволява по време на съдебното следствие да се извършват много по-съществени корекции в обвинителния акт, в сравнение с коригирането на ОФГ.

- Подходящо изменение в разпоредбата на чл. 105, ал. 2 НПК, с което би се преодоляло сегашното законово положение, че всяко формално нарушение може *ex lege* да доведе до недопустимост на доказателствения материал. Внимателно направена промяна би осигурила възможност на органите в наказателния процес (при отчитане на становищата на заинтересованите процесуални субекти) по вътрешно убеждение да преценяват същността на конкретния порок на доказателственото средство, как той се е отразил на достоверността му, следва ли заради този порок да изключат от оценка доказателственото средство, или да го оценяват с повишено внимание. Гаранция срещу произволен характер на такива преценки са уредените в НПК различни форми на служебен и инстанционен контрол, преди всичко – на съдебния контрол.

- Изменение в чл. 246 НПК, което да позволи обвинителните актове да бъдат по-опростени, като обстоятелствата, свързани с престъплението, да се излагат в кратка и синтезирана форма. В тази връзка отново се прави позоваване на констатацията от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България и нейната независимост⁵⁰, изготвен от експерти от държави – членки на ЕС, с богат опит, както и на препоръка в Доклада на Комитета MONEYVAL за България от 2022 г. за „преразглеждане на формалистичните и бюрократичните характеристики на НПК“.

- Прецизиране на нормата на чл. 249 НПК относно определенията, с които се отхвърлят исканията за допуснати съществени процесуални нарушения, а не само тези, с които исканията се уважават, да подлежат на обжалване и протестиране по реда на Глава двадесет и втора от НПК, както и връщането на досъдебното производство да става, само когато отстранимото съществено процесуално нарушение не може да бъде отстранено от съда. Подобна промяна би спомогнала за допълнително редуциране на върнатите от съда дела на прокурора и за разглеждането им в разумен срок.

- Разширяване на приложното поле на разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НПК, в смисъл, че когато не могат да бъдат прочетени по реда на ал. 3, показанията на свидетел,

⁵⁰ Вж. стр. 20 от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България и нейната независимост от м. декември 2016 г., публикуван на интернет страницата на Министерството на правосъдието. Изразено е разбирането, че „...настоящите разпоредби на НПК относно обвинителните актове не само създават проблеми за ефективността на прокурорите, но и създават проблеми за ефективността на цялата система на наказателно правосъдие, поради своята дължина и формализъм. В сравнение с други държави разпоредбите относно обвинителните актове в България изискват голямо количество ненужни детайли“.

дадени пред орган на досъдебното производство, да могат да се прочитат при условията на ал. 1, с изричното посочване, че осъдителната присъда не може да се основава единствено или преимуществено върху така прочетените показания. Предложението е в унисон с принципите на разкриване на обективната истина и оценката на доказателствения материал по вътрешно убеждение.

- Усъвършенстване на нормата на чл. 378, ал. 3 НПК в насока връщане на делото на прокурора да е възможно, само когато установените нови фактически положения налагат съществено изменение на обстоятелствената част на постановлението по чл. 375 НПК или изключват приложението на чл. 78а НК. При сегашната редакция на чл. 378, ал. 3 НПК съдебното производство се прекратява и делото се връща на прокурора, дори когато новоустановените обстоятелства не поставят никакви допълнителни задачи пред защитата и не утежняват положението на подсъдимия, вкл. и когато обуславят по-лека правна квалификация и по-ниска наказателна отговорност.

- Промяна в чл. 380 НПК, която да позволи предложение за възобновяване на делото да може да се прави и при нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК, не по-късно от шест месеца от влизане в сила на съответното решение. Основанията за възобновяване на административнонаказателните производства, посочени в чл. 70 ЗАНН, са установени с оглед на спецификата на този вид производство. Особените правила по Глава двадесет и осма от НПК имат своите особености, в сравнение с производството по ЗАНН, и затова е удачно допускането на това ново основание. Извършеното деяние е престъпление и независимо, че извършителят се освобождава от наказателна отговорност и му се налага административно наказание, са необходими повече гаранции за неговите права, в сравнение с лицето, извършило административно нарушение.

- Промяна в уредбата в НПК на бързите производства в насока редуциране на изискванията към обвинителния акт, в сравнение с тези към обвинителните актове по провежданите по общия ред производства.

Допълнително се сочи, че ускоряване на разследването по делата би могло да се постигне и с изменение на чл. 212 НПК, като се предвиди, че в случаите на ал. 1 послужилите за обосноваване на извода по чл. 211, ал. 1 предмети, книжа и компютърни информационни данни, събрани от същия или от друг компетентен орган, в изпълнение на правомощията му и по установен за това нормативен ред, вкл. и след санкция от съд, ще се считат за приобщени по делото като доказателства или доказателствени средства, освен ако не се прецени за необходимо същите или данните в тях да бъдат събрани повторно.

За наложително се приема евентуално преосмисляне на нормата на чл. 234, ал. 7 НПК в насока тя да не урежда „дисциплиниращ“ ефект по отношение работата на органите на досъдебното производство, което би довело до провеждането на по-задълбочени и всестрани разследвания. Доводът е, че въпросното дисциплиниране на прокурора и на органите на разследване няма място в НПК (целите му са ясно дефинирани в чл. 1), а в други закони, като напр. ЗСВ. Допълнителен аргументи се черпи от Доклада на Комитета MONEYVAL за България от 2022 г., където препоръката за „преразглеждане на формалистичните и бюрократичните характеристики на НПК“ е с акцент върху сроковете по НПК и промяна на режима на наказанията.

Конкретно във връзка с разследването и доказването на корупционни престъпления, от съществено значение е да бъде преценен ефектът от евентуална промяна в чл. 381, ал. 2 НПК в насока отпадане на забраната за сключване на споразумение между защитата и прокурора за някои от престъпленията по Глава осма, раздел четвърти от Особената част на НК („Подкуп“). Към момента решаване на делото със споразумение по тази категория престъпления не е допустимо, което пречатства възможността да бъде получено самопризнание от някой от участниците в корупционна дейност, респ. показанията му да бъдат ползвани при доказването на деянията на останалите участници. Допълнителен довод е, че приложението на тази процедура ще доведе до бързина на процеса.

Във връзка с констатация⁵¹ за многократно увеличение на случаите на използване на куриерски и пощенски услуги на лицензирани пощенски оператори за пренасяне през границите на страната на всякакви стоки (вкл. без знанието и разрешението на митниците) и за противодействие на нелегалната търговия, се намира за важно да бъде обсъдена възможността за изменение на чл. 165, ал. 3 НПК, като в предвидените изключения бъде включено престъплението „контрабанда“ (чл. 242 НК). Конкретният довод е, че ако се приеме, че пощенската пратка представлява „лична кореспонденция“, за нея ще е приложим специалният ред по чл. 165, ал. 2 НПК, което може да доведе до невъзможност за установяване на реалните извършители и за документиране на престъпната дейност.

За пореден път се акцентира на нуждата от цялостно преосмисляне и изменение в уредбата на диференцираните процедури на Глава двадесет и седма и Глава двадесет и девета от НПК: редуциране на предпоставките за провеждане на съкратеното съдебно следствие (само ако извършителят е съдействал активно в досъдебното производство за разкриване на обективната истина и изслушване/съгласие на прокурора за провеждане на тази процедура) и разширяване на приложното поле на споразумението с включване и на други престъпления.

С актуалност се характеризира разбирането за евентуални изменения в чл. 159а НПК – с предвиждане на възможност за разкриване на данни и за други престъпления, които не са тежки умишлени. Такива са случаите с причинена по непредпазливост смърт при сложни транспортни престъпления с напускане на местопроизшествието от извършителя.

Предизвикателство в работата създава обстоятелството, че в Глава двадесет и осма „Освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание“ от НПК не е предвиден ред за произнасяне по взетите вече в хода на досъдебното производство мерки за процесуална принуда – препращащата към ЗАНН норма на чл. 379 НПК не разрешава този въпрос, тъй като разпоредбите на чл. 17 – чл. 21 ЗАНН не предвиждат произнасяне по мерки за процесуална принуда. За последните трябва изрично да бъде посочено, че се прилагат правилата на НПК.

Отново се акцентира върху необходимостта от разширяване на обхвата на престъпленията, разследвани от следователи, както и за разрешаването на въпроса, свързан с подсъдността/компетентността на военните органи на досъдебното производство и правораздаването, когато в престъпление, което не е военно, участват граждански лица. Практиката на ЕСПЧ⁵² и на Върховния касационен съд⁵³ дават основания за допълнителна преценка за евентуални нормативни промени, които изрично да уредят подобни случаи.

Допълнение на разпоредбата на чл. 146 НПК би създавало възможност да се изисква от водачите на МПС, при които има данни за управление след употреба на алкохол или наркотични вещества, на образци за сравнително изследване, когато не е възможно те да се набавят по друг начин. Доводите са, че към настоящия момент, след като откажат да дадат доброволно биологичен материал, съответните водачи биват наказвани само по административен ред, независимо дали са извършили престъпление, или само административно нарушение, и на практика, спрямо много извършители не би могла да се реализира наказателна отговорност.

Сериозен проблем пред разследващите органи продължава да е ограничаването на възможността да получават достъп до необходимата им за провеждане на обективно, своевременно и пълно разследване информация от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, както и краткият срок, в който се съхраняват такива данни. Това може да доведе до невъзможност да бъдат разкрити тежки престъпления (като телефонни измами, компютърни престъпления, свързани основно с осъществени неправомерни достъпи до банкови сметки на граждани и други), в

⁵¹ Отразено, вкл. в годишния доклад за дейността на Агенция „Митници“.

⁵² Вж. Решението „Мустафа срещу България“ (жалба № 1230/2017), „Maszni срещу Румъния“ (жалба № 59892/2000) и „Ergin срещу Турция“ (жалба № 47533/1999).

⁵³ Вж. Решение № 97 от 21.12.2020 г. на ВКС по н.д. № 336/2020 г., III НО, Наказателна колегия, Решение № 2 от 14.02.2022 г. на ВКС по н.д. № 997/2021 г., II НО, Наказателна колегия, Определение № 548 от 30.11.2023 г. на ВКС по ч.н.д. № 1022/2023 г., I НО, НК.

извършването на които са участвали няколко лица и в продължителен период. В момента разкриването на извършителите е силно затруднено поради липсата на законова възможност за предоставяне на такава информация, защото преобладаващата част от престъпните състави по Глава девета „а“ не са тежки, по смисъла на чл. 93, т. 7 НК. В тази насока се намира за подходящо да се предостави възможност на прокурора за събиране на доказателства чрез изготвяне на искане до съда по реда на чл. 159а НПК, освен за разкриване на тежки умишлени престъпления, и за престъпления по чл. 319а – чл. 319е НК.

Разкриването на обективната истина при събирането на доказателства в съдебната фаза на процеса би се подпомогнало с евентуалното допълнение в разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НПК, с което да се въведе възможност за прочитане по този ред на показанията на свидетел, дадени пред органа на досъдебното производство и в случаите, когато не може да бъде намерен, за да бъде призован за съдебното следствие, или е починал. Подобна промяна ще бъде особено значима по отношение на починали свидетели, чиито показания, дадени в хода на досъдебното производство, при сега действащата нормативна уредба не могат да бъдат прочетени в хода на съдебното следствие, приети и съобразени от съда, без съгласието на подсъдимия, неговия защитник, гражданския ищец, частния обвинител и техните повереници.

Разпоредбата на чл. 111, ал. 5 НПК следва да бъде допълнена чрез предвиждане на възможност за унищожаване и на отпадъците, които са предмет на престъпленията по чл. 353б – чл. 353д НК, тъй като те са потенциални замърсители и съхраняването им до окончателното приключване на наказателното производство е изключително трудно и опасно.

Предложения за законодателни промени в други закони

На вниманието на законодателя отново се поставя въпросът за необходимостта от уеднаквяване на срока на командироване на съдиите и на прокурорите, съобразно изискването на действащата норма на чл. 227, ал. 1 ЗСВ. По този начин ще се преодолее и противоречието с новата норма на ал. 4 на чл. 147 ЗСВ (ДВ, бр. 48 от 2023 г.). Поддържа се и разбирането за допълване на чл. 327 от Закона за съдебната власт с хипотезата на „обръщане на внимание“ и на административните ръководители, при констатирани пропуски и нарушения по образуването и движението на делата или по организацията им на работа.

Актуални остават предложенията за облекчаване на реда за разкриване във фазата на досъдебното производство на данни, представляващи данъчна и осигурителна информация (чл. 74 и чл. 75 ДОПК), като алтернативно се предлага, ако процедурата по чл. 74 ДОПК се запази, да бъде намален обхватът на конкретните индивидуализиращи данни, представляващи данъчна и осигурителна информация по смисъла на чл. 72 ДОПК.

Продължава да е налице необходимост от законодателни промени, отнасящи се до уредбата на обективната отговорност на държавата по ЗОДОВ, която да бъде ангажирана само при доказани груби нарушения на закона, извършени от правоприлагащи и правораздавателни органи и довели до незаконност на наказателната репресия. При настоящата нормативна уредба преобладаващата част на осъдителните решения е резултат от изпълнение на законови правомощия на органите на прокуратурата, в съответствие с изискванията на НПК.

Относно чл. 108 от Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ДВ, бр. 84 от 2023 г., в сила от 06.10.2023 г.), се предлага да бъде преценено допълването на разпоредбата с включване и на престъплението по чл. 281 НК, тъй като от него също се генерират сериозни средства.

Процедурата по чл. 155 и сл. от Закона за здравето (както и в социалното законодателство по отношение на грижата за психичноболни общественоопасни лица) в сегашния си вид е бавна и недостатъчно ефективна, поради което е необходимо нейното усъвършенстване. Психичноболните лица биват настанявани за лечение в психиатрични заведения за изключително кратки периоди от време, като след напускането на същите повечето от тях (особено тези, чието състояние не подлежи на подобрене), продължават общественоопасното си поведение, обусловено от здравословния им проблем.

Същевременно социалните институции не реализират ефективно функцията си по отношение на тези нуждаещи се от социална услуга лица, често поради липсата на инициатива от болните. В тази насока особено полезни биха били нормативни изменения, позволяващи при реализиране на процедурата по чл. 155 и сл. от Закона за здравето, психичноболни и общественоопасни лица, чието състояние не подлежи на подобрене вследствие на лечението, да бъдат настанявани от съда в социални институции за конкретизиран период от време, с възможност за преоценка или продължаване на срока на настаняване отново от съда. В противен случай проблемът с част от психичноболните и опасни за себе си и околните лица ще остане и в бъдеще без ефективно решение.

В Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите да се предвиди изрично административно наказание за нарушенията по чл. 7, доколкото в момента е приложима нормата на чл. 108а от същия закон. При отказ да се образува наказателно производство за държане на наркотични вещества, на основание чл. 9, ал. 2 НК, деянието остава с белезите на административно нарушение, поради което следва да се прецени от съответния компетентен административен орган.

Във връзка с констатациите по повод нормата на чл. 255а НК за значителен брой случаи, при които собственици на фирми продават дяловете на дружествата на лица с нисък социален статус, без постоянен и настоящ адрес, с оглед избягване на конкретни финансови задължения и на наказателна отговорност, би могло да се обмисли законова промяна в гражданското/данъчното законодателство, която да регламентира преди продажбата на съответно дружество или ЕТ задължително да бъде извършвана ревизия от НАП и само след това да е възможно да се пристъпи към сделката.

За избягване на възникнали неясноти след измененията в Конституцията от 2023 г. и Решението на Конституционния съд № 13/26.07.2024 г. по к. д. № 1/2024 г. във връзка с променените правомощия на прокурора в административното право и процес, се намира за наложително АПК да бъде изменен, като съответните текстове бъдат презицирани в съответствие с конституционните норми. Аргументите са следните: надзорът за законност е функция, предоставена от чл. 127 от Конституцията, във вр. с чл. 186, ал. 2 и чл. 16 АПК, именно и само на прокуратурата⁵⁴. С промените от 2023 г. в чл. 127, т. 5 и т. 6 КРБ, е предвидено прокуратурата да следи за спазване на законността, като в точка „5. предприема действия за оспорване на незаконосъобразните актове пред съда в случаите, предвидени в закон“ и точка „6. освен по наказателни дела от общ характер, в предвидените със закон случаи участва и в други дела в защита на значим обществен интерес или в интерес на лица, които се нуждаят от специална закрила“. До тези промени АПК допускаше участие на прокурора в административни дела, без да трябва във всеки отделен случай да бъде доказвано наличие на важен държавен или обществен интерес, като се предполагаше, че този интерес вече е съобразен от законодателя, който е предвидил задължително прокурорско участие. Нововъведените промени в т. 6 на чл. 127 от Конституцията сериозно затрудняват прокурорите, които следва по всяко дело, по което участват, независимо от факта, че това е предвидено в АПК или друг закон, да доказват наличие на „значим обществен интерес“ или „интерес на лица, които се нуждаят от специална закрила“. Още повече, че тези понятия нямат легално определение и твърде общата им формулировка предполага извършване на субективна преценка, а всяка субективна преценка затруднява правоприлагането.

⁵⁴ Вж. т. р. № 2/25.07.2023 г. по т. д. № 4/2022 г., ОСС на ВАС, I и II колегия.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ДЕЙНОСТ НА ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПРОКУРАТУРИ

I. ДОСЪДЕБНА ФАЗА

1. Преписки. Проверки по чл. 145 ЗСВ – срочност, резултати, мерки

Показатели за АП, ОП и РП	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани преписки	228 450	241 916	245 829
Новообразувани преписки	201 388	213 431	218 123
Решени преписки	217 747	231 801	236 065
Решени инстанционни преписки	14 344	14 976	14 380
Съотношение на общо решени към наблюдавани преписки	95.3%	95.8%	96%

Наблюдаваните преписки през отчетната 2024 г. са 245 829 (241 916; 228 450). Констатира се увеличение спрямо предходните две години, съответно с 1.6% спрямо 2023 г. и със 7.6% спрямо 2022 г. Новообразуваните преписки са 218 123 (213 431; 201 388). Наблюдава се нарастване и по този показател в тригодишния период – с 2.2% спрямо 2023 г. и с 8.3% спрямо 2022 г. Запазена е положителната тенденция на трайно висок дял на решените преписки, спрямо наблюдаваните, като се отчита и увеличение спрямо предходните две години – 96% (95.8%; 95.3%).

В апелативните райони⁵⁵ с обща компетентност – Бургас, В. Търново, София и Пловдив се отчита увеличение на броя на наблюдаваните преписки спрямо предходната година – като най-голямо е то в района на АП Бургас съответно с 6.9%, следва районът на АП В. Търново с 4.8%, АП София с 2.5% и АП Пловдив с 0.8%. За апелативен район Варна се отчита спад на броя на наблюдаваните преписки спрямо 2023 г. с 0.9%. Спад на броя на наблюдаваните преписки се отчита и в района на ВоАП с 53.7%.

В следващата графика е представен дялът на решените спрямо наблюдаваните преписки по окръжни райони (за окръжните прокуратури и съответните им районни прокуратури), който средно за страната е 96%. Данните дават основание да се направи извод за много добра работа на прокуратурите по приключване на преписките.



Фиг. 10. Дял на решените спрямо наблюдаваните преписки в териториалните прокуратури, по окръжни райони

⁵⁵ Апелативният район включва съответната апелативна прокуратура, окръжните и районните прокуратури, чиято териториална компетентност е в района на същата апелативна прокуратура.

Видове решения по преписките. Срочност.

През 2024 г. решени с *постановление за отказ* от образуване на досъдебно производство са 144 736 (137 720; 127 233) преписки. Наблюдава се ръст спрямо 2023 г. с 5.1% и с 13.8% спрямо 2022 г. С отказ от образуване на досъдебно производство са приключили 61.3% от решените преписки през годината. Най-голям е дялът им в районите на АП Бургас, АП София и АП Варна, съответно 69.8%, 62.9% и 60.2%. Най-нисък е този дял за АП Пловдив – 53.5%. В останалите два апелативни райони той е: АП В. Търново – 59.2% и ВоАП – 53.8%. Тези данни сочат, че традиционно прокуратурата продължава да бъде сезирана с въпроси извън нейната компетентност – частноправни спорове, административни проблеми и въпроси от гражданскоправен характер, което води до решаване на преписки с постановление за отказ от образуване на досъдебно производство.

С *постановление за образуване* на ДП от прокурор са решени 38 486 (40 239; 40 350) преписки. По този показател се наблюдава спад – с 4.4% спрямо 2023 г. и с 4.6% спрямо 2022 г. Намаление спрямо предходната година се отчита във всички апелативни райони с изключение на АП Варна.

Преписките, решени с постановление за образуване на досъдебно производство, спрямо общия брой решени преписки, са 16.3%. Налице е спад спрямо 2023 г. – 17.4% и спрямо 2022 г. – 18.5%. В повечето апелативни райони се запазва тенденцията от предходните години, между 15% и 20% от решените преписки да приключват с образуване на досъдебно производство. Изключение прави района на АП Бургас, където дялът е по-нисък – 11.9%. Значително по-нисък е този дял за района на ВоАП (6.0%), което се дължи най-вече на специфичната му компетентност.

Запазва се висок дялът на решенията от прокурор преписки в едномесечен срок, спрямо общо решените преписки – 99.5%, при 99.4% за 2023 г. и 99.5% за 2022 г., което сочи на много добра работа на прокурорите.

Дялът на решенията спрямо наблюдаваните преписки, както и на решенията преписки с образуване на ДП, по апелативни райони, е представен в следващата таблица.

Апелативен район	Наблюдавани преписки	Дял на решенията, спрямо наблюдаваните, преписки	Решени преписки с образуване на ДП
АП Бургас	32 646 (30 544; 28 179)	96% (95.5%; 95.1%)	3 722 (4 198; 3 955)
АП Варна	35 856 (36 180; 35 395)	96.5% (96.5%; 96.7%)	5 886 (6 388; 6 246)
АП В. Търново	32 794 (31 289; 30 441)	96.5% (94.5%; 94.5%)	5 362 (5 379; 5 431)
АП Пловдив	40 501 (40 162; 37 729)	95.3% (95%; 95.9%)	7 943 (8 411; 8 294)
АП София	102 146 (99 666; 93 408)	96% (96.3%; 94.8%)	15 463 (15 752; 16 310)
ВоАП	1 886 (4 075; 3 298)	96.7% (98.7%; 97.6%)	110 (111; 114)

Преписки, решени с възлагане/лично извършване на проверка от прокурора

Общият брой преписки с възложена от прокурор проверка на друг орган е 65 359 (66 135; 61 634). От тях, решенията с образуване на ДП са 11 750 (12 407; 11 133). С отказ от образуване на ДП са решени 40 997 (39 862; 34 539) преписки.

В законов срок са приключени 59 197 (58 398; 52 973) проверки, което е 98.4% от общо приключените, а извън него – 986 (1.6%).

Преписките, по които е извършена лична проверка от прокурор, са 595 (493; 517), от които в срок са приключени 550 (481; 465), а 4 – извън срока⁵⁶ (4; 11). Решени са 452 преписки, като от тях: с образуване на ДП – 51 (47; 55), а с постановен отказ за образуване на ДП – 401 (292; 325).

⁵⁶ РП Плевен – 3, РП В. Търново – 1.

В едномесечен срок прокурорите са решили 68 767 (61 796; 58 796) преписки, по които е извършена проверка по реда на чл. 145, ал. 2 ЗСВ, което съставлява 99.4% от общо решените преписки, и по 386 (431; 253) преписки са се произнесли в срок над един месец, което е едва 0.6% от решените преписки.

Данни за сročността и произнасянето са представени в Приложение № 8а.

Инстанционни преписки

През 2024 г. решените инстанционни преписки са 14 380 (14 976; 14 344), като в сравнение с 2023 г. се наблюдава намаление с 4% и увеличение с 0.3% спрямо 2022 г.

При висок дял от 82.6% на потвърдените актове, спрямо всички прокурорски актове, издадени по реда на инстанционния контрол, техният брой като абсолютни стойности – 13 996 (14 507; 13 785), бележи намаление спрямо 2023 г. – с 3.5 % и увеличение спрямо 2022 г. – с 1.5%. При отменените актове в резултат на осъществен инстанционен и служебен контрол, в тригодишния период се наблюдава леко нарастване – 2 955 (2 897; 2 593).

И през отчетния период най-често основание за отмяна на постановленията от горестоящите прокуратури е произнасянето при непълнота на проверката, което води до неизяснена фактическа обстановка и необоснованост на прокурорския акт.

Съдебен контрол на отказите да се образува ДП

След промените в НПК⁵⁷ (в сила от 06.06.2023 г.), съгласно чл. 213, ал. 4-6 НПК, потвърдените от по-горестоящата прокуратура откази за образуване на досъдебни производства за тежко престъпление, по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, както и по конкретно посочени текстове в чл. 213, ал. 4 НПК, подлежат на съдебен контрол пред съответния първоинстанционен съд в 7-дневен срок от получаване на преписа.

През 2024 г. пред първоинстанционен съд са обжалвани общо 512 постановления за отказ да се образува ДП (при 471 през 2023 г.). Потвърдени са 392 (при 369 през 2023 г.), а отменените са 90 (при 90 през 2023 г.). Делът на потвърдените от съда актове спрямо разгледаните през настоящия отчетен период е 81.3%, при 80.4% през 2023 г.

Преписки по сигнали на контролни органи, ДАНС и Дирекция „Вътрешна сигурност“ на МВР

Наблюдавани са 2 051 (2 238; 1 808) преписки, образувани по сигнали на контролни органи⁵⁸. От тях решени с *постановление за образуване на ДП* са 1 086 (1 285; 1 062), което им отрежда дял от 2.8% (3.2 %; 2.6%) от общия брой на образуваните ДП от прокурор.

През 2024 г. са наблюдавани 3 798 (3 831; 3 905) досъдебни производства, образувани по сигнали на контролните органи, които са с 0.9% по-малко спрямо 2023 г., и с 2.7% по-малко спрямо 2022 г.

В съда по дела от тази категория са внесени 282 (249; 258) прокурорски акта, осъдени са 262 (209; 209) лица с влязъл в сила съдебен акт.

⁵⁷ Обн. ДВ, бр. 48 от 02.06.2023 г.

⁵⁸ В прокуратурата се води статистика относно преписките и досъдебните производства, образувани по сигнали на следните контролни органи: Сметната палата, НАП, АДФИ, ДНСК, Агенция „Митници“ и Агенцията за публичните предприятия и контрол.

Контролни органи	Преписки		Досъдебни производства		
	Наблюдавани преписки	Преписки, решени с образуване на ДП	Наблюдавани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт
Национална агенция по приходите	1 778	1 007	3 456	237	221
Агенция „Митници“	153	61	303	44	41
Агенция за държавна финансова инспекция	111	15	36	1	0
Сметна палата	6	3	3	0	0
Дирекция за национален строителен контрол	3	0	0	0	0
Агенция за публичните предприятия и контрол	0	0	0	0	0

Както и в предходни години, най-голям е делът на преписките, образувани по уведомления на НАП, следват тези по сигнали на Агенция „Митници“, АДФИ, Сметната палата и ДНСК. Не са наблюдавани преписки по сигнали и материали на Агенцията за публичните предприятия и контрол.

През настоящия отчетен период се наблюдава намаление на активността на контролните органи в сравнение с 2023 г. с 8.4%, а спрямо 2022 г. – увеличение с 13.4%.

Както е посочвано и в предишни доклади, предвид широкия обхват на контролираните дейности и специфичните правомощия на контролните органи, се очаква повишаване на интензитета и качеството на тяхната сигнална функция. Уменията им за отграничаване на белезите на административните нарушения от тези на престъпленията би спомогнало прокуратурата да не бъде сезирана за случаи, в които не са налице данни за престъпления, респ. при наличието на нарушения, същите да бъдат своевременно санкционирани от самите контролни органи.

По материали на ДАНС са наблюдавани 259 преписки, по които през настоящия отчетен период са образувани 80 ДП. По наблюдаваните 259 досъдебни производства в съда са внесени 11 прокурорски акта и са осъдени 14 лица с влязъл в сила съдебен акт. По материали на Дирекция „Вътрешна сигурност“ на МВР са наблюдавани 276 преписки и са образувани 27 дела. По наблюдаваните 54 досъдебни производства в съда са внесени 3 прокурорски акта и са осъдени 3 лица с влязъл в сила съдебен акт. Данните са представени по-долу в табличен вид.

	Преписки		Досъдебни производства		
	Наблюдавани преписки	Преписки, решени с образуване на ДП	Наблюдавани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт
Държавна агенция „Национална сигурност“	259	80	259	11	14
Дирекция „Вътрешна сигурност“ – МВР	276	27	54	3	3

Преписки, образувани след самосезиране на прокурор

През 2024 г. след самосезиране на прокурорите са образувани 498 преписки. По 51 (56; 44) преписки прокурорите са образували ДП. През отчетния период са наблюдавани 113 (136; 124) ДП.

Внесените в съда прокурорски актове са 14 (16; 6). Осъдените лица с влязъл в сила съдебен акт са 10 (11; 5).

2. Следствен надзор

2.1. Обобщени данни по видове досъдебни производства

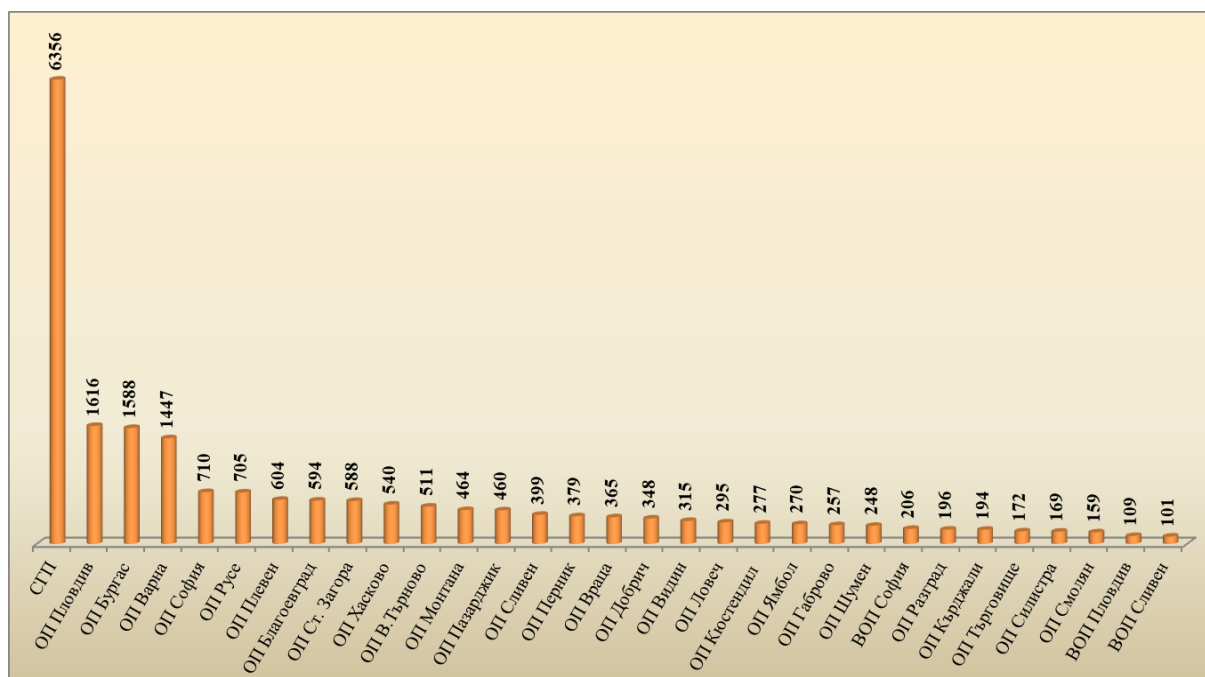
През 2024 г. броят на наблюдаваните ДП⁵⁹ е 223 737 (238 263; 220 243) като спрямо 2023 г. се отчита намаление с 6.1%, а спрямо 2022 г. – увеличение с 1.6%. Броят на наблюдаваните ДП до голяма степен е в зависимост от възобновените през отчетния период наказателни производства и прекратените поради изтичане на предвидената в закона давност за наказателно преследване. От прекратените по давност ДП, 99.8% са с неразкрит извършител.

Образуваните през настоящия отчетен период ДП са 89 145 (89 580; 90 316). Отчита се намаление с 0.5% спрямо 2023 г. и с 1.3% спрямо 2022 г.

Делата на производство, без прекратените по давност, са 160 338 (155 619; 153 239). Делът на новообразуваните ДП, спрямо общо разследваните, е 55.6% (57.6%; 58.9%).

За районите на АП София, АП Пловдив, АП Варна, АП Бургас и ВоАП се наблюдава намаление на наблюдаваните ДП спрямо 2023 г. и увеличение спрямо 2022 г. За района на АП В. Търново се отчита увеличение на наблюдаваните ДП спрямо 2023 г., при идентични стойности спрямо 2022 г.

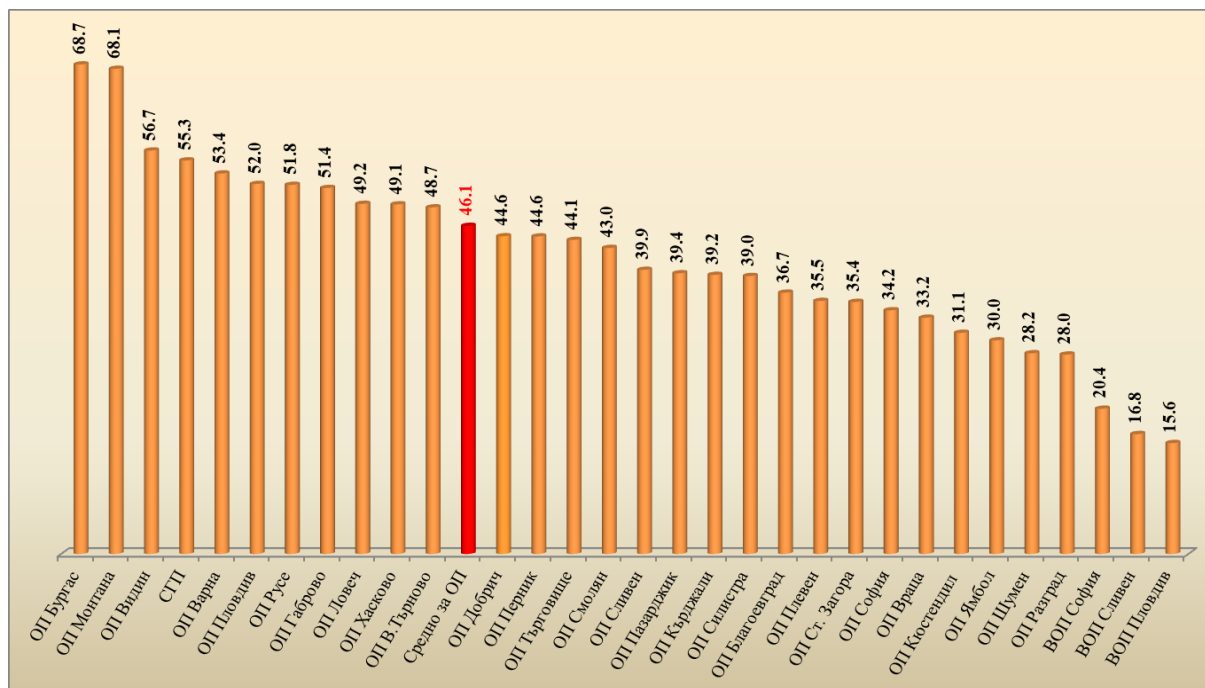
Данните за наблюдаваните дела, както и средният брой наблюдавани дела от един прокурор в окръжните и в районните прокуратури са представени в следващите графики.



Фиг. 11. Общ брой наблюдавани досъдебни производства, по окръжни прокуратури

С най-голям обем наблюдавани ДП обичайно са прокуратурите в столицата и в големите областни центрове, които обхващат по-големи и/или имат повече райони: СГП, ОП Пловдив, ОП Бургас и ОП Варна. СГП е с четири пъти повече наблюдавани дела от ОП Пловдив и от ОП Бургас, а спрямо ОП Варна – с над четири пъти.

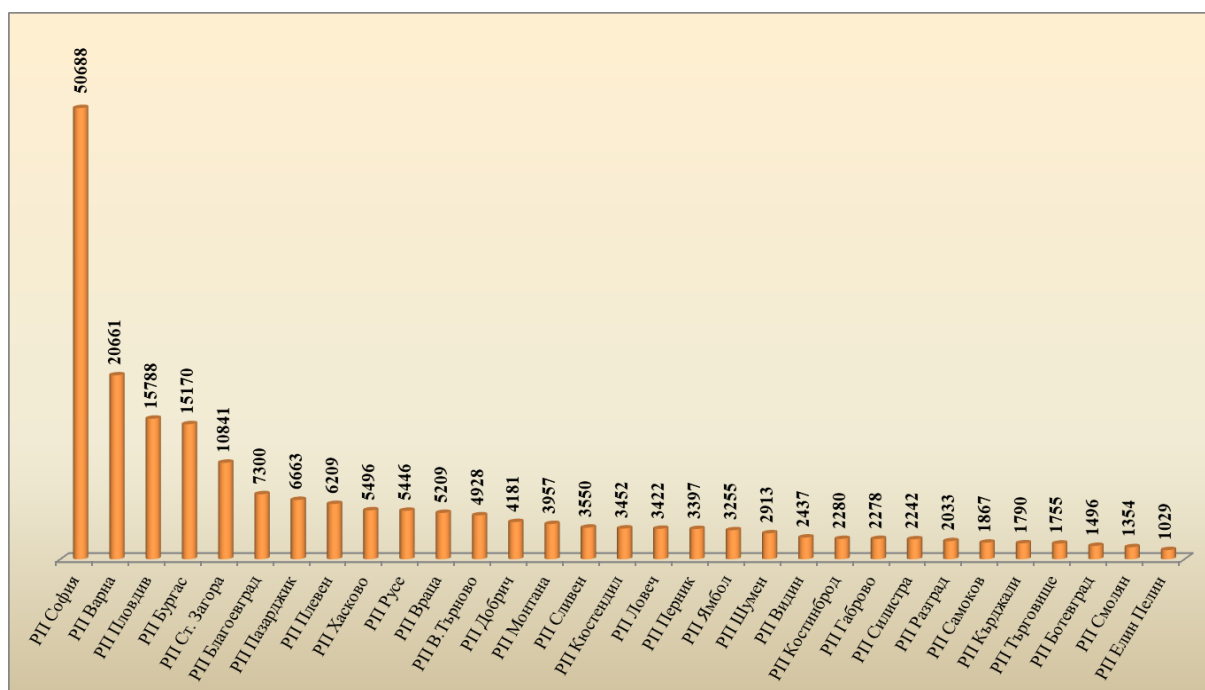
⁵⁹ В обхвата на наблюдаваните досъдебни производства се включват: новообразуваните ДП през отчетния период, неприключените ДП от разследващ орган в края на предходния отчетен период, нерешените ДП от прокурор в края на предходния отчетен период, получените по компетентност ДП през отчетния период, върнатите от съда (вкл. ДП, решени в предходни периоди, но върнати през отчетния период), възобновените през отчетния период ДП, обединените (присъединени) и разделените ДП.



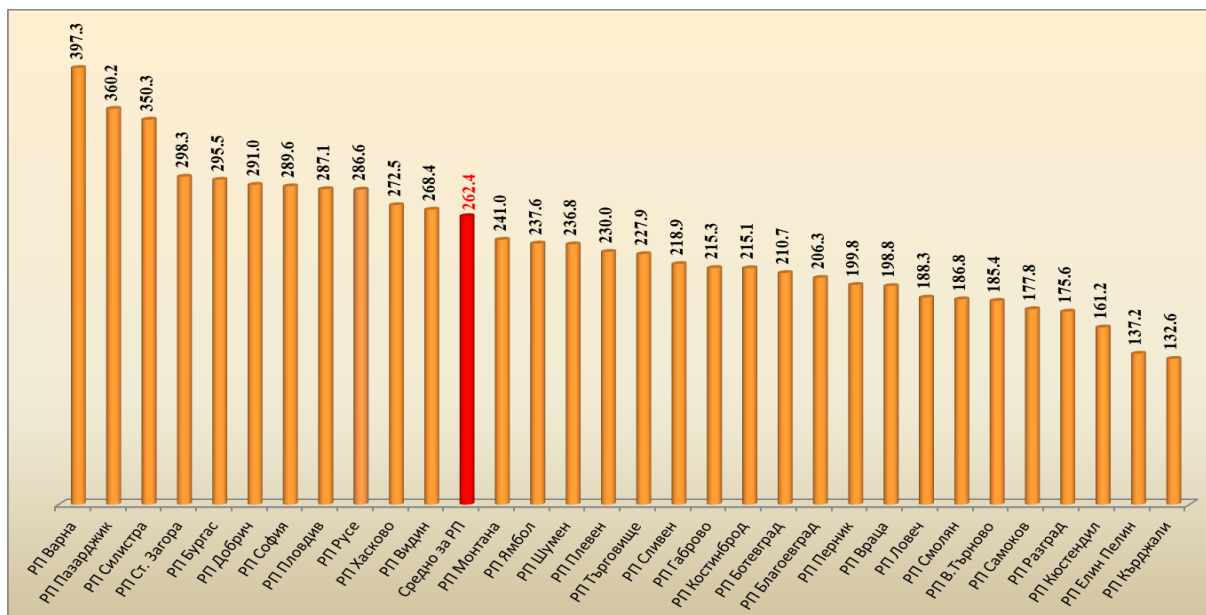
Фиг. 12. Среден брой наблюдавани досъдебни производства от един прокурор в окръжните прокуратури

За поредна година ОП Бургас е с най-голям среден брой наблюдавани ДП от един прокурор (68.7 ДП, при средно за ОП – 46.1 ДП). Следват ОП Монтана – 68.1 ДП, ОП Видин – 56.7 ДП и СГП – 55.3 ДП. На следващите две позиции са други големи окръжни райони – ОП Варна и ОП Пловдив също с над средната стойност по този показател, съответно 53.4 ДП и 52 ДП.

Както и в предходни отчетни периоди, с най-нисък среден брой наблюдавани дела от един прокурор са трите военно-окръжни прокуратури, което се дължи на специфичната им законова компетентност. При окръжните прокуратури с обща компетентност, с най-ниски стойности по този показател са окръжните прокуратури в Разград, Шумен и Ямбол.



Фиг. 13. Общ брой наблюдавани досъдебни производства, по районни прокуратури



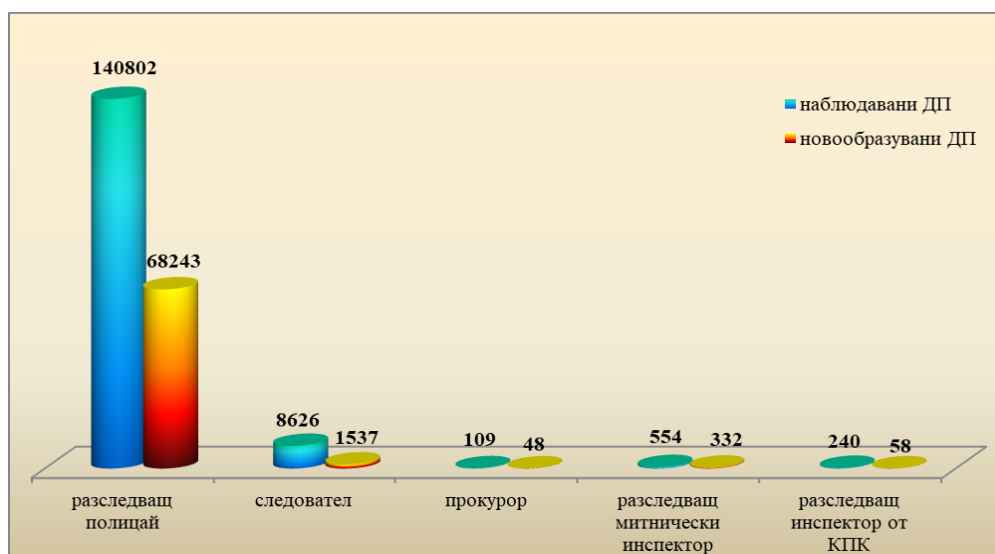
Фиг. 14. Среден брой наблюдавани досъдебни производства от един прокурор в районните прокуратури

За поредна година с най-много наблюдавани дела от един прокурор е РП Варна – 397.3 ДП, при среден брой наблюдавани ДП от един прокурор в районите прокуратури в страната – 262.4 ДП. Следващите районни прокуратури сменят позициите си през годините, като през 2024 г. са: РП Пазарджик (с 360.2 ДП), РП Силистра (с 350.3 ДП), РП Ст. Загора (с 298.3 ДП), РП Бургас (с 295.5 ДП), РП Добрич (с 291 ДП), РП София (с 289.6 ДП) и РП Пловдив (с 287.1 ДП), също над средната стойност за районните прокуратури в страната. С най-нисък брой наблюдавани дела от един прокурор, както и през предходната година, е РП Кърджали, следват районните прокуратури в Елин Пелин, Кюстендил и Разград.

Районните прокуратури в Елин Пелин, Смолян, Ботевград, Търговище и Кърджали са с най-малък общ брой наблюдавани досъдебни производства. С най-голям брой наблюдавани дела са районните прокуратури в големите административни центрове – София, Варна, Пловдив и Бургас.

Разследвани дела по видове разследващи органи

В диаграмата са представени данни за *разследваните и новообразуваните ДП* по общия ред (ДПОР), по видове разследващи органи.



Фиг. 15. Брой разследвани ДП по общия ред и новообразуваните от тях, по видове разследващи органи

Разследващите полиции са основният разследващ орган като делата, по които те работят, съставляват 93.7% (93.5%; 93.1%) от всички разследвани ДП по общия ред и 97.2% (97.3%; 97.3%) от новообразуваните ДПОР. Това съотношение е съответно на широкия обхват на престъпленията, чието разследване им е възложено от законодателя.

Военните разследващи полиции във „Военна полиция“ към МО са разследвали 245 (248; 228) ДП, като е налице намаление с 1.2% спрямо 2023 г. и увеличение със 7.5% спрямо 2022 г. Новообразуваните ДПОР са 163, при 175 ДП през 2023 г. и 161 ДП през 2022 г.

Разследваните от *следовател* новообразувани дела остават с нисък дял, спрямо всички новообразувани ДП – 2.2% (2.3%; 2.2%), а и спрямо всички разследвани ДПОР – 5.7% (6.1%; 6.5%)⁶⁰.

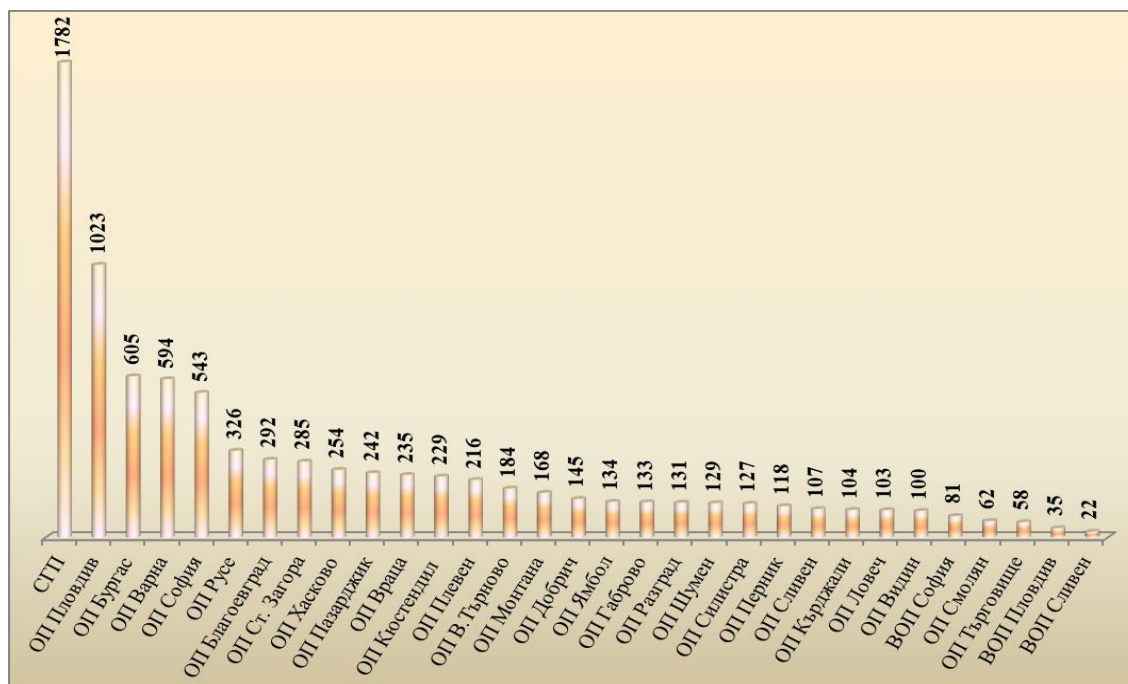
Делата на *разследващите митнически инспектори*, като съотношение спрямо общия брой ДП, са 0.4%, а спрямо новообразуваните ДПОР – 0.5%, което се обуславя от специфичната им компетентност по чл. 194, ал. 3 НПК.

Делата на *разследващите инспектори от КПК*, като съотношение спрямо общия брой ДП, са 0.2%, а спрямо новообразуваните ДПОР – 0.1%, което също се обуславя от специфичната им компетентност по чл. 194, ал. 6 НПК.

Разследваните от *прокурор* дела са по-малко от 0.1% от разследваните по общия ред и представляват 0.1% от новообразуваните ДП.

ДП, разследвани от следователи

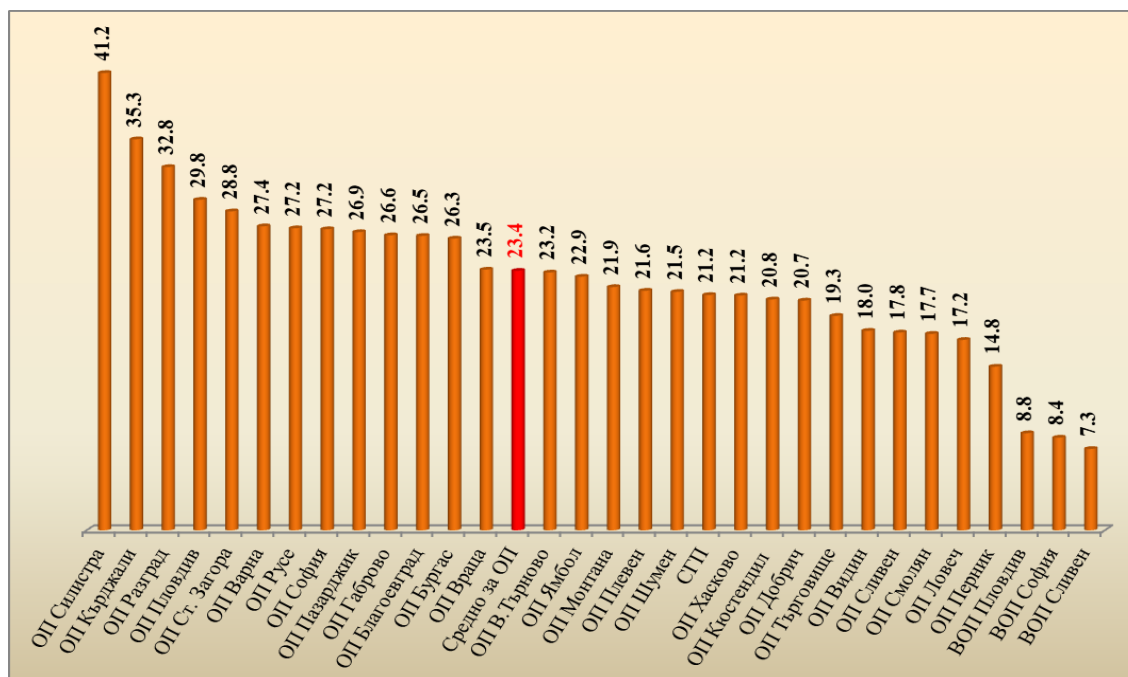
През 2024 г. следователите в окръжните следствени отдели на окръжните прокуратури са разследвали общо 8 567 (8 607; 8 477) дела. Отчита се незначително намаление спрямо 2023 г. – с 0.5% и увеличение спрямо 2022 г. – с 1.1%.



Фиг. 16. Общ брой досъдебни производства (без международните поръчки и получените ДП по делегация), разследвани в ОСЛО, по окръжни прокуратури

И през настоящия отчетен период най-голям брой досъдебни производства са разследвани от следствените отдели в окръжните прокуратури в големите административни центрове – СГП, ОП Пловдив, ОП Бургас и ОП Варна. Аналогично на предходната година с най-малък брой досъдебни производства, разследвани от следовател, са ВОП Сливен и ВОП Пловдив.

⁶⁰ Данните съответстват на нормативно определения обхват на престъпленията, включени в компетентността на следователите, съгласно чл. 194, ал. 1 и ал. 2 НПК (вкл. и правната възможност за възлагане по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК).



Фиг. 17. Среден брой досъдебни производства (без международните поръчки и получените ДП по делегация), разследвани от един следовател в ОСЛО, по окръжни прокуратури

Както и в предходните години, при прокуратурите с обща компетентност отново се наблюдава диспропорция по брой разследвани дела от един следовател – повече от два пъти и половина между следствения отдел в ОП Силистра, който е с най-висока стойност по този показател (с 41.2 ДП), и следствения отдел в ОП Перник, който е с най-малко разследвани дела от един следовател (с 14.8 ДП)⁶¹.

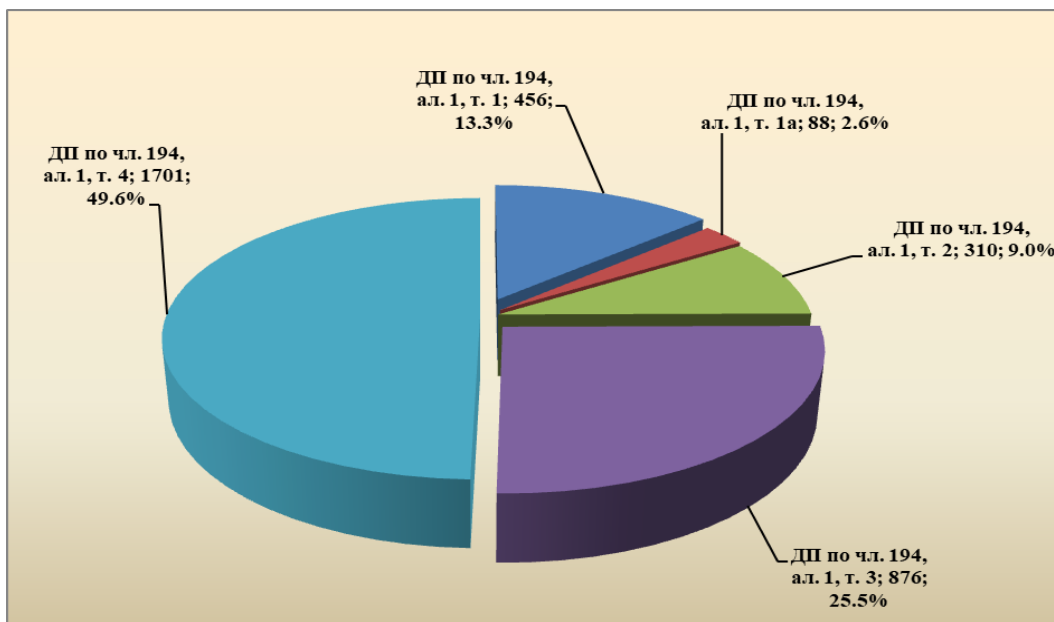
При среден брой ДП, разследвани от един следовател в ОСЛО – 23.4 ДП, с най-много дела са окръжните следствени отдели в: ОП Силистра, ОП Кърджали, ОП Разград и ОП Пловдив, а с най-малко – във военните прокуратури, ОСЛО в ОП Перник и ОП Ловеч. Най-големият следствен отдел – в СГП, е със стойност под средната – 21.2 ДП.

През отчетната година *следователите в НСЛС* са провели разследване по 395 (455; 421) дела и 172 (175; 173) международни следствени поръчки. Средно един следовател е разследвал 10 ДП и следствени поръчки, приключил е 5.1 дела и следствени поръчки и е изпратил на прокурор с мнение за съд 0.7 дела.

Общият брой ДП, възложени по реда на чл. 194, ал. 1 НПК на следовател в НСЛС⁶² и в окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури, е 3 431 (3 612; 3 427). От тях – 3 429 (3 609; 3 423) са възложени на следователи в ОСЛО в окръжните прокуратури, а 2 (3; 4) – на следователите в НСЛС.

⁶¹ Поради специфичната компетентност на следствените отдели във военноокръжните прокуратури, не се прави съпоставка със следствените отдели в окръжните прокуратури, които са с обща компетентност.

⁶² Данни за възложените на следовател ДП, на основание чл. 194, ал. 1, т. 1–4 НПК (нововъзложени и възобновени), в НСЛС и в ОСЛО в ОП през 2024 г. са представени в Приложение № 6.



Фиг. 18. Относителен дял на възложените ДП на следовател по процесуални основания – чл. 194, ал. 1, т.т. 1, 1а, 2, 3 и 4 НПК

Възложените за разследване дела от окръжен прокурор на следовател са 1 701 (1 779; 1 680). В тригодишния период се наблюдава динамика, като техният брой е по-малък от броя на възложените дела на други основания⁶³ – 1 805. Най-голям е броят на възложените дела по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК в окръжните следствени отдели в ОП Пловдив – 358, ОП София – 179, ОП Варна – 130 и ОП Кюстендил – 128. Най-малък е броят на възложените за разследване дела на следовател от окръжния прокурор в: Търговище – 1, Шумен – 6, Ловеч – 15 и Кърджали – 15.

По реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК през 2024 г. няма възложени ДП на следовател в НСлС, като през 2023 г. също не са възлагани дела по този ред, а през 2022 г. са възложени 3 ДП.

На основанията по чл. 194, ал. 2, пр. 1 и пр. 2 НПК за разследване на следовател са възложени 62 (99; 146) ДП.

Военните следователи са разследвали 138 възложени ДП (81 във ВОП София, 35 – ВОП Пловдив и 22 – ВОП Сливен).

Подробни данни за работата на следователите са представени в Доклада за дейността на НСлС за 2024 г. – Приложение № 7.

Пострадали от престъпления физически лица и ощетени юридически лица

През 2024 г. *пострадалите физически лица* от извършените престъпления по новообразуваните ДП са 51 704 (52 541; 50 834), от които 30 115 (31 550; 31 104) мъже и 21 589 (20 991; 19 730) жени.

Най-много са пострадалите от престъпления против собствеността – 26 596 (28 161; 28 781), следвани от пострадалите от престъпления против личността – 13 515 (11 522; 9 886) и от общоопасните престъпления – 5 211 (5 328; 5 338).

Непълнолетните пострадали са 2 258 (2 255; 2 244), от които 913 (907; 840) младежи и 1 345 (1 348; 1 404) девойки. Най-много са пострадалите от престъпления против брака и семейството – 867 (992; 1 137), против личността – 754 (641; 522) и против собствеността – 434 (431; 420).

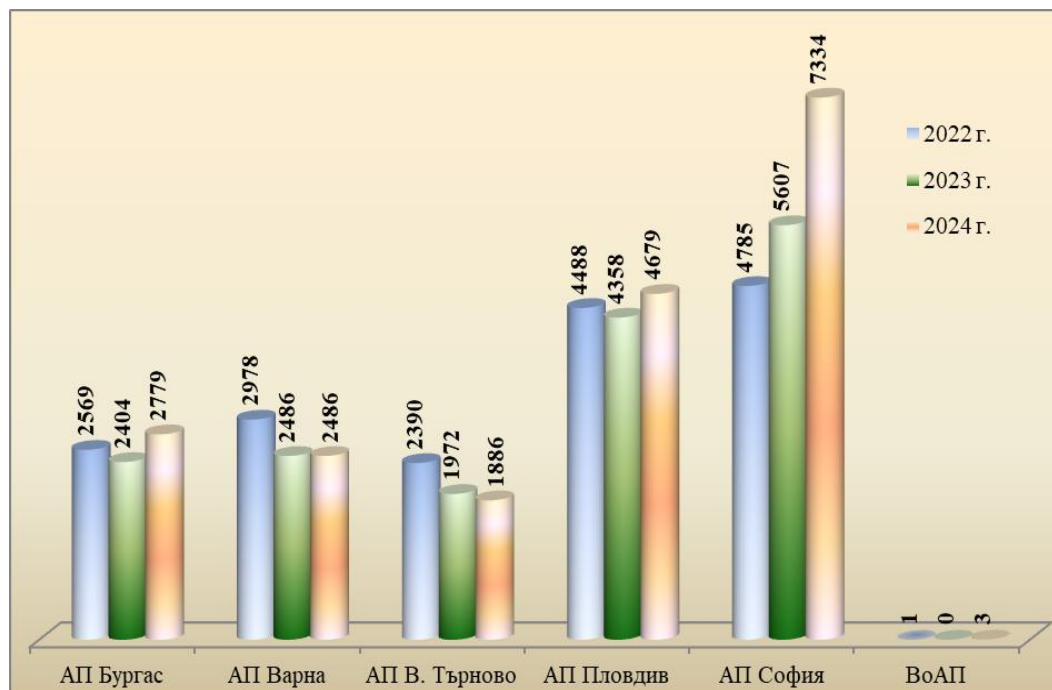
Малолетните пострадали са 1 733 (1 676; 1 589), от които 892 (878; 850) момичета и 841 (798; 739) момчета. Най-много са пострадалите от престъпления против брака и семейството – 801 (787; 683), и против личността – 610 (588; 553).

⁶³ Вкл. и възложените на следовател от НСлС на основание чл. 194, ал. 2 НПК.

Ощетените юридически лица са 5 028 (5 357; 6 124), като преобладаващ е броят им от престъпленията против собствеността – 2 982 (3 159; 3 445), и против стопанството – 1 226 (1 478; 1 659).

ВИДОВЕ ДОСЪДЕБНИ ПРОИЗВОДСТВА

Бързи производства



Фиг. 19. Брой на наблюдаваните бързи производства по апелативни райони за последните три години

През 2024 г. прокурорите са наблюдавали 19 167 (16 827; 17 211) бързи производства (БП), от които 18 927 (16 646; 17 016) са новообразувани. Налице е чувствително нарастване с 13.9% спрямо 2023 г. и с 11.4% спрямо 2022 г. Същата тенденция в тригодишния период се наблюдава и при новообразуваните БП през 2024 г. – увеличение спрямо 2023 г. с 13.7% и спрямо 2022 г. – с 11.2%. Делът им спрямо всички новообразувани ДП е 21.2% (18.6%; 18.8%) и е по-голям, сравнено с 2023 г. и 2022 г.

Увеличение спрямо предходните две години на наблюдаваните БП се отчита в апелативните райони София, Пловдив, Бургас и ВоАП, а в останалите два апелативни района – В. Търново и Варна има намаление.

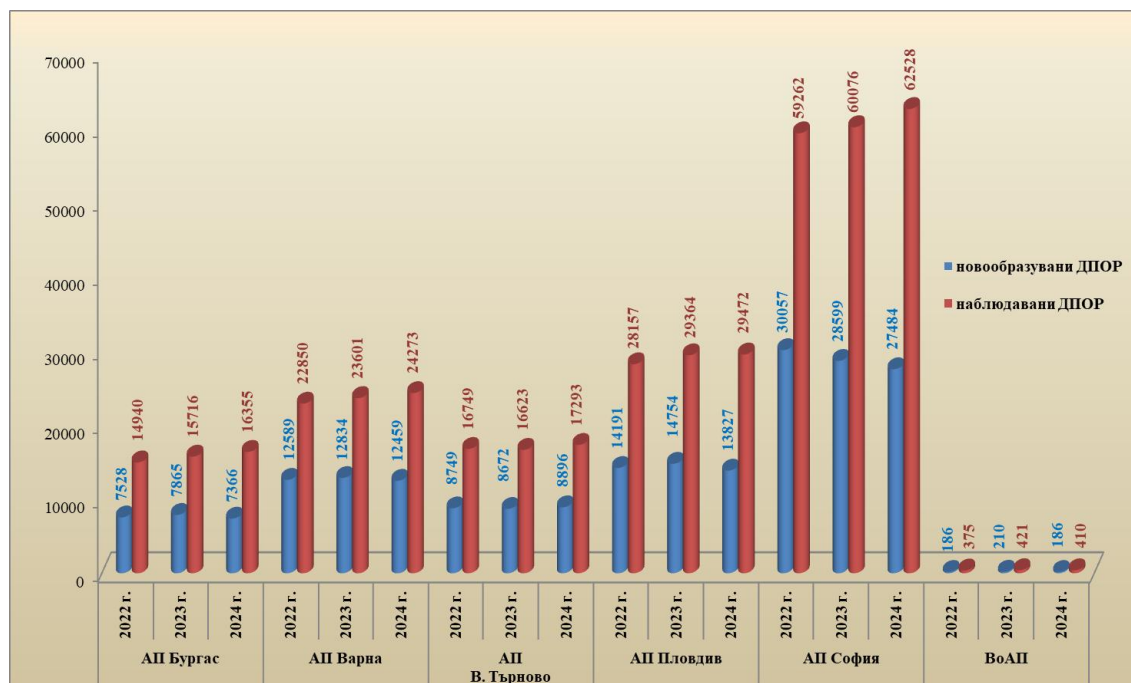
Бързите производства, по които прокурор е разпоредил разследването да се извърши по общия ред, продължават да заемат сериозен дял – 47.8% от общо разследваните или 9 160 (7 009; 6 305). В тригодишния период се наблюдава ръст на техния брой. Една от основните причини за това продължава да бъде невъзможността за изготвяне в кратки срокове на назначени експертизи – биологични, физико-химични, експертизи за наркотични вещества и др.

Наблюдава се динамика в броя на образуваните БП по разпореждане на прокурор при наличие на предпоставките по чл. 356, ал. 2 НПК – 158 случая през 2024 г., при 135 през 2023 г. и 173 през 2022 г. По апелативни райони разпределението е следното: АП Варна – 84; АП Пловдив – 47; АП Велико Търново – 22; АП София – 3 и АП Бургас – 2.

Разследвани досъдебни производства по общия ред (ДПОР)

През отчетната година са наблюдавани 150 331 (145 801; 142 333) досъдебни производства, разследвани по общия ред, от тях новообразувани – 70 218 (72 934; 73 300).

Констатира се увеличение с 3.1% спрямо 2023 г. и с 5.6%, спрямо 2022 г., като при новообразуваните ДПОР има спад спрямо предходните години съответно с 3.7% спрямо 2023 г. и с 4.2% спрямо 2022 г. В районите на София, Пловдив, Бургас и Варна броят на наблюдаваните дела е по-голям от тези през предходните две години, докато броят на новообразуваните дела е по-малък. В района на В. Търново броят на наблюдаваните и новообразуваните дела е нараснал спрямо предходните две години.



Фиг. 20. Териториално разпределение по апелативни райони на наблюдаваните и новообразуваните ДПОР в последните три години

2.2. Приключване и срочност на разследването

През 2024 г. от разследващите органи е *приключено разследването* по 95 026 (95 471; 96 968) ДП, които (без прекратените по давност)⁶⁴ съставляват 59.3% (61.3%; 63.3%) от делата на производство.

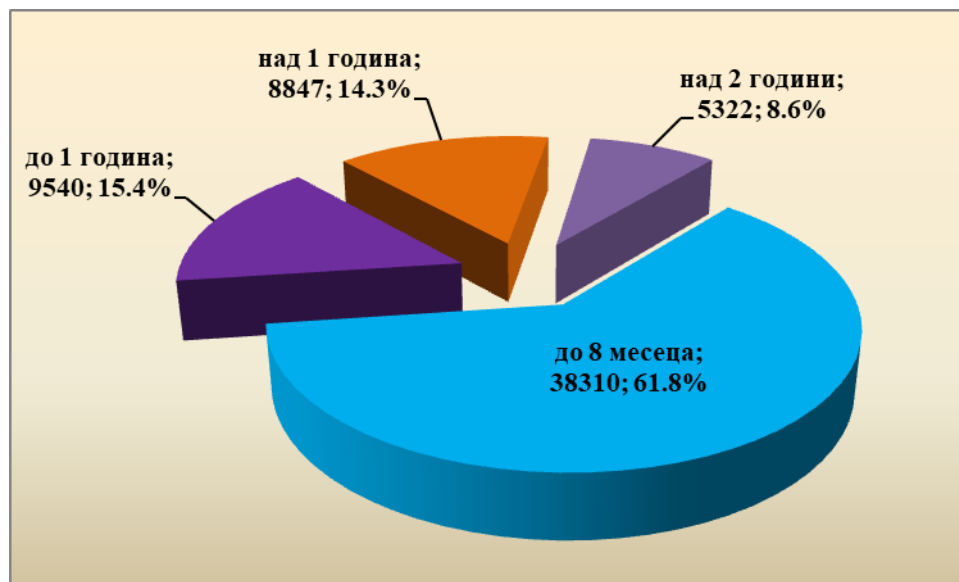
В законоустановените срокове разследването е приключило по 94 720 (95 095; 96 837) ДП, а извън тях – по 306 (376; 131) ДП. Най-много просрочени дела са отчетени в РП Костинброд – 97 (109; 0), РП Варна – 94 (71; 71), СРП – 40 (71; 14), РП В. Търново – 33 (67; 0) и СГП – 30 (41; 13).

В края на отчетния период останалите на производство (*неприключени*) дела са 59 645 (57 495; 52 423), които съставляват 37.2% от общо наблюдаваните ДП. От тях в извънзаконов срок са 264 (215; 165) разследвани досъдебни производства.

Данните относно броя на просрочените дела (приключени или все още на производство) изискват административните ръководители на прокуратури, в които са отчетени данни по този показател, да предприемат необходимите организационни мерки за намаляването им до минимум. Вниманието следва да се обърне от РП Костинброд, която е с най-голям брой просрочени дела, въпреки че тази прокуратура е с под средния брой наблюдавани ДП от един прокурор – 215.1 при средно за РП – 262.4.

⁶⁴ Прекратените ДП по давност не се отчитат в броя на приключените ДП (с приключено разследване), тъй като те вече са били отчетени като такива при спирането им (съгласно Указанието относно организацията на информационната дейност в ПРБ).

Досъдебните производства, по които разследването е приключено в срок до 8 месеца и по които прокурорът се е произнесъл с акт по същество, съставляват дял от 61.8%, спрямо общия брой дела с приключено разследване. Съпоставен с данните от предходните две години, се отчита намаление с 3.2 процентни пункта спрямо 2023 г. (65%) и с 4.1 процентни пункта спрямо 2022 г. (65.9%).



Фиг. 21. Продължителност на досъдебната фаза по приключените и решени ДП

Към 31.12.2024 г. неприключените и нерешени дела срещу лица с повдигнато обвинение⁶⁶, разследването по които е продължило *повече от 1 година*, са 3 537 (3 459; 3 190), които съставляват 5.6% (5.6%; 5.6%) от всички неприключени и нерешени дела – 63 700 ДП (61 658; 56 631). С най-голям брой неприключени и нерешени такива ДП в края на отчетния период са СРП – 878 ДП, СГП – 318 ДП, РП Бургас – 238 ДП, РП Пловдив – 233 ДП и РП Варна – 197 ДП. Неприключените дела с разследване *повече от 5 години* са 490⁶⁷, като делът им спрямо всички неприключени и нерешени дела се запазва в три годишния период – 0.8%, при 0.8% за 2023 г. и 0.9% за 2022 г.

С цел подобряване на работата, е необходимо от административните ръководители да се извършват периодични анализи на данните от създадения в ПРБ „Електронен регистър за срочността на разследването и произнасянето от прокурор“⁶⁸ и при необходимост да се възлага извършването на периодични и тематични проверки, и ревизии в съответната прокуратура.

Основните причини и фактори за по-голямата продължителност на досъдебната фаза на делата са почти идентични на тези от предходните години:

✓ липса на достатъчно вещи лица в съответен район и тяхната свръхнатовареност, което води до забавяне изготвянето на експертизите⁶⁹;

⁶⁵ Под продължителност на досъдебната фаза се разбира периодът от образуването на делото до решаването му от прокурора по същество с прокурорски акт за внасяне на делото в съда (обвинителен акт, споразумение по чл. 381 НПК, предложение по чл. 78а НК, споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК) или с постановление за прекратяване на наказателното производство (без прекратените по давност).

⁶⁶ Досъдебното производство се образува по факта на престъплението, а не срещу „неизвестен извършител“ или срещу конкретно лице. Изведените данни за неприключените и нерешени дела е по отношение на лица с вече повдигнато обвинение.

⁶⁷ От които в СГП – 149, СРП – 63, ОП Бургас – 25, РП Бургас – 22, ОП Пловдив – 21 и др.

⁶⁸ Въведен със Заповед № 525/22.02.2012 г., изм. със Заповед № РД-04-363/21.11.2017 г. на главния прокурор.

⁶⁹ Сериозен е проблемът при експертизите по дела за транспортни престъпления, убийства, финансови, данъчни и компютърни престъпления и др.

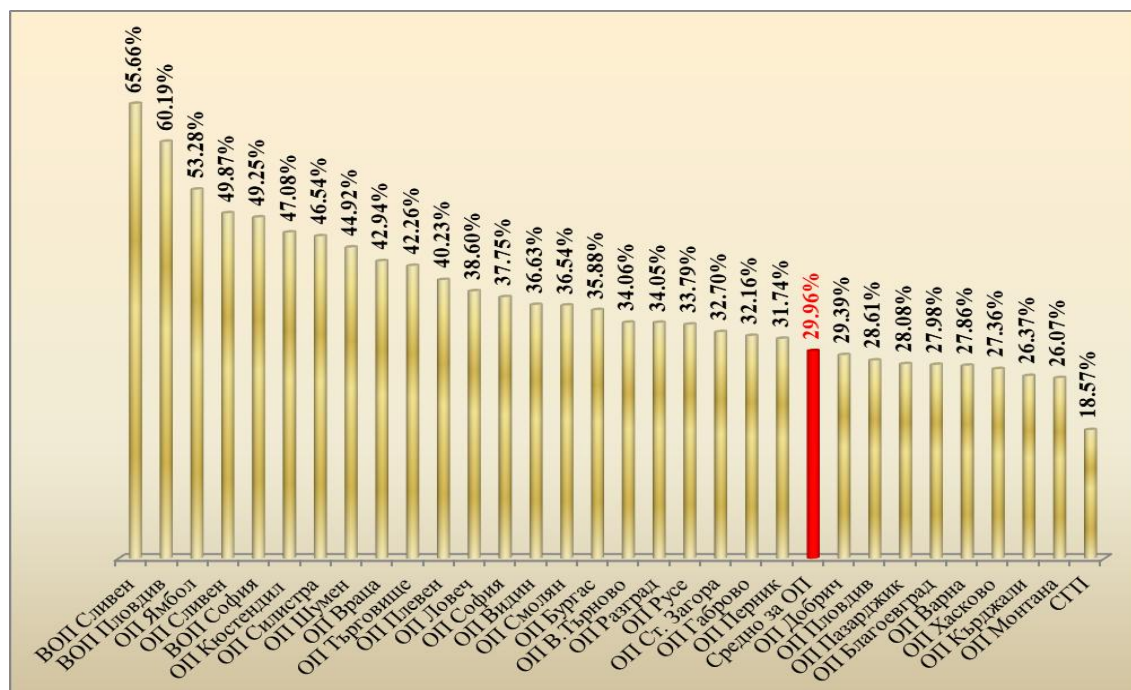
- ✓ дългогодишният кадрови проблем на разследващите органи в МВР⁷⁰ и недостатъчната материално-техническа обезпеченост, които въпреки усилията за разрешаването им, все още са налице;
- ✓ забавяне на изпълнението на изпратени молби за международна правна помощ;
- ✓ липсата на преводачи, особено по слабо разпространени или редки езици⁷¹;
- ✓ несвоевременно получаване на изискани писмени материали и справки от други институции;
- ✓ недостатъчна активност на наблюдаващия прокурор по ръководството на разследването и надзора върху неговата продължителност и законосъобразност;
- ✓ пасивност на разследващите органи, несвоевременно и неритмично извършване на следствени действия.

Наложително е административните ръководители на прокуратурите, в които са установени дела с голяма продължителност на досъдебната фаза⁷², да предприемат съответни организационни мерки за своевременното им приключване.

2.3. Решени досъдебни производства от прокурор. Видове решения

През 2024 г. *решенията* от прокурор дела⁷³ са 159 670 (176 116; 161 905), включително и прекратените по давност. Броят им е намалял спрямо предходните два отчетни периода с 9.3% спрямо 2023 г. и с 1.4% спрямо 2022 г., при констатиран спад на наблюдаваните ДП спрямо 2023 г. Прекратените по давност дела са 63 399 (82 644; 67 004) и също намаляват спрямо предходните две години.

Графично разпределението на решенията спрямо наблюдаваните дела в окръжните и в районните прокуратури е представено в следващите две графики.



Фиг. 22. Относителен дял на решенията по същество досъдебни производства спрямо наблюдаваните, в окръжните прокуратури

Двадесет и две окръжни прокуратури (от общо 31) имат над средния относителен дял за окръжните прокуратури (29.96%) решени по същество ДП спрямо наблюдаваните ДП.

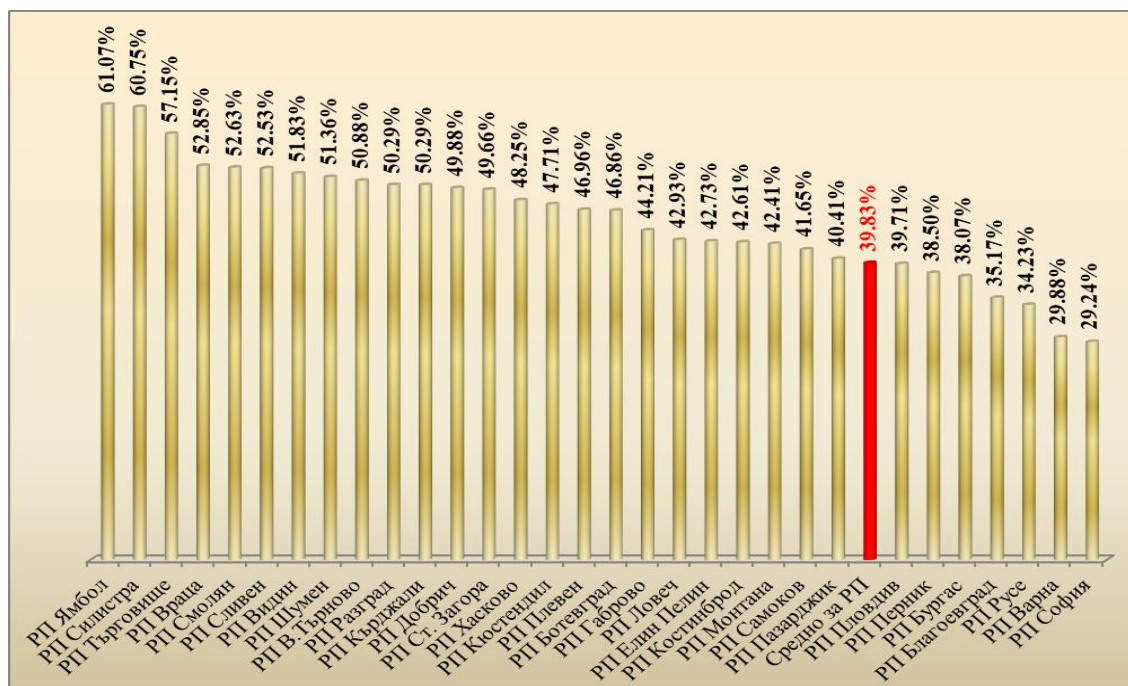
⁷⁰ Вж. Раздел I, т. 1., бел. № 31.

⁷¹ Проблемът произтича от ниското заплащане на преводачите, вкл. при извършване на процесуални действия по неотложност, когато участва преводач.

⁷² Подробни данни, изведени от Регистъра за неприключените и нерешени от прокурор към края на 2024 г. ДП, чието разследване е продължило над 1 година, по прокуратури и продължителност, са посочени в Приложение № 9.

⁷³ Вж. бел. № 10.

Както и в предходните две години, с най-малко решени от наблюдаваните дела е СГП (18.57%), което до голяма степен се дължи и на по-голямата фактическа и правна сложност на разследванията. Окръжните прокуратури – Монтана, Кърджали, Хасково, Варна, Благоевград, Пазарджик, Пловдив и Добрич са с относителен дял под средния за ОП – между 26.07% и 29.39%.



Фиг. 23. Относителен дял на решените по същество досъдебни производства спрямо наблюдаваните, в районните прокуратури

При районните прокуратури средната стойност на относителния дял на решените по същество ДП спрямо наблюдаваните ДП е 39.83%. Над средния дял са двадесет и четири районни прокуратури, а с най-нисък са РП София и РП Варна.

Както е посочвано и в предходни доклади, делът на решените спрямо наблюдаваните дела често пъти е предопределен от обективните и субективни причини, посочени по-горе по повод продължителността на разследването.

Срочност на решаване на досъдебните производства от прокурор

В *едномесечен срок* прокурорите са решили 154 575 (171 479; 158 117) ДП, което съставлява 96.8% (97.4%; 97.7%) от решените дела. Затвърждава се положителната тенденция този дял да е трайно висок – над 96%, което сочи на много добра организация на работа на прокурорите.

При решените над 1 месец⁷⁴ дела без удължаване на срока се отчита чувствително намаление през тригодишния период – 322 (410; 427). Увеличава се броят на решените от прокурор дела до 2 месеца с удължаване на срока – 4 417 (3 936; 3 203) и броят на решените ДП над 2 месеца без удължаване на срока – 356 (291; 158). Наличието на решени от прокурор ДП над един и над два месеца без удължаване на срока изисква административните ръководители на вземат съответните организационни мерки, с цел намаляване до минимум на техния брой.

⁷⁴ Приложение № 86 – Решени ДП от прокурор над 1 месец и над 2 месеца за 2024 г. (по прокуратури).

Прокурорски актове, внесени в съда⁷⁵

Видове	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Обвинителни актове	14 684	14 271	14 035
Предложения за споразумение по чл. 381 НПК	10 785	10 342	9 916
Предложения по чл. 78а НК	3 305	2 583	1 911
Предложения за споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК ⁷⁶	–	773	1 888
<i>Общо</i>	28 774	27 969	27 750

През настоящия отчетен период броят на прокурорските актове, внесени в съда, намалява спрямо 2023 г. с 0.8% и с 3.6% спрямо 2022 г.

В абсолютна стойност решените дела с прокурорски акт за внасяне в съда са 27 412 (27 645; 28 439), което съставлява 44.2% (47.1%; 47.6%) от общия брой производства, решени с краен прокурорски акт⁷⁷ – 62 019 (58 688; 59 741). Видно от данните, при увеличен брой дела, решени с краен прокурорски акт през 2024 г., намалява относителният дял на решените с прокурорски акт за внасяне в съда.

Обвинителните актове, внесени в съда през 2024 г., намаляват – с 1.7% спрямо 2023 г. и с 4.4% спрямо 2022 г.

Броят на предложенията за решаване на делото със споразумение по чл. 381 НПК намалява – с 4.1% спрямо 2023 г. и с 8.1% спрямо 2022 г.

Наблюдаваната през последните две години тенденция на намаляване на прилагането на института на чл. 78а НК продължава и през настоящия отчетен период, като понижението спрямо 2023 г. е с 26%, а спрямо 2022 г. – с 42.2%.

Големият спад на внесените в съда предложения по чл. 78а НК спрямо предходните две години се дължи основно на обективна причина – новоприетата през 2023 г. норма на чл. 375а НК, регламентираща възможността за решаване на делото със споразумение при наличие на основанията по чл. 78а НК. Така, през 2024 г. се наблюдава значителен ръст на споразуменията, като на основание чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК, в съдилищата от прокуратурите са внесени 1 888 споразумения срещу 1 954 лица докато през 2023 г. са били внесени 773 споразумения срещу 788 лица.

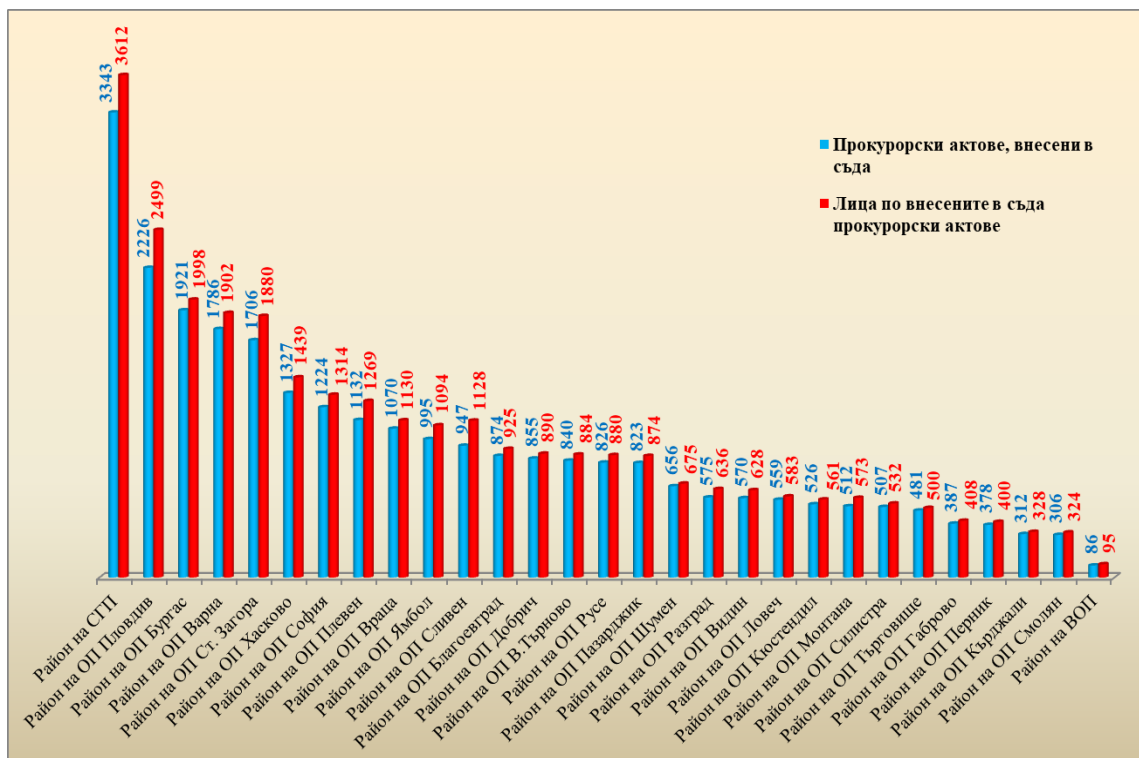
На съд през 2024 г. са предадени 29 961 (30 360; 30 915) лица, което е с 1.3% по-малко спрямо 2023 г. и с 3.1% по-малко спрямо 2022 г.

На графиката по-долу са посочени данните относно броя на внесените в съда прокурорски актове и предадените на съд лица, представени по окръжни райони (ОП и съответните РП).

⁷⁵ Обвинителни актове, предложения за споразумение по чл. 381 НПК, предложения за освобождаване от наказателна отговорност по чл. 78а НК, предложения за споразумение по чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК.

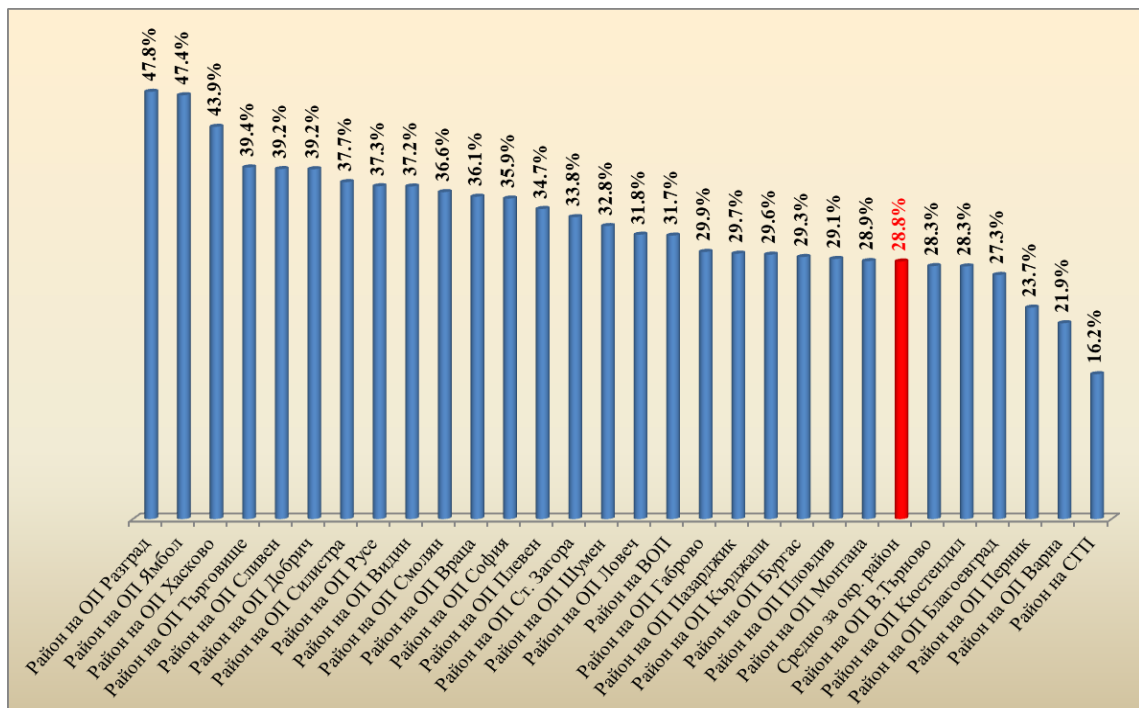
⁷⁶ Приет със ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 48 от 2023 г.

⁷⁷ Краен прокурорски акт – постановления за прекратяване на наказателното производство и прокурорски актове, с които досъдебните производства се внасят в съда.



Фиг. 24. Разпределение, по окръжни райони, на внесените в съда прокурорски актове и обвиняемите лица по тях

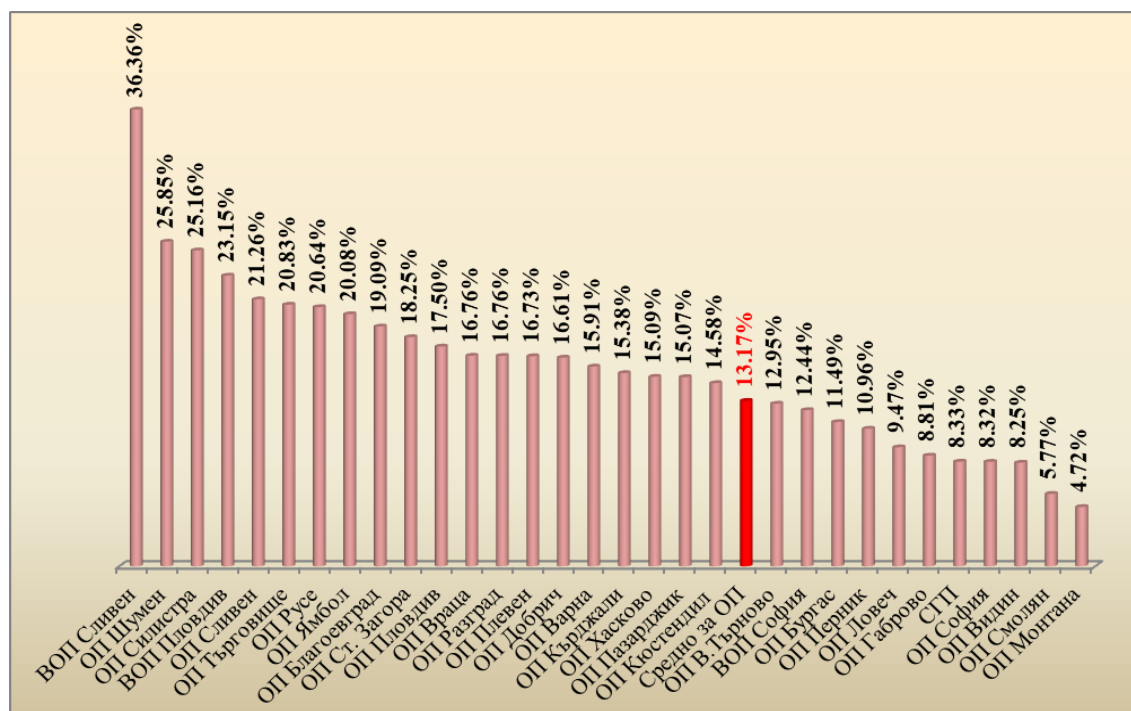
В следващите графики са представени съотношенията на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните и спрямо решените дела (без прекратените по давност), обективен критерий за ефективността на прокурорската дейност.



Фиг. 25. Дял на внесените в съда прокурорски актове спрямо решените ДП, по окръжни райони

Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДП, средно за окръжните райони през 2024 г. е 28.8%, като се отчита намаление спрямо предходните две отчетни години, когато този дял е бил 29.9% за 2023 г. и 30.3% за 2022 г.

От окръжните райони, само 6 са със стойност по-ниска от средната за окръжните райони. С най-висок дял на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДП – 47.8%, е районът на ОП Разград. С над 40% са районите и на ОП Ямбол и ОП Хасково.

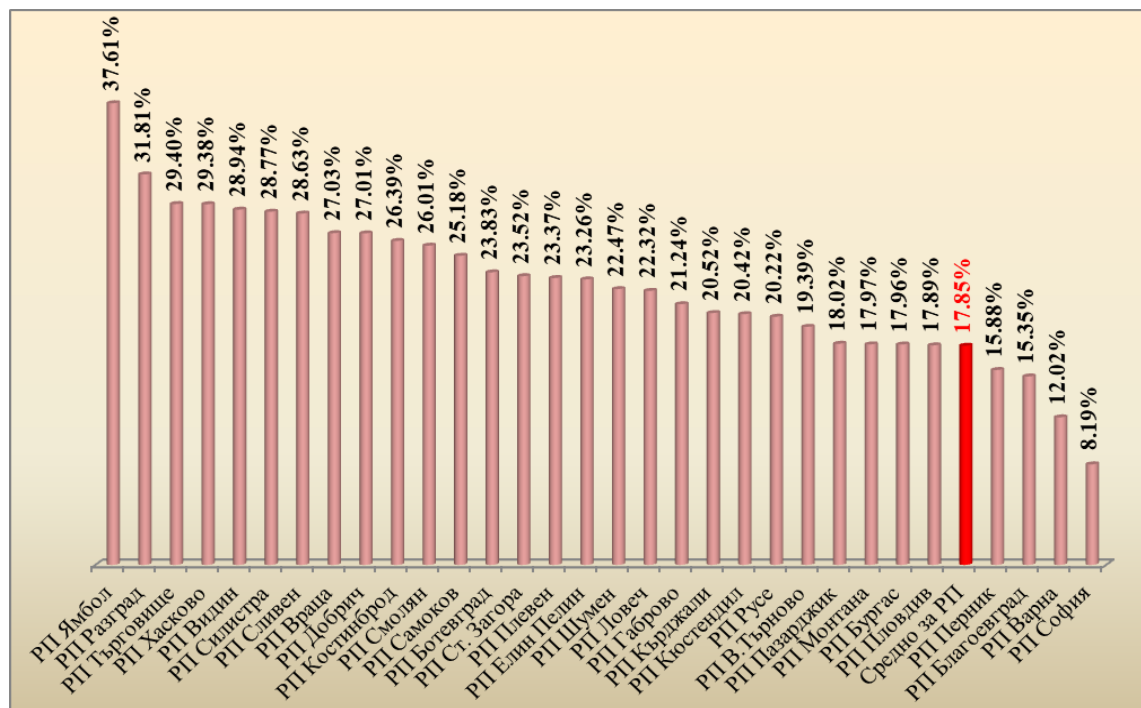


Фиг. 26. Относителен дял на внесените в съда прокурорски актове спрямо наблюдаваните досъдебни производства, в окръжните прокуратури

Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните ДП през отчетната година, средно за окръжните прокуратури е 13.17%, като се констатира намаление спрямо 2023 г., съответно с 0.22 процентни пункта и увеличение спрямо 2022 г. с 0.54 процентни пункта.

С най-висок дял са ВОП Сливен, ОП Шумен, ОП Силистра и ВОП Пловдив, функция от по-големия дял решени спрямо наблюдавани дела, и от по-малкия брой прекратени и спрени дела, като последното до голяма степен е резултат от нивото на разкриваемост на престъпленията в съответния район.

С най-нисък дял са ОП Монтана (4.72%), ОП Смолян (5.77%), ОП Видин (8.25%), ОП София (8.32%) и СГП (8.33%), при средно за ОП – 13.17%.



Фиг. 27. Относителен дял на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните досъдебни производства, в районните прокуратури

При среден дял за районните прокуратури на внесените в съда прокурорски актове, спрямо наблюдаваните ДП – 17.85%, с най-висок дял по този показател (над 30%) са РП Ямбол и РП Разград. Районните прокуратури София и Варна са с най-нисък дял (под 13%), като същевременно те са с най-голям брой наблюдавани дела сред районните прокуратури. Както е посочено и в предходните доклади, анализирайки данните, трябва да се отчита спецификата на отделните райони, особено в случаите, когато доминират производства за престъпления с неразкрит извършител (например в градове с изключително голяма концентрация на хора – София, Пловдив, Варна и др.).

Структурното разпределение на новообразуваните дела и резултатите по тях – внесени прокурорски актове в съда и предадени на съд лица, са представени по видове престъпления в следващата таблица.

Глави от НК	Новообразувани ДП	Общ брой прокурорски актове, внесени в съда	Общ брой лица по внесените в съда прокурорски актове
Общо	89 145	27 750	29 961
Глава първа Престъпления против Републиката	10	1	1
Глава втора Престъпления против личността	13 288	2 754	3 108
Глава трета Престъпления против правата на гражданите	960	251	266
Глава четвърта Престъпления против брака и семейството	2 108	1 113	1 207
Глава пета Престъпления против собствеността	29 114	4 911	5 898
Глава шеста Престъпления против стопанството	4 934	1 046	1 137
Глава седма Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи	604	132	152

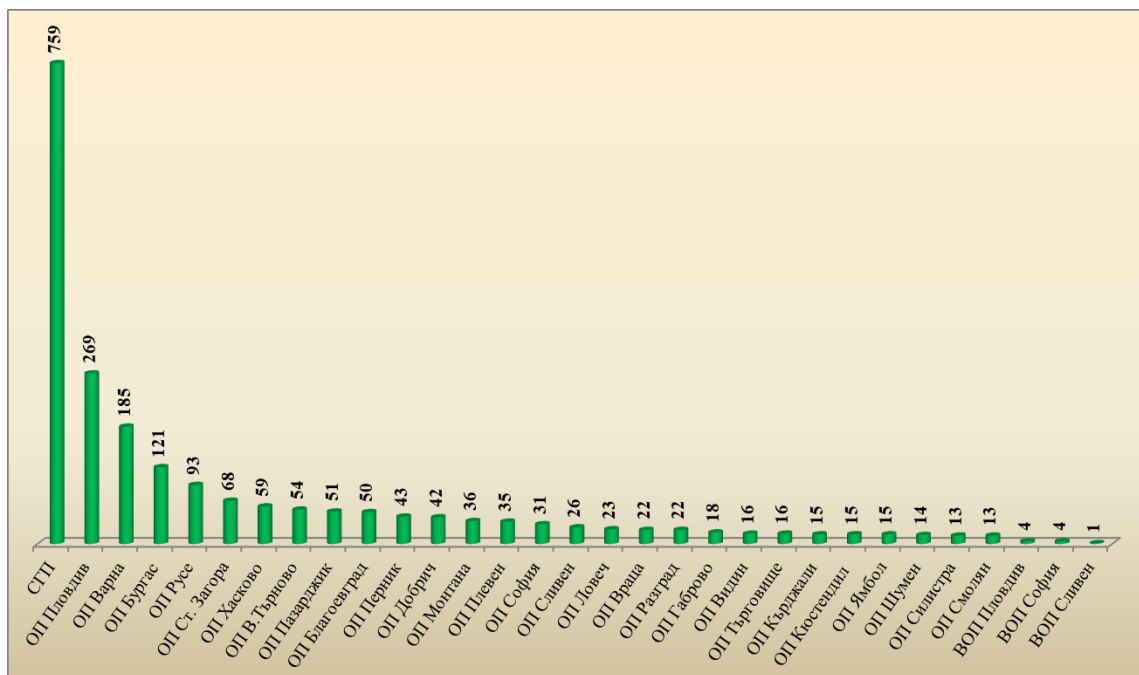
Глави от НК	Новообразувани ДП	Общ брой прокурорски актове, внесени в съда	Общ брой лица по внесените в съда прокурорски актове
<i>Глава осма</i> Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	3 758	2 490	2 671
<i>Глава осма „а“</i> Престъпления против спорта	1	0	0
<i>Глава девета</i> Документни престъпления	3 172	1 190	1 231
<i>Глава девета „а“</i> Компютърни престъпления	242	7	7
<i>Глава десета</i> Престъпления против реда и общественото спокойствие	2 533	676	853
<i>Глава единадесета</i> Общопасни престъпления	28 363	13 163	13 412
<i>Глава дванадесета</i> Престъпления против отбранителната способност на Републиката, информацията, представляваща държавна тайна, и против чуждестранната класифицирана информация	14	0	0
<i>Глава тринадесета</i> Военни престъпления	44	15	17
<i>Глава четиринадесета</i> Престъпления против мира и човечеството	0	1	1

И през 2024 г. най-голям дял имат новообразуваните ДП за престъпления против собствеността (32.7%), следвани от общопасните престъпления (31.8%) и престъпленията против личността (14.9%).

По отношение на внесените в съда прокурорски актове, с най-голям дял са общопасните престъпления (47.4%), следвани от престъпленията против собствеността (17.7%) и престъпленията против личността (9.9%).

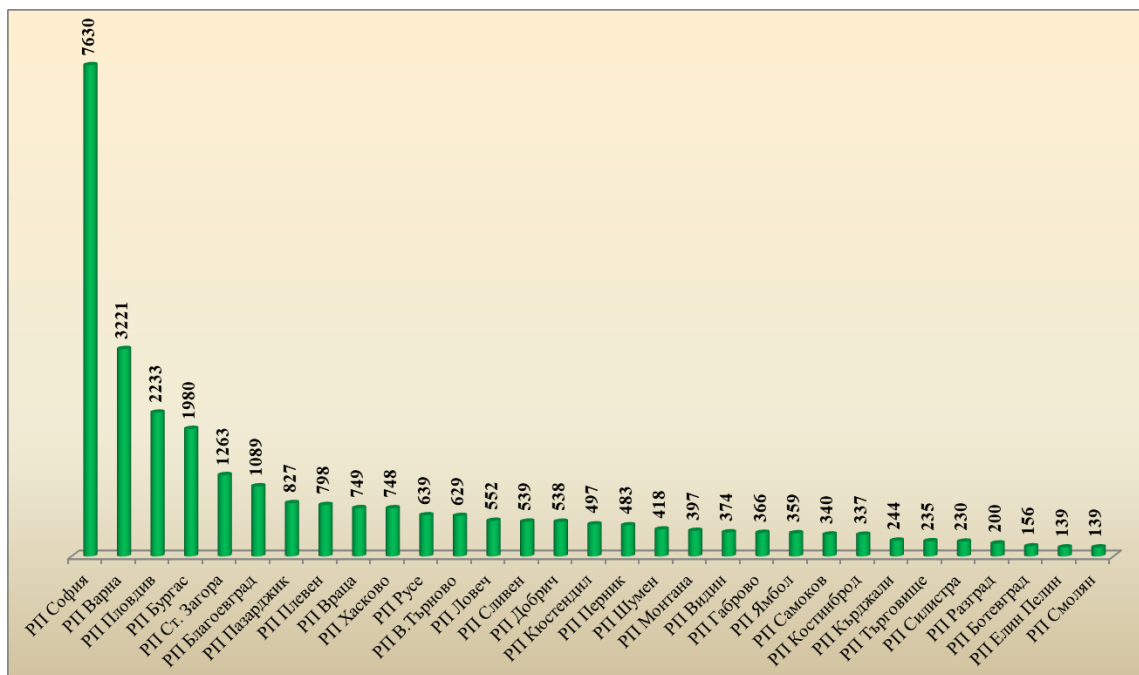
Спрени ДП

През 2024 г. е постановено спиране на наказателното производство по 30 482 (31 668; 32 798) дела, които са с 3.7% по-малко спрямо 2023 г. и със 7.1% по-малко спрямо 2022 г. Преобладаващ е дялът на спрените ДП поради неразкриване на извършителя на престъплението (чл. 244, ал. 1, т. 2 НПК) – 82.4% (84.6%; 84.8%) ДП. Малък остава и през настоящия отчетен период броят на делата, спрени на други процесуални основания.



Фиг. 28. Спрени ДП през 2024 г. (общо – БП и ДПОР) за окръжните прокуратури

Както и предходните години, най-много спрени ДП има в окръжните прокуратури в големите областни градове – София, Пловдив, Варна и Бургас.

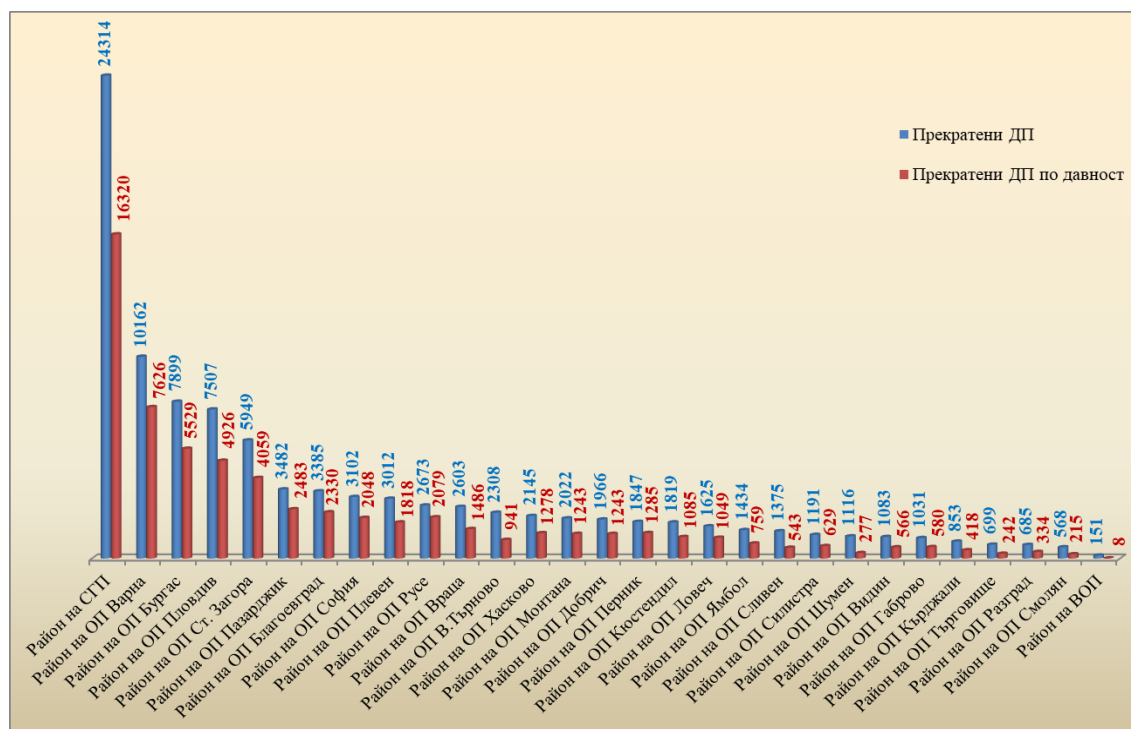


Фиг. 29. Спрени ДП през 2024 г. (общо – БП и ДПОР) за районните прокуратури

Най-много спрени дела са отчетени в района на АП София – 13 163, от които 7 630 на СРП, което е повече от половината от спрените дела в апелативния район. Следват районите на АП Пловдив – 5 929 (от тях 2 233 на РП Пловдив), АП Варна – 5 134 (от тях 3 221 на РП Варна), АП В. Търново – 3 207 (от тях 798 на РП Плевен) и АП Бургас – 3 040 (от тях 1 980 на РП Бургас). В района на ВоАП са спрени 9 ДП.

Прекратени ДП

През отчетната 2024 г. прокурорите са се произнесли с акт за прекратяване на наказателното производство по 98 006 (113 687; 98 306) досъдебни производства. Поради изтичане на предвидената в закона давност за наказателно преследване са прекратени 63 399 (82 644; 67 004) ДП⁷⁸, като спрямо предходните две години се отчита намаление – с 23.3% спрямо 2023 г. и с 5.4% спрямо 2022 г. От прекратените по давност дела, 99.8% са за престъпления с неразкрит извършител, а срещу известен извършител (с привлечено лице като обвиняем) прекратените ДП са 115, или 0.2%. В сравнение с предходния отчетен период се констатира намаление на абсолютната стойност, но увеличение на относителния им дял, когато тези стойности са били съответно 123 прекратени ДП и дял от 0.1%.



Фиг. 30. Прекратени ДП, по окръжни райони

По реда на Глава двадесет и шеста „Ускоряване на наказателното производство“ от НПК през 2024 г. на основание чл. 368 НПК в съда са внесени 14 (8; 9) искания (от обвиняеми, пострадали и оцетени юридически лица) за ускоряване на досъдебни производства. Отчетени са 3 нови искания, направени по реда на чл. 369, ал. 3, вр. ал. 2 НПК. Решения на съда за констатирано неоправдано забавяне има по 4 (3; 3) ДП, а по 11 (5; 5) не е констатирано такова.

Специални разузнавателни средства

През 2024 г. прокурорите са изготвили общо 1 019 (1 112; 1 002) искания до съда за прилагане на специални разузнавателни средства (СРС) по образувани/започнати ДП по отношение на 695 (782; 734) лица. Броят на направените искания намалява спрямо 2023 г. с 8.4%, но се отчита незначително увеличение спрямо 2022 г. с 1.7%. Намаление се отчита при броя на лицата – с 11.1% спрямо 2023 г. и с 5.3% спрямо 2022 г.

Първоначалните искания са 719 (860; 784), а за продължаване на срок – 300 (252; 218). Към края на отчетния период от съда са уважени 848 (878; 784) искания, от които – 579 (655; 591) първоначални и 269 (223; 193) – за продължаване на срока. Неуважените

⁷⁸ Разпределение на прекратените по давност дела по апелативни райони: АП София – 26 363; АП Пловдив – 13 379; АП Варна – 10 351; АП Бургас – 6 831; АП В. Търново – 6 467 и ВоАП – 8.

искания са 167 (234; 209), от които 140 (205; 193) първоначални и 27 (29; 16) – за продължаване. Уважените искания съставляват 83.2% от всички разгледани искания от съда, при 79% през 2023 г. и през 2022 г.

Както и в предходните години, предвид специфичната компетентност и обема на работа по дела за тежки престъпления, най-голям брой искания са направени в СГП – 236 (240; 146), от които 194 първоначални и 42 за продължаване. От съда са уважени 157 искания и 75 са неуважени. Следват районите на окръжните прокуратури на: Пловдив със 107 искания, Разград – 94 и Русе – 87. В ОП Враца, ВОП Пловдив и ВОП Сливен няма направени искания за използване на СРС.

През 2024 г. са изготвени 310 искания и са получени 319 веществени доказателствени средства (ВДС) от използвани СРС. Всичките 319 ВДС са приобщени към съответното досъдебно производство.

По реда на чл. 159а, ал. 3 НПК, от наблюдаващите прокурори по ДП са отправени 10 887 (12 237; 13 828) искания до съда по чл. 251б, ал. 1 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) за разрешаване на достъп до данни. Към края на отчетния период от съда са постановени 10 073 (11 329; 12 909) разпореждания с разрешение за достъп до поисканите данни, което съставлява дял от 92.5% (92.6%; 93.4%), спрямо общия брой искания по чл. 159а, ал. 3 НПК. Съдебните разпореждания за неуважаване на исканията са 791 (901; 898).

За унищожаване на справки с данни по чл. 159а, ал. 6 НПК до съда са направени 127 предложения, като от съда са постановени 125 разрешения. Броят на протоколите за унищожаване на справки по чл. 159а, ал. 6 НПК е 116⁷⁹.

Контрол на мярката за неотклонение „задържане под стража” и другите мерки на процесуална принуда

От изготвените и внесените в съда общо 4 724 (4 600; 3 924) искания по чл. 64 НПК, уважени са 3 931 (83.2%), а неуважените са 634.

В тригодишния период се наблюдава динамика на относителния дял на уважените от съда искания по чл. 64 НПК от внесените – 83.2% (85.8%; 83.6%). По отношение на дела на неуважените искания спрямо внесените в съда през тригодишния период също се наблюдава динамика – 13.4% за 2024 г., при 12.4% за 2023 г. и 13.3% за 2022 г.

От прокурор са протестирани 222 (226; 173) определения на съда, с които не е уважено искане за вземане на мярка „задържане под стража“ или е взета по-лека мярка за неотклонение. Уважените от съда протести са 54 (65; 76), или 24.3% (28.8%; 43.9%). Неуважени са 162 (149; 95) протеста.

Мярка за неотклонение „задържане под стража” е взета спрямо 4 006 (4 004; 3 403) лица, разпределени по апелативни райони, както следва:

Апелативен район	Лица с мярка за неотклонение „задържане под стража“
АП София	1 653
АП Пловдив	963
АП Бургас	505
АП Варна	465
АП В. Търново	415
ВоАП	5

⁷⁹ В някои прокуратури с един протокол са унищожавани повече от една справка по дадените съдебни разрешения.

В края на 2024 г., по неприключените ДП, с мярка „задържане под стража“ са 895 лица, от които в срок до 2 месеца – 416 лица, до 8 месеца – 448 и до 18 месеца – 31. През годината с мярка за неотклонение „домашен арест“ са били 432 (412; 313) лица.

По реда на чл. 63, ал. 5 НПК прокурорите са разпоредили освобождаване и са определили по-лека мярка за неотклонение по отношение на 86 (78; 81) лица, а по реда на чл. 63, ал. 6 НПК – спрямо 199 (219; 197) лица. На основание чл. 234, ал. 8 НПК от прокурор са отменени мерки за процесуална принуда, наложени спрямо 709 (787; 739) лица.

При упражняване на контрол за предотвратяване на незаконосъобразно прилагане на мерките за процесуална принуда в помощ на прокурорите е Електронен регистър за сроковете по чл. 368, ал. 1 и по чл. 234, ал. 8 НПК⁸⁰.

Дейност по чл. 83а – 83е ЗАНН – налагане на имуществени санкции на юридическите лица (ЮЛ), които са се обогатили или биха се обогатили от извършени престъпления

През отчетната година от прокуратурите са постановени 367 отказа за изготвяне на предложения по чл. 83б ЗАНН, като при инстанционния контрол 85 прокурорски акта са потвърдени и 2 акта са отменени.

През 2024 г. прокурорите са внесли 39 (54; 48) предложения по чл. 83б ЗАНН, по отношение на 39 (54; 48) юридически лица. Общият размер на неправомерната имуществена облага е 3 035 217 лева. По апелативни райони, внесените предложения се разпределят, както следва: АП Бургас – 28 и АП В. Търново – 11. За налагане на обезпечителни мерки по реда на чл. 83в ЗАНН от прокурор през 2024 г. няма внесени искания (6; 3).

От първоинстанционен съд са уважени 33 (43; 32) предложения, на основание чл. 83г, ал. 7, т. 1 ЗАНН. Неуважени са 9 (7; 6), като останалите в рамките на отчетния период са неразгледани. От окръжните прокуратури са подадени 4 протеста, като 5 са разгледани⁸¹, от които 2 са уважени и 3 неуважени.

В законна сила са влезли 35 (46; 28) решения, с които на 35 ЮЛ са наложени имуществени санкции в общ размер на 1 909 132 лева. Наложените санкции са за престъпления против интелектуалната собственост и за данъчни престъпления.

Действия при конкуренция на административна наказателна и наказателна отговорност

През 2024 г. по чл. 72, ал. 1, т. 1, вр. чл. 70, ал. 2, т. 5 ЗАНН са изготвени и внесени в съда 8 (16; 14) предложения от окръжните прокуратури и 75 (65; 63) предложения от районните прокуратури. Разгледани от съда са 79 (84; 72) предложения⁸², като са уважени 66 (75; 62), а неуважените са 13 (9; 10). Неразгледани от съда са 20 (20; 27) предложения.

Въз основа на уважените предложения, са отчетени 52 (50; 48) възобновявания на досъдебни производства.

II. СЪДЕБНА ФАЗА

1. Наказателносъдебен надзор (НСН)

Образуване, разгледани и решени дела

През 2024 г. в съда са внесени общо 27 750 (27 969; 28 774) прокурорски акта, от които 14 035 обвинителни акта, 11 804 споразумения за решаване на наказателното

⁸⁰ Въведен със Заповед № 3551 от 25.11.2013 г. на главния прокурор.

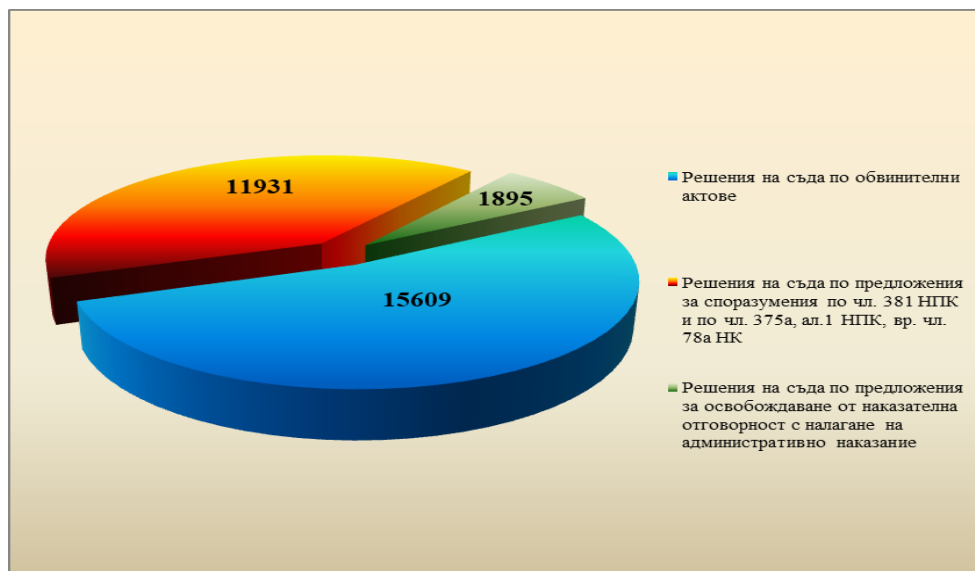
⁸¹ Един от разгледаните протести е внесен през 2023 г.

⁸² В броя на разгледаните предложения може да са включени и такива, внесени в предходни периоди, по които няма произнасяне на съда в края на предходния отчетен период.

производство (по чл. 381 НПК и по чл. 375а, ал. 1 НПК) и 1 911 постановления с предложение за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание. Броят на лицата по внесените в съда прокурорски актове е 29 961 (30 360; 30 915).

В съда са образувани 27 913 (28 122; 28 979) наказателни дела (в тях се включват и делата, образувани по внесените в края на 2023 г. прокурорски актове).

През отчетния период прокурорите са взели участие в 61 077 съдебни заседания (61 146; 61 296) по 38 183 (38 267; 38 108) наказателни дела. Участвали са и в 16 381 (16 673; 17 448) разпоредителни заседания⁸³.



Фиг. 31. Решения по внесените прокурорски актове

Съдилищата са постановили общо 29 435 (30 236; 30 885) съдебни решения по внесените с прокурорски акт дела, от които 15 609 (16 241; 16 641) по внесени *обвинителни актове* и 11 931 (11 277; 10 994)⁸⁴ по *предложения за решаване на делото със споразумение в досъдебното производство*.

Относителният дял на одобрените от съда споразумения се запазва висок и през отчетния период – 97.6 % (98%; 98.4%). Одобрените от съда споразумения по чл. 375а, ал. 1 НПК, вр. чл. 78а НК са 1 873, като санкционирани са 1 944 лица, което е значително увеличение спрямо 2023 г., когато са били одобрени 742 и санкционирани 753 лица.

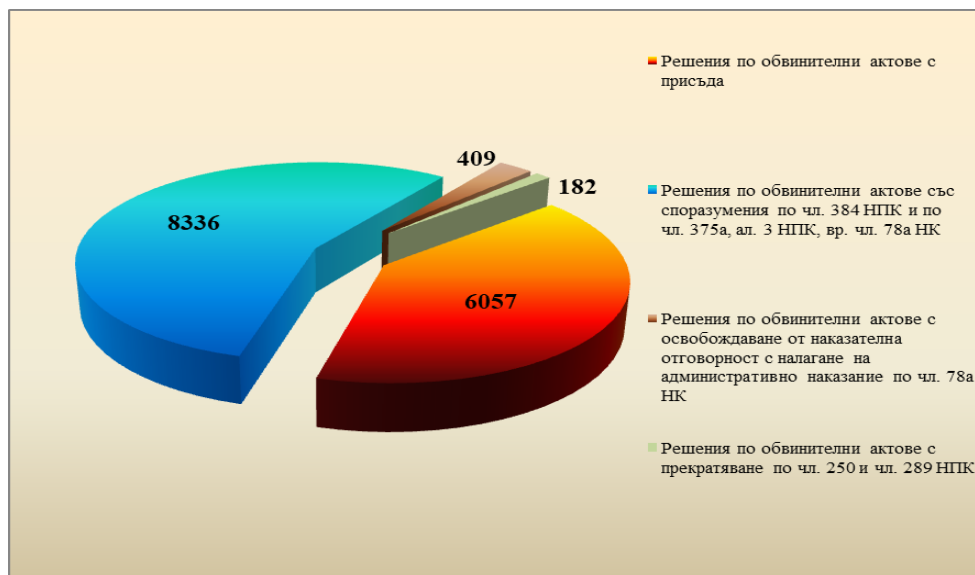
По реда на Глава двадесет и осма от НПК (освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК) са разгледани общо 1 895 (2 718; 3 300) *предложения*, внесени в съда на основание чл. 375 НПК. От тях от съда са уважени 1 711 (2 466; 3 008) или 90.3% (90.7%; 91.1%).

По реда на чл. 375а, ал. 3 НПК, вр. чл. 78а НК по внесени обвинителни актове, съдът е одобрил 289 споразумения (при 126 за 2023 г.), постигнати след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие. Санкционирани лица са 299 (при 130 за 2023 г.).

По внесени в съда предложения по чл. 78а НК съдът е одобрил 617 споразумения (при 346 за 2023 г.), постигнати след образуване на съдебното производство, но преди приключване на съдебното следствие. Санкционирани са 642 лица (при 366 за 2023 г.).

⁸³ Чл. 247в – чл. 248а НПК (ЗИДНПК, обн. ДВ, бр. 63/2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 110 от 29.12.2020 г.).

⁸⁴ Данните за 2024 г. и за 2023 г. включват решенията на съда по предложения за споразумения по чл. 381 НПК и по чл. 375а, ал. 1 НПК, а за 2022 г. – само по чл. 381 НПК.



Фиг. 32. Видове решения по внесените обвинителни актове

По внесените през 2024 г. обвинителни актове съдилищата са постановили 5 444 (5 557; 5 433) осъдителни присъди, което съставлява 34.9 % (34.2%; 32.6%) от съдебните решения по всички внесени в съда обвинителни актове. По отношение на броя на постановените осъдителни присъди, в тригодишния период, се наблюдава динамика, като спрямо 2023 г. се отчита намаление с 2%, а спрямо 2022 г. – увеличение с 0.2%.

С одобряване на *споразумение за решаване на делото в съдебното производство* са приключени 8 336 (8 712; 9 110) дела, което съставлява 53.4% (53.6%; 54.7%) от решенията на съда по внесени обвинителни актове.

Констатира се увеличение на относителния дял на постановените осъдителни присъди спрямо общия брой решения на съда по внесените обвинителни актове.

Спрямо предходните две години продължава намаляването както на броя, така и на делата на приключените съдебни производства с решения за *освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по реда на чл. 78а НК*, образувани по обвинителни актове – 409 (559; 647), което съставлява 2.6% (3.4%; 3.9%) от съдебните решения по внесените дела с обвинителен акт.

В сравнение с 2023 г. и 2022 г. е налице увеличение на абсолютния брой на прекратените от съда наказателни производства, на основание чл. 250 и чл. 289 НПК – 182 (153; 114). Като относителен дял решенията на съда, с които се прекратява производството по внесените обвинителни актове, съставляват 1.2% (0.9%; 0.7%).

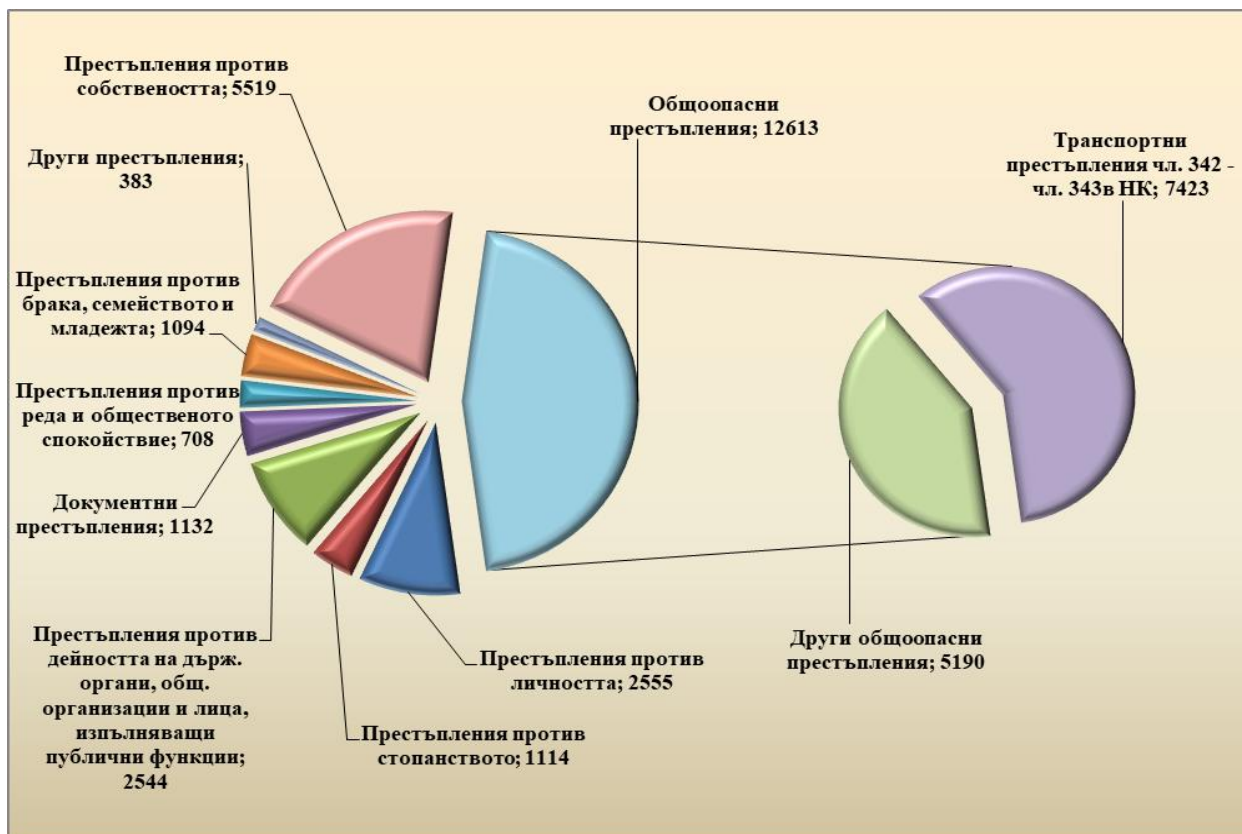
Осъдителни и санкционни решения, осъдени и санкционирани лица

През отчетния период са постановени 27 540 (28 346; 28 971) осъдителни и санкционни решения спрямо 28 810 (29 580; 30 113) лица. Относителният дял на осъдените и санкционирани лица, спрямо предадените на съд 29 961 лица, е 96.2% (97.4%; 97.4%) и е по-нисък спрямо предходните две години.

С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 27 662 (28 643; 29 048) лица, което е 92.3% (94.3%; 94%) от общо предадените на съд. В тригодишния период се наблюдава намаляване както на относителния им брой, така и на делата им спрямо общо предадените на съд лица.

Запазва се констатираната и в предходни отчетни периоди трайна тенденция на висок относителен дял на осъдените и санкционираните лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – 97.8%, при 97.6%, за 2023 г. и 97.8% за 2022 г.

Структурата на осъдените/санкционираните лица по видове престъпления е показана на следващата графика.



Фиг. 33. Структура на осъдени и санкционирани лица по влезли в сила осъдителни и санкционни решения, по видове престъпления, съобразно систематиката на НК

Протести – въззивни и касационни

През 2024 г. прокурорите са изготвили и подали 915 (899; 1 051) въззивни и касационни протеста. От съда са разгледани 722 протеста, от които уважени са 267, или 37% (34.1%; 33.9%). Констатира се нарастване на този дял спрямо предходните две години.

Въззивните протести (извън тези срещу оправдателни присъди) са 268 (227; 276). Разгледани от въззивните съдилища са 215 протеста, от които са уважени 91. Делът им спрямо разгледаните въззивни протести е 42.3% (42.6%; 51.2%), като се отчита намаление за тригодишния период.

Срещу оправдателни присъди и решения са подадени 543 (547; 657) въззивни протеста. От тях са разгледани 414, като са уважени 139, което съставлява 33.6% (29.7 %; 28.2%). Налице е увеличаване на относителния дял на уважените въззивни протести срещу оправдателни присъди и решения, спрямо 2023 г. и 2022 г.

Подадени са 29 касационни протеста (извън тези срещу оправдателни присъди), при 28 за 2023 г. и 25 за 2022 г. От разгледаните 30, уважени са 10, което съставлява 33.3% (47.4%; 25%) от разгледаните протести.

Срещу въззивни оправдателни присъди и решения са подадени 75 (97; 93) касационни протеста. От разгледаните 63, уважените от съда са 27, или 42.9% (38.7%; 21%).

Видно от данните относителният дял на уважените касационни протести (извън тези срещу оправдателни присъди) през 2024 г., намалява спрямо предходната година, но е по-голям спрямо 2022 г. Увеличава се делът на уважените касационни протести срещу въззивни оправдателни присъди и решения, спрямо 2023 г. и 2022 г.

И през настоящия отчетен период апелативните прокуратури констатира аналогични на посочените в предходни години причини за неуважаване на протестите от съда, диференцирани в следните групи:

✓ различна оценка на доказателствата от съда и от прокуратурата, която предполага и различни правни изводи;

- ✓ недостатъчна обоснованост на протестите, непосочване на конкретни доводи в подкрепа на релевираните основания;
- ✓ подаване на „бланкетни“ протести, без да се посочват допълнителни съображения, без да се познават и анализират мотивите към атакувания съдебен акт или пропускане да се депозират допълнителни съображения към вече подадени протести;
- ✓ не се използват процесуалните възможности за отправяне на искания за събиране на доказателства за изясняване на включени в предмета на доказване факти във въззивните протести;
- ✓ неправилно посочване и аргументиране на основанията по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК при изготвяне на касационните протести, без да се отчита спецификата на касационното производство.

Подаването на протест винаги следва да е резултат от задълбочена и обективна преценка за наличието на процесуални основания за протестиране на съдебния акт. Необходимо условие за изготвяне на обосновани протести (въззивни и касационни), особено срещу оправдателни съдебни актове, е внимателното проучване на мотивите на съдебния акт и на доказателствата по делото, въз основа на които съдът е приел за установени фактите и е приложил материалния закон. Прокуратурите следва да продължат да прилагат утвърдената практика на анализ на причините, довели до постановяване на оправдателни присъди и неуважаване/оставяне без разглеждане на протестите, като повишат усилията за подобряване на качеството им.

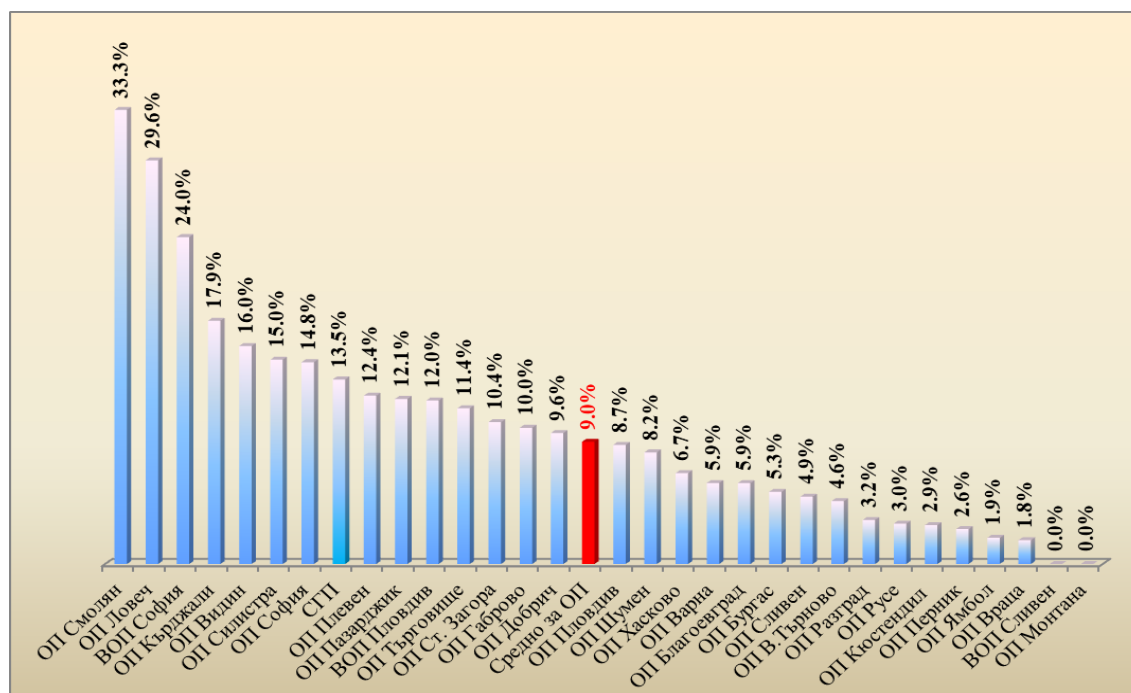
2. Постановени оправдателни присъди и върнати от съда дела

Върнати от съда дела

От общо внесените през отчетния период 27 750 (27 969; 28 774) прокурорски акта, от съдилищата са върнати 819 (821; 837) дела. И през настоящата отчетна година се запазва нисък относителният дял на върнатите дела, спрямо внесените в съда – 3% (2.9%; 2.9%), с близки стойности за тригодишния период.

Данни за върнатите от съда дела, спрямо внесените прокурорски актове по районни и окръжни прокуратури, са представени в следващите графики.

За окръжните прокуратури



Фиг. 34. Относителен дял на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове за окръжните прокуратури

Средният за страната относителен дял на върнати дела на окръжните прокуратури за 2024 г. е 9%. Сравнението на данните с предходните две години (8.7%; 9.2%) по този показател сочи на тенденция на относителна стабилност.

С по-нисък от средната стойност за окръжните прокуратури е относителният дял на върнатите дела в 16 окръжни прокуратури. С над средния дял са 15 окръжни прокуратури.

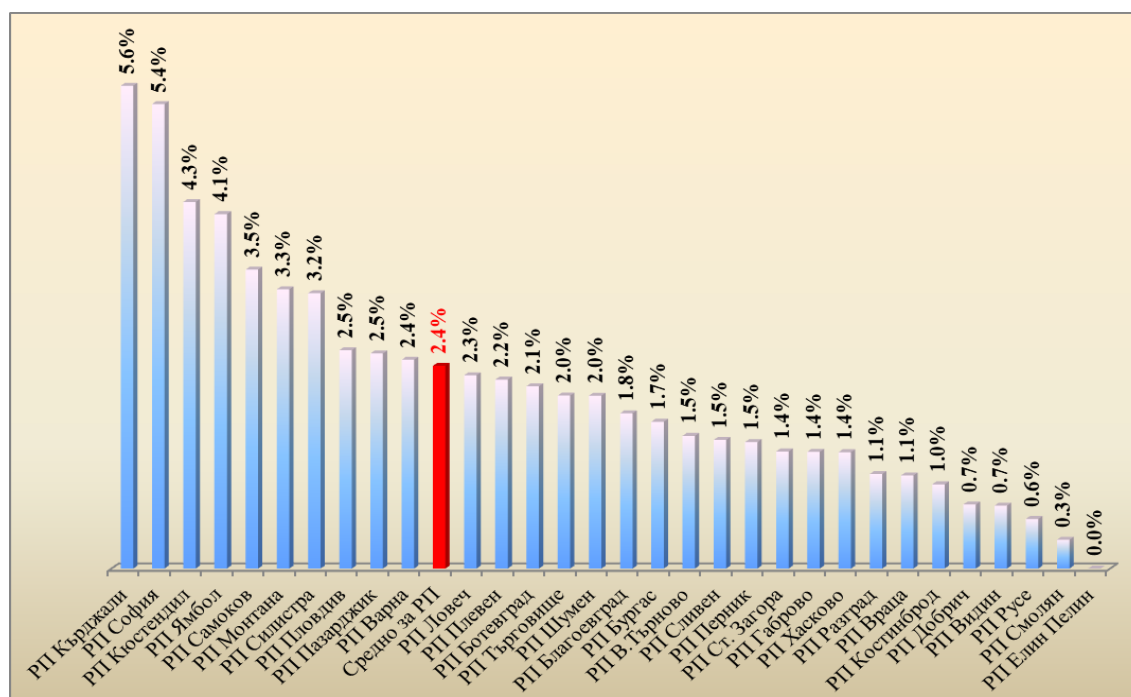
С най-нисък дял са: ОП Враца – 1.8%, ОП Ямбол – 1.9%, ОП Перник – 2.6%, ОП Кюстендил – 2.9%, ОП Русе – 3% и ОП Разград – 3.2 %. ВОП Сливен и ОП Монтана не отчитат върнати от съда дела през 2024 г.

Най-висок относителен дял на върнати от съда дела се констатира във: ОП Смолян – 33.3%, ОП Ловеч – 29.6%, ВОП София – 24%, ОП Кърджали – 17.9%, ОП Видин – 16% и ОП Силистра – 15%.

Сериозно увеличение на делата на върнатите дела, спрямо внесените в съда, сравнено с предходната година, се констатира в ОП Смолян – 33.3% при 7.7% за 2023 г. и в ОП Ловеч – 29.6 % при 6.7% за 2023 г., при ниски абсолютни стойности на върнатите дела и на внесените в съда дела.

По-добри резултати спрямо предходната година се констатира във ВОП Сливен и ОП Монтана – без върнати дела за 2024 г. при съответно 20% и 3.3% за 2023 г., ОП Ямбол – 1.9% при 7.1% за 2023 г., ОП Варна – 5.9% при 7.8% за 2023 г., ОП Бургас – 5.3% при 7.6% за 2023 г., ОП В.Търново – 4.6% при 7% за 2023 г., ОП Перник – 2.6% при 3.7% % за 2023 г., ОП Кюстендил – 2.9% при 3.1% за 2023 г.

За районните прокуратури



Фиг. 35. Относителен дял на върнатите от съда дела спрямо внесените в съда прокурорски актове за районните прокуратури

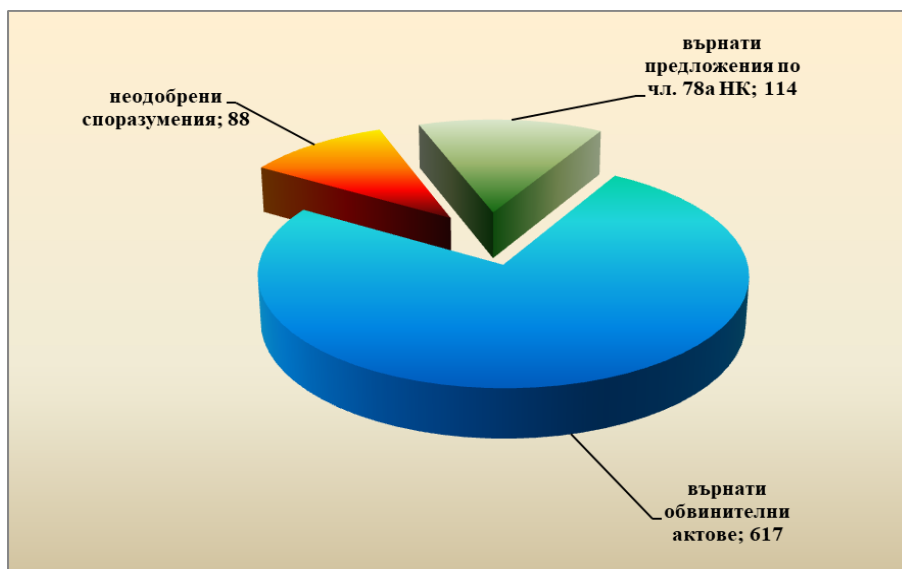
През 2024 г., както и в предходните години, средният относителен дял на върнатите дела спрямо внесените в съда прокурорски актове за районните прокуратури – 2.4% е под средния за страната, който е 3%. Видно от графиката, 21 прокуратури са под средния дял за РП, а 10 районни прокуратури са над средния дял. Две районни прокуратури (СРП и РП Кърджали) са с над два пъти по-висок от средния за РП относителен дял на върнатите от съда дела.

Най-добри резултати отчита РП Елин Пелин – без върнати дела, а с под 1% върнати дела са РП Смолян с 0.3%; РП Русе с 0.6%, РП Видин и РП Добрич с по 0.7%.

Най-висок относителен дял на върнати дела на прокурор се констатира в РП Кърджали – 5.6%, РП София – 5.4%, РП Кюстендил – 4.3% и РП Ямбол – 4.1%.

Върнати от съда дела по видове внесени прокурорски актове

И през 2024 г. се запазва устойчивата тенденция най-голям брой на върнатите от съда дела да са образуваните по внесените обвинителни актове – 617 (639; 638), или 75.3% (77.8%; 76.2%) от общо върнатите 819 дела.



Фиг. 36. Върнати дела по обвинителни актове, по споразумения и по чл. 78а НК

В таблицата по-долу по апелативни райони са представени данните за 2024 г. на внесените в съда и върнатите на прокурор обвинителни актове, както и на съотношението на върнатите спрямо внесените в съда обвинителни актове.

АП райони	Внесени в съда обвинителни актове	Върнати от съда обвинителни актове	Относителен дял на върнатите обвинителни актове спрямо внесените
Общо за ПРБ	14 035	617	4.4%
АП Пловдив	2 677	141	5.3%
АП София	4 629	232	5%
АП Варна	2 427	92	3.8%
АП В.Търново	1 930	71	3.7%
АП Бургас	2 343	75	3.2%
ВоАП	29	6	20.7%

При относителен дял от 4.4% за 2024 г. се наблюдава леко намаление на този показател спрямо предходния отчетен период – за 2023 г. той е 4.5% и увеличение спрямо 2022 г., когато делът на върнатите спрямо внесените в съда дела с обвинителни актове е бил 4.3%.

Както и през предходната 2023 г., така и през 2024 г. районът на ВоАП е с най-висок относителен дял на върнати дела, образувани по обвинителни актове – 20.7% при 14.7% за 2023 г., при ниски абсолютни стойности на показателите.

Следват районите на АП Пловдив – 5.3% и на АП София – 5%, които са с показатели над средната стойност за страната, но с намален относителен дял спрямо предходната година – за района на АП София – 5% при 5.8% за 2023 г. и за района на АП Пловдив – 5.3% при 5.6% за 2023 г.

Останалите райони регистрират повишение, като най-осезателно е за района на АП Варна – 0.8 процентни пункта.

От разпоредително заседание, на основание чл. 249, ал. 2, вр. чл. 248, ал. 1, т. 3 НПК, от съда са върнати 596 дела (622; 618), което съставлява 96.6% (97.3%; 96.9%;) от всички върнати дела, образувани по обвинителни актове.

Очевидна фактическа грешка в обвинителния акт (чл. 248а, ал. 1 НПК) съдът е констатирал по 123 наказателни дела, като през 2023 г. случаите са 112, а през 2022 г. – 110.

В 5 случая (1 за 2023 г. и 3 за 2022 г.) съдебното производство е прекратено на основание чл. 248а, ал. 2, пр. 1 НПК и делото е върнато на прокурор, поради невнасяне на обвинителен акт в изискуемия седемдневен срок.

За трета поредна година няма прекратено съдебно производство поради неотстраняване от прокурора на констатирана от съда очевидна фактическа грешка – чл. 248а, ал. 2, пр. 2 НПК.

През отчетната 2024 г. прокурорите са подали общо 438 протеста срещу определения и разпореждания на съдилищата за връщане на делото⁸⁵.

Апелативни райони	Протести срещу върнати от съда дела			
	Внесени в съда протести срещу върнати от съда дела	от тях:		Относителен дял на уважените от съда протести спрямо разгледаните
		Разгледани от съда	Уважени от съда	
Общо за ПРБ	438	373	163	43.7%
АП София	181	137	70	51.1%
АП Варна	53	54	25	46.3%
АП Бургас	39	42	18	42.9%
АП Пловдив	110	97	38	39.2%
АП В.Търново	48	37	10	27.0%
ВоАП	7	6	2	33.3%

От въззивни съдилища са разгледани 373 (352; 379) протеста, от които са уважени 163 (117; 137), т. е. 43.7% (33.2%; 36.1%).

Забелязва се чувствително повишение на относителния дял на уважените протести спрямо разгледаните, което показва повишаване на самовзискателността и на степента на познаване на съдебната практика от страна на прокурорите при изготвяне на обвинителните актове и протестите. Независимо от това, оказването на методическа помощ от горестоящите прокуратури, остава необходим фактор, за повишаване качеството на внасяните от прокурорите протести в съда.

Върнати дела по предложения по чл. 78а НК и по споразумения

През 2024 г. върнатите от съда дела на основание чл. 377 НПК, образувани по предложение на прокурора за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК, са 114 (137; 163). За поредна година се отчита намаляване на броя на тази категория дела. Констатира се и намаляване на относителния им дял спрямо всички върнати от съда дела – 13.9% (16.7%; 19.5%).

⁸⁵ На основание чл. 249, ал. 3, вр. чл. 248, ал. 1, т. 3 НПК и разпореждания по чл. 377, ал. 2 НПК.

Неодобри от съда са 291 (225; 171) предложения за споразумения по чл. 381 НПК и по чл. 375а, ал. 1 НПК. От тях 88 (45; 36) са върнати на прокурора поради допуснати нарушения на процесуалните правила. Останалите 203 (180; 135) споразумения не са одобрени от съда поради неприети от страните промени в споразумението, предложени от съда или поради последвал отказ от страна на обвиняемите/подсъдимите, делото да бъде решено по реда на Глава двадесет и девета от НПК.

Върнати от съд дела за престъпления от особен обществен интерес

През 2024 г. общият брой на върнатите от съда дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес, е 205 (235; 205), при внесени в съда 5 200 (5 114; 4 597) прокурорски акта по посочените дела. Относителният им дял спрямо общия брой на внесените в съда прокурорски актове по дела от особен обществен интерес съставлява 3.9% (4.6%; 4.5%).

Върнатите дела за изпиране на пари са с най-висок относителен дял спрямо внесените в съда прокурорски актове – 17.4%, следвани от делата за злоупотреба със средства на ЕС – 15.2%, делата за корупция – 14.7%, делата за данъчни престъпления – 14.3% и делата за организирана престъпност – 11.8%.

Традиционно най-нисък е относителният дял на върнатите от съда дела за трафик на наркотици – 2.1% и за подправени парични знаци и платежни инструменти – 3.6%.

Относителният дял на върнатите от съда дела за корупционни престъпления спрямо внесените в съда прокурорски актове за този вид престъпления през 2024 г. е 14.7% при 16.1% за 2023 г. и 17.7% за 2022 г., а спрямо всички върнати от съда дела от особен обществен интерес – 19% при 17.4% за 2023 г. и 24.9% за 2022 г.

При прокуратурите с обща компетентност, най-висок дял на върнати от съда дела се констатира в окръжните райони на СГП – 7.4%, ОП Смолян – 7.1%, ОП Силистра – 6%, ОП Ловеч и ОП Благоевград – 5.3%.

При военно-окръжните прокуратури, ВОП София отчита 33.3% върнати дела, при шест внесени прокурорски акта. ВОП Сливен и ВОП Пловдив нямат върнати дела, при внесени съответно 3 и 2 дела от тази категория.

Прокуратурите от окръжните райони Монтана и Перник нямат нито едно върнато дело от особен обществен интерес, а от Разград, Търговище, Габрово и Враца имат само по едно върнато дело.

Причини за връщане на делата

Въз основа на събраната и обобщена в отдел 03 „Съдебен“ на ВКП информация от апелативните прокуратури в страната, причините за връщане на делата позволяват обособяването им в пет групи, подредени в низходящ ред според броя на случаите:

✓ Допуснати на досъдебното производство отстраними съществени нарушения на процесуалните правила. По-конкретно те се изразяват в нарушения на процесуалните права на обвиняемия, свързани с правото му на защита (непълно и/или неточно формулиране на обвинението при привличането като обвиняем; допуснати технически неточности в постановлението за привличане на обвиняем; извършване на процесуални действия без защитник или с участие на един и същ защитник при противоречиви интереси на обвиняемите; непредявяване на разследването, въпреки направено искане от обвиняемия; процесуални нарушения при водене на задочно производство) и в нарушения на процесуалните права на пострадалия (непредявяване на разследването при направено искане или неразясняване на правата му).

✓ Допуснати съществени процесуални нарушения след приключване на разследването при произнасяне на прокурора по реда на чл. 242, ал. 1 НПК, при изготвянето на обвинителните актове. Най-често се изразяват в непосочване на квалифициращи признаци и/или елементи от състава на престъплението или на конкретни нарушения на законови норми при бланкетните състави; непълно описание на

фактичката обстановка в обвинителния акт, което не позволява да бъдат изведени признаците на престъплението; непосочване на действията, с които се осъществява престъплението; противоречие между обстоятелствената част и диспозитива на обвинителния акт.

✓ Неодобряване на внесено споразумение по реда на чл. 382 НПК, най-често поради неприемане на правната квалификация на деянието, вида, размера или начина на изтърпяване на предложеното наказание или несъгласие на прокурора, обвиняемия или неговия защитник с предложените от съда промени в споразумението.

✓ Липса на основание по чл. 78а НК, когато делото е внесено по реда на чл. 375 НПК.

✓ Неотстраняване на констатирани от съда очевидни фактически грешки в обвинителния акт.

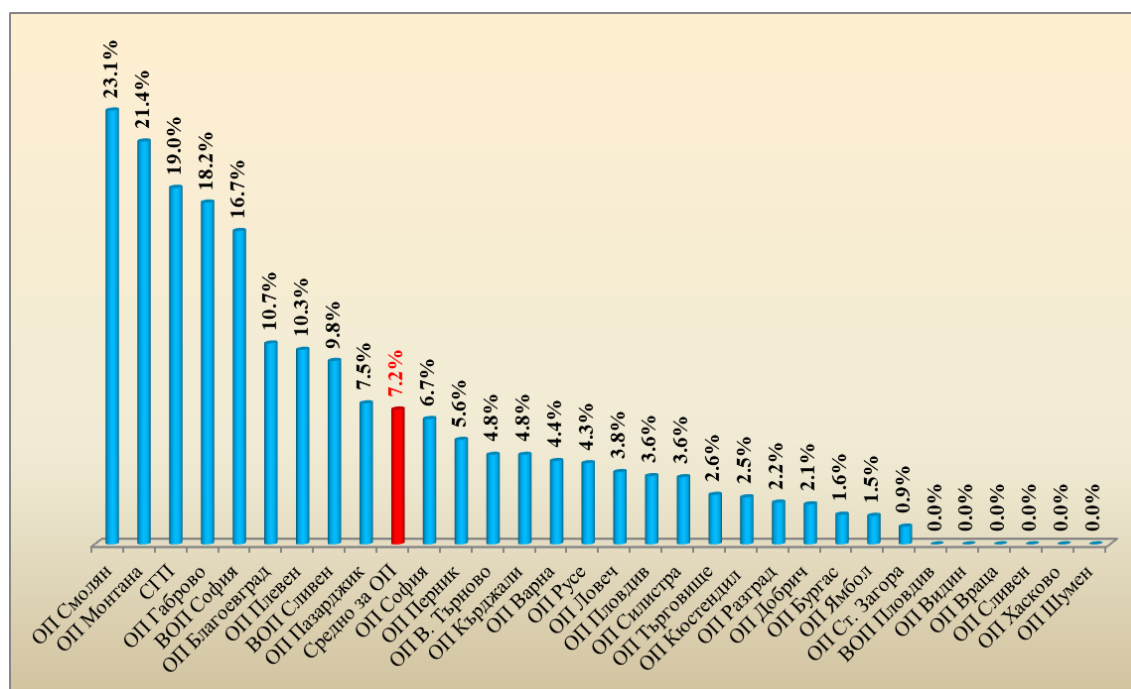
Оправдателни присъди и решения

През 2024 г. са постановени общо 672 (706; 799) оправдателни съдебни акта, от които 613 присъди и 59 решения. Намалява както броят на оправдателните съдебни актове, така е делът им спрямо броя на внесените прокурорски актове в съда – 2.4% (2.5%; 2.8%).

Оправдани лица

През отчетната година са оправдани 880 (911; 930) лица, което съставлява 3% (3%; 3%) от всички лица с постановен съдебен акт – 29 690 (30 491; 31 043). Наблюдава се устойчива тенденция на нисък дял на оправданите спрямо всички лица с постановен съдебен акт.

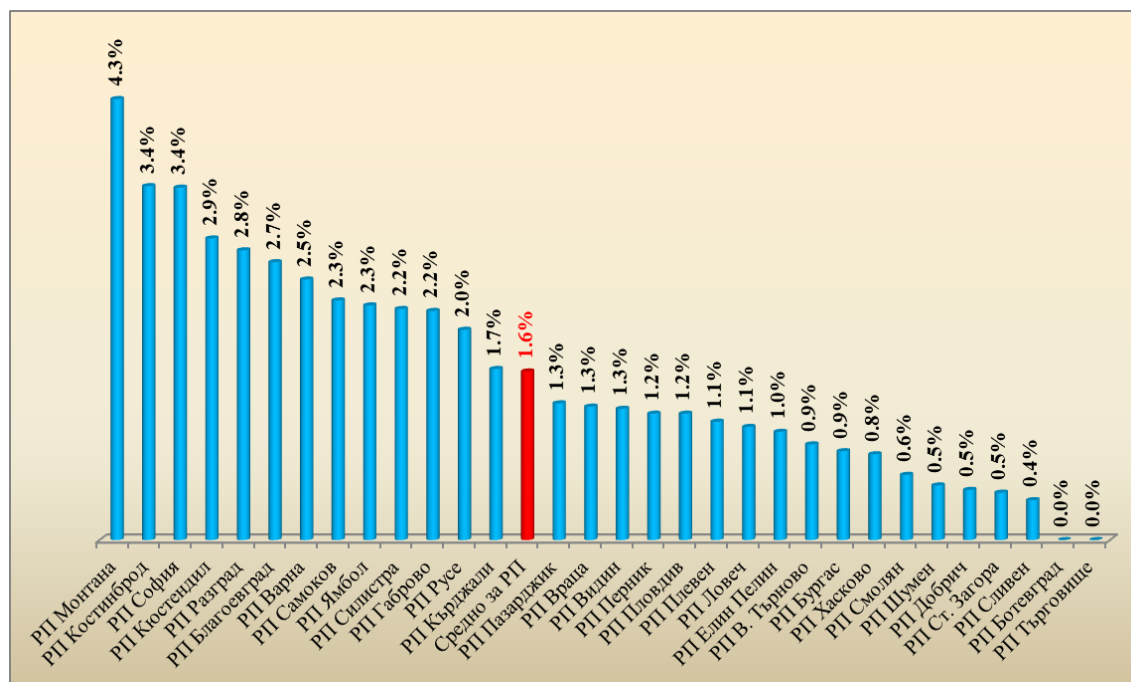
С влезли в сила съдебни актове – присъди и решения, са оправдани 615 (692; 644) лица, което е 2.2% (2.4%; 2.2%) от общия брой лица с влезли в сила съдебни актове – 28 277 (29 335; 29 692). В тригодишния период се запазва нисък делът на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – под 2.4%.



Фиг. 35. Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт по окръжни прокуратури

Средният относителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт за окръжните прокуратури за 2024 г. е 7.2%, при 6.3% за 2023 г. и 5.4% за 2022 г.

В окръжните прокуратури Видин, Враца, Сливен, Хасково, Шумен и ВОП Пловдив няма оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт. Най-висок относителен дял на оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт се констатира в ОП Смолян – 23.1%, ОП Монтана – 21.4%, СГП – 19%, ОП Габрово – 18.2% и ВОП София – 16.7%.



Фиг. 36. Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт по районни прокуратури

За районните прокуратури през 2024 г. средният относителен дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт е 1.6%, при 2% за 2023 г. и 1.9% за 2022 г., като се отчита намаление с 0.4 процентни пункта спрямо предходната година и с 0.3 процентни пункта спрямо 2022 г.

За 2024 г. в района на РП Търговище и РП Ботевград няма оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт. Дял под 1% оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт се отчита в РП Сливен, РП Стара Загора, РП Добрич, РП Шумен, РП Смолян, РП Хасково, РП Бургас и РП В. Търново.

Оправдани лица за престъпления от особен обществен интерес

През 2024 г. с влязъл в сила съдебен акт по дела, образувани за престъпления от особен обществен интерес, са оправдани 207 (176; 151) лица. Съпоставено с данните от предходните две години се наблюдава повишаване както на абсолютния им брой, така и на относителният им дял спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за престъпления от особен обществен интерес – 3.9%, при 3.3% за 2023 г. и за 2022 г.

Най-много са оправданите лица по делата за организирана престъпност – 57. Спрямо предходната 2023 г. (53) броят им се е увеличил, докато през 2022 г. са били оправдани 13 лица от тази категория.

За корупционни престъпления през 2024 г. са оправдани 44 лица при 40 за 2023 г. и 48 за 2022 г. или 16.4% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За изпиране на пари са оправдани 9 лица при 5 за 2023 г. и 3 за 2022 г. или 36% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За злоупотреба със средства на ЕС през 2024 г. са оправдани 8 лица при 3 за 2023 г. и също толкова за 2022 г., което съставлява 3.9% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

По дела за трафик на наркотици са оправдани 45 лица при 32 за 2023 г. и 50 за 2022 г. или 1.1% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За данъчни престъпления са оправдани 36 лица при 29 за 2023 г. и 27 за 2022 г. или 11.1% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

По дела за подправка на парични знаци и платежни инструменти за оправдани 6 лица при 12 за 2023 г. и 5 за 2022 г. или 2.3% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

За трафик на хора през 2024 г. са оправдани 2 лица, колкото и през всяка от предходните две години, или 4.5% от всички лица с влязъл в сила съдебен акт.

Причини за постановяване на оправдателни присъди

Основните причини за постановяване на оправдателните присъди са изведени въз основа на критериите в Указанията за подобряване организацията на работата на ПРБ по наказателно-съдебния надзор⁸⁶, които съгласно анализите на апелативните прокуратури, могат да бъдат обособени според броя на установените случаи по следния начин:

- ✓ С най-голям относителен дял са случаите на неправилна квалификация на деянието в обвинителния акт поради незадълбочена проверка и анализ на събраните доказателства или поради неправилна преценка относно приложимия материален закон, непознаване на относимата съдебна практика;

- ✓ Противоречива съдебна практика, промяна на доминиращата практика, различно тълкуване на материално-правните разпоредби, което не компрометиращ тезата на внесения обвинителен акт или поддържал обвинението прокурор;

- ✓ Пропуски, грешки или пасивност при събиране на доказателства в хода на досъдебното производство, които водят до непълнота на разследването или създават предпоставки за изключване на доказателства;

- ✓ Нови доказателства, събрани и установени в съдебната фаза, довело до промяна във фактическите и правни изводи и разколебаващи обвинителната теза;

- ✓ Пропуски и процесуална пасивност на прокурора в съдебната фаза на наказателното производство или неподаване на съответен протест.

Констатациите за допуснатите нарушения налагат необходимост от повишаване на контрола, упражняван от наблюдаващите прокурори върху работата на разследващите органи, за спазване изискванията на НПК при установяване на релевантните факти в досъдебното производство и за провеждане на обективно, всестранно и пълно разследване, което значително би подобрило резултатите в съдебната фаза на наказателното производство. Следва да се обърне внимание на качеството на внасяните обвинителните актове и съобразяването им със съдебната практика. Активното участие на прокурора в съдебното производство пред първоинстанционния и въззивния съд, прилагането на механизмите на редовния институционален контрол на съдебни актове и на извънредния способ за проверка на влезли в сила съдебни актове по Глава тридесет и трета от НПК също са важни предпоставки за преодоляване на констатираните недостатъци.

3. Гражданско-съдебен надзор

През отчетната година прокурорите са предявили общо 1 236 (1 164; 1 059) граждански иска. В тригодишния период е налице ръст по този показател – увеличен е броят на предявените иски спрямо 2023 г. и 2022 г. От съда са разгледани 1 061 (1 077; 988) от предявените иски, а са уважени 833 (876; 815) или 78.5 %, спрямо 81.3% за 2023 г. и 82.5% за 2022 г.

За поредна година най-висок е броят на исковите за прекратяване на търговски дружества, което е свързано с активността на органите на НАП.

Най-много граждански иски са предявени от: СГП – 420; ОП Габрово – 158; ОП Бургас – 109; ОП В. Търново – 72; ОП Варна – 70 и ОП Пловдив – 67.

През 2024 г. прокурорите са участвали в 9 728 (8 759; 8 690) съдебни заседания, в които са разгледани 7 309 (6 662; 6 309) граждански дела.

⁸⁶ Вж. бележка № 12.

През отчетната година на производство са били 8 105 първоинстанционни и 835 въззивни граждански дела с участие на прокурор. С решение са приключили общо 7 695 или 86.1% от разглежданите дела, от които 6 993 първоинстанционни и 702 въззивни дела.

Подадени са 546 (425; 427) жалби срещу съдебни решения, от които 373 (290; 253) въззивни жалби и 173 (135; 174) касационни. Разгледани са общо 245 (213; 303) жалби – 187 въззивни и 58 касационни. Уважени са 46 въззивни и 10 касационни жалби, което съставлява 22.9 % от разглежданите жалби спрямо 20.7% за 2023 г. и 19.1% за 2022 г.

Дейност по Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗОНПИ)⁸⁷

Дейността на Прокуратурата по Закона за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗОНПИ), се изразява в задължението за изпращане от наблюдаващите прокурори до директорите на съответните териториални дирекции на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество (КОНПИ) на уведомления по чл. 25 от закона. Те съдържат информация за образуваните дела, респ. постановленията, с които се отказва образуване на досъдебни производства за престъпления, попадащи в кръга на изброените в чл. 108, ал. 1 ЗОНПИ; за спиране, прекратяване или възобновяване на такива производства; за внасянето в съда на обвинителни актове, споразумения или предложения по чл. 78а НК по тези дела, наложените обезпечителни мерки върху имуществото на обвиняемия.

През 2024 г. на КОНПИ са изпратени 7 397 уведомления, спрямо 6 937 уведомления за 2023 г. и 6 261 за 2022 г.

Прокурорите от териториалните прокуратури са спазвали стриктно задълженията си, регламентирани в Инструкция № 1/08.04.2020 г. за условията, реда и сроковете за осъществяване на взаимодействие между КПКОНПИ, ПРБ, МФ, МВР, ДАНС и ИВСС.

В териториалните прокуратури са създадени и се водят нарочни регистри, в които се отчита дейността по ЗОНПИ.

ОП Разград и ОП Търговище отчитат създаването на съвместни екипи с КОНПИ през 2024 г.

Продължава да е налице соченият от прокуратурите през предходни отчетни периоди проблем, свързан с липсата на обратна информация от КОНПИ относно образуваните от Комисията проверки, заведените съдебни иски и резултатът от тях.

Дейност по делата, образувани по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ)

През 2024 г. са решени общо 1 000 (927; 842) дела по ЗОДОВ, от които 585 (571; 450) – първоинстанционни и 415 (356; 392) – въззивни. С осъждане на прокуратурата са приключили 819 (670; 664) дела – 472 първоинстанционни и 347 въззивни. Делът на осъдителните решения за прокуратурата спрямо общо решените дела по ЗОДОВ е 81.9 % при 72.3% за 2023 г. и 78.9% за 2022 г.

И през 2024 г. се запазва висок делът на предявените иски по ЗОДОВ с цена над 25 000 лв. – 57.1% от решените първоинстанционни дела по ЗОДОВ са предявени пред окръжните съдилища като първа инстанция, с оглед цената на иска, респ. родовата подсъдност.

⁸⁷ Заглавието е изменено, ДВ, бр. 84 от 2023 г., в сила от 6.10.2023 г., дотогава – Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество (ЗПКОНПИ).

4. Осъдителни решения срещу Прокуратурата, на основание ЗОДОВ

През отчетната година 291 (292; 255) лица са осъдили Прокуратурата, на основание чл. 2 и чл. 26 ЗОДОВ. В сила са влезли 287 (281; 248) осъдителни съдебни решения.

Както и в предходните години, най-голям дял заемат решенията, постановени по искове с основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, предвиждащ отговорност на държавата за вреди от незаконно обвинение – 258 решения, или 89.9% (88.6%; 91.1%).

От влезлите в сила решения, постановени по искове с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, 151 (146; 134) решения са за вреди от оправдаване на подсъдим с влязла в сила присъда, а 107 (103; 92) за вреди от прекратено наказателно производство.

На следващо място са уважените искове по чл. 26 ЗОДОВ, които имат за предмет вреди от нарушено право на разглеждане и решаване на делото в разумен срок. През отчетната година са постановени 25 осъдителни решения по чл. 26 ЗОДОВ.

Делата, по които са разгледани искове, предявени на останалите основания по чл. 2 ЗОДОВ, са много малко на брой. Едно решение е постановено по иск с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 1 ЗОДОВ – за вреди от отменено незаконно задържане под стража. Едно от влезлите в сила решения е за обезщетяване на вреди от изпълнение на наложено наказание над определения от съда срок или размер (чл. 2, ал. 1, т. 6 ЗОДОВ). Едно решение е постановено по иск за обезщетяване на вреди от незаконно използване на специални разузнавателни средства (чл. 2, ал. 1, т. 7 ЗОДОВ) и едно осъдително решение е постановено и влязло в сила по иск за нарушаване на права, защитени от чл. 5, § 2–4 ЕКЗПЧОС. През отчетния период не са постановени осъдителни за ПРБ решения за вреди, произтичащи от нарушение на чл. 5, § 1 ЕКЗПЧОС.

Присъдените обезщетения по влезли в сила осъдителни решения по ЗОДОВ през 2024 г. възлизат на 3 430 412,53 лв., спрямо 2 824 095,16 лв. за 2023 г. и 2 564 814,75 лв. за 2022 г.

Проблеми, свързани с приложението на ЗОДОВ

Предизвикателствата и проблемите в дейността по приложението на ЗОДОВ, отчитани в предходните периоди, остават непроменени и през 2024 г.

✓ Отчита се като проблем законодателното решение за обективна отговорност на държавата за дейност на правозащитните органи. Продължава да е налице необходимост от законодателна промяна, която да въведе отговорност само при доказани груби нарушения на закона, извършени от съответните правозащитни органи и имащи за резултат незаконност на наказателната репресия. При действащото законодателно решение в множество случаи Прокуратурата бива осъждана по ЗОДОВ въпреки, че органите на ПРБ са действали изключително в изпълнение на своите законови правомощия и в съответствие с разпоредбите на процесуалния закон.

✓ Продължава да се констатира като проблем допусканата неразумна продължителност на наказателните производства. Тя съставлява самостоятелно основание за ангажиране на отговорността на държавата по чл. 26 ЗОДОВ, а при заведени искове по чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона (незаконно обвинение) е релевантен фактор, който има съществено значение за размера на присъжданите обезщетения. Необходимо е наблюдаващите прокурори стриктно да следят за провеждане на досъдебното производство в законоустановените срокове.

✓ Публичното разпространяване на информация за водените наказателни производства винаги се оценява от съдилищата като фактор, който е причина за по-висок интензитет на увреждането и основание за присъждане на обезщетения в по-големи размери. Необходимо е при публичното предоставяне на информация по дела да се поддържа баланс между правото на обществото да получава адекватна и достоверна информация, интересите на разследването, презумпцията за невиновност и правата на лицето, срещу което е насочено наказателното производство.

За ограничаване на осъдителните решения в дългосрочен план се предприемат организационни мерки за извършване на анализ на съществуващите актуални фактори, водещи до отговорността на ПРБ по ЗОДОВ, вкл. действащата нормативна уредба, методическата и квалификационната обезпеченост на органите на досъдебното производство, като бъдат съобразени актуалните тенденции в практиката на съдилищата, изведени чрез проучване на съдебни решения и годишните доклади за дейността на прокуратурата през последните пет години.

Изпълнение на индивидуални и общи мерки във връзка с решенията на Европейския съд по правата на човека по дела срещу България

Прокуратурата е предприела необходимите организационни мерки за обезпечаване на процесуалните действия на правителствените агенти, представляващи Република България пред Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), както и за изпълнение на общите и индивидуалните мерки при постановяване на осъдително решение срещу България на съда в Страсбург. Ефективен инструмент за осъществяване на тази дейност във вътрешноведомствен план е действащата Заповед № РД-04-163 от 10.06.2022 г. на главния прокурор, с която е създадена вътрешна организация в прокуратурата, гарантираща провеждане на ефективно разследване, в съответствие със стандартите на ЕКПЧ и практиката на ЕСПЧ, осъществяване на своевременна комуникация с Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ при Министерството на правосъдието, както и изпълнение на решенията на ЕСПЧ по дела срещу България, когато предмет на жалбата или делото е неефективно разследване по наказателни производства.

На междуведомствено ниво своевременната комуникация с Министерство на правосъдието (МП) се основава на Споразумението за взаимодействие между ПРБ и МП във връзка с образувани и решени дела от ЕСПЧ⁸⁸.

През 2024 г., в изпълнение на това споразумение е проведена кореспонденция по 5 преписки, образувани във връзка с искано предоставяне на информация по висящи жалби пред ЕСПЧ и решения, които са в изпълнение и имащи отношение към дейността на прокуратурата.

Прокуратурата е заявила своята ангажираност към изпълнението на решенията на Съда в Страсбург чрез участието си в Националния координационен механизъм по правата на човека⁸⁹, постоянно действащ консултативен орган към Министерския съвет.

През м. март 2024 г. в България е проведена мисия на Отдела по изпълнение на решенията на ЕСПЧ към Съвета на Европа с оглед задълженията на страната ни по чл. 46, § 1 от КЗПЧ за изпълнение на окончателните решения на ЕСПЧ, установяващи нарушения на Конвенцията. На срещата с представителите на Отдела към Съвета на Европа участие са взели и прокурори от Върховна касационна прокуратура. Разискваните въпроси са свързани с предоставянето на техническа помощ от Съвета на Европа с цел подобряване качеството на обвинителните актове и на действията по събиране на доказателства в наказателния процес.

Прокуратурата е включена и в изпълнението на общите мерки, произтичащи от решенията на ЕСПЧ, чрез участието си в работни групи, подготвящи законодателни изменения. Прокурори от ВКП са членове на работна група за изменения в Закона за отнемане на незаконно придобито имущество⁹⁰, с които се цели съобразяване на режима на отнемане на незаконно придобито имущество със стандартите, заложиени в чл. 1 от Протокол № 1 към КПЧОС, и постановените решения на ЕСПЧ по дела „Тодоров и други срещу България“ (жалби №№ 50705/11, 11340/12, 26221/12, 71694/12, 44845/15, 17238/16 и 63214/16). Също така прокурори от ВКП участват и в междуведомствена работна група,

⁸⁸ За ПРБ – Изх. № 691/07.06.2018 г. и за МП – № 93-00-212/13.06.2018 г.

⁸⁹ Създаден с Постановление № 59 от 21 март 2024 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 26/2024 г.).

⁹⁰ В изпълнение на Програмата за управление на Република България за периода юни 2023 – декември 2024 г., сектор „Правосъдие“, Законодателна мярка 10.1.5.

имаща задача да прецени необходимостта от предприемане на законодателни изменения във връзка с изпълнението на групата от дела „ОМО Илинден“ и други срещу България“.

5. Изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки

Привеждане в изпълнение на влезли в сила съдебни актове

През 2024 г. в прокуратурите са получени за привеждане в изпълнение 14 628 (15 424; 16 609) влезли в сила съдебни акта (присъди, споразумения, решения и определения с наложени наказания по НК).

Съдебни актове, получени за изпълнение	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Общо	16 609	15 424	14 628
от тях с наказание:			
„Доживотен затвор“	9 (0.05%)	6 (0.04%)	10 (0.07%)
„лишаване от свобода“	6 545 (39.4%)	6 814 (44.2%)	6 512 (44.5%)
„пробация“	3 453 (20.8%)	3 057 (19.8%)	2 998 (20.5%)
„лишаване от права“	7 640 (46%)	6 903 (44.8%)	6 056 (41.4%)
„обществено порицание“	655 (3.9%)	506 (3.3%)	539 (3.7%)

Приведени в изпълнение са 14 516 (15 298; 16 480) съдебни акта, което е 99.2% (99.2%; 99.2%) от получените. Реално са изпълнени (с получаване на потвърждение за начало на изпълнение на наказанията) 13 463 (14 078; 14 955) акта, което е 92.7% (92%; 90.7%) от приведените в изпълнение. Броят на получените за изпълнение през 2024 г. съдебни актове с наложено наказание „пробация“ е по-малък спрямо 2023 г. и 2022 г. Броят на съдебните актове с наложено наказание „обществено порицание“ е увеличен спрямо 2023 г., но е по-малък в сравнение с 2022 г. Броят на съдебните актове с наложени наказания „доживотен затвор“ е увеличен спрямо предходните две години. Наложените наказания „лишаване от свобода“ са по-малко спрямо 2023 г. и 2022 г. Броят на съдебните актове с наложени наказания „лишаване от права“ през 2024 г. е по-малък спрямо предходните две години.

В края на отчетния период по 204 съдебни акта се очаква групиране на наказанията. Неприведени в изпълнение са останали 276 акта (146 с наказание „лишаване от свобода“, 60 – с „пробация“, 39 – с „лишаване от права“ и 4 – с „обществено порицание“), което е 1.9% (1.7%; 1.3%) от общо получените актове за изпълнение. Причините за непривеждане на тези съдебни актове в изпълнение са:

- ✓ пълно изтърпяване на наказанието със зачитане на предварителното задържане;
- ✓ внасяне на предложение за определяне на общо наказание по реда на чл. 306 НПК;
- ✓ внасяне на предложение за възобновяване на наказателното производство;
- ✓ изтърпяване на друго наказание, което не подлежи на групиране с новоналоженото;
- ✓ възникнали трудности с издирването на осъдените лица при изпълнение на наказанията „лишаване от свобода“;
- ✓ невъзможност да бъде приведено в изпълнение наказанието „пробация“, поради изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“, чието изпълнение вече е започнало;
- ✓ проверка за установяване на компетентния орган, контролиращ правото, от което осъденият е лишен;
- ✓ изчакване на трансфер на осъденото лице след решение на съда по реда на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода, както и

очакване на решения на съдилища от чужди държави за признаване на присъди на български съдилища.

Констатираните затруднения при изпълнение на наказанията през отчетната 2024 г. са сходни с установените през предходната година:

✓ при наказанията „лишаване от свобода“ и „пробация“ трудностите са свързани с приложението на чл. 23, чл. 25 и чл. 27 НК по влезли в сила и подлежащи на изпълнение съдебни актове, тъй като при определяне на общо наказание по правилата на съвкупността при усложнена престъпна дейност, извършена както в различни райони на страната, така и в различно съотношение на престъпленията (при условията на съвкупност или рецидив), често се налага прокурорите да изискват писмени доказателства за осъжданията на лицето, необходими за изготвяне и внасяне на предложение по чл. 306 НПК. По-голямата част от производствата по реда на чл. 306, ал. 1, т. 1 НПК са образувани по инициатива на прокуратурите, началниците на затворите или на осъдените лица, вместо съдилищата да групират наложените наказания с присъдата;

✓ неустановяване на местонахождението на осъдените лица на територията на страната и неизпълнение на своевременно издадени искания за екстрадиция или европейска заповед за арест от замолената страна.

През 2024 г. прокурорите са изготвили и внесли в съдилищата 2 866 (2 686; 2 533) предложения по чл. 306 НПК. От тях уважени са 2 166 (2 047; 1 957), което е 75.6% (76.2%; 77.3%) от общия им брой. Неуважените предложения са 55 (38; 68), което е 1.9% (1.4%; 2.7%) от всички внесени в съда. В края на отчетния период са останали 645 неразгледани от съда предложения. Запазва се тенденцията на висок дял на уважените предложения спрямо внесените.

Контрол по изпълнение на присъдите

Броят на осъдените лица с наложено наказание „лишаване от свобода“, спрямо които в края на 2024 г. не е постановено задържане от органите на ГД „Охрана“ към Министерството на правосъдието е увеличен спрямо предходните две години – 362 (349; 354). Делът им е 2.5% (2.3%; 2.1%) от приведените в изпълнение присъди.

Незадържаните лица за изтърпяване на наложено наказание „лишаване от свобода“ са разпределени по апелативни райони, както следва: АП Бургас – 20, АП Варна – 50, АП Велико Търново – 74, АП Пловдив – 79 и АП София – 139. Сред основните причини за неизпълнение на тези съдебни актове е укриването на осъдените лица в страната и в чужбина, което затруднява издирвателната дейност и установяването на тяхното местонахождение.

По реда на чл. 415 НПК е отложено началото на изпълнението на наказанието „лишаване от свобода“ и „пробация“ на 43 (42; 54) лица. Изготвени са 4 предложения за условно предсрочно освобождаване на основание чл. 437, ал. 1, т. 1 НПК. Броят на наложените наказания „лишаване от свобода“, по които е постановено прекъсване на изпълнението по реда на чл. 448, вр. чл. 447 НПК, е намалял спрямо 2023 г., но е по-голям спрямо 2022 г. – 455 (527; 275). Най-голям е делът на прекъсванията, постановени по здравословни причини и поради опасност от неоснователно задържане, а най-малък – по изключителни причини от семеен характер. Проверките по реда на институционния контрол показват добро професионално ниво на прокуратурите по приложението на тези институти.

Налице е взаимодействие между прокуратурата и ГД „Изпълнение на наказанията“ към Министерството на правосъдието (ГДИН – МП) по отношение на изпълнението на наказанията „лишаване от свобода“. От извършените проверки по преписки във Върховната касационна прокуратура са констатирани 37 случая на неоснователно задържане в местата за лишаване от свобода през 2024. Броят им е увеличен спрямо предходните две години – 37 (31; 31). Извършените проверки за причините за неоснователното задържане сочат, че най-често то се дължи на несвоевременното определяне на общо наказание от съдилищата при постановяване на присъдата и

несвоевременното приложение на чл. 59 НК. В тези случаи администрацията на затворите и прокуратурата сезират допълнително съда и времето, необходимо за произнасяне, води до неоснователно задържане в случай, че осъденият се намира в затвора и размерът на общото определено наказание се оказва по-малък от изтърпяното. Задържане след срока на наказанието се констатира при несвоеременно изпращане на присъдата за изпълнение на прокурора, както и в случаи на групиране на наказания на осъдени от различни съдилища за множество престъпления, извършени при усложнена форма на престъпна дейност. Неоснователното задържане на лишени от свобода е резултат и от определяне на наказание по-малко като размер от времето, в което спрямо осъдения са били упражнявани мерки за неотклонение „задържане под стража“ и „домашен арест“. Констатирани са случаи с трансферирани лица, осъдени от съдилища в други държави от Европейския съюз, при които информацията за намаляване на размера на търпимия остатък от наказанието в резултат от положен труд постъпва със закъснение и в резултат на зачитането е налице неоснователно задържане на осъдения, както и такива, при които след прилагане на предвидената редукция в чл. 13 ЗПИИСАННЛСМВЛС, размерът на изтърпяната част е по-голяма от наказанието, предвидено в НК на Р България.

Администрацията на затворите сезира прокуратурата при пропуски на съда за определяне на общо наказание спрямо лишени от свобода и при нарушения, свързани с неправилно определяне на първоначалния режим на изтърпяване на наказанието.

През 2024 г. са образувани 5 713 (5 670; 5 303) производства, свързани с изпълнението на наказанията. Прокурорите са участвали в 7 477 (7 146; 6 933) съдебни заседания по такива дела.

Надзор за законност в местата за задържане и изтърпяване на наказанията „лишаване от свобода“ и „доживотен затвор“, както и по отношение на наказанието „пробация“

В резултат на осъществявания от прокурорите надзор за законност в пробационните служби, арестите и местата за лишаване от свобода, при извършваните тематични, планови и комплексни проверки, са констатирани най-много нарушения, свързани с неспазване на установените правила – нарушаване на забраната за придобиване и държане на неразрешени вещи, на рискови и високорискови наркотични вещества, неспазване на реда и дисциплината, неизпълнение на разпореждания и заповеди на длъжностни лица. Установените нарушения са санкционирани по предвидения ред в ЗИНЗС. В случаите на отклонение при изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ се следи за предприемане на своевременни действия за установяване и задържане на осъдените лица. При неизпълнение на наказанието „пробация“ по вина на осъденото лице, своевременно се изготвят предложения до съда за замяната с наказание „лишаване от свобода“ или на отделна пробационна мярка – част от определеното наказание „пробация“. При извършваните проверки на дейността на пробационните служби не са констатирани нарушения на правата на задържаните и на лишените от свобода, както и на изтърпяващите наказание „пробация“. Постепенно се преодоляват и проблемите с битовите условия в затворите и арестите. Извършват се посещения в местата за лишаване от свобода и се провеждат срещи с изтърпяващите наказания лица по конкретни молби и жалби. По поставените в писмен вид въпроси съобразно правата им регламентирани в ЗИНЗС, своевременно са изготвяни отговори.

По данни на ГДИН – МП, към 31.12.2024 г. броят на лицата, изтърпяващи наказания и задържаните с мярка за неотклонение в затворите и арестите към тях е намалял в сравнение с предходните две години – 5 440 (5 526; 5 577). През отчетния период в затворите и поправителните домове са постъпили общо 5 253 (4 737; 5 059) и са освободени 5 361 (4 700; 5 363) лица. От тях, поради изтърпяване на наказанието са освободени 3 540 (3 629; 3 700) осъдени лица, условно предсрочно – 530 (551; 505), на друго основание – 540 (519; 503). Регистрирани са 57 случая на починали лица. Броят на обвиняемите и подсъдимите, настанени в затворите към 31.12.2024 г., е близък до този в предходната година – 472 (471; 476).

Принудителни мерки

През 2024 г. са образувани 5 334 (4 744; 4 958) преписки относно дейността по прилагане на принудителните мерки по чл. 89 НК и чл. 155 от Закона за здравето. Общият брой на наблюдаваните преписки е 6 335 (5 349; 6 074), което сочи увеличение спрямо предходните две години.

Прокурорите са изготвили и внесли в съда 2 306 (2 335; 2 192) предложения за налагане на принудителни мерки. От разгледаните 1 995 предложения, съдът е уважил 1 156, или 57.9% (60.1%; 58.6%). Прекратените от съда производства са 657 (32.9%). Прокурорите са участвали в 7 162 (6 950; 7 142) съдебни заседания по предложения и искания за приложението на принудителни мерки.

Най-честите причини за прекратяване на съдебните производства по чл. 155 от Закона за здравето са: липсата на медицински критерии за прилагане на задължително настаняване и лечение, което се установява едва в съдебната фаза на процеса; съгласие на освидетелстваното лице да постъпи на лечение в съответното медицинско заведение или да се подложи на домашно лечение със заявена гаранция за грижи от неговите близки.

При неуважените от съда предложения основната причина е преценката от страна на експертите за липса от необходимост за принудителни медицински мерки, поради подобряване на състоянието на болния в периода на неговото наблюдение и освидетелстване.

Проблеми и предложения

Несвоевременното групиране на наказанията и приложението на чл. 59 НК често води до задържане на осъдените лица след срока на наложеното наказание. Поради това е необходимо прокурорите, участващи в съдебните производства, да инициират произнасяне на съдилищата за определяне на общо наказание по правилата на съвкупността при постановяване на съответния съдебен акт, а не това да става по-късно в отделно производство по чл. 306 НПК. Своевременното приспадане от наказанието на времето, в което спрямо осъдените са изпълнявани мерки за неотклонение от вида на изброените в чл. 59 НК, също би способствало да бъде избегнато неоснователното задържане.

Отчетените от част от прокуратурите дефицити в ефективността на действията по издирване на осъдени лица на територията на страната налага при провеждане на съвместни съвещания с издирвателните служби на МВР да бъдат обсъдени възникналите затруднения и взети мерки за преодоляването им. Нужно е стриктно да се следи за прилагането на механизмите за международно издирване на укрили се от правосъдието лица.

Дейността на прокурорите по надзора за законност в арестите и местата за лишаване от свобода чрез планиране и извършване на конкретни и внезапни проверки, включително и по приложимите международни актове⁹¹ следва да запази своя интензитет. От съществено значение в случаите на незаконно задържане на лишени от свобода след срока на наказанието е да бъдат анализирани причините и да се предприемат необходимите мерки това да не бъде допускано. Активно отношение изисква и дейността на прокуратурата по надзора на работата на пробационните служби.

⁹¹ Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, Международният пакт за граждански и политически права, Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи.

III. ДЕЙНОСТ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ В РАМКИТЕ НА ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ПРАВОТО. НАКАЗАТЕЛНИ ПРОИЗВОДСТВА, ОБРАЗУВАНИ ЗА НЯКОИ КАТЕГОРИИ ТЕЖКИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ И ТАКИВА ОТ ОСОБЕН ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

1. Дейност по изпълнение на препоръките в рамките на Механизма за върховенството на правото

Годишният доклад за върховенството на правото е съществена част от европейския механизъм за гарантиране на демокрацията и правата и свободите на гражданите за насърчаване на правната сигурност и постигане на прозрачен и безпристрастен процес на правоприлагане в държавите членки на ЕС.

Докладът анализира състоянието в основни области: съдебни системи; правна уредба в областта на борбата с корупцията; медиен плурализъм и свобода на медиите; други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване. В него се съдържат и отделни глави, свързани с ключови събития в държавите членки на ЕС, а от 2022 г. насам Комисията при установена необходимост отправя към тях и конкретни препоръки.

С петия годишен доклад за 2024 г. се задълбочи оценката в рамките на посочените области и се проследи изпълнението на адресираните с Доклада за върховенството на правото за 2023 г. към страните членки препоръки.

Във връзка с подготовката на шестия годишен доклад за върховенство на правото за 2025 г. от ПРБ е предоставена информация по въпроси от нейната компетентност, вкл. статистически данни за делата, образувани за престъпления, свързани с корупция⁹², с предполагаем извършител – високопоставени длъжностни лица⁹³ и обобщени данни за делата, образувани за престъпления, свързани с еврофондове. Статистическите данни са предоставени за периода 2023 г. – деветмесечието на 2024 г.⁹⁴

Дейността на Прокуратурата през 2024 г. по изпълнение на препоръките в рамките на Механизма по върховенство на правото, съобразно въведените от ЕС критерии, може да бъде обобщена в следните основни направления.

Дейност по гарантиране на независимостта/автономията на прокуратурата

✓ Със ЗИДКРБ⁹⁵ в глава „Съдебна власт“ от Конституцията в края на 2023 г. бяха направени промени в структурата на прокуратурата, като новата редакция на разпоредбата на чл. 126, ал. 1 предвижда, че тя е в съответствие с тази на съдилищата, разглеждащи наказателни дела. По силата на промените в ал. 2 на чл. 126 КРБ правомощията на главния прокурор за упражняване на методическо ръководство върху дейността на всички прокурори бяха сведени до това, той да утвърждава по предложение на Върховната прокуратура общи методически правила за дейността в досъдебното производство на прокурорите, следователите и другите разследващи органи (с възможност те да бъдат обжалвани пред Върховния административен съд). Измененията в нормите на чл. 127, т. 5 и т. 6 КРБ ограничиха правомощията на прокуратурата да предприема действия за оспорване на незаконосъобразни актове само пред съда предвидените в закона случаи.

С Решение на Конституционния съд⁹⁶ повечето от измененията в частта за съдебната

⁹² Съобразно Единния каталог на корупционните престъпления (ЕККП), въведен със Заповед № ЛС-726/18.03.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-04-279/02.10.2017 г. и Заповед № РД-04-425/28.10.2017 г. на главния прокурор.

⁹³ Съгласно показателите, утвърдени с Указанието относно организация на информационната дейност в ПРБ (Утвърдено със Заповед № РД-02-03 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор, като до 01.01.2025 г. действа Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ, утвърдено със Заповед № ЛС-1985 от 30.05.2014 г., посл. изм. и доп. със Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор.) и Заповед № РД-04-467 от 22.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор, по Таблица (Образец 1) „Справка по делата, образувани за корупционни престъпления (съгласно ЕККП), извършени от високопоставени длъжностни лица и други, заемащи отговорни длъжности в държавните и общински институции“.

⁹⁴ Статистическата информация, с която е разполагала прокуратурата към момента на поискването ѝ, съгласно въведената периодичност с Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ.

⁹⁵ Обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.

⁹⁶ Решение № 13 от 26.07.2024 г. по к.д. № 1/2024 г., обн., ДВ, бр. 66 от 6.08.2024 г.

власт бяха обявени за противоконституционни, като на мястото на отменените норми бяха върнати (запазват редакцията си) старите разпоредби.

По отношение на разследванията и наказателното преследване на корупцията по високите етажи на властта

✓ Съгласно разпоредбата на чл. 138а, ал. 2 ЗСВ, главният прокурор ежегодно до 30 април внася в Народното събрание доклад относно дейността на прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления, съобразно критериите, определящи формата на доклада – информация и анализ на образувани и приключили дела за корупционни престъпления и такива от висок обществен интерес⁹⁷. Докладът за 2023 г.⁹⁸ съдържа информация за фазата, на която се намират делата, брой на осъдителните и оправдателните присъди, други основания за приключване на производствата; анализ на сроковете за извършване на разследванията, качеството на обвинителните актове и причините за конкретния резултат от производството. Допълнително, наред с делата срещу лицата по чл. 6 ЗПК⁹⁹, в доклада Прокуратурата отчита и дела за корупционни деяния, извършени от други лица, заемащи отговорни длъжности в държавни и общински структури, като напр. директор и зам. директор на РПУ, кмет и зам.-кмет на кметство, секретар на община и др.

✓ С извършената през месец октомври 2023 г. законодателна реформа в сферата на противодействие на корупцията и създаването на мястото на КПКОНПИ на две нови комисии, съответно Комисия за противодействие на корупцията и Комисия за отнемане на незаконно придобито имущество¹⁰⁰, бе предвидено в срок до 3 месеца след влизането на закона в сила (т.е. до месец януари 2024 г.) Народното събрание да избере членове на КПК, което все още не е сторено.

Съобразно промените в разпределението на материалната компетентност между разследващите органи по чл. 194 НПК, § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗПК, разследването на престъпленията, попадащи в обхвата на чл. 194, ал. 6 НПК, както и всяко едно друго престъпление, извършено от лицата по чл. 6, ал. 1 ЗПК, считано от 01.03.2024 г.¹⁰¹ се извършва от разследващи инспектори от Комисията за противодействие на корупцията. В тази връзка, в Доклада на ЕК относно върховенството на закона в България за 2024 г. е коментирано „сериозното предизвикателство пред разследващите инспектори от Комисията за противодействие на корупцията, чиято дейност стартира на 01.03.2024 г. на законовата регламентация¹⁰², съгласно която те трябва да продължат работата по неприключени досъдебни производства, разследвани до тази дата от други органи“. Посочено е също, че липсата на законова регламентация започнатите (висящите) дела да бъдат довършени от органите, пред които са висящи, може да „доведе до липса на капацитет и оперативни трудности“.

✓ Със Заповед № РД-04-240 от 10.09.2024 г. на и.ф. главен прокурор е създадена организация за оказване на засилена методическа помощ, упражняване на надзор върху разследването и осъществяване на служебен контрол върху прокурорски актове по наказателни производства, съставляващи особена фактическа и правна сложност, имащи важно значение за съдебната/прокурорската практика и/или представляващи значим

⁹⁷ Корупционните престъпления от висок обществен интерес, се определят въз основа на критерии, които включват длъжност на лицето в йерархията на органите на публична власт, степен на засегнат интерес и степен на обществена значимост и публичен интерес. Законова регламентацията относно лицата се съдържа в разпоредбата на чл. 6, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията.

⁹⁸ Изпратен с писмо на главния прокурор (изх. № 10/30.04.2024 г.) до народните представители от 49-ото НС (заведен под № 49-427-00-1) и е разпределен на Комисията по правни въпроси и на Комисията по превенция и противодействие на корупцията в 49-ото НС. Не са изготвяни становища на комисиите и докладът не е внасян за обсъждане от народните представители в пленарна зала.

⁹⁹ Обн. ДВ, бр. 84/2023 г., в сила от 01.03.2024 г., в сила от 06.10.2023 г., изм. и доп. ДВ, бр. 13 от 13.02.2024 г.

¹⁰⁰ Със Закона за противодействие на корупцията и Закона за отнемане на незаконно придобито имущество- ДВ, бр. 84 от 06.10.2023 г., в сила от 06.10.2023 г., и изм. и доп. ДВ, бр. 13/13.02.2024 г.

¹⁰¹ Съгласно § 79 от ПЗР на ЗПК.

¹⁰² В ПЗР на Закона за противодействие на корупцията липсва разпоредба, която да посочва органа, който следва да довърши неприключените досъдебни производства. Поради това, след 01.03.2024 г. разследването по досъдебните производства по посочените в чл. 194, ал. 6 НПК престъпления, извършени от лица по чл. 6, ал. 1 ЗПК, не са от материалната компетентност на органите по чл. 194, ал. 1-5 НПК. Този извод следва от начина на формулиране на разпоредбата на чл. 195, ал. 6 НПК, като хипотезата на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК е изрично изключена като възможност.

обществен интерес и за приоритетното ми приключване. В заповедта изрично са посочени престъпленията от обхвата на ЕККП.

✓ В началото на 2025 г. е утвърдено Указание относно организация на информационната дейност в ПРБ (УОИД)¹⁰³. В него са съобразени законодателните промени от 2024 г. в НК, НПК, ЗПК, ЗЗДН, ЗАНН, ЗОДОВ и др., като са актуализирани съдържанието на действащите макети на таблици¹⁰⁴, образците на стандартизирани доклади¹⁰⁵ и справката, отчитаща делата, образувани за корупционни престъпления, с предпологаем извършител – високопоставени длъжностни лица и други, изпълняващи отговорни и контролни функции в държавни и общински структури, съобразно длъжностите от публичния сектор¹⁰⁶.

✓ В изпълнение на предвидените мерки и действия в Плана за изпълнение на препоръчаните действия по относимите към дейността на Прокуратурата препоръки от Доклада от 18.05.2022 г. за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари към Съвета на Европа (MONEYVAL), със заповед на главния прокурор е създадена работна група, която да извърши преглед на Правилата за събиране и попълване на данните в регистъра за националната оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризъм (Регистър за НОР) и да подготви проект за тяхното изменение и допълнение. Работната група следва да предложи и конкретна организация за отчитане на данните за обезпечени и отнети имуществата по наказателни дела (по реда на чл. 72 НПК и по реда на чл. 53 НК и на относимите норми в специалната част на НК), като съобрази и съществуващите международни и общностни изисквания в тази насока.

Органи, отговарящи за превенцията, разкриването и наказателното преследване на корупцията. Ефективно и навременно сътрудничество с OLAF и EPPO

✓ Прокуратурата на Република България, съобразно своята компетентност, взаимодейства с други органи, имащи отношение към борбата с корупционните прояви: Комисията за противодействие на корупцията и Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество, Европейската прокуратура, ОЛАФ, АФКОС, Евроджъст, Европейската съдебна мрежа и Европол и др. Пълноценното сътрудничество между компетентните институции предопределя в изключителна степен способността на държавата да противодейства на корупцията.

✓ Актуализирано е Споразумението за взаимодействие и сътрудничество между Прокуратурата на Република България и Министерството на вътрешните работи при противодействие на правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС.

✓ Интензивна е дейността по осъществяване на комуникация и обмен на информация между OLAF и Прокуратурата на Република България в съответствие с чл. 4 от Споразумението за административно сътрудничество между тях и активно се работи и с дирекция АФКОС – МВР по конкретни разследвания. Прокурори са включени в междуведомствена работна група за оказване на експертно съдействие в процесите по изготвяне на методология, оценка и актуализация на Националната стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС за периода 2021-2027 г.

✓ Продължава комуникацията от страна на ПРБ с офиса на Европейската прокуратура (ЕП) в София, както и сътрудничеството с ЕП, което се основава на Регламент 2017/1939 от 12 октомври 2017 г. на Съвета за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура, националната правна уредба и ясните правила и принципи, установени във вътрешноведомствената регламентация на структурата и функциите на отделните звена в българската прокуратура.

¹⁰³ Заповед № РД-02-03 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор.

¹⁰⁴ Тематична таблица, отчитаща досъдебните производства, образувани за корупционни престъпления. Решение на прокурора и съда по тях. Обвиняеми и осъдени лица. Таблицата е структурирана по квалифицирани състави от НК.

¹⁰⁵ Аналитичен доклад, по апелативни райони, за състоянието на делата за корупционни престъпления.

¹⁰⁶ По смисъла на чл. 6 от Закона за противодействие на корупцията, обн. ДВ, бр. 84/2023 г., в сила от 06.10.2023 г.

Правна рамка, свързана с криминализацията и санкционния режим, по отношение на корупцията и свързаните престъпления, вкл. подкупи на чуждестранни длъжностни лица

✓ С оглед на Решение на СЕС¹⁰⁷, с което процедурата по чл. 83а и сл. от ЗАНН е обявена за противоречаща на правото на ЕС, е създадена междуетатна работна група с участие на прокурори, в която се обсъждат: законодателни промени в ЗАНН, регламентиращи отговорността на юридическите лица и санкциите, които ще им бъдат налагани¹⁰⁸; изменение в ЗОП, с което в Регистъра на обществените поръчки да бъдат вписани юридическите лица, санкционирани за това, че са се обогатили или биха се обогатили от някои корупционни престъпления; въвеждане на нова процесуална фигура в НПК – „заинтересовано юридическо лице“, с който термин се обозначава обогатилото се от престъпление юридическо лице.

✓ Инициират се действия за изготвянето на проект на законодателни изменения относно текстовете за документна измама по българското наказателно право и прилагането на Директива (ЕС) 2017/1371 относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС, по наказателноправен ред.

Рамка за защита на журналистите, прозрачност и достъп на документи

По повод на постъпили сигнали за заплахи и физическа саморазправа с журналисти по време на отразяване от тях на изборите за народни представители, проведени на 27 октомври 2024 г., в прокуратурата са образувани 3 преписки. Едната касае нападение над екип на телевизия в гр. Хасково, за което е образувано досъдебно производство, в хода на което в качеството на обвиняеми са привлечени две лица за извършено престъпление по чл. 325, ал. 1 НК. Другите две преписки са с предмет твърдения за отправени заплахи към журналисти и за извършено престъпление против политическите права на гражданите, като по тях е постановен отказ за образуване на ДП, тъй като не са събрани достатъчно данни за извършено престъпление.

Обучение на професионалисти в системата на правосъдието

За повишаване на професионалната квалификация на магистратите чрез организиране на програми за обучения по проблемите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, корупцията и организирана престъпност, финансови престъпления и др., през 2024 г. са проведени общо 75 обучения, обхващащи 824 прокурори и 436 следователи. Организирани са и множество семинари и конференции по проблемите на дискриминационните престъпления и престъпленията, извършени от омраза, компютърните престъпления, престъпленията против финансовите интереси на ЕС и други актуални теми.

¹⁰⁷ Решение на СЕС по дело C-203/21 от 10.11.2022 г.

¹⁰⁸ Целта е производството срещу юридическите лица да бъде ограничено до случаи, в които физическото лице – извършител на престъплението, е обвинено или осъдено. Това обхваща казусите, в които прокуратурата не може да повдигне обвинение на физическо лице или решава да спре или прекрати наказателното производство, вкл. и когато физическото лице не може да бъде идентифицирано. Целта е да се въведе автономност на производството за търсене и реализиране на отговорност на юридическо лице от тази на физическото лице. Разисква се и формулировката на чл. 16 и чл. 83г ЗАНН, предвиждаща присъждане на разноски по делото на юридическо лице в определени от закон случаи.

2. Наказателни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и дела от особен обществен интерес.

Досъдебни производства, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес (ДООИ)¹⁰⁹

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	24 829	25 252	27 353 ¹¹⁰
Новообразувани ДП	11 539	12 755	14 360
Решени ДП	15 668	15 615	17 056
Прокурорски актове, внесени в съда	4 597	5 114	5 200
Лица по внесените прокурорски актове	5 154	5 745	5 756
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	4 476	5 097	5 131
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	151	176	207

Видно от данните за наказателните производства, образувани за някои категории тежки престъпления и дела от особен обществен интерес, през 2024 г., се отчита увеличение на стойностите по основни показатели спрямо 2023 г.

Наблюдаваните досъдебни производства (ДП) са се увеличили с 8.3% спрямо 2023 г. и с 10.2% спрямо 2022 г. Ръст се отчита и при новообразуваните ДП, съответно с 12.6% спрямо 2023 г. и с 24.5% спрямо 2022 г. По тези два показателя се наблюдава тенденция на нарастване в тригодишния период.

Решени са 62.4% от наблюдаваните ДП, което е с 0.6 процентни пункта повече спрямо 2023 г. и с 0.7 процентни пункта по-малко спрямо 2022 г.

В съда са внесени с 1.7% повече прокурорски актове спрямо 2023 г. и с 13.1% повече от 2022 г. Идентично е съотношението и при предадените на съд лица – през настоящия отчетен период на съд са предадени с 0.2% повече лица спрямо 2023 г. и с 11.7% повече от 2022 г. От съда на прокуратурата са върнати 205 дела, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес, което е с 30 дела по-малко спрямо 2023 г. и с равен брой на върнатите ДП през 2022 г. дела, но при по-голям брой внесени актове в съда през 2024 г. Делът на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове намалява – 3.9% при 4.6% през 2023 г. и 4.5% през 2022 г.

През 2024 г. осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са повече – съответно с 0.7% спрямо 2023 г. и с 14.6% спрямо 2022 г.

Относителният дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за тези престъпления през настоящия отчетен период е 3.9%, при 3.3% за всяка от предходните две години.

В следващата таблица са представени наложените наказания по видове, общо за делата от особен обществен интерес и по отделните видове престъпления.

¹⁰⁹ Дела, образувани за корупция, организирана престъпност, незаконен трафик на хора и наркотици, изпиране на пари, данъчни престъпления, злоупотреби със средства на ЕС, подправяне на парични знаци и платежни инструменти.

¹¹⁰ В общите данни за ПРБ относно наблюдаваните, новообразуваните и решените ДООИ са включени и 7 досъдебни производства, образувани с постановление на прокурор от апелативните прокуратури по видове престъпления, както следва: корупция – 3 ДП, от които 1 ДП на АП Пловдив и 2 ДП на ВоАП; злоупотреба със средства на ЕС – 2 ДП на АП Варна; данъчни престъпления – 1 ДП на АП София; престъпления против кредитната система – 1 ДП на АП София.

Престъпления	Видове наказания				
	Ефективно ЛС	Условно ЛС	Пробация	Глоба	Други наказания
Общо	1 043	2 228	125	3 026	334
Корупция	19	135	42	87	60
Организирана престъпност	56	127	6	53	3
Трафик на хора	8	34	0	12	0
Трафик на наркотици	839	1 510	60	2 710	256
Изпиране на пари	9	7	0	7	0
Данъчни престъпления	35	218	8	79	8
Подправени парични знаци и платежни инструменти	77	173	6	59	7
Злоупотреба със средства на ЕС	0	24	3	19	0

В таблицата по-долу се представя териториалното разпределение на делата от особен обществен интерес по окръжни райони¹¹¹:

Окръжни райони	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Приклучени ДП	Решени ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Предадени на съд лица	Върнати от съда ДП	Осъдени и санкционирани лица с влязла в сила присъда/решение	Оправдани лица с влязла в сила оправд. присъда/решение
Общо за окръжните райони	27 346	14 353	14 634	17 049	5 200	5 756	205	5 131	207
СГП	9 829	5 250	5 140	5 929	688	875	51	607	117
ОП Варна	2 145	1 028	1 100	1 408	470	502	24	438	10
ОП Пловдив	2 114	1 165	1 261	1 512	610	717	32	689	14
ОП Бургас	1 487	672	720	869	327	336	16	347	2
ОП Ст. Загора	1 179	792	828	934	410	438	12	424	2
ОП Благоевград	981	383	400	571	171	188	9	195	9
ОП Русе	794	362	365	457	198	209	4	189	6
ОП В. Търново	744	389	415	412	184	196	6	173	1
ОП Пазарджик	737	424	414	457	172	178	2	153	5
ОП Плевен	709	379	453	485	239	260	2	233	6
ОП Хасково	682	325	314	383	183	188	4	174	2
ОП Добрич	673	375	394	430	196	211	7	193	2
ОП Враца	515	265	281	337	159	176	1	148	2
ОП София	482	221	187	248	119	124	3	117	1
ОП Сливен	455	238	244	285	136	151	2	149	2
ОП Кюстендил	398	231	224	250	97	98	2	86	1
ОП Перник	380	167	170	208	78	86	0	78	5
ОП Монтана	379	179	196	203	51	57	0	50	4
ОП Шумен	343	217	235	244	105	107	4	102	1
ОП Габрово	333	189	205	234	72	75	1	70	3
ОП Ямбол	280	157	169	183	101	116	3	89	5

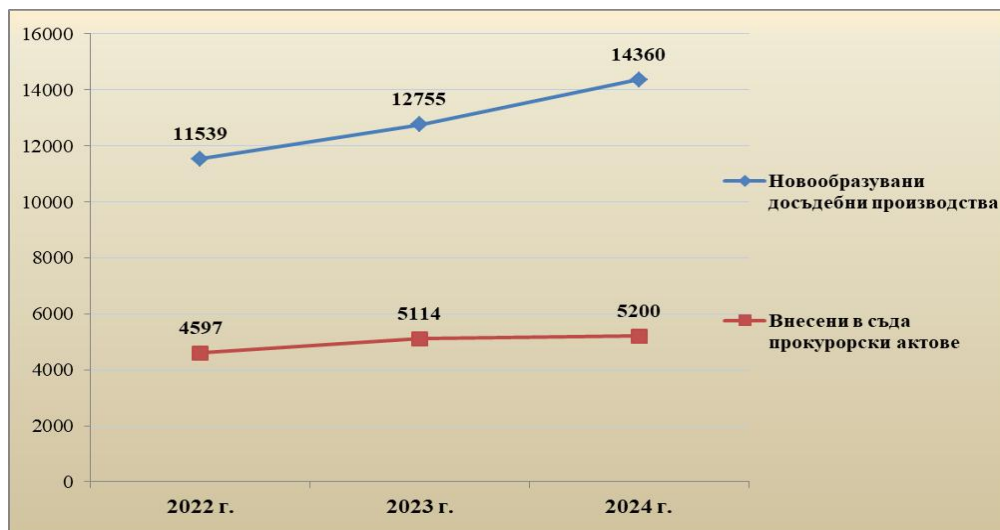
¹¹¹ В таблицата са включени само досъдебните производства, образувани от ОП и РП, без образуваните 7 ДП с постановление на прокурор от апелативните прокуратури (Вж. бел. № 110).

Окръжни райони	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Приключени ДП	Решени ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Предадени на съд лица	Върнати от съда ДП	Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила присъда/решение	Оправдани лица с влязъл в сила оправд. присъда/решение
ОП Ловеч	279	160	156	150	75	76	4	62	1
ОП Разград	251	118	122	138	56	64	1	66	1
ОП Видин	237	122	122	137	52	55	2	42	0
ОП Търговище	227	142	115	133	69	73	1	76	0
ОП Силистра	222	129	128	151	67	78	4	81	2
ОП Кърджали	214	95	121	133	62	63	3	50	0
ОП Смолян	199	140	112	122	42	42	3	42	2
ВОП София	56	26	25	28	6	12	2	4	1
ВОП Сливен	12	9	10	10	3	3	0	2	0
ВОП Пловдив	10	4	8	8	2	2	0	2	0

Най-много дела от особен обществен интерес са наблюдавани в района на СГП – 35.9% от общо наблюдаваните ДООИ за окръжните райони, резултат както от законовата й компетентност, така и поради това, че е най-големият окръжен район като население. През 2024 г. наблюдаваните ДП в района на СГП се увеличават с 21.8% спрямо предходната година и с 14.6% спрямо 2022 г. От общо решените ДООИ за окръжните райони 34.8% са решени от прокурорите от района на СГП, като се отчита увеличение спрямо предходните две години – с 5.9 процентни пункта спрямо 2023 г. и с 0.1 процентен пункт спрямо 2022 г. В съда са внесени 688 акта, което е с 5.4% повече спрямо 2023 г. (653 акта) и по-малко с 0.9% спрямо 2022 г. (694 акта). На съд са предадени 875 лица, при 884 лица през 2023 г. и 997 през 2022 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са 607, което е с 3.5% по-малко спрямо 2023 г. и с 5.5% по-малко спрямо 2022 г. и съставляват 11.8% от всички осъдени и санкционирани лица с окончателен съдебен акт за този вид престъпна дейност през 2024 г..

И през настоящия отчетен период се запазва установената трайна тенденция най-много ДООИ, след района на СГП, да бъдат образувани и наблюдавани в районите на окръжните прокуратури Варна, Пловдив и Бургас.

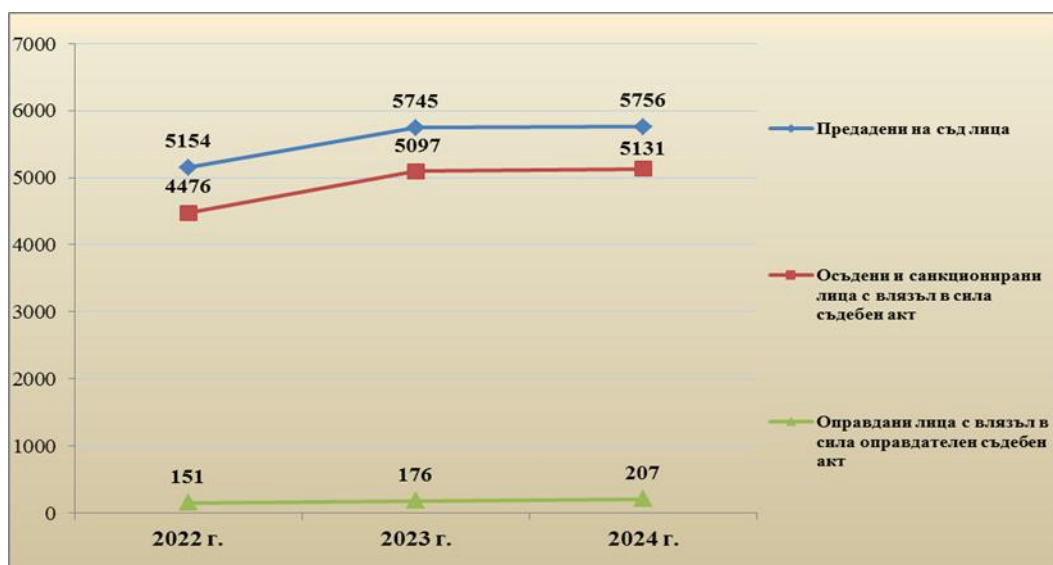
Тенденциите за последните три години при делата от особен обществен интерес, по основни показатели, са представени на следващите графики.



Фиг. 39. Новообразувани ДП и внесени в съда прокурорски актове по ДООИ

Видно от графиката, броят на новообразуваните ДООИ през 2024 г. се е увеличил спрямо предходните две години – съответно с 12.6% спрямо 2023 г. и с 24.5% спрямо 2022 г. Делът на новообразуваните ДООИ спрямо общия брой новообразуван досъдебни производства през настоящия отчетен период е 16.1%, като е с 1.9 процентни пункта по-висок спрямо този дял през 2023 г. (14.2%) и с 3.3 процентни пункта по-висок спрямо 2022 г. (12.8%).

Увеличен е както броят на внесените в съда прокурорски актове по ДООИ, така и делът им спрямо всички прокурорски актове, внесени в съда – 18.7% при 18.3% през 2023 г. и 16% през 2022 г.

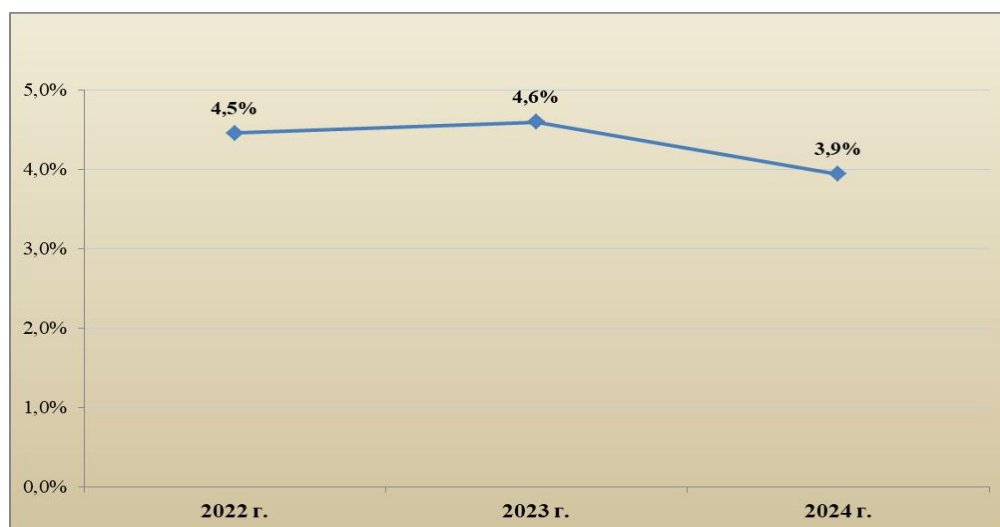


Фиг. 40. Предадени на съд лица, осъдени и оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт

Както вече беше отбелязано, видно и от графиката, предадените на съд лица са повече спрямо 2023 г. и 2022 г. съответно с 0.2% и с 11.7%. Делът на предадените на съд лица за тази категория престъпления съставлява 19.2% от общия брой лица по внесените в съда прокурорски актове през 2024 г. Съпоставено с предходните две години се отчита увеличение съответно с 0.3 процентни пункта спрямо 2023 г. (18.9%) и с 2.5 процентни пункта спрямо 2022 г. (16.7%).

Увеличава се делът на осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за ДООИ спрямо всички осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт – 18.6% през 2024 г., при 17.8% през 2023 г. и 15.4% през 2022 г.

Относителният дял на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за този вид престъпления през настоящия отчетен период е 3.9% при 3.3% през 2023 г. и през 2022 г.



Фиг. 41. Дял на върнатите от съда дела спрямо внесените прокурорски актове

Делът на върнатите от съда прокурорски актове по ДООИ през 2024 г. е 3.9%, като се отчита спад спрямо 2023 г. и спрямо 2022 г., когато е съответно 4.6% и 4.5%. Най-голям дял на върнатите от съда ДП спрямо внесените прокурорски актове се отчита при делата за изпиране на пари – 17.4% и за злоупотреби със средства на ЕС – 15.2%. С най-малък дял са върнатите дела за трафик на наркотици – 2.1%.

През отчетната година продължи дейността си Специализираното междуведомствено звено¹¹² за анализ на наличните данни в ПРБ и в Министерството на вътрешните работи за водените досъдебни производства, оперативни дела и преписки по отношение на организирани престъпни групи и отделни лица, занимаващи се с разпространение, производство, придобиване, държане и незаконен трафик на наркотични вещества, незаконно превеждане през границата на страната на отделни лица или групи от хора и противозаконно подпомагане на чужди граждани да пребивават или преминават в страната в нарушение на закона. Със заповед от 21.06.2024 г. към дейността на групата е включен и трафикът на хора. Съвместният екип има задачи, свързани както с работата по конкретни дела от посочените категории, така и с превенция на този вид престъпна дейност. Ежемесечно екипът изготвя доклад за направения анализ на информацията и оценка на наличните данни, осъществения мониторинг, както и за установени слабости в работата на Прокуратурата и МВР, с предложения за мерки за подобряване на ефективността. Докладът се представя на главния прокурор и министъра на вътрешните работи.

Данни за 2024 г. за делата от особен обществен интерес, образувани за различните видове престъпления, по основни показатели и по окръжни райони, както и сравнителни данни за тригодишния период се съдържат в Приложения № 10, 11 и 12 към доклада.

¹¹² Специализираното междуведомствено звено е създадено през 2023 г. със съвместна заповед на главния прокурор и министъра на вътрешните работи.

Корупционни престъпления

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	2 777	2 857	2 756 ¹¹³
Новообразувани ДП	848	1 063	886
Решени ДП	1 335	1 317	1 293
Прокурорски актове, внесени в съда	288	255	266
Лица по внесените в съда прокурорски актове	332	313	331
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	227	226	224
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	48	40	44

През 2024 г. броят на наблюдаваните досъдебни производства, образувани за корупционни престъпления, намалява спрямо предходните два отчетни периода, съответно с 3.5% спрямо 2023 г. и с 0.8% спрямо 2022 г. Новообразуваните ДП са с 16.7% по-малко спрямо предходната година, но с 4.5% повече от 2022 г. Решените от прокурор ДП съставляват 46.9% от наблюдаваните ДП, при 46.1% през 2023 г. и 48.1% през 2022 г. Прокурорските актове, внесени в съда, са с 4.3% повече спрямо 2023 г., но със 7.6% по-малко от 2022 г. Делът им спрямо решените ДП е по-висок с 1.2 процентни пункта спрямо предходната отчетна година и с 1 процентен пункт по-нисък спрямо 2022 г.

Внесените в съда прокурорски актове за корупционни престъпления през 2024 г. съставляват дял от 5.1% от общо внесените в съда прокурорски актове за ДООИ, при 5% през 2023 г. и 6.2% през 2022 г.

От съда на прокуратурата са върнати 39 дела, което е с 4.9% по-малко спрямо 2023 г. (41 върнати дела) и с 23.5% по-малко от 2022 г. (51 върнати дела). Делът им спрямо всички върнати дела, образувани за някои категории тежки престъпления и такива от особен обществен интерес през настоящия отчетен период е 19%, при 17.4% през 2023 г. и 24.9% през 2022 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за корупция през 2024 г. са по-малко спрямо предходните две години, съответно с 0.9% спрямо 2023 г. и с 1.3% спрямо 2022 г., като делът им спрямо всички осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт за ДООИ е 4.4%, толкова колкото е бил и през 2023 г. и при 5.1% през 2022 г.

Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. са с 10% повече спрямо предходния отчетен период и с 8.3% по-малко от 2022 г. Делът на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с постановен окончателен съдебен акт за корупция през 2024 г. е 16.4%, при 15% през 2023 г. и 17.5% през 2022 г.

Резултатите от работата по делата за корупционни престъпления по Единния каталог на корупционните престъпления¹¹⁴, съобразно тяхната специфика, са представени в следващата таблица.

Корупционни престъпления по сегменти	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Внесени в съда прокурорски актове	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт	Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт
Общо	2 756	866	266	224	44
Същински корупционни престъпления	268	107	84	72	8
Престъпления на длъжностни лица с вероятен корупционен мотив	1 211	321	65	54	14

¹¹³ 1 ДП на АП Пловдив и 2 ДП на ВоАП са отчетени като наблюдавани, новообразувани и решени.

¹¹⁴ Вж. бел. № 92.

Злоупотреба със служебно положение на длъжностни лица и престъпления на недлъжностни лица с вероятен корупционен мотив	1 277	458	117	98	22
--	-------	-----	-----	----	----

През 2024 г. за *подкуп* (чл. 301 – чл. 307 НК) са образувани 104 (133; 133) ДП, в съда са внесени 83 (85; 79) прокурорски акта, срещу 98 (88; 94) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 71 (96; 80) лица. С влязъл в сила съдебен акт са оправдани 7 лица при 8 лица през 2023 г. и 0 оправдани лица през 2022 г.

За *престъпления по служба* (чл. 282 – чл. 285 НК) са образувани 116 (148; 173) ДП, в съда са внесени 11 (6; 11) прокурорски акта, срещу 23 (6; 12) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 7 (9; 10) лица, а оправданите са 3 (4; 11).

При *документните престъпления* с корупционен мотив (чл. 310, ал. 1 и чл. 311, ал. 1 НК) новообразуваните ДП са 123 (141; 143), внесените в съда прокурорски актове са 44 (40; 49) срещу 62 (60; 58) лица. Осъдените с влязъл в сила съдебен акт са 43 (31; 43) лица, оправдани са 8 (10; 8).

За *присвоявания* (чл. 201 – чл. 203 НК) са образувани 196 (183; 192) досъдебни производства, внесените в съда прокурорски актове са 90 (80; 99) срещу 104 (98; 107) лица. С влязъл в сила съдебен акт за длъжностно присвояване са осъдени 71 (56; 62) лица и 11 (9; 23) са оправдани.

Организирана престъпност

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	1 016	733	676
Новообразувани ДП	78	108	111
Решени ДП	536	233	239
Прокурорски актове, внесени в съда	86	109	136
Лица по внесените в съда прокурорски актове	250	285	306
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	91	167	189
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	13	53	57

През настоящия отчетен период данните за резултатите в противодействието на организираната престъпност по някои от основните показатели – новообразуваните ДП и решените ДП, запазват стойности, близки до тези за 2023 г., след като през 2022 г. бе констатирано значително увеличение¹¹⁵.

Наблюдаваните ДП намаляват, съответно със 7.8% спрямо 2023 г. и с 33.5% спрямо 2022 г., но новообразуваните ДП са с 2.8% повече спрямо 2023 г. и с 42.3% повече от 2022 г. В съда през отчетния период са внесени повече прокурорски актове – с 24.8% спрямо 2023 г. и с 58.1% спрямо 2022 г. Повече са и лицата предадени на съд – със 7.4% спрямо 2023 г. и с 22.4% спрямо 2022 г. От съда на прокуратурата са върнати 16 дела, образувани за организирана престъпност, което съставлява 11.8% от внесените в съда прокурорски актове,

¹¹⁵ Отчетените високи стойности през 2022 г. по основните показатели – наблюдавани и решени ДП, не отразяват реалното състояние на организираната престъпност. Те са израз на промените в структурата и в компетентността, резултат от законовите промени, с които бе закрыта Специализираната прокуратура, и на изпращането на досъдебните производства на окръжните прокуратури с обща компетентност. Съгласно утвърдената статистическа отчетност в ПРБ, когато едно досъдебно производство е изпратено по компетентност, същото се отчита от изпращащата го прокуратура като наблюдавано (съответно като новообразувано, ако е такова) и като решено (едно ДП е решено, когато от прокурор е постановено едно от следните решения: прокурорски акт за внасяне на делото в съда; постановление за прекратяване на ДП; постановление за спиране на ДП; постановление за изпращане на ДП по компетентност.). Приемащата го прокуратура също отчита досъдебното производство като наблюдавано, като отразява и решението по него. Получените по компетентност ДП, които непосредствено след това отново са изпратени по компетентност, се отчитат само като наблюдавани и решени.

като се отчита значителен спад спрямо предходните две години – през 2023 г. са върнати 33 дела, или 30.3% от внесените прокурорски актове, а през 2022 г. – 23 върнати акта, или 26.7%.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. за организирана престъпност са с 13.2% повече спрямо 2023 г. и над два пъти повече спрямо 2022 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт през настоящия отчетен период съставляват 22.4% спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт за организирана престъпност, при 24.1% за 2023 г. и 12.5% за 2022 г.

Трафик на хора

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	244	234	235
Новообразувани ДП	57	52	64
Решени ДП	144	127	131
Прокурорски актове, внесени в съда	40	37	49
Лица по внесените в съда прокурорски актове	65	52	69
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	37	40	42
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	2	2	2

През 2024 г. броят на наблюдаваните ДП, образувани за трафик на хора, минимално е увеличен спрямо предходната година – с 0.4%, но остава по-малък спрямо 2022 г. – с 3.7%. При новообразуваните ДП ръстът е с 23.1% спрямо 2023 г. и с 12.3% спрямо 2022 г. Решени са 55.7% от наблюдаваните ДП, при 54.3% през 2023 г. и 59% през 2022 г. В съда са внесени с 32.4% повече прокурорски актове, спрямо предходната отчетна година и с 22.5% повече спрямо 2022 г. Делът на внесените в съда прокурорски актове, спрямо решените ДП за трафик на хора, е 37.4%, като се отчита увеличение спрямо предходните два отчетни периода, съответно с 8.3 процентни пункта спрямо 2023 г. и с 9.6 процентни пункта спрямо 2022 г. От съда са върнати 4 дела, при 15 през предходния отчетен период и 5 през 2022 г., което съставлява 2% (6.4%; 2.4%) от всички върнати от съда дела от особен обществен интерес.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. са с 5% повече спрямо 2023 г. и с 13.5% повече спрямо 2022 г. Оправдани са 2 лица, толкова, колкото са били и през предходните два отчетни периода.

Най-много от наблюдаваните ДП, образувани за трафик на хора, са: с цел развратни действия – 182 (173; 165) ДП; с цел принудителен труд – 29 (37; 39) ДП; спрямо бременна жена за продажба на детето – 12 (15; 21) ДП; с цел държане в принудително подчинение – 8 (6; 13) ДП; с цел отнемане на телесни органи – 4 (3; 6) ДП.

През 2024 г. пострадалите лица от трафик на хора са общо 98, от които 77 жени (от тях 4 непълнолетни и 2 малолетни момичета) и 21 мъже. Запазва се тенденцията доминираща форма на това престъпление да бъде трафикът на жени и момичета с цел използването им за развратни действия – 55 жени, като от тях 4 непълнолетни и 2 малолетни момичета.

Престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	11 301	12 679	14 784
Новообразувани ДП	7 861	8 776	10 672
Решени ДП	8 456	9 598	10 913
Прокурорски актове, внесени в съда	3 468	4 035	4 159
Лица по внесените в съда прокурорски актове	3 674	4 278	4 369
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	3 426	4 041	4 073
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	50	32	45

Видно от данните, през 2024 г., съпоставено с предходните две години, се наблюдава ръст по почти всички основни показатели, отчитащи работата на прокурорите по престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори. Броят на наблюдаваните досъдебни производства се е увеличил с 16.6% спрямо 2023 г. и с 30.8% спрямо 2022 г. Новообразуваните ДП са с 21.6% повече спрямо предходната година и с 35.8% повече от 2022 г. Решените от прокурор ДП са с 13.7% повече спрямо 2023 г. и с 29.1% повече от 2022 г. Относителният дял на решените ДП, спрямо наблюдаваните ДП, през настоящия отчетен период е 73.8% при 75.7% през 2023 г. и 74.8% през 2022 г. Внесените в съда прокурорски актове са с 3.1% повече спрямо 2023 г. и с 19.9% повече от 2022 г. Делът на върнатите от съда дела, спрямо внесените прокурорски актове за този вид престъпления се запазва на нивото от предходната година – 2.1% (2.1%; 1.9%).

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 0.8% повече спрямо 2023 г. и с 18.9% повече от 2022 г. Увеличава се спрямо предходната година броят на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт и техният дял спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт за престъпления с предмет наркотични вещества и прекурсори. Броят на оправданите лица е с 40.6% по-голям спрямо 2023 г., но в сравнение с 2022 г. е намалял с 10%.

За престъпления по чл. 354а – чл. 354в НК (незаконен трафик на наркотични вещества и прекурсори) са наблюдавани 14 511 (12 446; 11 080) дела, от които 10 548 (8 664; 7 761) са новообразувани ДП. В съда са внесени 4 121 (3 991; 3 415) прокурорски акта срещу 4 330 (4 227; 3 604) лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 4 030 (3 994; 3 369) лица и 42 (30; 46) са оправдани.

Най-голям е броят на наблюдаваните дела по чл. 354а НК – 13 928 (11 918; 10 533), от които: за производство/преработка на наркотични вещества – 86 (59; 29); за придобиване, държане и съхраняване – 257 (285; 280); за разпространение – 1 316 (1 220; 1 175); за голямо количество – 55 (64; 84); за особено голямо количество – 23 (22; 19); с квалифициращ признак „на публично място“ – 58 (58; 50); по поръчение или в изпълнение на решение на ОПГ – 11 (13; 7); за придобиване/държане (по ал. 3) – 7 153 (6 416; 5 752); за маловажен случай – 4 966 (3 771; 3 137).

За престъпления по чл. 242, ал. 2–4 и ал. 9 НК (митническа контрабанда на наркотици) са наблюдавани 273 (233; 221) дела, от които 124 (112; 100) са новообразувани. В съда са внесени 38 (44; 53) прокурорски акта, срещу 39 (51; 70) лица. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 43 (47; 57) лица и 3 (2; 4) лица са оправдани.

И през настоящия отчетен период най-много наблюдавани досъдебни производства с предмет наркотични вещества и прекурсори има в района на СГП – 5 181 (3 744; 3 129). Новообразувани са 4 151 (2 900; 2 259) досъдебни производства, което съставлява 38.9% (33%; 28.7%) от всички новообразувани ДП с този предмет на разследване. Решени са 4 033 (2 935; 2 538) ДП, което съставлява 77.8% (78.4%; 81.1%) от наблюдаваните досъдебни производства. На съд са предадени 540 (540; 555) лица, като с влязъл в сила съдебен акт са осъдени 442 (469; 451) лица и 17 (8; 20) са оправдани.

Освен за района на СГП, най-голям брой осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт са отчетени в районите на ОП Пловдив – 545; ОП Ст. Загора – 372; ОП Варна – 363; ОП Бургас – 278.

Изпиране на пари

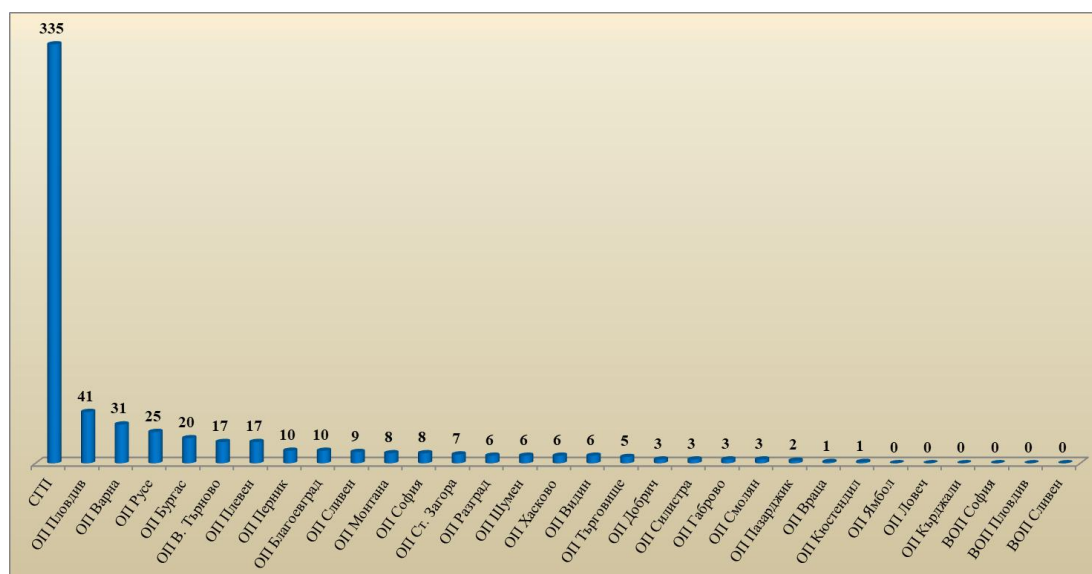
Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	505	567	583
Новообразувани ДП	116	127	112
Решени ДП	186	185	182
Прокурорски актове, внесени в съда	28	22	23
Лица по внесените в съда прокурорски актове	46	43	34
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	27	14	16
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	3	5	9

Отчита се ръст на наблюдаваните ДП, спрямо 2023 г. – с 2.8%, и спрямо 2022 г. – с 15.5%. Намалява броят на образуваните през 2024 г. досъдебни производства за изпиране на пари, съответно с 11.8% спрямо 2023 г. и с 3.5% спрямо 2022 г.

Решени са 31.2% от наблюдаваните ДП, като през 2023 г. този дял е бил 32.6%, а през 2022 г. – 36.8%. Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 12.6% от решените ДП, при 12% през 2023 г. и 15.1% през 2022 г. От съда на прокуратурата са върнати 4 дела, при също 4 дела за предходната 2023 г. и 8 през 2022 г., като делът им съставлява 2% (1.7%; 3.9%) от всички върнати ДООИ.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през отчетната 2024 г. са 16, което е с 14.3% повече спрямо 2023 г., но с 40.7% по-малко спрямо 2022 г. Увеличен е броят на оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт, както в абсолютни стойности, така и като дял спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт – 36% при 26.3% през 2023 г. и 10% през 2022 г.

Разпределението на наблюдаваните дела за изпиране на пари по окръжни прокуратури е представено в следващата графика.



Фиг. 42. Наблюдавани ДП за изпиране на пари, по окръжни прокуратури

Данъчни престъпления. Престъпления с предмет ДДС

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	4 269	4 106	3 936 ¹¹⁶
Новообразувани ДП	1 025	1 083	857
Решени ДП	1 675	1 512	1 564
Прокурорски актове, внесени в съда	350	353	286
Лица по внесените в съда прокурорски актове	420	426	325
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	339	314	289
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	27	29	0

И през настоящия отчетен период продължава констатираната през последните години тенденция за намаляване на броя на наблюдаваните ДП, образувани за данъчни престъпления и такава с предмет злоупотреба с ДДС, като спрямо 2023 г. намалението е с 4.1%, а спрямо 2022 г. – със 7.8%. Образованите през 2023 г. ДП са с 20.8% по-малко спрямо 2023 г. и с 16.4% по-малко спрямо 2022 г.

От прокурор са решени 39.7% от наблюдаваните ДП, като този дял през предходните две години е бил съответно 36.8% през 2023 г. и 39.2% през 2022 г. Прокурорските актове, внесени в съда, съставляват 18.3% от решените ДП, при 23.3% през 2023 г. и 20.9% през 2022 г. От съда са върнати 41 (44; 39) дела, което е 14.3% (12.5%; 11.1%) от внесените прокурорски актове за данъчни престъпления и за злоупотреба с ДДС.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. са със 8% по-малко спрямо 2023 г. и с 14.8% по-малко спрямо 2022 г. Делът на оправданите лица с окончателен съдебен акт за данъчни престъпления, спрямо оправданите лица по дела от особен обществен интерес, с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г., е 17.4%, при 16.5% през 2023 и 17.9% през 2022 г.

За престъпления, свързани със злоупотреба с ДДС, през 2024 г. са наблюдавани 1 082 ДП при 1 090 през 2023 г. и 1 182 през 2022 г., от които 182 (239; 182) са новообразувани. В съда са внесени 59 (74; 67) прокурорски акта, срещу 65 (85; 72) лица. Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 56 (42; 51) лица и 7 (4; 4) са оправдани.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за данъчни престъпления и за злоупотреба с ДДС от прокурорите в Софийската градска прокуратура през 2024 г., са 1 612, което съставлява 41% от всички наблюдавани ДП от този вид от прокуратурите в страната. Решени са 478 ДП, или 29.7% от наблюдаваните ДП. В съда са внесени 43 прокурорски акта срещу 57 лица. С влязъл в сила съдебен акт са осъдени и санкционирани 24 лица и 21 лица са оправдани. Освен в СГП, най-голям брой наблюдавани ДП от този вид са отчетени в районите на ОП Пловдив – 417, ОП Варна – 287, ОП Благоевград – 173 и в ОП Бургас – 171 ДП.

Престъпления против паричната и кредитната система

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	4 307	3 741	4 071 ¹¹⁷
Новообразувани ДП	1 466	1 462	1 589
Решени ДП	3 157	2 512	2 605
Прокурорски актове, внесени в съда	293	267	248
Лица по внесените в съда прокурорски актове	318	300	288
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	296	265	257
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	5	12	6

¹¹⁶ 1 ДП на АП София е отчетено като наблюдавано, новообразувано и решено.

¹¹⁷ 1 ДП на АП София е отчетено като наблюдавано, новообразувано и решено.

През 2024 г. наблюдаваните досъдебни производства, образувани за престъпления против паричната и кредитната система, са повече с 8.8% спрямо 2023 г., но са с 5.9% по-малко от 2022 г. Новообразуваните ДП през 2024 г. са повече спрямо предходните две години съответно с 8.7% спрямо 2023 г. и с 8.4% спрямо 2022 г. Решени са 64% от наблюдаваните през отчетния период досъдебни производства, като през 2023 г. този дял е бил 67.1%, а през 2022 г. – 73.3%. В съда са внесени 248 прокурорски акта, което е 9.5% от решенията от прокурор ДП, при 10.6% през 2023 г. и 9.3% през 2022 г. От съда на прокуратурата са върнати 9 дела, при 11 през 2023 г. и 6 през 2022 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са по-малко спрямо предходните две години, съответно с 3% спрямо 2023 г. и с 13.2% спрямо 2022 г. Делът на оправданите лица за престъпления против паричната и кредитната система с влязъл в сила съдебен акт спрямо всички лица с окончателен съдебен акт за този вид престъпления, е 2.3% при 4.3% през 2023 г. и 1.7% през 2022 г.

Злоупотреби със средства на ЕС

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	410	335	312 ¹¹⁸
Новообразувани ДП	88	84	69
Решени ДП	179	131	129
Прокурорски актове, внесени в съда	44	36	33
Лица по внесените в съда прокурорски актове	49	48	34
Осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт	33	30	41
Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт	3	3	8

Наблюдаваните ДП, образувани за злоупотреби със средства на ЕС през 2024 г., са с 6.9% по-малко спрямо 2023 г. и с 23.9% по-малко спрямо 2022 г. Новообразуваните ДП са със 17.9% по-малко спрямо 2023 г. и с 21.6% по-малко спрямо 2022 г. Решенията от прокурор ДП съставляват 41.3% от наблюдаваните ДП, при 39.1% през 2023 г. и 43.7% през 2022 г. Внесените в съда прокурорски актове са с дял от 25.6% от решенията ДП, което е с 0.9 процентни пункта по-малко спрямо предходната година, когато този дял е бил 27.5% и с 1 процентен пункт спрямо 2022 г. при дял от 24.6%. От съда на прокуратурата са върнати 5 дела при 2 дела през 2023 г. и 6 дела през 2022 г.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през отчетната година са с 11 лица повече, спрямо предходната и с 8 лица повече от 2022 г. Оправданите лица с влязъл в сила съдебен акт са 8, като през предходните два отчетни периода са били по 3 лица, или като относителен дял – 16.3% (9.1%; 8.3%) от всички лица с постановен окончателен съдебен акт за престъпления, свързани със злоупотреба със средства на ЕС.

Основна причина за намаляване в първоинстанционните прокуратури на делата за престъпления, свързани със злоупотреби със средства от ЕС са, че част от казусите са от компетентност на Европейската прокуратура. Допълнителен фактор е намаляването на постъпилите сигнали и материали от контролните органи и инспекторати на управляващите органи, разплащателни агенции и икономическите звена на МВР (вкл. и по обективни причини като недостатъчно работещи програми в страната с евросредства, както и поради спирането на средства по Плана за възстановяване и устойчивост), както и обстоятелството, че фирмите-бенефициенти придобиват опит при усвояването на евросредства.

И през настоящия отчетен период продължава взаимодействието на прокуратурата с Европейската прокуратура, с ОЛАФ¹¹⁹, АФКОС, Евроджъст, Европейската съдебна мрежа и

¹¹⁸ 2 ДП на АП Варна са отчетени като наблюдавани, новообразувани и решени.

¹¹⁹ В съответствие с чл. 4 от Споразумението за административно сътрудничество между ОЛАФ и ПРБ, се осъществява комуникация и обмен на информация между двете институции.

Европол. С цел повишаване на ефективността при докладването на нередности и данни за престъпления с адресат Европейската прокуратура и подобряване на сътрудничеството с ПРБ, през 2024 г. са проведени координационни и работни срещи на прокурори с представители на изпълнителната власт¹²⁰. Актуализирано е Споразумението за взаимодействие и сътрудничество между ПРБ и МВР при противодействие на правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз¹²¹. На регионално ниво се осъществяват съвместни координационни срещи и дейности между местните структури на контролните органи, представители на Съвета и на териториалните прокуратури.

Преписки и ДП, образувани за насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража

През 2024 г. наблюдаваните преписки, образувани за насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража, са 65, което е по-малко спрямо предходните две години съответно с 16.7% спрямо 2023 г. и с 16% спрямо 2022 г. Новообразувани¹²² са 47 преписки, което е с 35.6% по-малко спрямо 2023 г. и с 25.4% по-малко спрямо 2022 г. Общо решени за периода са 53 преписки, при 69 през 2023 г. и 63 през 2022 г.

Наблюдаваните досъдебни производства през настоящата отчетна година са 20, при 17 ДП през 2023 г. и 19 през 2022 г. Образуваните ДП са 7, като през 2023 г. са били 5, а през 2022 г. – 7 ДП. Решени са общо 11 (7; 7) ДП, от които 3 са спрени и 8 са прекратени.

Прокуратурата регулярно осъществява контрол в местата за лишаване от свобода и по отношение на изпълнение на пробационните мерки, при стриктно спазване на разпоредбите на ЗИНЗС и ППЗИНЗС, за да се гарантират в пълна степен правата на задържаните под стража и на осъдените лица.

Преписки и ДП, образувани за полицейско насилие от служители на МВР

През настоящия отчетен период от прокуратурата са наблюдавани общо 262 преписки за полицейско насилие от служители на МВР, като се отчита намаление спрямо наблюдаваните през 2023 г. (299 преписки) и през 2022 г. (300 преписки). Новообразуваните преписки са 199, като се отчита намаление – с 16% спрямо предходната година и с 14.6% спрямо 2022 г.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за полицейско насилие, са 170, което е с 58.9% повече спрямо предходната отчетна година и с 49.1% повече спрямо 2022 г. Образувани през настоящия отчетен период са 71 ДП, при 41 през 2023 г. и 46 през 2022 г. Общо решени са 65 (47; 62) ДП, което съставлява 38.2% (43.9%; 54.4%) от наблюдаваните досъдебни производства. В съда са внесени 4 (8; 7) прокурорски акта, от които 1 обвинителен акт, 1 споразумение и 2 предложения по чл. 78а НК срещу общо 4 лица. Прекратени са 42 (30; 38) ДП, а 16 (9; 16) са спрени. Осъдени/санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 2 лица. През отчетния период няма оправдани лица.

¹²⁰ Министерство на финансите, МВР, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката, Министерство на транспорта, Държавен фонд „Земеделие“ и др.

¹²¹ Споразумението е подписано от ръководствата на двете институции на 11.06.2024 г., изпълнението на което от страна на ПРБ се осъществява от отдел 08 „Престъпления против финансовите интереси на ЕС и взаимодействие с Европейската прокуратура“ във ВКП.

¹²² Броят на образуваните преписки и дела от тази категория е функция на регистрираните жалби от задържани или осъдени лица за извършено спрямо тях насилие от служители в местата за лишаване от свобода и задържане под стража.

Преписки и ДП, образувани във връзка с осъществено домашно насилие, както и за неизпълнение на заповед за защита от домашно насилие

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани преписки	3 387	4 623	6 018
Новообразувани преписки	3 077	4 244	5 424
от тях: по уведомления на МВР – чл. 21, ал. 3 ЗЗДН	206	306	710
Решени преписки	2 962	4 039	5 412
Наблюдавани ДП	2 101	3 154	5 847
Новообразувани ДП	1 159	2 114	3 967
от тях: по уведомления на МВР – чл. 21, ал. 3 ЗЗДН	128	218	463
Решени ДП	1 263	1 543	3 318
Спрени ДП през отчетния период	192	242	321
Прекратени ДП	689	799	2 011
Прокурорски актове, внесени в съда	365	489	957
Предадени на съд лица	367	491	964
Осъдени/санкционирани лица, с влязъл в сила съдебен акт	258	409	864
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	11	11	11

Видно от данните в таблицата, през настоящия отчетен период се наблюдава увеличение по почти всички основни показатели, по които се отчита дейността на прокуратурата по преписките и наказателните производства с предмет домашно насилие. През 2024 г. наблюдаваните преписки са повече – с 30.2% спрямо 2023 г. и със 77.7% спрямо 2022 г. Новообразуваните преписки са с 27.8% повече спрямо 2023 г. и със 76.3% повече от 2022 г. В резултат на постъпили уведомления от МВР по реда на чл. 21, ал. 3 от Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН), през 2024 г. са образувани 710 преписки, което е над два пъти повече спрямо 2023 г. и над три пъти повече спрямо 2022 г. Висок е дялът на решените от прокурор преписки, спрямо наблюдаваните – 89.9 % при 87.4% през 2023 г. и през 2022 г.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за домашно насилие, са 5 847 ДП, което е с 85.4% повече спрямо предходната година и над два пъти и половина повече спрямо 2022 г. Значително увеличение се отчита и при новообразуваните ДП – 3 967, спрямо образуваните през 2023 г. – 2 114 и през 2022 г. – 1 159 ДП. Решени от прокурор са 56.7% от наблюдаваните ДП, като за предходния отчетен период този дял е бил 48.9%, а през 2022 г. – 60.1%. Прокурорските актове, внесени в съда, са с 95.7% повече спрямо 2023 г. и над 3 пъти повече спрямо 2022 г. Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт са с 455 лица повече спрямо предходната година и с 606 лица повече спрямо 2022 г. Оправдани с окончателен съдебен акт са 11 лица, колкото са били през 2023 г. и 2022 г.

През 2024 г. от домашно насилие са пострадали общо 4 032 лица. Пострадалите жени са 3 594, от тях 88 непълнолетни и 61 малолетни момичета. Мъжете, пострадали от домашно насилие, са 438, от които 29 непълнолетни и 51 малолетни момчета.

Преписки и ДП, образувани за престъпления с дискриминационен елемент, включително от омраза

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани преписки	23	20	43
Новообразувани преписки	22	19	38
Решени преписки	22	19	40
Наблюдавани ДП	38	38	65
Новообразувани ДП	19	12	35
Решени ДП	20	20	37
Спрени ДП	6	7	13
Прекратени ДП	10	9	16
Прокурорски актове, внесени в съда	2	4	7
Предадени на съд лица	3	5	12
Осъдени лица, с влязъл в сила съдебен акт	1	3	1
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	0	0	4

През 2024 г. от прокуратурата са наблюдавани 43 преписки, от които 38 са образувани през същата година. Решени от прокурор са 40 преписки.

Наблюдаваните досъдебни производства, образувани за престъпления с дискриминационен елемент, включително от омраза са 65, като през 2023 г. и през 2022 г. те са били по 38 ДП. Увеличен е броят на новообразуваните ДП, като спрямо 2023 г. увеличението е почти три пъти. Решени са 56.9% от наблюдаваните досъдебни производства, като в съда са внесени 7 прокурорски акта, от които 4 обвинителни акта и 3 предложения по чл. 78а НК. Делът на внесените в съда прокурорски актове съставлява 18.9% от решените ДП. Осъдено и санкционирано с влязъл в сила съдебен акт е 1 лице, при 3 лица през 2023 г. и 1 лице през 2022 г. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт са 4 лица за престъпления с дискриминационен елемент.

През 2024 г. пострадалите лица от извършени престъпления с дискриминационен елемент и от омраза са 26 физически лица – 20 мъже и 6 жени. Ощетени са 2 юридически лица.

Преписки и ДП, образувани за престъпления във връзка с проведените на 09 юни и на 27 октомври 2024 г. избори за Народно събрание¹²³

Във връзка с *проведените на 09 юни 2024 г.* парламентарни избори са образувани 675 преписки. Изпратени по компетентност на други органи са 20 преписки. Решени с постановление за отказ от образуване на наказателно производство са 560 преписки.

Образуваните досъдебни производства са 165. Прекратени са 94 ДП, а 9 ДП са спрени. В съда са внесени 3 прокурорски акта (2 обвинителни и 1 предложение по чл. 78а НК). Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 6 лица.

Във връзка с *проведените на 27 октомври 2024 г.* парламентарни избори са образувани 1 155 преписки. Изпратени по компетентност на други органи са 15 преписки. Решени с постановление за отказ от образуване на наказателно производство са 973 преписки.

Образувани са 152 досъдебни производства. Прекратени са 87 ДП, а 6 дела са спрени. В съда са внесени 4 прокурорски акта (споразумения). Осъдени и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт са 4 лица.

¹²³ Данните са изведени от Унифицираната информационна система на Прокуратурата и са с актуалност към 07.04.2025 г. справка – преписки с изборни престъпления в реално време.

ДП, образувани за незаконно преминаване на границата и т.нар. „каналджийство“ (чл. 279 – чл. 281 НК)

През 2024 г. за незаконно преминаване на границата и „каналджийство“ (чл. 279 – чл. 281 НК) са образувани общо 2 009 (2 375; 2 626) досъдебни производства. От тях за „каналджийство“ са образувани 809 дела (по чл. 280 НК – 132 ДП и по чл. 281 НК – 677 ДП). Наказателните производства по чл. 279 НК (незаконно преминаване на границата) са 1 200.

Прокурорските актове, внесени в съда, са 1 871 (1 969; 2 041) срещу 1 995 (2 172; 2 138) лица, от тях за „каналджийство“ – 753 досъдебни производства, срещу 840 лица.

С влязъл в сила съдебен акт са осъдени 1 922 (2 223; 2 208) лица, като от тях – 897 лица за „каналджийство“. Осъдените лица с наказание „лишаване от свобода“ са 1 884, от които с „лишаване от свобода ефективно“ – 151. Оправдани с влязъл в сила съдебен акт са 8 (4; 3) лица. Всички оправдани лица са за каналджийство.

Констатира се значително намаляване на броя на новообразуваните ДП по чл. 281 НК – 677 при 1 319 през 2023 г. и 892 ДП през 2022 г. Идентична тенденция се наблюдава и при предадените на съд лица – 715 (1 183; 542), както и при осъдените и санкционирани с влязъл в сила съдебен акт – 667 (1 160; 505).

3. Наказателни производства за престъпления, извършени от непълнолетни лица

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Наблюдавани ДП	1 625	1 568	1 693
Новообразувани ДП	753	724	767
Решени ДП	1 313	1 230	1 337
Прокурорски актове, внесени в съда	909	806	872
Лица по внесените в съда актове	1 049	892	1 004
Предложения до КБППМН за налагане на възпитателни мерки (чл. 61 НК)	186	196	227
Осъдени лица, с влязъл в сила съдебен акт	982	876	908
Оправдани лица, с влязъл в сила съдебен акт	11	9	2

През отчетната 2024 г. наблюдаваните досъдебни производства, образувани за престъпления, извършени от непълнолетни лица, са с 8% повече спрямо предходната година и с 4.2% повече от 2022 г. Новообразуваните ДП са с 5.9% повече спрямо 2023 г. и с 1.9% повече от 2022 г. Решени от прокурор са 79% от наблюдаваните ДП при 78.4% през 2023 г. и 80.8% през 2022 г. В съда са внесени 872 прокурорски акта, което съставлява 65.2% от решените досъдебни производства. Върнати от съда са 28 дела.

Прекратени от прокурор са 420 (386; 357) ДП, като от тях на Комисията за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (КБППМН) са изпратени 227 (196; 186) материала за налагане на възпитателни мерки.

Осъдените и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. са 908 непълнолетни лица, което е с 3.6% повече спрямо 2023 г. и със 7.5% по-малко от 2022 г. Лицата с постановен окончателен оправдателен съдебен акт съставляват 0.2% спрямо всички лица с влязъл в сила съдебен акт, при 1% през 2023 г. и 1.1% през 2022 г.

Териториалното разпределение, по апелативни райони, по основни показатели, за ДП, образувани за престъпления, извършени от непълнолетни лица, е представено в следващата таблица.

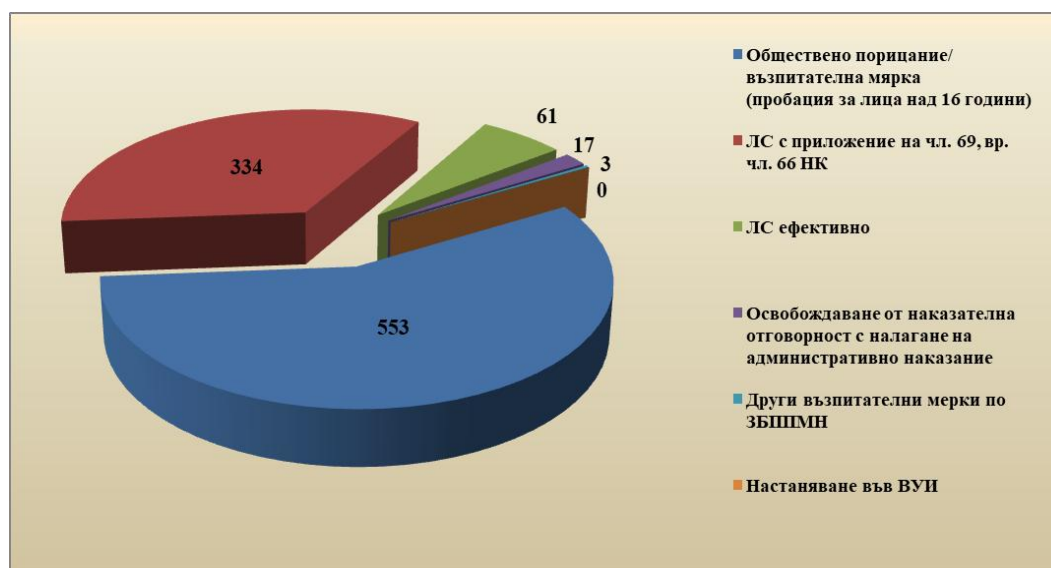
Апелативен район	Наблюдавани ДП	Новообразувани ДП	Прокурорски актове, внесени в съда	Лица по внесените в съда прокурорски актове	Осъдени лица с влязъл в сила съдебен акт	Оправдани лица с влязъл в сила съдебен акт
АП Бургас	254	132	134	177	168	1
АП Варна	171	78	86	92	78	0
АП В. Търново	311	151	167	191	166	1
АП Пловдив	493	225	246	279	257	0
АП София	463	181	239	265	239	0
ВоАП	1	0	0	0	0	0

И през настоящата година най-многобройни са извършените от непълнолетни лица престъпления *против собствеността* (кражби и грабежи) – наблюдавани са общо 773 (710; 742) досъдебни производства, от които 329 (300; 293) новообразувани, следвани от *общоопасните престъпления* – наблюдавани са общо 457 (427; 362) ДП, от които 254 (227; 173) новообразувани и *престъпленията против личността* – наблюдавани са общо 321 (284; 248), от които новообразувани – 103 (111; 77) ДП.

Делата, образувани за държане, употреба, склоняване към употреба и разпространение на наркотични вещества, са 254 (243; 197), делата за неправомерно използване на контролни знаци, издадени за друго МПС или неиздадени от съответен контролен орган – 68 (41; 64), противозаконно отнемане на МПС – 64 (86; 42).

Осъдени и санкционирани непълнолетни лица

Осъдени/санкционирани непълнолетни лица с влязъл в сила съдебен акт през 2024 г. са общо 908 (876; 982). С най-висок дял от наложените наказания са: обществено порицание и пробация – 553 (538; 633) наказания или 57.1% от всички наложени наказания. Условно осъждане с изпитателен срок – 334 (286; 402) наказания или с дял от 34.5% от всички наложени наказания. Ефективно изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ – 61 (72; 73) наказания или 6.3%. При освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а, ал. 6 НК са наложени 17 (30; 25) наказания и в 3 (6; 5) случая са наложени други възпитателни мерки по ЗБППМН. Във възпитателни училища-интернати (ВУИ) през 2024 г. няма настанени непълнолетни лица.



Фиг. 43. Видове наложени наказания на непълнолетни лица през 2024 г.

Пострадали непълнолетни и малолетни лица по новообразуваните ДП

През 2024 г. пострадалите от престъпления непълнолетни лица са общо 2 258 (2 255; 2 244). От тях, непълнолетните момичета са 1 345 (1 348; 1 404), а непълнолетните момчета – 913 (907; 840). Пострадалите малолетни лица са 1 733 (1 676; 1 589), съответно – 892 (878; 850) малолетни момичета и 841 (798; 739) малолетни момчета.

Най-голям е делът на пострадалите лица поради неплащане на издръжка (чл. 183 НК) – 226 (311; 464) непълнолетни и 615 (624; 533) малолетни. Следват пострадалите от незаконно брачно съжителство (чл. 191 НК) – 584 (611; 623) непълнолетни и 55 (52; 50) малолетни. От развратни действия (чл. 149 – чл. 159 НК) са пострадали 178 (228; 188) непълнолетни и 336 (358; 320) малолетни лица.

От пътнотранспортни произшествия (чл. 343 и сл. НК) през 2024 г. са пострадали 146 (145; 129) непълнолетни и 138 (133; 130) малолетни лица.

От трафик на хора (чл. 159а – чл. 159г НК) – са пострадали 4 непълнолетни лица и 2 малолетни лица, всички от трафик с цел – развратни действия.

IV. ДЕЙНОСТ ПО АДМИНИСТРАТИВНОСЪДЕБНИЯ НАДЗОР И НАДЗОРА ЗА ЗАКОННОСТ

1. Дейност на административните отдели в окръжните прокуратури по административносъдебния надзор

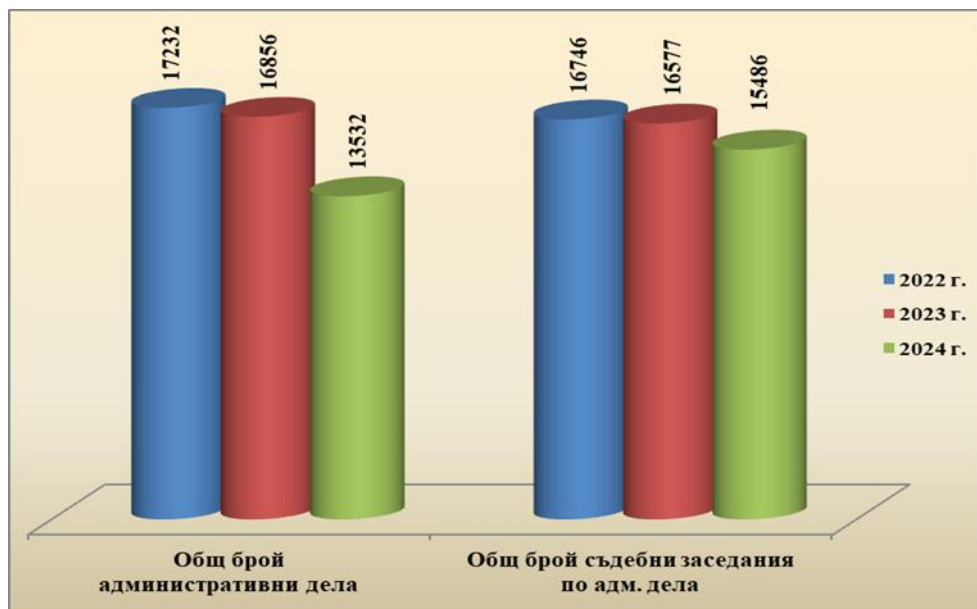
Дейността на прокуратурата в областта на административносъдебния надзор е структурирана по начин, който осигурява точно и еднакво прилагане на закона и гарантиране защитата на правата и на законните интереси на гражданите и юридическите лица.

Формираните административни отдели при всяка ОП/СГП изпълняват дейността по административносъдебния надзор. В страната участието в съдебни заседания, като съществена част от работата по този надзор, се осъществява от прокурорите от съответните отдели, а при по-голям брой заседания, участие се възлага и на прокурори от други надзори.

През 2024 г. наблюдаваните преписки са 7 750, от които 6 975 новообразувани и 775 останали от предходен период. Решени по същество са 7 227 преписки, или 93.3% от наблюдаваните. По компетентност са изпратени 35 преписки. Неприклучените преписки в края на отчетния период са 488, от тях 456 чакащи окомплектоване и 32 при прокурор за решаване.

Образуването и разпределението на преписките в отделните райони се определя от констатациите за основания за намеса чрез средствата на административносъдебния надзор. Най-много преписки са образувани в ОП Бургас – 1 505, ОП София – 1 131, ОП Благоевград – 778, ОП Плевен – 455 ОП Враца – 384 и ОП В. Търново – 355.

През настоящия отчетен период прокурорите от териториалните прокуратури са участвали в 15 486 съдебни заседания (с.з.) по 13 532 административни дела (а.д.), като се отчита намаление спрямо предходните две години – 16 577 с.з. по 16 856 а.д. през 2023 г. и 16 746 с.з. по 17 232 а.д. през 2022 г.



Фиг. 44. Дейност на административните отдели в териториалните прокуратури

Задължително участие в съдебни заседания по административни дела

През 2024 г. прокурорите от териториалните прокуратури са участвали в общо 3 760 първоинстанционни административни дела.

На основание чл. 192, вр. с чл. 191 АПК, по първоинстанционни дела, образувани във връзка с оспорени подзаконовни нормативни актове на общинските съвети, участието на прокурор от окръжните прокуратури е задължително.

През настоящия отчетен период прокурорите са участвали в 492 а.д. с предмет законосъобразност на нормативни административни актове на общински съвети (при 563 за 2023 г. и 305 за 2022 г.), като намалението спрямо предходната година е с 12.6% и при значително увеличение от 61.3% спрямо 2022 г.

Прокурорите взимат участие и в други първоинстанционни дела, когато това е предвидено в закон. През 2024 г. броят на делата от разглежданата група е 2 210, като през 2023 г. те са били 4 395, а през 2022 г. – 4 572 а.д. Видно от данните по този показател намалението спрямо предходните две години е около 2 пъти.

Касационните производства отново съставляват най-значителната част от дейността на прокурорите от административните отдели на ОП (СГП), съответно 9 704 а.д., като за 2023 г. те са били 10 837 а.д., а за 2022 г. – 11 072 а.д.

Данните по окръжни прокуратури са представени в следващата таблица.

Прокуратура	Брой участия в касационни административни дела		
	2022 г.	2023 г.	2024 г.
СГП	2 478	2 497	2 041
ОП Пловдив	1 170	988	889
ОП Варна	929	936	825
ОП Бургас	714	705	695
ОП Благоевград	538	689	570
ОП София	432	386	529
ОП Ст. Загора	334	328	348
ОП Хасково	344	458	278
ОП Плевен	297	296	269
ОП Русе	368	332	258
ОП Враца	234	209	254
ОП В. Търново	216	311	251
ОП Пазарджик	375	290	238

Прокуратура	Брой участия в касационни административни дела		
	2022 г.	2023 г.	2024 г.
ОП Видин	231	256	230
ОП Перник	228	180	215
ОП Кюстендил	289	291	204
ОП Монтана	166	242	192
ОП Сливен	247	159	185
ОП Добрич	233	211	182
ОП Ловеч	127	116	177
ОП Шумен	209	183	154
ОП Габрово	203	161	142
ОП Ямбол	147	115	129
ОП Кърджали	159	157	117
ОП Смолян	112	105	115
ОП Търговище	87	81	87
ОП Силистра	81	67	67
ОП Разград	118	79	63

Най-много участия на прокурорите в касационни дела са отчетени в СГП – 2 041 а.д. Съществено е участието и на прокурорите от ОП Пловдив, ОП Варна и ОП Бургас, а най-малко участие се отчита от ОП Силистра, ОП Разград и ОП Търговище.

Съгласно чл. 236 АПК, прокурорите участват и в производства по разглеждане на частни жалби, като броят на частните производства през 2024 г. е 4, при 6 за 2023 г. и 4 за 2022 г.

По предложения за възобновяване по реда на ЗАНН на административнонаказателни производства, прокурорите са участвали в 64 а.д., при 55 а.д. за 2023 г. и 54 а.д. за 2022 г.

Участие на прокурорите по преценка в дела, представляващи важен държавен или обществен интерес¹²⁴

През 2024 г. прокурорите са участвали в съдебни заседания по 942 а.д. по преценка за наличие на важен държавен или обществен интерес, като се отчита увеличение, съответно със 17.2% спрямо 2023 г. (при 804 а.д.) и с 11% спрямо 2022 г. (при 849 а.д.). Активност при този вид дела се отчита от СГП – 418 а.д., ОП Хасково – 240 а.д., ОП Пловдив – 117 а.д.

По лична преценка за наличие на важен държавен или обществен интерес прокурорите са участвали в 116 а.д., като разпределението е неравномерно: напр. СГП – 35 а.д., ОП Монтана – 28 а.д., ОП Стара Загора – 12 а.д. Има прокуратури, при които проявената активност е минимална – ОП Бургас – 2 а.д., ОП Видин – 1 а.д., ОП Благоевград – 1 а.д., а и други, при които такава активност липсва – напр. ОП В. Търново, ОП Смолян, ОП Ямбол и др.

Подадени прокурорски актове до съда и резултати по тях

През 2024 г. прокурорите от окръжните прокуратури (СГП) са подали 78 прокурорски акта до съда (при 131 акта през 2023 г. и 170 акта през 2022 г.), от които са уважени 64, или 82.1% от подадените. По 3 производства, по които не са уважени актовете, са подадени касационни протести. Най-голяма активност се наблюдава при ОП В. Търново (18), ОП Варна (11), СГП (7), ОП Русе (6) и др.

Срещу незаконосъобразни административни и административнонаказателни актове, са подадени общо 93 протеста и предложения до компетентните съдилища, включително и за възобновяване по реда на ЗАНН.

За разглеждане на искания за възобновяване на административнонаказателни

¹²⁴ Съгласно Заповед № РД-02-11/09.02.2021 г. на главния прокурор и по преценка на прокурора.

производства по реда чл. 70 и сл. ЗАНН, прокурорите са участвали в 64 дела, като 41 искания са уважени от съда. Най-голям брой заседания във връзка с участие в производство по възобновяване по ЗАНН се отчита за ОП Благоевград – 11, ОП Русе – 6, ОП В. Търново – 6, ОП Стара Загора – 5.

Отказите на съда за възобновяване на административнонаказателни производства по ЗАНН са 22, като следва да се посочи, че във всеки случай на произнасяне прокурорите са изготвяли обоснован акт, при спазване на законовите срокове.

Натовареност на апелативните и окръжните райони

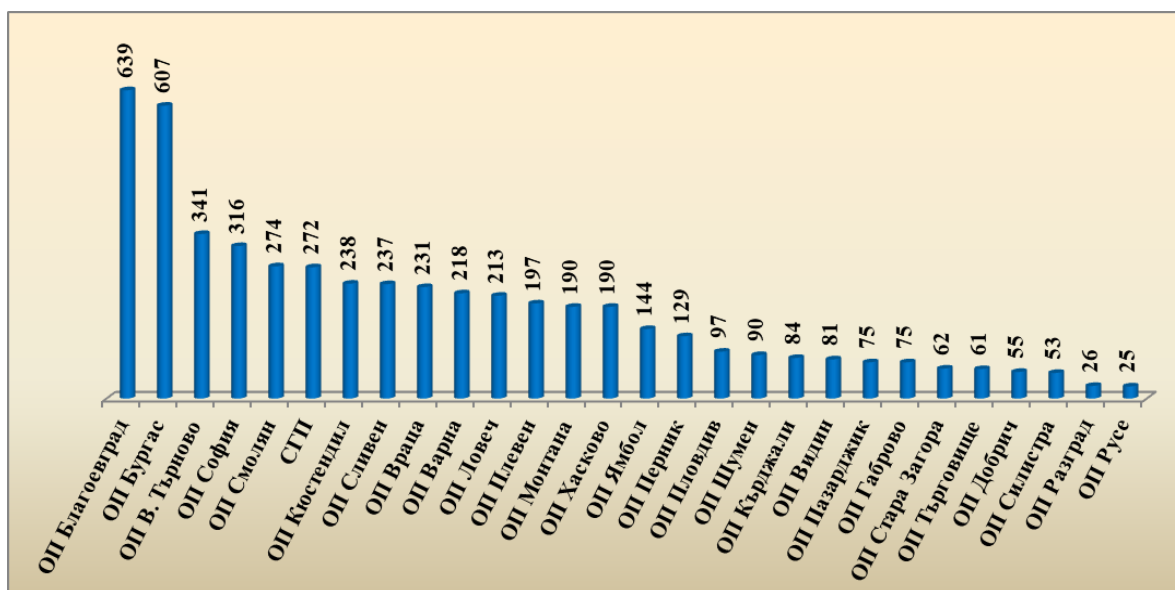
Натовареността по този надзор в отделните апелативни райони е в зависимост от кадровото обезпечаване на административните отдели в окръжните прокуратури и броя разглеждани административни дела в съдебни заседания. За да се постигне равномерна натовареност, от компетентността на административните ръководители на прокуратури е да се съобрази обемът на работата с числеността на отделите в прокуратурите.

Данните за натовареността за 2024 г., по апелативни райони, е представена в следната таблица.

Апелативен район	Брой ад.	Брой пр.пр.	Средна натовареност ¹²⁵
АП Бургас	1 245	1 886	287
АП Варна	1 610	729	60
АП В. Търново	1 343	1 485	39
АП Пловдив	3 097	305	57
АП София	6 237	3 345	234

Видно от данните в таблицата с най-висока средна натовареност е районът на АП Бургас, при отчетени не толкова високи стойности на показателите – участие на прокурорите в административни дела и брой на преписките, по които са работили. С най-ниска средна натовареност е районът на АП В. Търново, който по отношение на стойностите на отчетените показатели се доближава до тези на АП Бургас.

Средната натовареност по преписки и административни дела на един прокурор по окръжни райони е представена в следващата графика.



Фиг. 45. Средна натовареност на прокурор по административносъдебния надзор, по окръжни прокуратури

¹²⁵ Средната натовареност на прокурорите по апелативни райони, отнасяща се до административносъдебния надзор, се формира от сбора на общия брой административни дела и общия брой образувани преписки, разделен на броя на реално работилите прокурори през отчетния период

От посочените данни, най-голяма е натовареността за ОП Благоевград, ОП Бургас и ОП В. Търново, а най-малка – в ОП Русе, ОП Разград, ОП Силистра и ОП Добрич. Различията в конкретните цифрови показатели произтичат от броя на разглежданите административни дела в съдебни заседания, определен съобразно насрочването им от съда. Тъй като участията в съдебните заседания се осъществява от прокурорите, включени в административните отдели, то от значение е и броят прокурори, работещи в надзора в отделните прокуратури.

2. Дейност на апелативните, окръжните и районните прокуратури по надзора за законност

В тригодишния период се констатира намаление на стойностите по основните показатели, отчитащи дейността на прокуратурата по надзора за законност, обусловено от конституционните промени през 2023 г. (ЗИДКРБ, обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.).

Показатели	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност	12 158	11 465	9 114
Общ брой на проверените актове	69 493	69 642	63 935
Общ брой извършени проверки	11 428	10 138	8 015
Общ брой на установените закононарушения	471	332	106
Общ брой подадени предложения	304	246	91
Общ брой подадени протести	232	131	58
Брой неприключени преписки	746	448	349

През 2024 г. прокурорите са работили по общо 9 114 преписки, при 11 465 за 2023 г. и 12 158 за 2022 г., като намалението спрямо 2023 г. е с 20.5%, а спрямо 2022 г. – с 25%. От общия брой преписки по надзора за законност – 6 406 са образувани по инициатива на прокурор, или 70.3%, а 2 708 – по искане на граждани и организации, или 29.7%. Делът на преписките образувани чрез самосезиране се е увеличил с 2.5 процентни пункта.

Най-много получени и образувани преписки по надзора за законност през 2024 г. са отчетени в района на АП София – 3 272 (4 165; 4 308) преписки, следвана от районите на АП Пловдив – 1 733 (2 203; 2 217), АП Велико Търново – 1 493 (1 866; 2 154), АП Бургас – 1 435 (1 942; 2 187) и АП Варна – 1 181 (1 289; 1 292) преписки.

При реализиране на проверките за законност, от прокуратурите са използвани всички способи, предвидени в чл. 145, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 ЗСВ. През 2024 г. броят на извършените проверки е 8 015, като за тригодишния период се констатира намаление – с 20.9% спрямо 2023 г. и с 29.9% спрямо 2022 г.

Най-много са личните проверки, по реда на чл. 145, ал. 1, т. 2 ЗСВ – 5 907, или 73.7% от общия брой. Намалението при тях е с 2.2% спрямо 2023 г. и с 8.7% спрямо 2022 г.



Фиг. 46. Извършени проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 1-3 ЗСВ общо за ПРБ

Проверките по реда на чл. 145, ал. 1, т. 1 ЗСВ са 1 594, или 19.9% и са по-малко спрямо предходните години, съответно с 43.7% спрямо 2023 г. и с 57.5% спрямо 2022 г. Възлагателните проверки по реда на чл. 145, ал. 1, т. 3 ЗСВ са 514, или 6.4% от общия брой, като намалението спрямо предходните две години е над 2 пъти.

Няма отчетени проверки, извършени извън законовия срок по чл. 145, ал. 2 ЗСВ.



Фиг. 47. Изготвени предложения и протести срещу административни актове

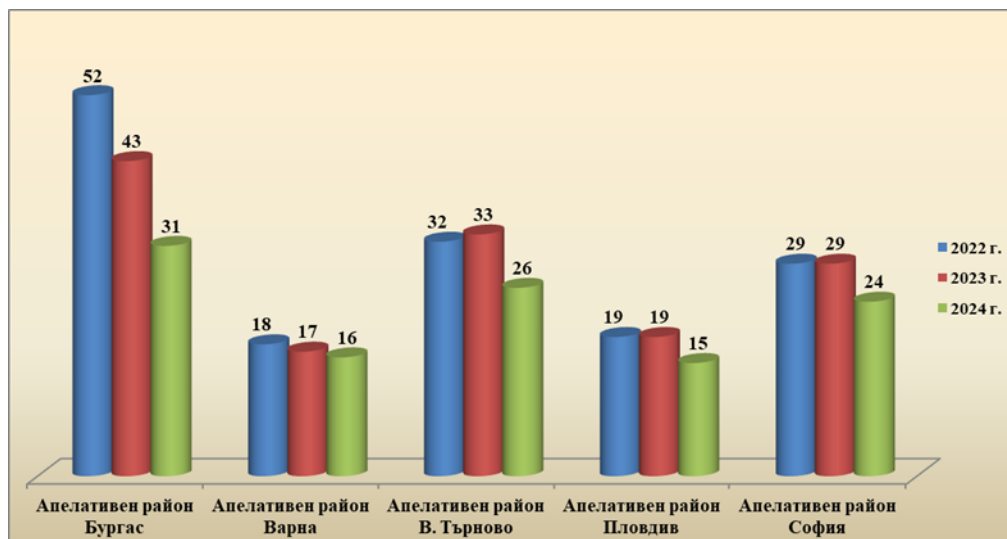
Значително е и намалението, отчитано при изготвените предложения и протести срещу административни актове.

От общо подадените в административния съд 91 предложения, уважени от съда са 55, или 60.4%, не уважени са 7, или 7.7%, а останалите 29 не са разгледани от съда към края на отчетния период.

Подадените протести през 2024 г. са 58, като от тях уважени от съда са 35, или 60.3% от общо подадените протести, неуважени са 10, или 17.2%, и 13 протеста към края на отчетния период не са разгледани от административните съдилища.

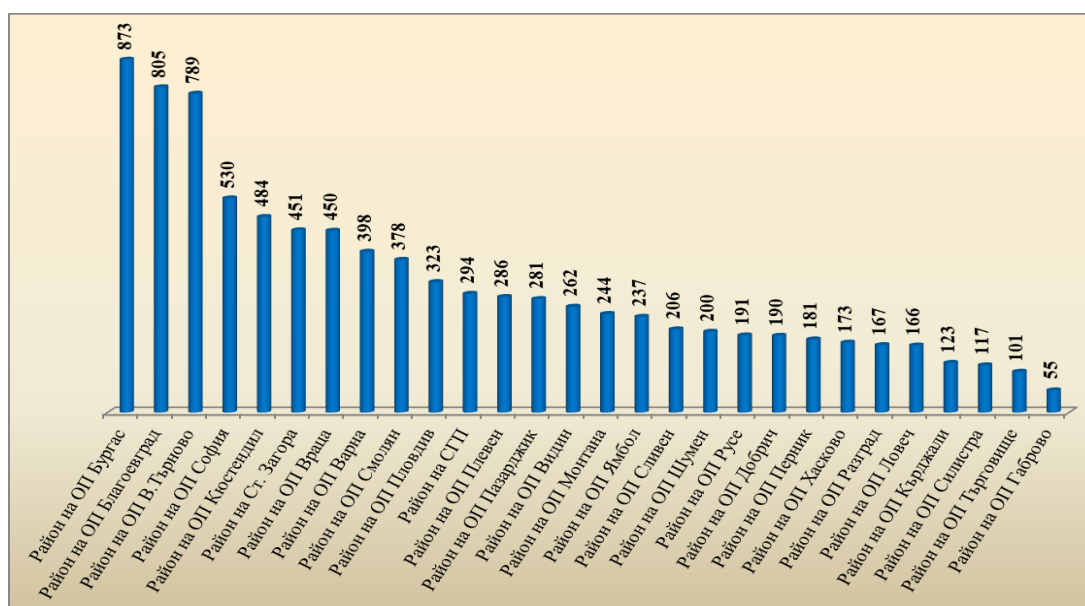
Натовареност на апелативните и окръжните райони

Дейността по надзора за законност на всички нива на териториалните прокуратури е кадрово обезпечена. Числеността и персоналният състав са определени със заповеди на съответните административни ръководители, съобразно натовареността и обема на работа.



Фиг. 48. Средна натовареност на прокурор по надзора за законност, по апелативни райони

Видно от графиката, констатираното намаление спрямо предходните две години на броя на преписките, по които са работили прокурорите през 2024 г., респективно води и до намаляване на средната натовареност на един прокурор по надзора за законност. В най-натоварения по този надзор през настоящия отчетен период апелативен район Бургас спадът спрямо предходните две години е значителен – съответно с 27.9% за 2023 г. и с 40.4% за 2022 г. С минимален спад в натовареността за тригодишния период са АП Варна и АП Пловдив. В района на АП София, натовареността на един прокурор по надзора за законност е със 17.2% по-ниска, както спрямо 2023 г., така и спрямо 2022 г.



Фиг. 49. Общ брой получени и образувани преписки по надзора за законност в окръжните райони

От посочените данни, по брой получени и образувани преписки по надзора за законност в *районите на окръжните прокуратури*, най-натоварен е районът на ОП Бургас, следван от ОП Благоевград, ОП В.Търново, ОП София и ОП Кюстендил. Най-слабо натоварени са районите на окръжните прокуратури в Габрово, Търговище, Силистра и Кърджали. От *окръжните прокуратури* и през настоящия отчетен период (като абсолютни стойности) най-натоварена е ОП Бургас с 378 преписки по надзора за законност. Следват я ОП Кюстендил (319), ОП Стара Загора (204), ОП Благоевград (184) и ОП Плевен (105). С най-малък брой преписки са ОП Габрово (2), ОП Силистра (7), ОП Хасково и ОП Смолян

по 12. ОП Габрово и ОП Силистра и през 2023 г. са били с най-ниско натоварване. През 2024 г. СГП не отчита преписки по надзора за законност. В *районните прокуратури* най-голям брой образувани преписки по надзора за законност се отчитат в РП Велико Търново (739), РП Благоевград (621), РП Бургас (495), РП Враца (387) и РП Смолян (366). По този показател е налице определена разлика в сравнение с 2023 г., когато подкрепянето е РП Благоевград, РП Бургас, РП Велико Търново, РП Стара Загора и РП Враца, съответно с по 834, 819, 774, 376 и 368 преписки. Най-слабо ангажираните районни прокуратури по този надзор са в Габрово (53), Търговище (61), Ботевград (68), Самоков (69) и Кърджали (88).

V. МЕЖДУНАРОДНО ПРАВНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Молби за правна помощ (МПП)¹²⁶

През отчетната 2024 г. от териториалните прокуратури за изпълнение са изпратени 487 (494; 395) **молби за правна помощ** до съответните компетентни органи на държави – членки на Европейския съюз. Наблюдава се намаление с 1.4% спрямо предходната 2023 г. и увеличение с 23.3% спрямо 2022 г.

Получените за изпълнение в териториалните прокуратури молби за правна помощ през 2024 г. са 1 843 (1 449; 894), като броят им е нараснал с 27.2% спрямо 2023 г. и над 2 пъти спрямо 2022 г.

И през 2024 г. Върховната касационна прокуратура продължава да има основна водеща роля при изготвяне и изпращане, както и при изпълнение на молби за правна помощ до и от държави извън европейския съюз (ЕС).

Доколкото няма основание за прилагане на института на Европейската заповед за разследване (ЕЗР), ВКП запазва компетентността си при молбите за правна помощ до и от държавите – членки на ЕС, само по отношение на някои по-комплицирани правни институти като: провеждане на преговори за създаване на съвместни екипи за разследване (СЕР) и участие при изработване на споразумения за създаването им; извършване на трансгранично наблюдение или при индивидуална преценка, че случаят изисква намеса на ВКП. Във всички други случаи дейността е от компетентност на съответната териториална прокуратура.

Постепенно от тази група ангажименти отпаднаха голяма част от стандартните молби за правна помощ до/от Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОК). Това е следствие от въвеждането, считано от 1 септември 2023 г., на задължителния формуляр на искане за правна помощ по чл. 635 от Споразумението за търговия и сътрудничество (СТС), която допълва и доразвива Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси (ЕКВНВ). Когато обаче става дума за поръчки за обезпечаване на имущество, подлежащо на конфискация и отнемане, прилага се раздел XI от Част трета от СТС, за което на ВКП е отредена ролята на централен орган в досъдебната фаза.

Европейски заповеди за разследване (ЕЗР)

Въведената през 2018 г. Европейска заповед за разследване (ЕЗР) все повече се утвърждава като ефективен инструмент за международна правна помощ при събиране на доказателства, основан на принципа на взаимното признаване на съдебни решения в правото на ЕС. Този инструмент на практика измести традиционните форми на международна правна помощ, когато тя се изразява в действия по разследване (събиране на доказателства) в друга държава – членка на ЕС.

Получените за изпълнение ЕЗР през отчетната година са 956 (1 028; 1 034), а изходящите ЕЗР, издадени от първоинстанционните прокуратури – 1 675 (1 477; 1 238), като увеличението при изходящите ЕЗР спрямо 2023 г. е с 13.4% и с 35.3% спрямо 2022 г.

¹²⁶ В данните, както за входящите, така и за изходящите молби за правна помощ в този раздел не са включени молбите за правна помощ, за чието отработване компетентността е отредена на прокурорите от отдел „Международен“ във ВКП. Данни за дейността на отдел „Международен“ във ВКП по международното правно сътрудничество, се съдържат в Раздел III от доклада.

В тригодишния период се наблюдава тенденция на увеличение на изходящите и леко намаляване при входящите ЕЗР. Данните сочат, че този инструмент се използва активно както от българската прокуратура, така и от европейските компетентни органи.

Възприемането на единния инструмент на Европейската заповед за разследване от всички държави – членки на ЕС, е предпоставка за преодоляване в значителна степен на отчитаните преди въвеждането му трудности при изпълнение на молби за правна помощ, изготвени от компетентните органи на Република България, като молеща държава. Стандартизираната ЕЗР за събиране на доказателства в друга юрисдикция намалява рисковете от неточно или забавено изпълнение на исканията, в сравнение с изпълнението на молбите за правна помощ от замолените юрисдикции. Случаите, в които между държавите – членки на ЕС остават приложими конвенционалните инструменти на международната правна помощ, както и невключените в Директивата за европейската заповед за разследване способности (напр. съвместни екипи за разследване, трансгранично наблюдение, трансфер на производства по наказателни дела), се отличават все по-прецизно в практиката, включително и в резултат на тълкуванията, предложени от Европейската съдебна мрежа и Евроджъст.

Изпълняващите органи в Република България продължават да осигуряват качествено и срочно изпълнение по входящите ЕЗР.

Наред с постигната висока ефективност при събирането на доказателства в рамките на сътрудничеството между държави – членки на ЕС, прилагането на ЕЗР изправя прокурорите пред предизвикателства, свързани с координацията между юрисдикции (вкл. и чрез Евроджъст), определянето на компетентния изпълняващ орган, препращането на входящи ЕЗР, провеждането на консултации с компетентния орган на другата държава членка. В тази насока следва да продължат усилията за повишаване на квалификацията и уменията на прокурорите и разследващите за прилагане на най-ефективните способности за събиране на доказателства по висящи наказателни производства.

През 2024 г. от Народното събрание бяха приети изменения в Закона за европейската заповед за разследване (ЗЕЗР), в съответствие с изискванията на Директивата на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. относно Европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси (ОВ, L 130/1 от 1 май 2014 г.). Измененията бяха продиктувани и от актуалната практика на СЕС (решения на СЕС по дела C-724/2019 г. и C-852/19 г.), която предявява изисквания за предоставяне на правни средства за защита на лицата, засегнати от исканите с ЕЗР действия по разследването.

Европейски заповеди за арест (ЕЗА)

Получените за изпълнение ЕЗА през отчетната година са 244 (229; 240), при издадени от първоинстанционните прокуратури 234 (190; 143). По отношение на входящите ЕЗА се наблюдава тенденция увеличение в тригодишния период, съответно с 6.6% спрямо 2023 г. и с 1.7% спрямо 2022 г. Тенденция на увеличение се отчита и при изходящите ЕЗА – с 23.2% спрямо 2023 г. и с 63.6% спрямо 2022 г.

Този инструмент осигурява бързина и опростеност на процедурите за издирване и предаване на обвиняеми, подсъдими и осъдени лица в рамките на ЕС, като в прилагането му прокурорите вече имат опит.

В края на 2023 г. със Закона за изменение и допълнение на ЗЕЕЗА (обн., ДВ, бр. 100 от 01.12.2023 г.) бе осъществена законодателната реакция на появилата се още в началото на 2021 г. ясна практика на Съда на ЕС (решение по дело C-648/2020 г. и определение по дело C-206/2020 г. на СЕС). С тази практика бе поставена под въпрос валидността на ЕЗА, издадени от прокурор в досъдебното производство, когато те са основани на национална заповед на задържане (НЗА), неиздадена от съд и неподлежаща на съдебен контрол преди предаването на лицето. С измененията в ЗЕЕЗА този проблем беше преодолян.

Все още продължава неблагоприятната практика в някои държави – членки на ЕС (извън отказите, породени от практиката на СЕС), изпълнението на ЕЗА, издадени от

компетентните български органи, отчетливо да се поставя в зависимост от изискване на допълнителни данни, извършването на специални проверки и предоставяне на гаранции относно условията в българските затвори за спазването на стандартите на ЕКПЧ за хуманно третиране на лишените от свобода.

С цел пълното преодоляване на препятствия от подобен характер при изпълнение на издадени от компетентните български органи ЕЗА, са необходими още усилия за подобряването на доверието в наказателно-изпълнителната ни система.

И през отчетната година проблем при изпълнението на ЕЗА, според прокуратурите, остават трудностите при предоставяне и изпълнение от страна на издаващата държава на гаранциите по чл. 41, ал. 3 ЗЕЕЗА, а също и забавеното представяне на превод на ЕЗА, след изтичане на тридневния срок от задържане на лицето.

При отчитане на проблемите, следва да се отбележи, че съдебните органи на някои държави (в т.ч. и най-вече Обединеното Кралство Великобритания и Северна Ирландия, Кралство Испания) имат практика да постановяват предаване на лице, но без да го задържат под стража до фактическото му приемане от българските власти. Налице са случаи, в които лицето се е отклонило, властите на изпълняващата държава не са използвали ефективен инструментариум да гарантират явяването му и предаването е било проваляно на първоначално уговорената дата, въпреки вложените за това ресурси.

Следва да намери разрешение проблемът с изпращането от съответните издаващи органи на копия от издадените от тях ЕЗА, както и незабавното получаване на преписи от влезлите в сила решения на съда по входящи ЕЗА, за да не се създават затруднения за коректното издаване на постановленията за приемане и предаване на исканите лица.

Екстрадиция

През 2024 г. от прокуратурите за изпълнение са получени 33 (32; 44) молби за екстрадиция от други държави, а е изпратена 1 (4; 10) такава за осъдени и обвиняеми лица. Както при входящите, така и при изходящите молби за екстрадиция се наблюдава динамика в тригодишния период. Отново, както и в предходни периоди, се констатира затруднения и усложнения в екстрадиционните производства, инициирани от или в държави, с които сътрудничеството по това направление е без конкретна договорна основа, а на принципа на взаимността, или с географски отдалечени държави. Най-често при тези производства се наблюдава закъснение в получаването на документи, като резултат от логистичните препятствия при отсъствие на български дипломатически представителства в съответната държава и др.

Трансфер на наказателни производства

Правомощието да се произнесе по приемането на входящия трансфер в досъдебната фаза още през 2010 г. законодателно премина от ВКП към съответните първоинстанционни прокуратури. Елемент от процедурата остана получаването на молбата за входящ трансфер на досъдебно производство във ВКП и изпращането на материалите от нейна страна на съответната прокуратура за произнасяне.

Изпращането на молби до чужбина с искане за изходящ трансфер на наказателно производство продължава да бъде от компетентност на ВКП, която действа по предложение на съответните първоинстанционни прокуратури.

През 2024 г. са получени 59 (47; 78) молби за трансфер на наказателни производства¹²⁷ в досъдебната фаза от чужди държави, които са изпратени от ВКП на съответната компетентна прокуратура. Молбите, изготвени от прокурор във ВКП по предложение на наблюдаващия прокурор за изходящ трансфер на производства от Република България за друга държава, са 17 (14; 58).

¹²⁷ Данните са представени от отдел 04 „Международен“ във ВКП.

Институтът на трансфера на наказателното производство все още няма пряк заместител чрез приложими инструменти от правото на ЕС в отношенията между държавите – членки на ЕС. И към момента около половината държави – членки на Съвета на Европа и на ЕС не прилагат Европейската конвенция за трансфер на производства по наказателни дела (ЕКТПНД). Институтът на трансфер на наказателни производства обаче вече се налага като едно от средствата, осигуряващи избягване на неблагоприятни последици от водене на паралелни наказателни производства. Такива усилия се дължат съгласно Рамково решение 2009/948/ПВР на Съвета от 30 ноември 2009 г., въведено в националното ни право чрез допълнения Раздел V от Глава тридесет и шеста на НПК (обн., ДВ, бр. 63/2017 г.).

През 2024 г. прокурорите са участвали в 298 (1 232; 971) съдебни производства във връзка с признаване и изпълнение на присъди на чуждестранни съдилища. Признатите от българския съд присъди на чужд съд (по лица) са 256 (791; 671).

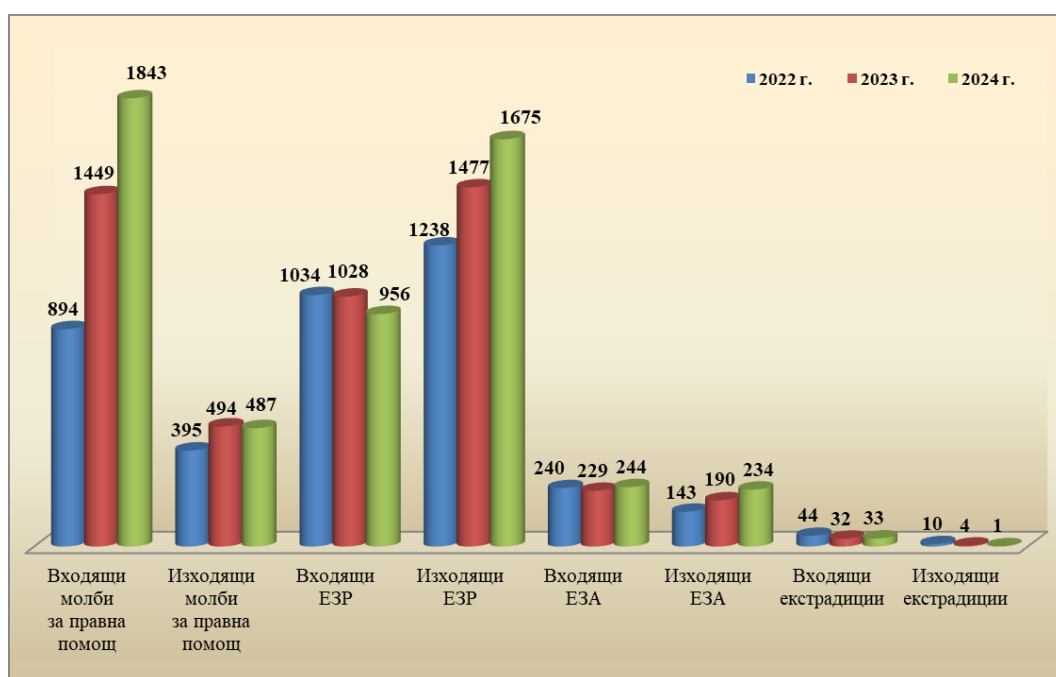
Задържаните лица по международното правно сътрудничество (по ЗЕЕЗА) са общо 296 (275; 258).

През отчетната година прокурорите са взели участие в 1 744 (5 730; 3 597) съдебни заседания по международното правно сътрудничество (по НПК и ЗЕЕЗА).

По Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции през 2024 г. прокурорите са взели участие общо в 4 194 съдебни заседания по 3 115 производства. Преобладаващата част от тези дела са образувани във връзка с получени решения за налагане на финансови санкции, които са постановени по наказателни или административнонаказателни производства в държава – членка на ЕС, изпратени в нашата страна за признаване и изпълнение. Основно това са решения за наложени финансови санкции за нарушаване на правилата за движение по пътищата, наложени на български граждани в държава – членка на ЕС.

През годината прокурорите са работили общо по 7 632 (7 410; 5 449) преписки с международен елемент. Извън статистиката остават случаите на т.нар. „спонтанен обмен на информация“ – често прилаган способ на правно сътрудничество с прокурори от държави – членки на ЕС, както и методическата помощ, оказвана от ВКП по въпросите на международното правно сътрудничество.

Данните за дейността на териториалните прокуратури за 2024 г. по международноправното сътрудничество, в съпоставка с предходните две години, е представена на следващата графика.



Фиг. 50. Дейност по международното правно сътрудничество през последните три години

През 2024 г. не е сключено споразумение за създаване на нов Съвместен екип за разследване (СЕР) при сключени 2 такива за 2023 г. и 4 – за 2022 г. През годината са сключени анекси за продължаване на срока на работа на 3 (4; 3) действащи СЕР, създадени в предходни отчетни периоди.

Взаимодействие с Националното бюро на България в Евроджъст

И през отчетния период дейността на прокурорите по международното правно сътрудничество активно се подпомага от Националното бюро на България в Евроджъст¹²⁸, което през 2024 г. е работило общо по 856 казуса при 825 за 2023 г.

В Системата за управление на казуси на Евроджъст през 2024 г. са регистрирани нови 184 (142; 129) казуса от българското бюро спрямо други държави. Новорегистрираните казуси от чужди бюра спрямо българското са 211 (205; 180). С най-голям дял регистрирани казуси са: Софийската градска прокуратура – 41, Софийският градски съд – 28 и Софийската районна прокуратура – 11.

От откритите от българското бюро казуси, най-голям е броят им за измама – 74, за изпиране на пари – 35 и за организирана престъпност – 29 казуса.

Правните инструменти, при използването на които най-често е било потърсено съдействието на българското национално бюро, са: ЕЗР – в 97 случая, МПП – в 62 случая и ЕЗА – в 18 случая.

Най-често съдействие от чуждите компетентни органи през 2024 г. е търсено от държавите: Гърция – 45 случая, Германия – 39 случая и Италия – 29 случая.

През отчетния период българското бюро и представители на националните ни власти са участвали в общо 18 (21; 18) координационни срещи. От тях 4 са били организирани по искане на българското бюро, а 14 са организирани по инициатива на други държави. Проведени са били и 25 оперативни срещи от представители на българското бюро, с цел изясняване на конкретни обстоятелства и съгласуване на последващи действия.

През 2024 г. Бюрото е участвало в два координационни центъра, организирани от чужди държави (един от тях по инициатива на Германия и един – на Франция). Във всички организирани координационни центрове за изминалата година участието на българските власти с помощта на НБРБ в Евроджъст доказва ефективността и навременната си координация.

През отчетната година Бюрото е съдействало за удължаването на три съвместни екипа за разследване (СЕР), които са продължаващи от минали години, тъй като е била идентифицирана необходимост от удължаване с цел съвместни действия и повишена ефективност на съдебното сътрудничество. Един екип за разследване е приключил през 2024 г. с активно участие от българска страна.

VI. АДМИНИСТРАТИВНА И КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННА ДЕЙНОСТ

Щатна осигуреност

Към 01.01.2024 г. утвърденият щат на ПРБ за магистрати е 2 284 щатни длъжности (щ.дл.) по вид, както следва: административни ръководители – 70 щ.дл., заместници на административни ръководители – 182 щ.дл., прокурори – 1 427 щ.дл., младши прокурори – 102 щ.дл., завеждащи следствени отдели в окръжните прокуратури – 28 щ.дл., следователи – 403 щ.дл., младши следователи – 55 щ.дл., военни следователи – 17 щ.дл. Незаети са били 277 щ.дл.

През отчетната 2024 г., съгласно решения на Прокурорската колегия на ВСС (ПК на ВСС)¹²⁹, са предприети действия за следните кадрови промени.

¹²⁸ Вж. Приложение № 13 „Отчетен доклад за работата на Националното бюро на България в Евроджъст за 2024 г.“.

Одобрени са 21 кандидати за младши прокурори и 12 младши следователи¹³⁰ по обявени конкурси¹³¹ за заемане на 21 свободни щатни длъжности „младши прокурор“ в 17 районни прокуратури и 11 свободни щатни длъжности „младши следовател“ в 11 следствени отдела в окръжни прокуратури, които са на обучение в Националния институт на правосъдието (НИП).

Назначени¹³² са 19 младши прокурори в 14 районни прокуратури и 15 младши следователи в 11 следствени отдела в окръжни прокуратури, успешно завършили обучението си в НИП.

Преназначени¹³³, по реда на чл. 243 ЗСВ, на длъжност „прокурор“ в районните прокуратури са 29 младши прокурори, а на длъжност „следовател“ в следствените отдели в окръжните прокуратури – 17 младши следователи.

През отчетната година са назначени 8 административни ръководители на прокуратури, съответно 4 – на окръжни прокуратури¹³⁴ и 4 – на районни прокуратури¹³⁵.

Освободени от длъжност са общо 29 магистрати – 17 прокурори и 12 следователи, от които на основание чл. 165, ал. 1, т. 1 – 13 прокурори и 4 следователи и на основание чл. 165, ал. 1, т. 2 – 4 прокурори и 8 следователи.

С решение по Протокол № 13 от 28.11.2024 г. на Пленума на ВСС, щатната численост на ПРБ е намалена с 8 щатни длъжности (6 длъжности „прокурор“ и 2 длъжности „следовател“), които са предоставени на административни съдилища¹³⁶.

През 2024 г. от ПК на ВСС не са обявявани конкурси за първоначално назначаване, преместване и повишаване в длъжност, освен този за младши прокурори и младши следователи.

Към края на отчетния период с все още неприключени процедури са конкурси, обявени през предходни години:

✓ Конкурс¹³⁷ за първоначално назначаване в 11 районни прокуратури на 28 свободни длъжности „прокурор“. С решение по Протокол № 25 от 05.07.2023 г. на ПК на ВСС е прието, че е налице опорочаване на процедурата (при изготвянето на изтегляния за решаване казус по наказателноправни науки, не е съобразена разпоредбата на чл. 19, ал. 2, вр. с ал. 1 от Наредба № 1 от 09.02.2017 г.), поради което класираните участници не са назначени. Конкурсът е прекратен с решение на ПК на ВСС по Протокол № 5 от 05.02.2025 г.

✓ Конкурс за първоначално назначаване¹³⁸ в 8 окръжни прокуратури на 10 свободни длъжности „прокурор“ е на етап обжалване на решението на ПК на ВСС по Протокол № 47 от 20.12.2023 г., с което класираните кандидати са назначени. Депозирани са две жалби от 02.01.2024 г., по които до момента няма произнасяне на ВАС.

✓ По приключил през 2023 г. конкурс за повишаване в длъжност и заемане на 5 свободни длъжности „прокурор“ във Върховна административна прокуратура (ВАП)¹³⁹, шестима от назначените участници са подали заявления до ПК на ВСС да бъдат повишени във Върховна прокуратура¹⁴⁰ по реда на чл. 193, ал. 6 ЗСВ. С решение по Протокол № 9 от 06.03.2024 г. на ПК на ВСС същите са оставени без уважение, като петима от прокурорите са подали жалби до ВАС, по които няма произнасяне до момента¹⁴¹.

✓ Конкурс за повишаване в длъжност и заемане на 15 свободни длъжности „прокурор“ в 4 апелативни прокуратури, по който през м. юни 2024 г. са обявени

¹²⁹ Която в периода от 22.12.2023 г. (ЗИДКРБ, обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.) до 09.08.2024 г. (Решение № 13 от 26.07.2024 г. на Конституционния съд, обн., ДВ, бр. 66 от 6.08.2024 г.) на основание § 23, ал. 2 от ПЗР на ЗИДКРБ изпълнява функциите на Висш прокурорски съвет.

¹³⁰ Един кандидат за младши следовател, одобрен през 2021/2022 г., с отложено обучение, към момента се обучава в НИП.

¹³¹ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 3 от 31.01.2024 г.

¹³² Решение на ПК на ВСС по Протокол № 25 от 26.06.2024 г.

¹³³ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 25 от 26.06.2024 г.

¹³⁴ Окръжни прокуратури – Видин, Кюстендил, Перник и Търговище.

¹³⁵ Районни прокуратури – Габрово, Костинброд, Пазарджик и Плевен.

¹³⁶ АС София-град, АС Благоевград, АС Пазарджик, АС Хасково, АС Кърджали и АС Плевен.

¹³⁷ Обявен с решение на ПК на ВСС по Протокол № 44 от 30.11.2022 г., на осн. чл. 178, ал. 1 и ал. 2 ЗСВ.

¹³⁸ Решение на ПК на ВСС по Протокол № 28 от 26.07.2023 г.

¹³⁹ Със ЗИДКРБ (обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.) Върховна административна прокуратура преставя да съществува.

¹⁴⁰ Сега Върховна касационна прокуратура (ЗИДЗСВ, обн. ДВ, бр. 6 от 21.01.2025 г.)

¹⁴¹ На 12.02.2025 г. образуваните пред ВАС дела са обявени за решаване.

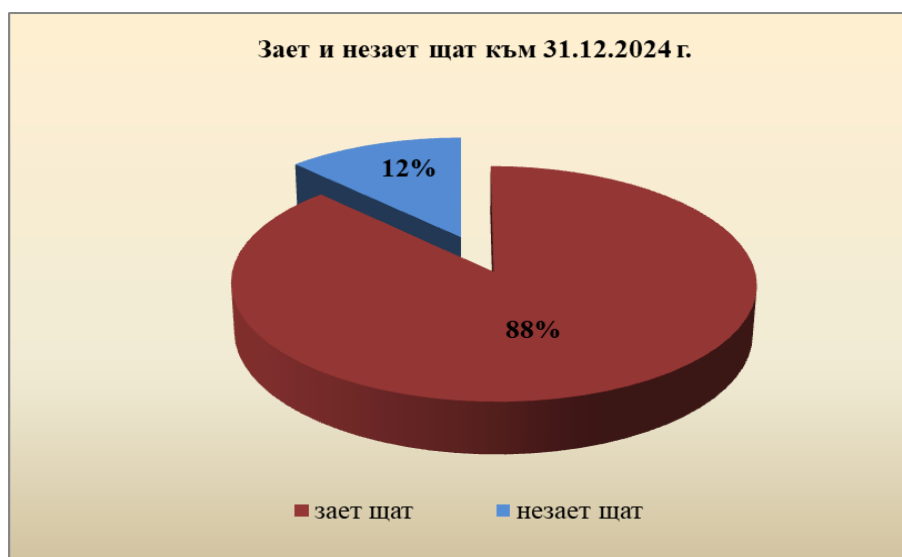
результатите от класирането на кандидатите. С решение по Протокол № 42 от 04.12.2024 г. ПК на ВСС е приела, че е налице опорочаване на процедурата при изготвяне на класирането и е върнала процедурата във фаза на последното законосъобразно действие – определяне на нова конкурсна комисия. Срещу решението са депозирани 4 жалби от 16.12.2024 г., по които все още няма произнасяне на ВАС.

✓ По конкурс за повишаване в длъжност и заемане на 5 свободни щатни длъжности „следовател“ в Националната следствена служба (НСлС) с Решение на ПК на ВСС по Протокол № 39 от 02.11.2022 г. са били обявени назначените според класирането петима кандидати. Срещу решението са подадени 2 жалби, като ВАС¹⁴² е отменил точката, с която на основание чл. 160 и чл. 193, ал. 3 ЗСВ, магистрат е бил повишен в длъжност следовател в НСлС с ранг „следовател в НСлС“. Същевременно 10 следователи са подали заявление до ПК на ВСС по реда на чл. 193, ал. 6, вр. ал. 7 ЗСВ с искане да бъдат назначени на свободна длъжност „следовател“ в НСлС във връзка с обявения конкурс за повишаване в длъжност. С решение по Протокол № 11 от 13.03.2024 г. ПК на ВСС оставя без уважение искането. Срещу решението е подадена жалба до ВАС, който се е произнесъл, че конкурсната процедура не е приключила и следователно магистратите не могат да бъдат повишени.

С решение по Протокол № 4 от 29.01.2025 г. на ПК на ВСС, конкурсната процедура е прекратена по отношение на участниците в конкурсната комисия и е определен нов състав. Предстои обявяване на класирането в конкурса.

В резултат на извършените кадрови промени, щатът на Прокуратурата към 31.12.2024 г. включва 2 276 магистрати, от които 70 щ.дл. за административни ръководители, 191 щ.дл. за заместници на административни ръководители, 1 421 щ.дл. за прокурори, 94 щ.дл. за младши прокурори, 28 щ.дл. за завеждащи следствени отдели, 406 щ.дл. за следователи, 50 щ.дл. за младши следователи и 16 щ.дл. за военни следователи. Свободният щат в края на отчетната година е 281 щатни длъжности.

В графичен вид е представено съотношението между относителния дял на заети (1 995) щатни бройки и незаети (281) щатни бройки.



Фиг. 51. Съотношение на зает и незает щат

В началото на отчетния период броят на командированите магистрати е 107, от които 83 прокурори и 24 следователи. Към 31.12.2024 г. общият брой командировани

¹⁴² Съдебният състав е приел, че при издаване на оспорвания акт са допуснати съществени нарушения на процесуалните права при сформиране на конкурсната комисия, които не могат да бъдат отстранени в съдебното производство. Оспореното решение е отменено на основание чл. 173, ал. 2 АПК и делото е върнато на административния орган на етап, избор на конкурсна комисия при спазване на изискванията на чл. 189, ал. 5, т. 10, вр. ал. 9 ЗСВ от страна на Общото събрание на следователите при НСлС.

магистрати е 87, което е с 34.6% по-малко спрямо началото на годината, като от тях 70 са прокурори и 17 са следователи.

Професионална квалификация

Дейността по обучението, повишаването на квалификацията и поддържането на висока професионална компетентност на прокурорите, следователите и прокурорските помощници се осъществява в съответствие с Правилата за обучение и повишаване на квалификацията в системата на ПРБ¹⁴³.

За повишаване на качеството на правоприлагането и ефективността на наказателното преследване през 2024 г. са проведени общо 75 обучения (дистанционно и присъствено), организирани от НИП и други външни доставчици както и от ПРБ в рамките на вътрешноведомствената програма. Обучени са общо 824 прокурори и 436 следователи. Темите са с основна насоченост, свързана с: разследване на корупция, организирана престъпност и финансови престъпления чрез иновативни данни и инструменти; корупционни престъпления, подкуп, подкуп на чуждо длъжностно лице; корупция в инфраструктурни проекти и обществени поръчки; международно сътрудничество при установяването и провеждане на паралелни финансови разследвания, в контекста на изграждане на капацитет във връзка с Непосредствен резултат 7 на FATF; международно сътрудничество при установяването и отнемането на виртуални активи; международни стандарти и законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, национална оценка на риска, рискови събития; повишаване капацитета на ГДБОП за по-ефективно разследване на организираната и транснационалната престъпност; насърчаване на по-широкото приложение на алтернативни мерки на задържането под стража в рамките на досъдебното производство; противодействие на нелегалната миграция и престъпните деяния, произтичащи от нея; защита на финансовите интереси на ЕС. Престъпни състави. Функции на ОЛАФ. Европейска прокуратура; домашно насилие и насилие, основано на пола. Психологически аспекти. Международни стандарти за защита на жертвите на домашно насилие и насилие, основано на пола и измененията в ЗЗДН в контекста на стандартите и др.

Проверки и ревизии

През 2024 г., съобразно Указанието за контролната дейност в прокуратурата¹⁴⁴, със заповед на административните ръководители на прокуратурите са извършени общо 27 комплексни ревизии¹⁴⁵ и 394 тематични ревизии¹⁴⁶ и проверки¹⁴⁷.

По апелативни райони, извършените *комплексни ревизии* са, както следва: 6 – за района на АП Бургас, 5 – за района на АП София, 5 – за района на АП Пловдив, 4 – за района на АП В. Търново, 4 – за района на АП Варна и 3 – за района на ВоАП.

Най-много *тематични ревизии и проверки* са осъществени в районите на АП София – 103, АП Бургас – 85 и АП Пловдив – 80.

Предметът на тематичните ревизии е съобразен с изведените в дейността на ПРБ приоритетни направления: дейността на административните ръководители по чл. 140, ал. 3 ЗСВ; спазване на сроковете за извършване на проверки и произнасянето на прокурор по реда на чл. 145 ЗСВ; срочност на решаване на досъдебните производства; неприключените в разумен срок досъдебни производства и предприетите мерки за ускоряване на разследването по тях; спрените досъдебни производства; досъдебни производства със задържани лица; две и повече досъдебни производства срещу едно и също обвиняемо лице; неприключените и

¹⁴³ Утвърдени със Заповед № ЛС-4497 от 13.10.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-18 от 28.07.2017 г. на главния прокурор.

¹⁴⁴ Утвърдено със Заповед № 6113 от 29.12.2014 г. на главния прокурор.

¹⁴⁵ Обхващат проверка на всички показатели от дейността на проверяваната прокуратура.

¹⁴⁶ Обхващат работата на проверяваната прокуратура по конкретно направление.

¹⁴⁷ Имат за предмет конкретни обстоятелства от административно-управленски характер, сигнал за дисциплинарно нарушение, работа на прокурори и следователи по определена категория дела или по конкретно дело и др. конкретни обстоятелства.

спрените досъдебни производства за престъпления по чл. 346 НК, чл. 194 – 196 НК и чл. 215 НК с предмет МПС и части от тях; преписки и досъдебни производства с предмет домашно насилие; досъдебни производства с предмет корупционни престъпления; разпределение на преписките и делата на принципа на случайния подбор; върнати от съда дела за допуснати в досъдебната фаза съществени процесуални нарушения; качество и законосъобразност на постановленията за отказ да се образува досъдебно производство; приемане, предаване и съхраняване на веществени доказателства; качество на изготвяните обвинителни актове; анализ на постановените оправдателни присъди; дейността на прокуратурата във връзка с ЕЗА и молбите за МПС; законосъобразност при изпълнение на съдебни актове, с които са наложени принудителни медицински мерки по чл. 89 и чл. 92 НК; дейност по изпълнение на наказанията, дейност на прокуратурата по надзора за законност (качество на изготвяните актове), наказателносъдебния надзор (причини за постановени оправдателни присъди); качество на изготвяните въззивни и касационни протести (гражданскосъдебния надзор/делата по ЗОДОВ).

Извършените ревизии и проверки приключват с подробни доклади, съдържащи установени тенденции, изводи и конкретни препоръки. Последните са предимно с организационен характер и касаят спазване на правилата за разпределение на принципа на случайния подбор, редът за вземане на делата на специален надзор, осъществяване на служебен и/или инстанционен контрол на конкретни актове, както и евентуални мерки по линия на дисциплинарната отговорност.

През отчетния период в ПРБ са проучени 13 доклада за извършени от Инспектората към ВСС (ИВСС) комплексни проверки¹⁴⁸ (в 2 апелативни прокуратури, 6 – окръжни прокуратури, 4 – районни прокуратури и 1 проверка на прокурор в СГП), като е установено, че общата оценка на ИВСС за работата на проверените прокуратури, като цяло, е положителна. Към 6 от тези прокуратури не са отправени препоръки, а по отношение на останалите, наред с добрите практики и постигнати удовлетворяващи резултати са посочени и констатирани пропуски, за преодоляване на които е препоръчано предприемане на действия във връзка със сročността на произнасянията на прокурорите по чл. 242, ал. 4 и ал. 5 НПК и по чл. 145, ал. 2 ЗСВ, с осъществяването на ефективно ръководство и надзор на разследването от наблюдаващите прокурори и извършване на задълбочен анализ на доказателствата с редовното докладване от разследващите органи на делата по реда на чл. 226 НПК; с осъществяване на ефективен контрол относно исканията за удължаване на сроковете за разследване по чл. 234, ал. 3 НПК, с оглед недопускане на необосновано забавяне на разследването на наказателните производства; повишаване на активността на прокурорите за изготвяне на предложения по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК по отношение на дела с фактическа и правна сложност и др.

По всеки от постъпилите доклади е упражнен контрол по изпълнение на отправените препоръки към административните ръководители на проверените прокуратури, както и е извършена преценка за необходимостта от предприемане на допълнителни действия от страна на ръководството на ПРБ.

Дисциплинарни производства

През отчетния период в Прокурорската колегия на ВСС, по реда на чл. 230, ал. 1 ЗСВ от и.ф. главен прокурор е внесено 1 искане за разглеждане за магистрат на длъжност „прокурор“ в СРП¹⁴⁹. С решение по Протокол № 13 от 27.03.2024 г., ПК на ВСС, магистратът не е отстранен от длъжност.

Внесени от и.ф. главен прокурор са и 7 предложения за образуване на дисциплинарни производства за налагане на дисциплинарни наказания на прокурори, следователи и административни ръководители. По тях в ПК на ВСС са образувани 6 дисциплинарни

¹⁴⁸ Касае се за извършена комплексна планова проверка с обхват: цялостен анализ и оценка на организацията на административната дейност на прокуратурата, на организацията на образуването и движението на преписките и делата, както и приключването им в установените срокове, анализ на приключените преписки и дела и констатиране на противоречива практика.

¹⁴⁹ Обвиняем по досъдебно производство, по описа на Следствения отдел при СГП.

производства – 1 срещу административен ръководител, 2 срещу прокурори и 3 – срещу следователи. В края на отчетния период са приключили две от тези производства, като на едно от привлеченото към дисциплинарна отговорност лице е наложено наказание „забележка“, а за другото лице е прието, че няма извършено дисциплинарно нарушение.

В резултат на цялостната дейност по ангажиране на дисциплинарната отговорност на прокурори и следователи, в края на отчетния период наказание „забележка“ е наложено общо на 5 прокурори, като от тях в сила са влезли 3 заповеди по отношение на трима прокурори, а по останалите 2 в края на 2024 г. няма произнасяне на ПК на ВСС. По реда на чл. 327 ЗСВ е обърнато внимание на 10 магистрати (на 1 административен ръководител, 4-ма прокурори и 5-ма следователи). От всички издадени заповеди за налагане на административната мярка, в края на отчетния период в сила са влезли 8 заповеди, като 2 от тях са отменени след обжалване пред административния съд.

През 2024 г. Прокурорската колегия на ВСС е сезирана с общо 13 предложения за образуване на дисциплинарни производства и налагане на дисциплинарни наказания спрямо 1 административен ръководител, 1 заместник административен ръководител, 7 прокурори и 4-ма следователи. Образувани са 12 дисциплинарни производства, като в края на отчетния период влязъл в сила акт са приключили две от тях – по едното е наложено дисциплинарно наказание „забележка“, а по другото няма наложено наказание.

VII. НАТОВАРЕНОСТ НА ПРОКУРОРСКИТЕ И СЛЕДСТВЕНИТЕ ОРГАНИ

За измерване на натовареността на прокурорите и следователите в териториалните прокуратури и следствените отдели към тях за отчетната 2024 г. се прилагат Правила за измерване на натовареността на прокуратурите и на индивидуалната натовареност на всеки прокурор и следовател (Правила), приети от ПК на ВСС с решение по Протокол № 47 от заседание, проведено на 20.12.2023 г.¹⁵⁰. Натовареността е отчетена посредством предвидената в Правилата тежест за актове и действия, определени въз основа на обичайно необходимото време за тяхното постановяване/извършване, приравнени към акт с тежест единица. Отчита се и тежест на краен прокурорски акт, отличаващ се с тежест над обичайната, по определения в Правилата показатели и въз основа на попълнен от наблюдаващия прокурор формуляр по преписката/делото. Среднодневната натовареност на един прокурор/следовател се отчита за реално отработените дни от тях.

Наблюдаването на натовареността в Прокуратурата е от важно значение за постигането на оптимално кадрово и материално осигуряване на прокуратурите, което да позволи на магистратите да осъществяват дейността си при справедливо равномерно разпределяне на обема дейност. Съществено отклоняващите се от средното ниво стойности (както високите, така и ниските) са важен фактор за своевременно вземане на обективни управленски решения.

В Приложение № 14.1. са представени данните за средната дневна натовареност на прокурор в прокуратурите по нива – апелативни, окръжни и районни, както и на следовател в окръжните следствени отдели и в НСлС, а в Приложение № 14.2. – статистически данни, изведени и обобщени съгласно Указанието относно организацията на информационната дейност в Прокуратурата на Република България (УОИД)¹⁵¹, относно средния общ обем на дейността на прокуратурите и по някои отделни показатели – по брой наблюдавани и решени преписки, досъдебни производства и др.¹⁵².

¹⁵⁰ До края на 2023 г. отчитането на натовареността на прокурорите и следователите се извършва съгласно Правилата за измерване на натовареността на прокуратурите и на индивидуалната натовареност на всеки прокурор и следовател (приети с решение на ВСС, Протокол № 60/11.12.2014 г.), отменени с решение на ПК на ВСС от 20.12.2023 г. (Протокол № 47 от 20.12.2023 г.).

¹⁵¹ Утвърдено със Заповед № РД-02-03 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор, като до 31.12.2024 г. действа Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ, утвърдено със Заповед № ЛС-1985 от 30.05.2014 г., посл. изм. и доп. със Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор.

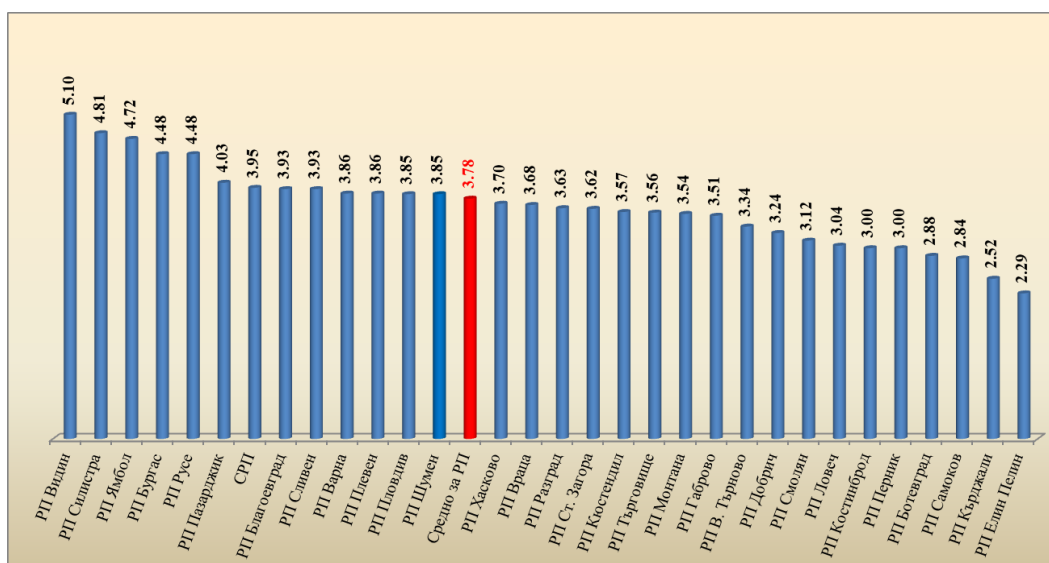
¹⁵² В Правилата на ВСС като показатели за натовареност се отчитат само изрично посочените в него актове и действия, без да се взема предвид броят на делата и преписките. Данните за тях се извеждат от статистическите форми, съгласно УОИД.

Отчита се и съотношението на броя актове по правоприлагане към един акт по администриране, по нива прокуратури.

Натовареност на прокурорите и прокуратурите

През 2024 г. средната дневна натовареност в **районните прокуратури** е 3.78, като се отчита запазване на нивото от 2023 г. (3.79) и минимално увеличение спрямо 2022 г. (3.54). Видно от данните, през всяка от годините в тригодишния период, както и в предходните отчетни години, нивото на натовареност в РП значително е надвишавала определената в Правилата на ВСС норма за натовареност (2 акта/действия с тежест единица). Следва да се отбележи и фактът, че отчетната 2024 г. е втората година, в която се измерва натовареността след приключване на поетапното реструктуриране на районните прокуратури и обособяването им в териториални отделения и е първата година, през която натовареността се измерва по актуализираните правила, приети от ВСС.

На графиката по-долу са представени данни за среднодневната натовареност на един прокурор в районните прокуратури.



Фиг. 52. Среднодневна натовареност на един прокурор в районните прокуратури

Районните прокуратури с натовареност над средната през настоящия отчетен период (3.78) са 13, при 12 през 2023 г. и 11 през 2022 г. Независимо, че среднодневната натовареност в РП нараства през наблюдавания тригодишен период, броят на прокуратурите с натовареност над средната за РП не търпи големи колебания. До стойност 3 са 6 (6; 13) РП, до стойност 4 – 19 (15; 17) РП и над стойност 4 – 6 (10; 3) РП. Запазва се броят на прокуратурите с максимална натовареност. Броят на РП с минимална натовареност също се запазва спрямо предходната година, но при намаляващ брой прокуратури с натовареност под 3 единици (4 РП при 6 РП през 2023 г.).

Видно от данните в графиката, най-натоварени са районните прокуратури във Видин, Силистра, Ямбол, Бургас, Русе и Пазарджик, като най-натоварената прокуратура (РП Видин) надвишава средната с 1.32 пункта, а РП Силистра и РП Ямбол – съответно с 1.03 и 0.94 пункта. Най-слабо натоварени (под 3) са РП Елин Пелин, РП Кърджали, РП Самоков и РП Ботевград. Разликата между най-натоварената (РП Видин) и най-малко натоварената (РП Елин Пелин) е около два пъти, като съотношението е 2.2:1 (2.1:1). Следва да се отбележи обаче, че част от най-малко натоварените РП (Елин Пелин, Самоков, Ботевград и Костинброд) не са били трансформирани като териториални отделения към РП в областен център, което логично дава отражение и на тяхната натовареност.

Най-голямата по щат районна прокуратура – СРП, е със среднодневна натовареност над средната за РП – 3.95 (4.13; 3.83), като се отчита намаление спрямо предходния

отчетен период с 0.18 пункта и увеличение с 0.12 пункта спрямо 2022 г. Обективно, средната натовареност на СРП съответства на обема преписки, новообразувани и наблюдавани дела от един прокурор в тази прокуратура.

Независимо че гореизложените данни сочат все още високи нива на натовареност за немалък брой районни прокуратури, натовареността, отчетена по Правилата на ВСС, относително съответства на обема на прокурорската дейност на един прокурор (по брой преписки, досъдебни производства, участие в съдебни заседания и др.). По отношение на някои от установените съществени различия при отделни районни прокуратури е необходимо да бъде направен самостоятелен анализ, извън предмета на настоящия доклад.

През 2024 г. средната дневна натовареност в **окръжните прокуратури** се повишава, сравнено с предходните години – 1.47 (1.29; 1.23), но остава под нормата, определена в Правилата на ВСС, което кореспондира с ограничената законова компетентност на окръжните прокуратури, в сравнение с тази на РП. Намалява броят на ОП, които са с натовареност над средната за страната – 10 при 11 през 2023 г. и 14 през 2022 г. С най-ниска натовареност са 4 (6; 5) окръжни прокуратури, със стойност под 1.

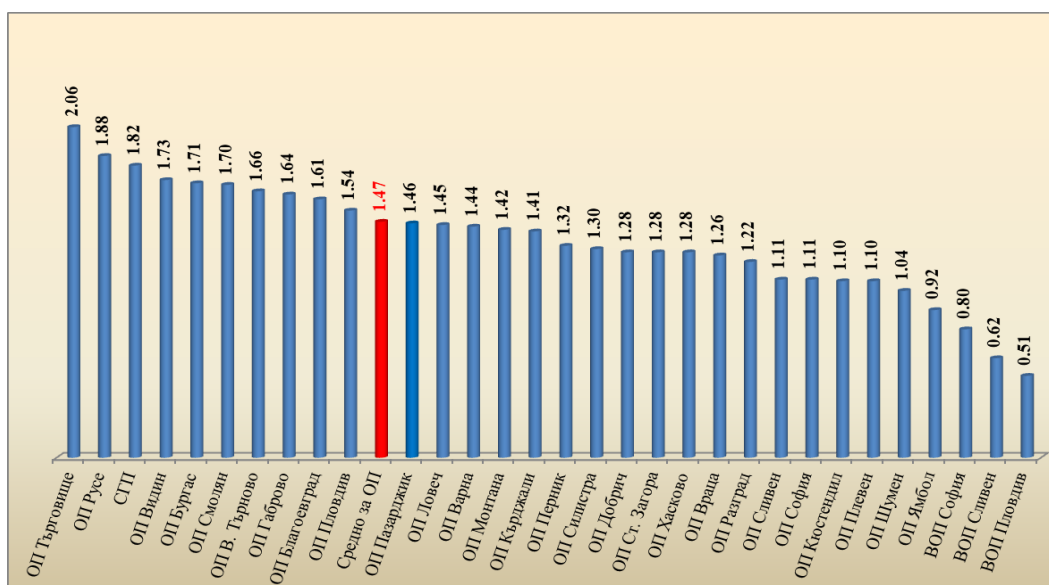
Както и в предходните години, при окръжните прокуратури се наблюдава динамика в среднодневната натовареност. Окръжни прокуратури, които са били с натоварване, значително над средната стойност за ОП през предходната година, през настоящия отчетен период се доближават до средната стойност на показателя за ОП и обратното. Напр. ОП Пазарджик, която през 2023 г. е била втора по натовареност при окръжните прокуратури, през 2024 г. е с натовареност под средната стойност за ОП.

Най-голямата окръжна прокуратура – СГП, за шеста поредна година е с натовареност над средната за ОП – 1.82 (1.49; 1.26) при средно за страната 1.47 за ОП, като се отчита и увеличение, съответно с 0.33 пункта спрямо 2023 г. и с 0.56 пункта спрямо 2022 г.

И през 2024 г. военноокръжните прокуратури София, Пловдив и Сливен са с най-ниска натовареност, като ВОП Пловдив е най-слабо натоварената прокуратура сред окръжните прокуратури – 0.51 (0.86; 0.79). Ниската натовареност на военноокръжните прокуратури е нормативно предпоставена от специфичната компетентност на военните прокуратури, както и от спецификата на военноокръжните райони.

Съотношението между среднодневната натовареност на един прокурор в най-натоварената и най-слабо натоварената окръжни прокуратури бележи ръст спрямо предходните две години – 4:1 (2.2:1; 2.4:1).

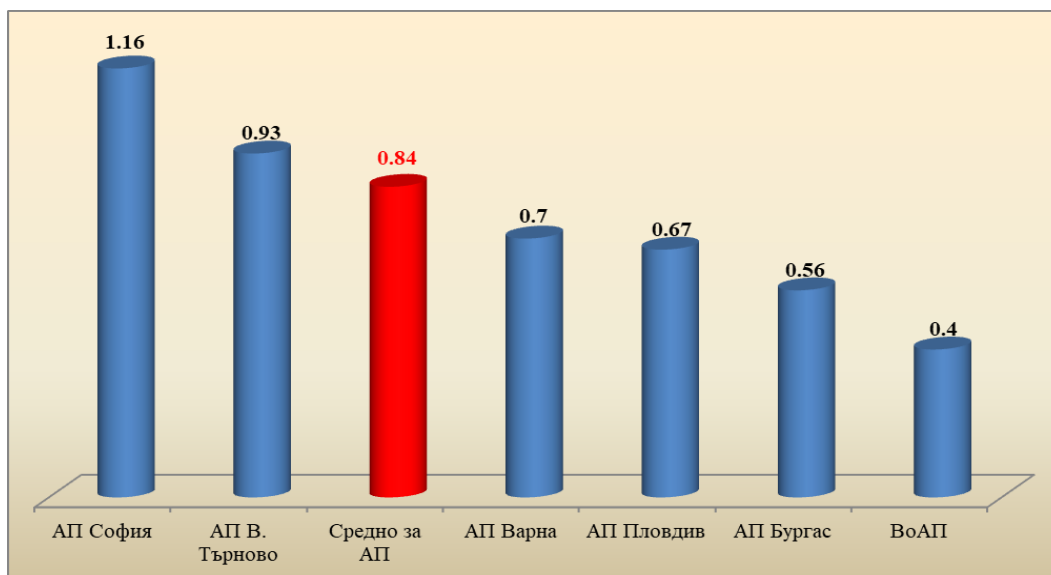
Данните за среднодневната натовареност на един прокурор в окръжните прокуратури, графично са представени в следващата фигура.



Фиг. 53. Среднодневна натовареност на един прокурор в окръжните прокуратури

Независимо че средната дневна натовареност на окръжните прокуратури е под нормата, определена от Правилата на ВСС, отчетената през 2024 г. натовареност съответства на данните за обема прокурорска дейност на един прокурор в окръжна прокуратура (брой преписки, брой наблюдавани/новообразувани дела, участия в съдебни заседания и т.н.), както и на специфичната сложност на решаваните от тях преписки и дела.

Средната дневна натовареност на един прокурор в **апелативните прокуратури** е 0.84 (0.61; 0.58), като в тригодишния период се наблюдава увеличение, съответно с 0.23 пункта спрямо 2023 г. и с 0.26 пункта спрямо 2022 г.



Фиг. 54. Среднодневна натовареност на един прокурор в апелативните прокуратури

Както и в предходните две години, най-висока остава натовареността на АП София – 1.16 (0.74; 0.77), следвана от АП Велико Търново – 0.93 (0.67; 0.66), като и двете апелативни прокуратури са с натовареност над средната за АП. Независимо че трите апелативни прокуратури – Варна, Пловдив и Бургас са с натовареност под средната за апелативните прокуратури, през настоящия отчетен период и трите увеличават натовареността си: АП Варна (0.7), съответно с 0.2 пункта спрямо 2023 г. (0.5) и с 0.03 пункта спрямо 2022 г. (0.67); АП Пловдив (0.67), съответно с 0.09 пункта спрямо 2023 г. (0.58) и с 0.2 пункта спрямо 2022 г. (0.47); АП Бургас (0.56), съответно с 0.05 пункта спрямо 2023 г. (0.51) и с 0.15 пункта спрямо 2022 г. (0.41).

Натовареността на ВоАП е 0.4 (0.33; 0.46) и е най-малко натоварената АП, но същата е с ограничена от закона компетентност, което дава отражение и на нейната натовареност.

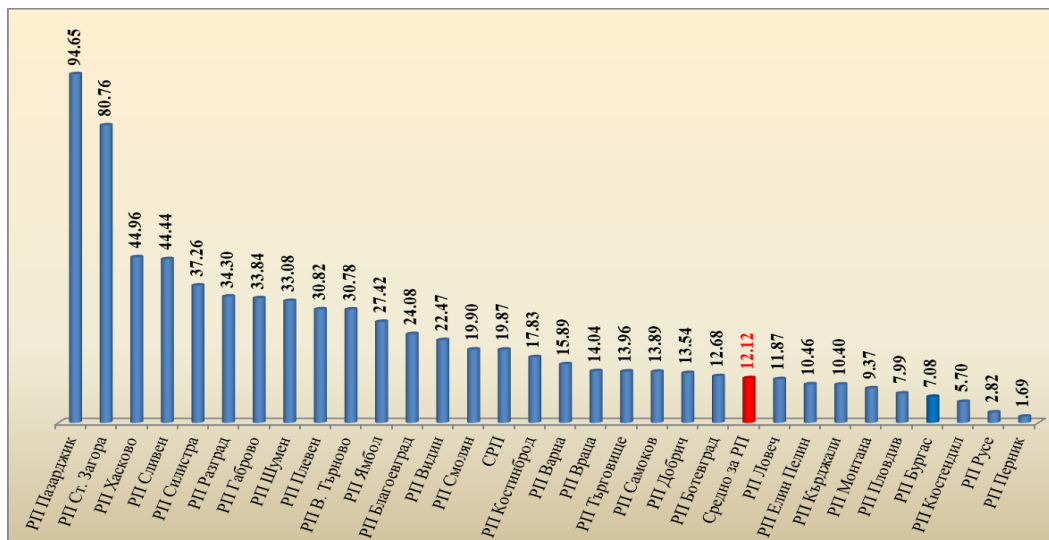
Сравнително ниските стойности на натовареност за някои РП, ОП и АП, както и промените, установени при съпоставка с предходни отчетни периоди, изискват извършването на анализ и установяването на причините за констатираните различия, включително степента на обективно обхващане на дейността (неоценяване, подценяване на дейности), респективно съществено надвишаване на кадровата осигуреност.

През отчетния период, общо за прокуратурите, средното **съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт по администриране** е 5.91 (4.02; 5.00). По нива съотношението е, както следва: в районните прокуратури – 12.12 (5.31; 6.89); в окръжните прокуратури – 1.78 (1.78; 2.13) и в апелативните прокуратури – 7.25 (5.91; 5.17).

Видно от данните през 2024 г. при районните и при апелативните прокуратури се отчита ръст на това съотношение спрямо предходните две години, като по-значително е то при районните прокуратури. Окръжните прокуратури запазват нивото от предходната година, но спрямо 2022 г. се отчита намаление по този показател.

Както е посочвано и в предходни доклади, добрите практики принципно предполагат с по-малък брой актове по администриране да се постига по-висок резултат в дейността (правоприлагането) на администрираната система, като същевременно от съществено значение е и обезпечеността (зает щат магистрати и служители) на администрираната прокуратура.

За **районните прокуратури** се отчитат следните данни.

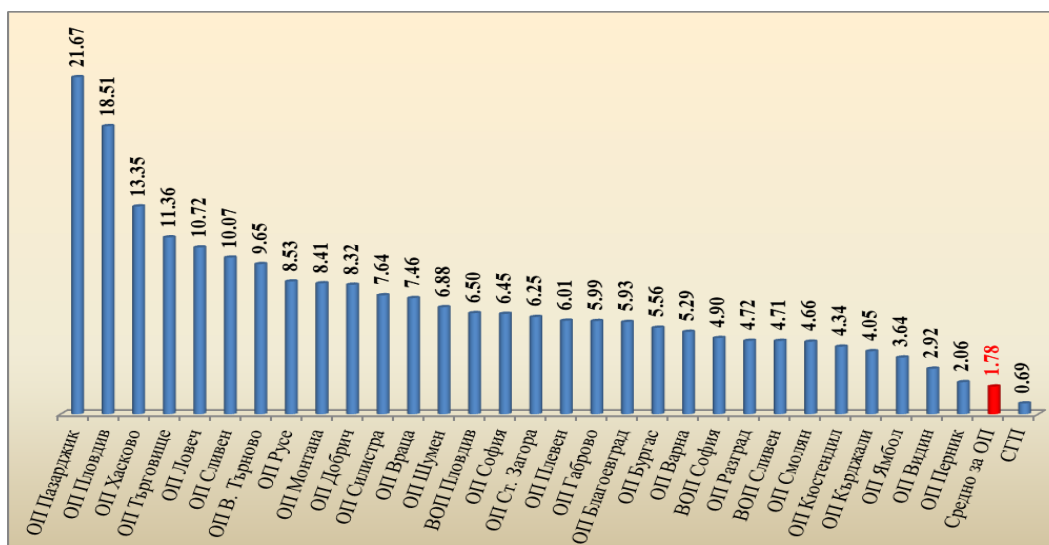


Фиг. 55. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за районните прокуратури

Най-високо е съотношението на 1 прокурорски акт/действие към актове/действия по администриране в РП Пазарджик – 94.65 и РП Ст. Загора – 80.76, а най-ниско е в РП Перник – 1.69 следвана от РП Русе – 2.82.

Обяснимо е различието в това съотношение за районните прокуратури, предвид разнообразието в процесите на организация на работата. В отделни прокуратури обаче се наблюдава силно завишена активност по администриране на фона на показателите за обема на прокурорските актове. Това изисква допълнително проучване, за установяване на степента на адекватно въвеждане и правилно отчитане на данните в информационната система на прокуратурата, както и анализиране на причините за изключително високата активност по администриране в някои прокуратури.

За **окръжните прокуратури** се отчитат следните данни.

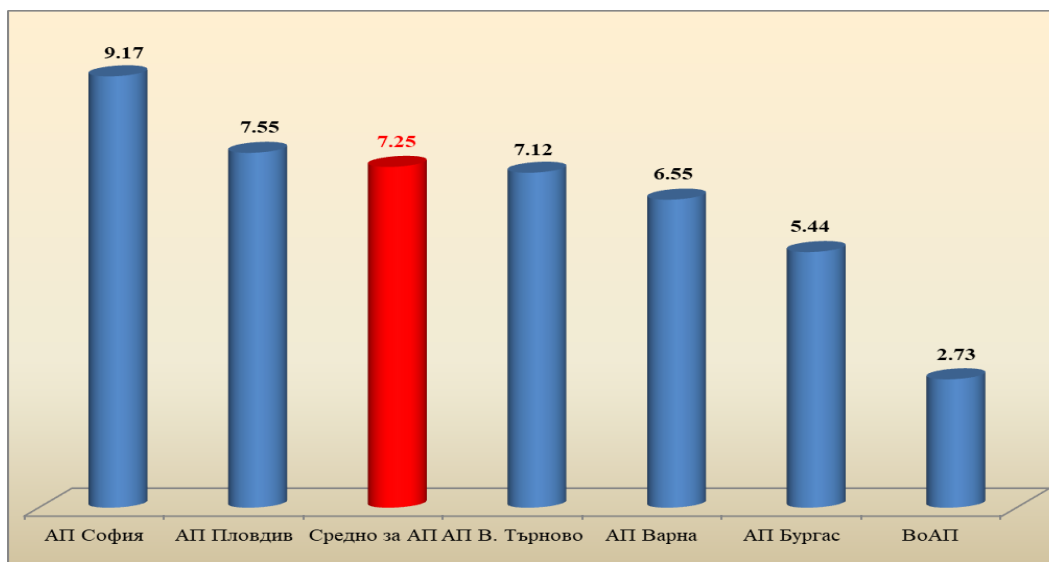


Фиг. 56. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за окръжните прокуратури

За поредна година в СГП, която е най-голямата прокуратура сред ОП, съотношението на броя актове/действия по правоприлагане към един акт по администриране е с най-ниска стойност – 0.69 (0.65; 0.7). Най-високи стойности се наблюдават в ОП Пазарджик – 21.67, следвано от ОП Пловдив – 18.51. В други четири прокуратури това съотношение също е над 10.

Както при районните, така и при окръжните прокуратури се отчитат съществени различия в администрирането на дейността, като отново се констатира, че мащабът на прокуратурата не е изцяло определящ фактор за стойността на това съотношение.

За **апелативните прокуратури** се отчитат следните данни.



Фиг. 57. Съотношение на броя актове/действия по правоприлагане към един акт/действие по администриране за апелативните прокуратури

През 2024 г. най-високо е съотношението на 1 прокурорски акт/действие към актове/действия по администриране в АП София – 9.17 (8.48; 7.18), следвана от АП Пловдив – 7.56 (5.66; 3.94). Това са двете апелативни прокуратури, в които съотношението е над средното за апелативните прокуратури. Отново с най-ниско съотношение е ВоАП – 2.73 (2.32; 2.23).

Нужно е да продължат мерките за ограничаване на неправилни практики, вкл. чрез извършване на контролни проверки на въведените в информационната система данни за прокурорската и административно-ръководната дейност в прокуратурите.

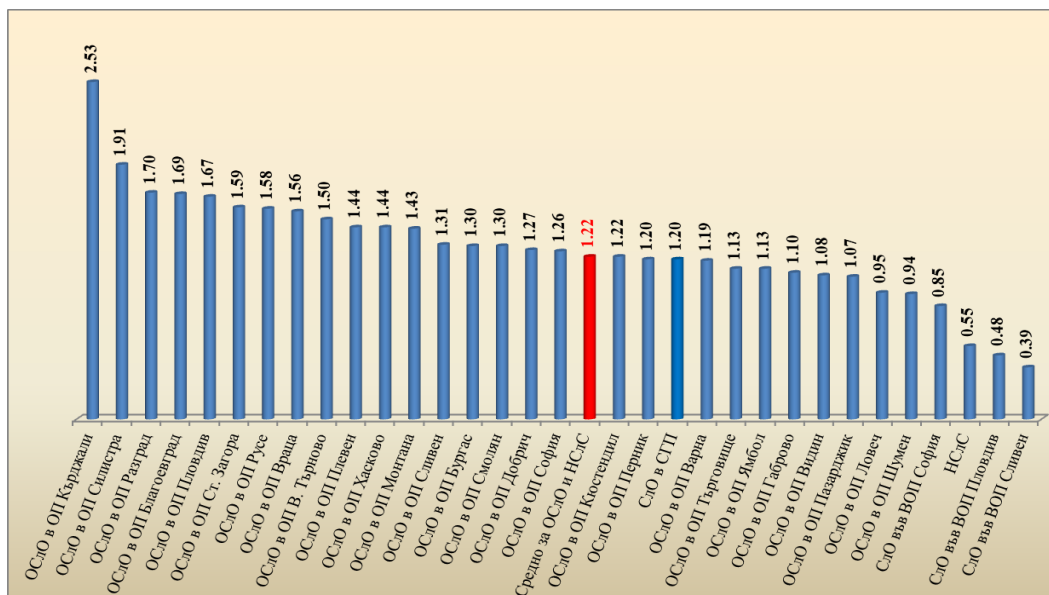
Конкретни данни за натовареността по административно-ръководната дейност на прокуратурите по нива са представени в Приложение № 14.1.

Натовареност на следователите в следствените отделения

Съгласно Правилата на ВСС, нормата за натовареност на един следовател за един работен ден е 2.8 акта/действия с тежест единица.

През 2024 г. измерената средна натовареност на един следовател в следствените отделения към окръжните прокуратури (ОСЛО) и в НСЛС е 1.22 (1.24; 1.22). Видно от данните, натовареността за тригодишния период не отчита съществена динамика, като остава повече от два пъти по-ниска от определената с Правилата норма.

С натовареност над средната са 17 ОСЛО, а под средната – 15 следствени отдела в окръжните прокуратури, сред които в НСЛС.



Фиг. 58. Среднодневна натовареност на един следовател

Натовареността на следствените отдели е функция от законово ограничената компетентност на следователите. Независимо от полаганите административни усилия, вкл. чрез възлагане на разследването на следовател от окръжния прокурор по реда на чл. 194, ал. 1, т. 4 НПК, същите обективно все още не могат да осигурят пълноценно и адекватно натоварване, ако не се намери законодателно решение на проблема, чрез разширяване на компетентността на следователите.

Видно от графиката по-горе, над 1.5 акта/действия с тежест единица отчитат 8 (9; 7) следствени отдела, а под 1 – 6 отдела (5; 7).

С най-голяма натовареност (близо два пъти над средната) са следствените отдели в ОП Кърджали – 2.53 (2.16; 1.66) и ОП Силистра – 1.91 (1.66; 1.79). Освен в тези два следствени отдела, ръст в натовареността спрямо предходната отчетна година се наблюдава и при отделите в ОП Разград – 1.70 при 1.15 през 2023 г., ОП Пловдив – 1.67 при 1.39 през 2023 г., ОП Русе – 1.58 при 1.45 през 2023 г. и др. В НСЛС натовареността намалява спрямо предходната година, но остава по-висока спрямо 2022 г. – 0.55 (0.67; 0.34). При част от следствените отдели се наблюдава спад в натовареността през 2024 г.: ОП Благоевград – 1.69 при 2.16 през 2023 г., ОП Стара Загора – 1.59 при 1.68 през 2023 г., ОП Смолян – 1.30 при 1.57 през 2023 г., ОП Враца – 1.56 при 1.61 през 2023 г. и др.

Натовареността на следствения отдел в СГП през 2024 г. е 1.20 и е малко под средната за ОСЛС и НСЛС (1.22), като спрямо предходната година се отчита намаление с 0.07 пункта (1.27) и увеличение с 0.06 пункта спрямо 2022 г. (1.14).

С най-ниска натовареност за поредна година са следователите във военноокръжните прокуратури Пловдив и Сливен, както и общо за отделите в НСЛС. Принципно по-ниската натовареност на следователите в НСЛС и във военноокръжните прокуратури е пряк резултат от силно стеснената им специфична законова компетентност.

И през 2024 г. остава значителна разликата в натовареността между следствените отдели. Съотношението между среднодневната натовареност на един следовател в най-натоварения и най-слабо натоварения отдел е приблизително 6.6:1 (3.2:1; 7.2:1), като сравнена с предходната година се отчита увеличение (над два пъти) в това съотношение.

Въз основа на гореизложените данни за натовареността на прокуратурите и на следствените отдели в окръжните прокуратури през 2024 г. съпоставено с данните за предходните две години може да се направят следните обобщени изводи:

✓ Сравнително устойчиво се запазва нивото на средната натовареност в районните прокуратури;

✓ Увеличава се нивото на натовареността в окръжните прокуратури, но същото остава под нормата по Правилата на ВСС. Съпоставено спрямо предходните две отчетни

години, съотношението между среднодневната натовареност на един прокурор в най-натоварената и най-слабо натоварената окръжни прокуратури бележи ръст.

✓ Натовареността в *следствените отдели в ОП и НСлС* незначително намалява спрямо предходната отчетна година, като се запазва на нивото, отчетено през 2022 г.

✓ Увеличава се натовареността в *апелативните прокуратури*, при запазване на тенденцията на ръст за последните три години, като остава на ниво под нормата, определена с Правилата на ВСС.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ

ДЕЙНОСТ НА ВЪРХОВНАТА КАСАЦИОННА ПРОКУРАТУРА

Обобщени данни за дейността на Върховната касационна прокуратура (ВКП)

През 2024 г. прокурорите от ВКП са работили общо по 29 341 (28 046; 29 609) преписки, от които 14 560 (13 246; 14 860) са новообразувани, 1 640 (3 380; 6 072) са останали неприключени в края на предходния отчетен период и 13 141 (11 420; 8 677) са решени преписки, по които през отчетния период са постъпили нови материали.

Решени са общо 27 188 (26 440; 25 292) преписки, от които 1 426 (1 302; 1 387) – инстанционни.

Прокурорите от отдел 03 „Съдебен“ са участвали в 1 122 (220; 255) съдебни заседания по 9 874 (860; 860) дела¹⁵³.

Съдебен надзор

Дейността по този надзор през 2024 г. е осъществяван от отдел „Съдебен“ във ВКП, като съобразно функционалната му компетентност в него са били обособени четири направления¹⁵⁴ – „Наказателно-съдебен надзор“, „Гражданско-съдебен надзор“, „Административно-съдебен надзор“ и „Надзор върху изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки“.

През 2024 г. прокурорите от отдела са работили по 5 732 (5 177; 5 107) преписки, от които 3 156 (2 766; 2 770) са новообразувани. Съобразно структурните промени¹⁵⁵, съпоставката на данните с предходните две години показва увеличение на обема на работа в отдела, при наблюдаваните преписки – с 10.7% спрямо 2023 г. и с 12.2% спрямо 2022 г., а при новообразуваните преписки – с 14.1% спрямо предходния отчетен период и с 13.9% спрямо 2022 г.

Решени от прокурорите от отдела са 5 580 преписки, което съставлява 97.3% от наблюдаваните преписки, като и през настоящия отчетен период тенденцията за произнасяне в изключително кратки срокове – до 1 месец (решени 5 579 преписки) и само 1 преписка решена в срок над 1 месец, се запазва.

Общият брой на произнасянията на прокурорите от четирите направления по наблюдаваните и решени през периода преписки е 13 947.

Внесените във ВКС и в апелативните съдилища искания за възобновяване на наказателни дела (чл. 422, ал. 1, т. 1-6 НПК) са общо 172 (147; 144). Разгледани и решени от съдилищата към края на отчетния период са 124 (108; 88) искания¹⁵⁶, като от тях 121 (98; 80) са уважени.

По дела на ВКС¹⁵⁷ от отдела до 07.03.2024 г. са изготвени и внесени 137 писмени становища¹⁵⁸, разгледани в закрити заседания, като за същия период (01.01.2024 г. –

¹⁵³ Във връзка с конституционните промени със Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн. ДВ, бр. 106 от 22.12.2023 г.), съгласно чл. 126 КРБ структурата на прокуратурата е в съответствие с тази на съдилищата, които разглеждат наказателни дела. Това доведе до закриване на Върховната административна прокуратура, а главният прокурор представлява прокуратурата и ръководи Върховната прокуратура.

¹⁵⁴ Във връзка с конституционните промени, със заповед на и.ф. главен прокурор е утвърдена структурата на Върховната прокуратура и е определена функционалната компетентност на отделите.

¹⁵⁵ Увеличението на броя преписки, по които е работено в отдела до голяма степен се дължи на формираното в отдела направление по административно-съдебния надзор, осъществявало дейността си съобразно възложените с Конституцията на Република България с чл. 127, т. 5 и т. 6 задължения и правомощия на прокуратурата да следи за спазване на законността.

¹⁵⁶ Едно искане за възобновяване на наказателно дело е оставено без разглеждане, поради това че е подадено в извън законовия срок.

¹⁵⁷ Предмет на образуваните частни наказателни дела, по които се изготвят и представят писмени становища, са искания на съдилищата до ВКС по чл. 43 НПК и чл. 44 НПК за решаване на спорове за подсъдност, както и по частни жалби на подсъдими, граждански ищци, частни обвинители и частни тължители или частни протести на прокурори срещу връщане на касационни жалби и протести от въззивната инстанция.

07.03.2024 г.) на предходните две години този брой е бил съответно – 268 за 2023 г. и 168 за 2022 г.

По касационни производства пред ВАС, в които участието на прокурор е задължително по силата на чл. 217, ал. 3 АПК, през отчетната година прокурорите са участвали в 8 964 (8 848; 7 486) касационни административни дела. Участвали са и в 34 (59; 47) дела, съгласно чл. 192 АПК, образувани по оспорвани подзаконовни нормативни актове по чл. 185 и сл. АПК¹⁵⁹.

След получен препис на касационно решение, на основание чл. 354, ал. 7 НПК, са издадени 126 (121; 90) разпореждания за привеждане в затвора на осъдени лица. Задържани са 219¹⁶⁰ (208; 172) лица, а 10 (9; 9) са обявени за общодържавно издирване.

По реда на инстанционния контрол са проверени 52 (60; 52) преписки, от които 43 (52; 41) акта на апелативните прокуратури са потвърдени и 9 (8; 11) акта са отменени.

От отдела са изготвени 11 проекта на становища по тълкувателни дела на ВКС и 1 проект на искане за приемане на тълкувателно решение от ОСНК на ВКС във връзка с противоречива съдебна практика по чл. 213, ал. 4-5 НПК¹⁶¹.

Направление „Наказателно-съдебен надзор“

През 2024 г. прокурорите от това направление са разгледали общо 1 864 (1 995; 1 895) преписки и дела¹⁶². Към 31.12.2024 г. решените преписки са 1 840 (1 967; 1 857), като 1 839 са решени в едномесечен срок и само 1 преписка е решена след този срок. В края на отчетния период нерешени са 24 преписки, от които 7 чакат окомплектоване и 17 са при прокурор за решаване. Прокурорите са участвали в 180 (159; 180) открити съдебни заседания на ВКС, в които са разгледани 716 (774; 791) наказателни дела.

До 07.03.2024 г. от прокурорите са изготвени и внесени в Наказателната колегия на ВКС 137 писмени становища по частни наказателни дела, образувани пред ВКС, които се разглеждат в закрито заседание¹⁶³.

По молби и сигнали за внасяне на искания за отмяна на влезли в сили съдебни актове, по реда на възобновяването по чл. 422, ал. 1, т. 4-6 НПК, прокурорите са се произнесли по 432 (443; 321) преписки. От тях, 185 (181; 157) преписки са образувани по сигнали за възобновяване на наказателни дела, подадени от прокуратурите и 247 (262; 124) преписки са образувани по молби на осъдени и пострадали лица. Във ВКС и в апелативните съдилища са внесени общо 126 (97; 111) искания за възобновяване на наказателни дела, като към края на 2024 г. от съда са разгледани и решени 95 искания, от които са уважени 87, или 91.6% от разгледаните. Едно искане е оставено без разглеждане, поради това че е подадено извън законния срок.

Преобладаващите аргументи в исканията за възобновяване¹⁶⁴ са във връзка с:

¹⁵⁸ Съгласно протокол от закрито заседание на Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд, проведено на 07.03.2024 г. е взето решение частните наказателни дела, образувани пред ВКС, които се разглеждат и решават от Наказателната колегия в закрито заседание, да не се изпращат за становище на прокурор от Върховна касационна прокуратура.

¹⁵⁹ Производства по обжалване на подзаконовни нормативни актове, както и на първоинстанционни административни актове, когато се отнася за защита на важен държавен или обществен интерес, по които прокурорът участва задължително, независимо дали са образувани по жалба на граждани, организации или по протест на прокурора.

¹⁶⁰ Едно лице е изтърпяло наказанието до влизане на присъдата в сила.

¹⁶¹ Поставените въпроси в искането са относно: Дължат ли съдилищата произнасяне по реда на чл. 213, ал. 4-5 НПК по жалби насочени срещу постановленията на въззивната прокуратура, когато потвърждава отказа на първоинстанционната прокуратура от образуване на ДП; Съдилищата следва ли да обсъждат в мотивите на своя акт постановлението на въззивната прокуратура и да постановяват неговата отмяна или потвърждаване; какъв е обхватът, според чл. 213, ал. 5, НПК на дължимия съдебен контрол за законосъобразност и обоснованост на постановлението на прокурора, с което е отказано образуването на ДП и може ли съдът да дава указания за събирането на данни за престъпления и квалификация на лица, които не били предмет на проверката; Как следва да се произнесе съдът в производство по чл. 213, ал. 4-5 НПК, ако наличието на данни за евентуални престъпления е подсъдно но друг по степен съд; Допустимо ли е съдът да дава указания на прокурора за образуване на ДП, когато отменя постановление за отказ от образуване на ДП.

¹⁶² Новообразувани – 1 205 (1 312; 1 244), останали нерешени от предходен период – 28 (38; 29) и по 631 (645; 622) преписки, образувани през предходни периоди, по които през настоящия отчетен период са постъпили нови жалби и материали.

¹⁶³ Вж. бел. № 157 и бел. № 158.

¹⁶⁴ Сборът на процентите по основанията за възобновяване на наказателни дела е повече от 100%, тъй като в по-голямата част от исканията е посочено повече от едно касационно основание.

✓ *нарушения на материалния закон* (чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК) – 119 или 94.4% (при 88.6% за 2023 г. и 87.4% за 2022 г.) от общия брой искания, изразяващи се в: неправилно приложение на чл. 55 НК (неоснователно прилагане на привилегированата разпоредба, без да са налице законови предпоставки за това); неправилно отлагане от съда на наказанието по чл. 66 НК (случаи, свързани с предходни осъждания на подсъдимите, неправилно интерпретиране на обстоятелствата, свързани с института на реабилитацията и липсата на прецизност при отчитане на сроковете за нейното настъпване); неправилно приложение на чл. 78а НК – неточно и неправилно отчитане на предпоставките за приложение на института на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание; нарушаване на правната рамка при определяне и налагане на пробационните мерки и на задължителната периодичност за някои от тях;

✓ *съществени процесуални нарушения*¹⁶⁵ (чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК) – 5 или 4% (при 11.3% за 2023 г. и 76.6% за 2022 г.) от общия брой искания, които се отнасят до: процесуалната дейност на съдилищата по установяване, проверка и оценка на релевантните факти, които са обусловили формиране на неправилни фактически и правни изводи, довели до постановяване на оправдателни присъди;

✓ *явна несправедливост на наложеното наказание* (чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК) – 11 искания или 8.7% (при 7.2% за 2023 г. и 11.7% за 2022 г.) от общия брой.

В два случая е поискано възобновяване поради получено решение на ЕСПЧ, в което е установено нарушение, което е от съществено значение за правилното решаване на делото.

По реда за осъществяване на инстанционен контрол, съгласно Глава двадесет и осма и Глава тридесет и трета от НПК, прокурорите са се произнесли по 11 (16; 23) преписки, образувани по постъпили в отдела жалби или молби на граждани, които са изпратени по компетентност на съответната окръжна прокуратура за произнасяне по реда на чл. 422, ал. 1, т. 1-3 НПК или на съответната апелативна прокуратура за произнасяне по реда на чл. 380 НПК или по ЗАНН. Преписките, образувани по жалби срещу постановления на апелативните прокуратури, с които са потвърдени откази на окръжни прокурори за изготвяне на искания за възобновяване, на основание чл. 422, ал. 1, т. 1-3 НПК, и срещу постановления на апелативни прокурори, с които е отказано възобновяване по чл. 380 НПК, са 10 (14; 15). В един случай актът на проверяваната прокуратура е отменен.

По получени в отдела решения на ВКС, на основание чл. 354, ал. 6 НПК, с които е определено наказание лишаване от свобода, което не е отложено по реда на чл. 66 НК, или е определено друго по-тежко наказание, с цел предприемане на действия за привеждане в затворите на лицата, които следва да търпят наказание лишаване от свобода, прокурорите от отдела се произнасят незабавно след получаване на решението от ВКС. През отчетния период, преписките образувани по този ред са 230.

Направление „Гражданско-съдебен надзор“

През отчетния период са разгледани общо 2 130 (1 934; 1 880) преписки¹⁶⁶. И през 2024 г. продължава тенденцията за увеличаване на преписките, наблюдавани от прокурорите в това направление.

Решени са общо 2 077 (1 881; 1 873) преписки, което съставлява 97.5% от всички наблюдавани преписки, при 97.3% през 2023 г. и 99.6% през 2022 г., като по всички преписки, произнасянето на прокурорите е в срок до 1 месец. Общият брой на произнасянията на прокурорите от това направление е 6 831 (6 297; 5 911), като средно всеки прокурор има по 1 366 произнасяния за отчетната 2024 г.

През 2024 г. са образувани общо 671 (609; 565) преписки по нови иски молби на основание чл. 2 и чл. 26 ЗОДОВ, и са постъпили 424 (429; 411) изпълнителни листове,

¹⁶⁵ Базирайки се на съдебната практика и на допуснатите слабости при мотивиране на исканията, прокурорите продължават да намират за необходимо, заедно с другите две касационни основания да се ангажира и основаниято по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК – съществени процесуални нарушения, тъй като нарушенията на материалния закон и определянето на явно несправедливо наказание най-често са в резултат на непълна и неточна дейност на съда по изпълнение на процесуалните му задължения.

¹⁶⁶ Новообразувани – 898 (796; 769) преписки, останали нерешени от предходен период – 53 (7; 32) и по 1 179 (1 131; 1 079) преписки, образувани през предходни периоди, по които през настоящия отчетен период са постъпили нови материали.

издадени по влезли в сила осъдителни решения по ЗОДОВ. По всички искания прокурорите са изготвили становища с оглед тяхната основателност. При констатирани допуснати очевидни фактически грешки в издадените изпълнителни листове са подавани молби, както и частни жалби за обезсилването им, преди влизането в сила на осъдителните решения.

През отчетния период прокурорите са се произнесли по 4 (5; 3) сигнала на граждани¹⁶⁷ по гражданскоправни въпроси.

По реда на инстанционния контрол са образувани и решени 6 преписки (при 4 през 2023 г. и 2 през 2022 г.), като по четири от тях атакуваните прокурорски актове са потвърдени, а по другите две – отменени.

Изготвени са 9 (5; 9) становища по тълкувателни дела на ВКС.

Участвали са в 87 (86; 69) дела, разгледани в 64 съдебни заседания пред гражданската и търговската колегии на ВКС¹⁶⁸, като с най-голям дял са производствата по ЗОДОВ.

Направление „Административно-съдебен надзор“

Дейността на прокурорите от това направление основно е свързана с: участие в съдебни заседания по административни дела на ВАС, когато това е предвидено в закон или когато прокурорът прецени, че това се налага от важен държавен или обществен интерес; предприемане на действия за отмяна на постановени незаконосъобразни съдебни актове; дейност във връзка с оспорване на незаконосъобразни актове пред съда, предвидени в закон. Прокурорите от отдела се произнасят и по молби, жалби, сигнали и други материали от административно-съдебен характер, както и осъществяват инстанционен контрол върху обжалвани актове на апелативните прокуратури и по откази за възобновяване на административнонаказателни производства. Следят за противоречива съдебна практика и за неправилно приложение на материалния и процесуалния закон и правят предложения за внасяне на искания да приемане на тълкувателни решения по административни дела, както и изготвят проекти на становища по тълкувателни дела, образувани във ВАС.

Участие в съдебни заседания по административни дела

През 2024 г., прокурорите от това направление са участвали в 878 съдебни заседания (при 822 през 2023 г. и 776 през 2022 г.) по 9 071 административни дела (при 8 925 през 2023 г. и 7 544 през 2022 г.). Средната годишна натовареност на прокурор от направлението през 2024 г. е 54.9 съдебни заседания и 566.9 административни дела. През предходните две години, тази натовареност е била съответно – 31.6 съдебни заседания и 343.3 административни дела през 2023 г. и 29.9 заседания и 290.2 дела през 2022 г.

Участие в съдебни заседания, съгласно предвиждане в закон

Съгласно чл. 192 АПК, в производствата по оспорване на подзаконов нормативни актове по чл. 185 и сл. АПК, прокурорът участва задължително, независимо дали са образувани по жалба на граждани, организации или по протест на прокурора. През отчетната година прокурорите са участвали в 34 дела във връзка с оспорване на подзаконов нормативни актове (при 59 дела за 2023 г. и 47 дела за 2022 г.).

По силата на чл. 217, ал. 3 АПК участието на прокурор в касационни производства е задължително, като през 2024 г. прокурорите от направлението са участвали в 8 964 касационни административни дела на ВАС¹⁶⁹, при 8 848 административни дела през 2023 г. и 7 486 дела през 2022 г.

Съгласно чл. 236, вр. с чл. 217 АПК, прокурорите са участвали в 70 частни производства¹⁷⁰, при 17 за 2023 г. и 11 за 2022 г.

¹⁶⁷ Данните по този показател са в зависимост от активността на гражданите.

¹⁶⁸ С предмет искове и молби по Семейния кодекс, Закона за политическите партии; производства по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, Търговския закон, Закона за гражданската регистрация, Закона за лицата и семейството, Закона за народните читалища; производства по Глава петдесета от ГПК, както и производства по отмяна на влезли в сила решения по чл. 303 ГПК.

¹⁶⁹ Увеличеният брой на участията на прокурорите в касационни производства обективно е обусловено от увеличения брой на насрочените от съда касационни дела, което респ. се отразява и на степента на натовареност на прокурорите.

¹⁷⁰ Съгласно чл. 160, ал. 2 АПК частните жалби, въз основа на които се образуват обсъжданите производства, се разглеждат в закрито съдебно заседание, освен ако съдът намери за необходимо да ги разгледа в открито съдебно

Участие по преценка в дела, представляващи важен държавен или обществен интерес

През 2024 г. прокурорите са участвали в 2 административни дела съгласно Указанието за участие на прокурорите в административни дела по преценка, когато това се налага поради важен държавен или обществен интерес¹⁷¹ и в 1 административно дело по лична преценка за участие, извън производствата посочени в указанието¹⁷².

От главния прокурор са отправени 3 искания до ОСК на ВАС за издаване на тълкувателни решения/постановления, поради наличие на противоречива съдебна практика. Към края на 2024 г. от ВАС по две от исканията са образувани тълкувателни дела – № 5/2024 г. и № 6/2024 г.¹⁷³, а по третото искане все още не е образувано дело. Изготвени са становища по тълкувателни дела № 1/2023 г., № 3/2023 г., № 2/2023 г., № 5/2023 г. и № 2/2024 г.

Изпълнението на функционалните задължения на прокурорите включва и произнасянето по преписки, общият брой на които за настоящия отчетен период е 519 (417; 371), по които има 2 006 произнасяния. Решени по същество са 514 преписки, като всички актове са постановени в срок до 1 месец.

През 2024 г. не са разглеждани преписки по ЗАНН, които са във връзка с обжалвани потвърдени откази на АП и съответно потвърдени от ВАП, при 5 преписки през 2023 г. и 3 през 2022 г. Тази насока в произнасянето е аргумент за доброто качество на обжалваните пред ВКП актове на апелативните прокуратури.

Направление „Надзор върху изпълнение на наказанията и другите принудителни мерки“

През настоящия отчетен период прокурорите от направлението са разгледали общо 1 163 (1 192; 1 332) преписки¹⁷⁴, по които има 2 651 произнасяния. Към 31.12.2024 г. са решени 1 093 (1 094; 1 299) преписки, всички в срок до 1 месец. Нерешени са останали 70 преписки, от които 69 – чакащи окомплектоване и 1 преписка е при прокурор за решаване.

Изготвени са 18 (36; 36) писмени становища, като по 11 от тях са дадени указания, отнасящи се до изпълнение на наказанията и други принудителни мерки, а 4 становища, представени на заместника на главния прокурор при ВКП, са по инстанционни преписки.

Постановени са актове по 12 преписки (образувани по 4 сигнала от прокуратури и затвори и по 8 молби и жалби на граждани), касаещи определяне на общо наказание по реда на чл. 306 НПК.

Решени са 37 (31; 27) преписки, образувани във връзка с неоснователно задържане на лица, след срока на наложеното наказание лишаване от свобода. Извършени са 13 проверки за причините, довели до неоснователно задържане и установяване на виновните лица.

Разгледани са и 15 преписки по чл. 155 от Закона за здравето и 17 – във връзка с международното сътрудничество по наказателни дела.

През 2024 г. в направлението са постъпили общо 89 (83; 56) сигнала и молби с искане за възобновяване на наказателни дела, като по 46 от тях са изготвени проекти на искания за възобновяване, а по 28 са постановени откази за възобновяване¹⁷⁵.

заседание. Предвид законовата регламентация, разглеждането в открито съдебно заседание, т. е. с участието включително и на прокурор, е изключение от общото правило, поради което преценката на съда в тази насока е определяща за броя на насрочените открити частни производства.

¹⁷¹ Утвърдено със Заповед № РД-02-11 от 09.02.2021 г. на главния прокурор.

¹⁷² Този вид участие е в пряка зависимост от наличието на значим обществен или държавен интерес, което се преценява по конкретните казуси във всеки отделен случай.

¹⁷³ Дело № 5/24 – „По отношение на поземлените имоти, разположени в строителните граници на населените места и селищните образувания, задължително ли е те да имат кумулативно предназначението по чл. 8, т. 1 ЗУТ, както и промяна на предназначението на земята, когато това се изисква по реда на специален закон, за да подлежат на данъчно облагане съгласно чл. 10, ал. 1 ЗМДТ?“ и Дело № 6/24 – Относно условията е реда за достъп до обществена информация по ЗДОИ.

¹⁷⁴ Новообразувани – 611 (619; 757) преписки, останали нерешени от предходен период – 98 (33; 65) и по 454 (540; 510) преписки, образувани през предходни периоди през настоящия отчетен период са постъпили нови материали.

¹⁷⁵ По останалите 15 сигнала и молби, прокурорите са се произнесли, както следва: 9 от постъпилите молби са изпратени по компетентност на други прокуратури, по 3 молби се очакват изисканите наказателни производства и останалите 3 молби са оставени без разглеждане – поради наличие на предходно произнасяне; констатирано образувано производство пред ВКС; неприключило наказателно производство.

На основание чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК, във ВКС и в апелативните съдилища, като касационна инстанция, за разглеждане са внесени 46 (50; 33) искания¹⁷⁶ за възобновяване на наказателни дела. Към края на отчетния период от съда са разгледани 36 (45; 23) искания, като от тях 31 (40; 21) са уважени и 5 (5; 2) не са уважени¹⁷⁷.

В направлението са постъпили 296 молби, жалби и заявления от граждани, задържани и осъдени лица по въпроси, свързани с изпълнение на наказанията, като по същество са разгледани 130, а 166 са изпратени по компетентност на съответните прокуратури. По образувани през 2024 г. преписки относно прекъсване на изпълнението на наказанието „лишаване от свобода“ и „пробация“ прокурорите са се произнесли общо 640 пъти (10 преписки за отлагане на изпълнението на наказанието, 8 преписки с предмет условно предсрочно освобождаване, 15 преписки, образувани във връзка с приложението на чл. 59 НК, 7 преписки с предмет погасяване на изпълнението на наложеното наказание, поради изтекла погасителна давност).

По реда на институционния контрол са образувани и решени 35 преписки, като 29 прокурорски постановления са потвърдени и 6 са отменени. По 5 преписки са изготвени постановления за определяне на компетентност.

Приведени са в изпълнение 9 съдебни решения по постъпили през отчетния период общо 48 влезли в сила съдебни акта. През отчетния период не са привеждани в изпълнение укази на вицепрезидента на Република България за помилване на лишени от свобода.

И през 2024 г. продължава упражняването на прокурорски надзор в местата за лишаване от свобода и върху изпълнението на пробационните мерки, при стриктно спазване на разпоредбите на ЗИНЗС и ППЗИНЗС. Във връзка с осъществяван контрол върху дейността на прокуратурите при извършване на проверки по реда на надзора за законност в местата за лишаване от свобода, арестите и пробационните служби, както и на дейността по изпълнение на наказанията¹⁷⁸, в направлението са постъпили доклади с резултати от извършените проверки (случаите на неоснователно задържане по чл. 192, ал. 2 ППЗИНЗС, смърт, бягство, незавръщане на лишени от свобода след отпуск или извънредни обстоятелства, несъвместими с нормалното функциониране на пенитенциарните заведения).

Образувани са 9 преписки във връзка с получени доклади от извършените проверки по плана за дейността на прокуратурата по надзора в арестите, затворите и пробационните служби. По постъпили запитвания по конкретни случаи при изпълнение на наказанията, прокурорите от направлението са изготвили 11 становища относно изпълнението на отделните видове наказания (изпълнението в чужда държава на наказанието лишаване от право да управлява МПС; конкуренцията при изпълнението на наказание наложено на различно законово основание – ЗАНН и НК; приложението на чл. 417 НПК; групирането на наказания, наложени от български чужди съдилища; затруднения при изпълнение на пробационната мярка чрез електронно наблюдение). По постъпили 58 съобщения за констатирани травматични увреждания на лишени от свобода лица са извършени 16 проверки. По уведомления за 51 случая за употреба на физическа сила и помощни средства от надзорно-охранителния състав са извършени 9 проверки, по които е изискана информацията относно предприетите мерки за поддържане на реда и дисциплината в местата

¹⁷⁶ Във внесените искания за възобновяване през 2024 г. се посочват както основания за съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК, свързани с неправилното приложение на материалния закон - чл. 25, вр. чл. 23, чл. 24, чл. 27, чл. 54, чл. 59, чл. 66, ал. 1, чл. 68, ал. 1, чл. 82 от НК, чл. 12, ал. 8 и 9 и чл. 18, ал. 2 ЗПИИСАННЛСМВЛС и чл. 57 ЗИНЗС; основания за допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК – на процесуалните разпоредби на чл. 13 и чл. 14 НПК, водещи до неизвършване на пълно и цялостно групиране на наложените наказания или определяне на режимът на изтърпяването им, нарушения на правилата на чл. 306, ал. 1 т. 1 и т. 3 и чл. 457 НПК. Основание за възобновяване са допускани нарушения на чл. 382, ал. 5 и ал. 7 НПК - при одобряване на сключени споразумения, в които е била нарушена нормата на материалния закон.

¹⁷⁷ По останалите 10 искания, съдилищата са се произнесли както следва: 2 са обявени за решаване от съда; 4 са насрочени за разглеждане; по 3 искания съдът е отказал образуване на дело, като по 2 от тях е указал издирване на осъденото лице и по 1 е констатирал, че наказателното производство пред окръжния съд не е приключило с влязъл в сила съдебен акт, поради възстановен срок на въззивна жалба; по 1 искане, делото е върнато за окомплектоване от първоинстанционния съд.

¹⁷⁸ Съгласно Указанието за дейността на прокуратурата по надзора върху изпълнение на наказанията и други принудителни мерки, утвърдено със Заповед № 5306/24.11.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-04-203/28.04.2016 г., Заповед № РД-04-71/19.02.2018 г., Заповед № РД-02-19/03.10.2022 г. и Заповед № РД-02-31 от 15.12.2023 г. на главния прокурор.

за лишаване от свобода или за образуваните досъдебни производства. По преписки, касаещи данни за обявени гладни стачки в следствените арести и затворите, има 285 произнасяния на прокурори, 41 произнасяния по преписки, образувани за съобщения за внесени наркотични вещества. Разгледани са 24 преписки за осъществени бягства на лишени от свобода, 15 преписки за самонараняване и 41 преписки – за случаи на починали лица, като системно прокурорите са изисквали информация за предприетите мерки за издирване на осъществилите бягство и за образуваните досъдебни производства за разследване на причините за смъртта на лицата.

Международна правна помощ и сътрудничество

Тази дейност се осъществява от отдел „Международен“ във ВКП по основните направления: международна правна помощ, екстрадиции, европейски заповеди за арест, трансфери на производства по наказателни дела и информационен обмен, трансфери на осъдени лица (включително и с прилагане на инструментите на правото на ЕС).

През 2024 г. прокурорите са работили по 3 601 (3 650; 4 061) преписки, като намалението спрямо предходните два отчетни периода¹⁷⁹ е съответно с 1.3% спрямо 2023 г. и с 11.3% спрямо 2022 г. Новообразувани са 2 074 (2 116; 2 666) преписки. По 1 523 (1 529; 1 391) преписки, решени през предходни периоди, са постъпили допълнителни материали. Решени през отчетния период са 3 575 (3 646; 4 056) преписки, като броят на прокурорските произнасяния по тях е 6 348 (6 840; 6 549). В срок до 1 месец са решени 3 537 преписки, което съставлява 98.9% от общо решените и 38 преписки са решени в срок над 1 месец.

През отчетния период са изготвяни становища и е вземано участие в експертни формати и работни групи във връзка с: националната позиция на Република България по международни актове или по други наднационални въпроси¹⁸⁰; необходимост от въвеждане на нови нормативни разрешения, повлияни от практиката на Съда на Европейския съюз или Европейския съд по правата на човека и при започнали наказателни процедури или отправени критики от ЕК за неточно или непълно транспониране на актове от правото на ЕС; изследването на практиката на СЕС и работата по законопроект за изменение и допълнение на ЗЕЗР и НПК¹⁸¹, целящ да се приведе българската национална уредба с съответствие с изискванията на СЕС относно приложимостта на изискванията за национален случай при издаване на Европейска заповед за разследване¹⁸², както и за осигуряване на правни средства защита на трети лица срещу действия по разследването; обсъждането на необходимостта от ново изменение и допълнение на ЗЕЕЗА по повод критики на ЕК за неправилно транспониране на чл. 12 и чл. 17, параграф 5 от Рамковото решение за Европейската заповед за арест (РРЕЗА); преговорите по досието и изготвяне на позиция на Република България в заседанията по изработване на проект на Регламент на Европейския парламент и Съвета относно трансфера на производства по наказателни дела.

По отношение на методическата функция и през 2024 г. продължава изпълнението на задачи, свързани със своевременно проучване на практиката на СЕС по прилагането на Директивата за Европейската заповед за разследване (ДЕЗР), Рамковото решение за Европейската заповед за арест (РРЕЗА) и Рамково решение 2008/909/ПВР – транспонирани в националното ни законодателство, обезпечаването на правилното прилагане на действащия Закон за европейската заповед за разследване¹⁸³, както и при искания за прилагане на специфични способи за разследване във входящите ЕЗР, свързани със събиране на

¹⁷⁹ Това в голяма степен се дължи на продължаващото извеждане на формите на международноправно сътрудничество с държави – членки на ЕС, в компетентност на местните органи на съдебна власт (при което ролята на ВКП се свежда само до методическа). Освен това влияние върху намалението оказват и възприемането на подхода на пряко изпращане на молбите за правна помощ до/от Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, улеснен и катализиран от въвеждането на задължителния формуляр по чл. 635 СТС от 1 септември 2023 г.

¹⁸⁰ При транспонирането на актове от правото на ЕС, работата по проекти на актове от правото на ЕС и международни договори.

¹⁸¹ Законът за изменение и допълнение на Закона за европейската заповед за разследване (обн. ДВ бр. 36/2024 г.), с който се допълва и НПК.

¹⁸² Решения на СЕС по дело № 724/2019 и по дело № 852/2019, известно като „Гаванозов – 2“.

¹⁸³ Транспониращ Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и Съвета от м. април 2014 г. относно Европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси.

доказателства в реално време, които предполагат приложение на институтите на Раздел VII от Глава четиринадесета от НПК и ЗСРС със санкция на съд в изпълняващата държава. Наред с горното, прокурорите са ангажирани с изготвянето на проекти на актове на методическо ръководство, имащи отношение към международното правно сътрудничество по наказателни дела, като основно и водещо е участието при изготвянето на проект на нова Инstrukция относно издаването и участието в производства по изпълнение на ЕЗА.

Ангажирани в работата на различни, в т.ч. и междуведомствени формати, съвместно с представители на МП, МВР, МВнР, прокурорите от отдела оказват експертна и методическа помощ по линия на международното правно сътрудничество, обмяната на опит и на добри практики. Представители на отдела се включват и в изпълнение на задачи от комплексен характер, съвместно с други отдели във ВКП, напр. изготвяне на проекти на становища от името на главния прокурор или негови заместници, изготвяне на собствени или съвместни становища с други отдели, извършване на проверки на дейността на териториални прокуратури и др.

Прокурори от отдела изпълняват и функции като представители на страната в различни европейски и регионални структури, в качеството им на контактни точки или национални представители¹⁸⁴.

Направление „Международна правна помощ и организиране на дейността“

Формите на международно сътрудничество и дейностите по това направление са разнообразни и не се изчерпват единствено с класическата правна помощ, независимо дали става дума за следствени поръчки (т.е. действия по разследването) или се искат и изпълняват процесуални действия, които не водят до установяване на факти чрез способности за доказване. Основната дейност на това направление е изготвянето и изпращането, както и изпълнението на молби за правна помощ до и от държави извън Европейския съюз¹⁸⁵. По отношение на молбите за правна помощ за/от държавите – членки на ЕС, направлението е с компетентност само по някои правни институти, като: провеждане на преговори за създаване на съвместни екипи за разследване (СЕР) и участие при изработването на споразумение за формирането им; извършване на трансгранично наблюдение¹⁸⁶ и при индивидуална преценка, че случаят изисква намесата на ВКП.

По направлението международна правна помощ в рамките на ЕС, дейността през отчетния период е упражнявана само при изпълнение на следните условия: класическите молби за правна помощ от и за държави от ЕС не са изместени от европейската заповед за разследване и съответната държава не е ратифицирала Конвенция 2000 и няма основание да приложи друга уредба; молбите съдържат искане за провеждане на трансгранично наблюдение, което се осъществява главно на основание чл. 17 от Втория допълнителен протокол към Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси или на основание чл. 40 от Конвенцията за прилагането на споразумението от Шенген; молбите произхождат от или са предназначени за държави членки на ЕС, необвързани от Директивата за Европейската заповед за разследване и представляват особена фактическа и правна сложност, и носят комплексен характер.

Сключени са четири анекса за продължаване на срока на действие на вече създадени СЕР, създадени в предходен отчетен период.

¹⁸⁴ Европейската съдебна мрежа (ЕСМ), Съвместните екипи за разследване (СЕР), Консултативната група на прокурорите от Югоизточна Европа (SEEPAG), Европейската мрежа на служби за конфискация на имоти (ARO), Консултативния съвет на европейските прокурори при Съвета на Европа (КЕП).

¹⁸⁵ Постепенно от тази група ангажименти отпадат голяма част от стандартните молби за правна помощ до/от Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОК). Това е следствие от въвеждането на задължителния формуляр на искане за правна помощ по чл. 635 от Споразумението за търговия и сътрудничество (СТС), считано от 1 септември 2023 г. Въпреки отсъствието на нотификация, която да обявява ВКП за централен орган в досъдебната фаза, до края на 2023 г., в масовия случай молбите за правна помощ се изготвяха от ВКП по предложение на първоинстанционните прокуратури по раздел VII на Част трета от СТС. Когато обаче става дума за поръчки за обезпечаване на имущество, подлежащо на конфискация и отнемане, прилага се раздел XI от Част трета от СТС, за което на ВКП е отредена ролята на централен орган в досъдебната фаза.

¹⁸⁶ И двата способа за събиране на доказателства са изрично поставени извън обхвата на Европейската заповед за разследване с националния транспониращ закон, приет и влязъл в сила през предходния отчетен период.

През 2024 г. прокурорите са работили по общо 871 (1 485; 1 232) входящи и изходящи молби за правна помощ¹⁸⁷. От тях 566 (1 152; 991) са изходящи, адресирани към държави извън ЕС, а входящите молби са 305 (282; 231), като 223 са от държави извън ЕС и 82 са от държави от ЕС.

Направление „Трансфер на производства по наказателни дела и информационен обмен“

През отчетния период прокурорите са работили по 76 (120; 136) преписки с предмет трансфери на наказателни производства. Установява се динамика в прилагането на този инструмент през последните три години, чието обяснение може да бъде основано на принципа на взаимно признаване между държави – членки на ЕС, които на ранен етап установяват наличието на паралелни наказателни производства¹⁸⁸.

Постъпилите чрез ВКП искания за *входящ трансфер* на наказателно производство през 2024 г. са 59 (47; 42), а с предмет *изходящ трансфер* на българско досъдебно производство – 17 (14; 17).

Друг аспект на това направление представлява кореспонденцията¹⁸⁹ от и за чужбина в случаите на обмен на информация за започнати у нас наказателни производства срещу чужди граждани, респ. при провеждано разследване срещу български граждани в чужда държава.

Направление „Екстрадиция и европейска заповед за арест и подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му“

През 2024 г. по това направление са обработени общо 464 (764; 702) преписки с предмет изпълнение на ЕЗА, като от тях – 221 изходящи ЕЗА и 243 входящи ЕЗА.

От *изходящите* ЕЗА – 159 преписки са заведени по новоиздадени през 2024 г. ЕЗА от български компетентни органи, като по 40 от тях изпълнението (т.е. приемането на лицата) се е състояло през същата година. По 62 преписки, образувани по повод издадени през предходни години ЕЗА, са постъпили нови материали, при 292 преписки през предходната година¹⁹⁰. От *входящите* ЕЗА – 215 преписки са новозаведени през отчетната година, по които издирваните с ЕЗА лица са били установени в България и по 28 преписки, образувани през предходни години, са постъпили нови материали.

В изпълнение на издадените от компетентните български органи 221 изходящи ЕЗА, са били приети 102 (102; 110) искани обвиняеми, подсъдими и осъдени лица по български наказателни производства, като от тях 40 са били обект на ЕЗА, издадени през 2024 г., а останалите 62 лица са били издирвани и искани с ЕЗА от предходни години.

Предадени в изпълнение на *входящи* ЕЗА, издадени от други държави членки през отчетния период, са общо 190 (184; 165) искани лица, като от тях 162 са били задържани по

¹⁸⁷ Броят се формира като сбор от обработваните 566 изходящи молби, изготвени главно до държави извън ЕС и 305 входящи молби – 223 входящи молби извън ЕС и 82 входящи молби от държави от ЕС.

¹⁸⁸ Трансферът на наказателни производства се обсъжда като полезна алтернатива на съсредоточаване на наказателни производства по реда на Раздел V „Решение по субсидиарна компетентност. Паралелни наказателни производства“ от Глава тридесет и шеста на НПК. От друга страна все още не е въведен действащ акт на от правото на ЕС, основан на принципа на взаимно признаване, който регламентира трансфера на производства по наказателни дела между държавите членки. Посветената на материята отраслова Европейска конвенция за трансфер на производства по наказателни дела (ЕКТПНД), е подписана едва от половината държави членки на Съвета на Европа, и много от държавите членки на ЕС също не я прилагат, което обяснява колебаещите се и относително ниски стойности на числата, с които се измерва приложението на института.

¹⁸⁹ Тази кореспонденция се основава на разпоредбите на консулските конвенции за задължително уведомяване в срок от 48 часа на държавата, чийто гражданин е лицето, за неговото задържане (основаващо се на нормата на чл. 17, ал. 4 НПК, в хипотезата, в която чужд гражданин е бил задържан по обвинение за извършено престъпление в Република България), осъждането му с наказание лишаване от свобода, респ. при смъртен случай на чужд гражданин.

¹⁹⁰ Намаляването има своето нормативно обяснение, тъй като в самия край на 2023 г. бе приета законодателната редакция на появилата се още в началото на 2021 г. практика на СЕС (решение по дело C-648/2020 г. и определение по дело C -206/2020 г.), с която се постави под въпрос валидността на ЕЗА, издадени от прокурор в досъдебното производство, когато те са основани на национална заповед на задържане (НЗА), неиздадена от съд и не подлежаща на съдебен контрол преди предаването на лицето. Тези актове на СЕС от една страна увеличиха броя на отказите да се предадат искани обвиняеми лица в подобни случаи и предизвикаха съдържателен ефект върху издаването на изходящи ЕЗА срещу обвиняеми лица в досъдебна фаза от второто тримесечие на 2021 г. до началото на 2024 г., а след това този ефект продължи на други основания – нормативната регламентация да се оттеглят вече издадени ЕЗА, и да се приложи процедурата по получаване на съдебна санкция по чл. 56а ЗЕЕЗА за всички случаи на издаване на ЕЗА по отношение на обвиняеми лица.

ЕЗА, издадени през 2023 г., и 28 искани лица – след международно издирване, иницирано въз основа на ЕЗА от предходни години и довело до резултат през отчетната година.

Екстрадиционните преписки, включително и по искане за временно задържане на лице с оглед бъдеща екстрадиция, са общо 68 (при 79 през 2023 г. и при 256¹⁹¹ през 2022 г.), като от тях 53 са образувани по входящи искания (от други държави за временно задържане и екстрадиция на лица) и 15 преписки по искания, изготвени по проекти на ВКП (молби за екстрадиция до държави извън ЕС, където е локализирано или задържано исканото лице). По тези класически екстрадиционни преписки за отчетния период е осъществено предаването на 8 лица от България на молещи страни и са приети 6 искани лица от други държави извън ЕС. Обработени са и 24 преписки, по които са съставени молби за международно издирване на лица с оглед бъдеща екстрадиция.

Образуваните в отдела през 2024 г. преписки, отнасящи се до производства по трансфер на осъдени лица, са 89¹⁹² (89; 175), като спрямо предходната година се отчита стабилитет, дължащ се на транспонирането на РР 2008/909/ПВР и натрупването на практически опит по прилагането на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода¹⁹³.

От общия брой входящи трансфери на осъдени лица (87) през 2024 г. е осъществено приемането на 39 български граждани или резиденти (постоянно пребиваващи в страната), които продължават да изтърпяват адаптираните си наказания в български затвори.

Дейност на ВКП по дела за престъпления, представляващи особен обществен интерес

Дейността се осъществява от отдел „Специализиран“ във ВКП, чиито функционални задължения са по направления: „Корупционни престъпления“; „Организирана престъпност, „Престъпления против финансовата система и престъпления против Републиката“; „Престъпления, свързани с трафик на хора“; „Престъпления против политическите права на гражданите и против интелектуалната собственост“.

През 2024 г. прокурорите от отдела са наблюдавали 5 170 (5 847; 6 255) преписки и дела, като отчетеният спад през предходните отчетни периоди, продължава и през настоящия – съответно с 11.6% спрямо 2023 г. и със 17.3% спрямо 2022 г.¹⁹⁴ Новообразуваните преписки са 1 682, което е с 1.4% повече спрямо 2023 г. (1 659 преписки) и с 4.8% по-малко спрямо 2022 г. (1 767 преписки).

Решени от прокурор са 5 121 преписки (5 742; 6 178), което съставлява 99.1% от наблюдаваните, като в срок до 1 месец са решени 5 094 и над 1 месец – 27 преписки. По реда на инстанционния контрол са проверени общо 346 (385; 374) акта, от които са потвърдени 192 (232; 329) и са отменени – 48 (65; 45) акта. По 106 акта са постановени други решения.

Изготвени са: 5 предложения за разкриване на банкова тайна и данъчна и осигурителна информация; 7 предложения¹⁹⁵ за внасяне в Народното събрание на искане за даване на разрешение за възбуждане на наказателно преследване срещу народни представители, на основание чл. 70, ал. 1 от Конституцията на Република България, във

¹⁹¹ Значителното увеличение през 2022 г. се дължи на конюнктурни причини – преписки, образувани по искане на властите на Украйна за временно задържане на лица – депутати в Руската дума, висши политически, обществени и военни фигури от Руската федерация, срещу които в Украйна се водят наказателни производства, във връзка с руската военна инвазия.

¹⁹² От тях: 87 преписки са за входящ трансфер в България на осъдени български граждани в чужбина и 2 преписки – за трансфер на чужд гражданин, осъден в България.

¹⁹³ Обн., ДВ, бр. 45/07.06.2019 г., в сила от 01.01.2020 г., изм. ДВ, бр. 56/ 19.07.2022 г.

¹⁹⁴ Намалението на броя на наблюдаваните преписки основно се дължи на промените в Наказателно-процесуалния кодекс (обн. ДВ, бр. 32 от 26.04.2022 г., в сила от 28.07.2022 г.), съобразно които със заповед на главния прокурор са променени и функционалните задължения на прокурорите от отдела, които те упражняват по преписки и дела.

¹⁹⁵ Едно от предложенията е направено за народен представител в 50-ото НС, който към момента на предложението е и кандидат за народен представител, поради което е предложено и сезиране на ЦИК. Впоследствие е направено ново предложение за същото лице, в качеството му на народен представител в 51-ото НС.

вр. чл. 138, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, и 2 предложения с проект на искане до ЦИК за даване на разрешение за привличане в качеството на обвиняем на кандидат за народен представител, на основание чл. 160, ал. 1 от Изборния кодекс.

Изготвени са 23 предложения по чл. 195, ал. 4 НПК, 11 предложения по чл. 195, ал. 5 НПК, 5 предложения по чл. 243, ал. 10 НПК и 16 предложения за възлагане на разследването на следовател от НСлС по чл. 194, ал. 2, изр. второ НПК.

Прокурори от отдела са определени, съответно за: национално лице за контакт на ПРБ по въпросите, свързани със защитата на интелектуалната собственост и компютърните престъпления; за лице за контакт на ПРБ с Международната асоциация на органите за борба с корупцията. През отчетния период прокурори от отдела са участвали в междуведомствени работни групи (с предмет: трафик на хора, изпиране на пари и финансиране на тероризъм, за подпомагане дейността на Националния оперативен щаб за управление на силите и средствата за противодействие на тероризма), в международни срещи, конференции и семинари¹⁹⁶, в създадените през 2024 г. национални междуведомствени звена, в Специализираното междуведомствено звено за подпомагане на разследването на досъдебни производства, както и в дежурните звена, формирани със заповед на главния прокурор във връзка с провеждането на парламентарните избори в страната.

В отдела се поддържат и се актуализират: регистър на образуваните преписки и досъдебни производства за престъпления против интелектуалната собственост; регистър на образуваните преписки и досъдебни производства за престъпления¹⁹⁷, попадащи в Единния каталог на корупционните престъпления; регистър на прокурорите в Националната мрежа на прокурорите и следователите, определени за работа по дела за трафик на хора¹⁹⁸; регистър на прокурорите в Националната мрежа на прокурорите и на следователите, определени за работа по дела за изпиране на пари и финансиране на тероризъм¹⁹⁹; регистър за оказване на засилена методическа помощ, упражняване на надзор върху разследването и осъществяване на служебен контрол върху прокурорски актове по наказателни производства, съставляващи особена фактическа или правна сложност, имащи важно значение за прокурорската/съдебната практика и/или представляващи значителен обществен интерес, и за приоритетното им приключване²⁰⁰.

В изпълнение на ангажиментите по споразумение с АДФИ, е работено активно и по преписки, образувани по повод постъпили доклади от финансови инспекции, извършени от АДФИ.

Дейност на ВКП по престъпления против финансовите интереси на ЕС. Взаимодействие с Европейската прокуратура

Дейността по това направление се осъществява от отдел „Престъпления против финансовите интереси на ЕС и взаимодействие с Европейската прокуратура“.

Основните функционални задължения на прокурорите се упражняват чрез осъществяване на инстанционен и служебен контрол върху прокурорските актове за престъпления против финансовите интереси на ЕС, сътрудничество с други държавни органи и агенции за вземане на мерки за защита на финансовите интереси на ЕС, сътрудничество и

¹⁹⁶ По теми, свързани с: незаконно финансиране и нелегален трафик на хора; дигиталното пиратство; глобалната киберпрестъпност; трансграничния достъп до електронни доказателства; взаимното признаване на заповедите за замразяване и конфискация; прокурорската мрежа за интелектуалната собственост; противодействие на корупцията; дигитализацията на контрабандата на мигранти; правата на жертвите в Европа; финансовите разследвания и конфискацията на активи; взаимното признаване на заповеди за обезпечаване и за конфискация между ефективността и правилата.

¹⁹⁷ В изпълнение на Заповед № РД-04-422 от 28.10.2020 г. на главния прокурор, във връзка с констатациите в Доклада от 30.09.2020 г. на Европейската комисия за върховенството на закона по стълб „Правна рамка за борба с корупцията“.

¹⁹⁸ Съгласно Указанието за организация на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани за трафик на хора, утвърдено със Заповед № РД-02-22 от 18.10.2022 г. на главния прокурор.

¹⁹⁹ Съгласно Указанието за организация на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани за изпиране на пари и финансиране на тероризъм, утвърдено със Заповед № РД-02-13 от 10.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор.

²⁰⁰ Съгласно Заповед № РД-04-240 от 10.09.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

взаимодействие с Евроджъст, Европейската съдебна мрежа, ОЛАФ и Европол по въпроси от компетентността на отдела, както и организиране и осигуряване на взаимодействието между Прокуратурата на Република България и Европейската прокуратура.

През 2024 г. прокурорите от отдела са наблюдавали общо 972 (779; 841) преписки, от които 440 (312; 330) са новообразувани. Ръстът при наблюдаваните преписки е съответно с 24.8% спрямо 2023 г. и с 15.6% спрямо 2022 г., а при новообразуваните – с 41% спрямо предходната година и с 33.3% спрямо 2022 г. Решени от прокурор са 935 (740; 835) преписки, което съставлява 96.2% от наблюдаваните. В срок до 1 месец са решени 918 преписки или 98.2% от общо решените, и 17 преписки са решени в срок над 1 месец. Нерешени в края на отчетния период са 37 преписки, като при прокурор за решаване са 33 преписки и 4 преписки са чакащи окомплектоване. Прокурорите от отдела са осъществили текущ контрол по 578 преписки на производство в първоинстанционните прокуратури, като броят произнасяния по решените преписки с текущ контрол е 1 723. По реда на институционния контрол са проверени 35 преписки, като 24 акта на апелативните прокуратури са потвърдени и 9 акта са отменени.

Работата на отдела се осъществява по преписки и дела за престъпления с предмет длъжностни присвоявания, документни измами, когато средствата принадлежат или са предоставени от ЕС на българската държава; представяне на неверни сведения, с цел получаване на средства, принадлежащи или предоставени от ЕС; неизползване по предназначение на средства, принадлежащи или предоставени от ЕС; изпиране на пари, когато придобитото имущество е в резултат от престъпления, увреждащи финансовите интереси на ЕС; трансгранични измами с ДДС, когато делата или преписките са получени по компетентност от Европейската прокуратура; корупционни престъпления, които увреждат или могат да доведат до увреждане на финансовите интереси на ЕС; досъдебни производства, изпратени на ПРБ по компетентност от ЕП; досъдебни производства, по които ЕП е отказала да упражни компетентност; преписки и досъдебни производства, по които се установят данни, респ. доказателства, че се отнася за престъпления по чл. 321 НК и чл. 321а НК, при които основната дейност на организираната престъпна група е насочена срещу финансовите интереси на ЕС.

През отчетната година на Европейската прокуратура са изпратени 100 доклада (ECR), което съставлява 54.3% от общо изпратените 184 доклада (сигнала) в Европейската прокуратура от всички национални институции (данни, съгласно официалната информация, публикувана в годишните доклади на Европейската прокуратура)²⁰¹. За сравнение, през 2023 г. изпратените доклади са 125, което съставлява 76.7% от общо изпратените на ЕП 163 доклада от националните институции, а за 2022 г. – 135 изпратени доклада, или 66% от общо 204 доклада изпратени на ЕП. По изпратените през 2024 г. доклади, Европейската прокуратура е упражнила специалната си компетентност по 23 казуса.

Във връзка със заповедта на главния прокурор за създаване на организация за оказване на засилена методическа помощ²⁰², в отдела с нарочна заповед на завеждащия отдела е създадена вътрешна организация, свързана с изпълнение на заповедта на главния прокурор – създаден е регистър за водене на надзорните преписки и е извършен преглед и анализ на всички ДП, по които се оказва засилена методическа помощ.

През отчетната година, прокурорите от отдела са иницирали, съдействали за организацията и са участвали в редица национални и международни мероприятия, посветени на темата за защита на финансовите интереси на ЕС и борбата с измамите²⁰³.

Прокурор от отдела е член на формираната в МП междуведомствена работна група за подготовка на проект за законодателни промени по отношение на текстовете в националното

²⁰¹ Съгласно официалния доклад на ЕП за 2024 г., България за поредна година е на трето място (след Италия и Румъния) по брой на изпратени доклади от националните институции, като от тях ПРБ е с най-голям дял.

²⁰² Вж. бел. № 200.

²⁰³ Работна среща с представители на отдел „Престъпления против финансовите интереси на ЕС и взаимодействие с Европейската прокуратура“ с представители на отдел „Икономически и данъчни престъпления“ при СГП; семинар на тема: „Взаимодействието в противодействието на престъпленията против финансовите интереси на ЕС“, организирано от фондация „Рисърч & Трейнинг Пойнт“; семинар на тема: „Сътрудничество на ПРБ с ЕП в наказателното преследване на престъпленията против финансовите интереси на ЕС“; работна среща и обучителен семинар с участието на старши прокурор и заместник на ръководителя на Централната служба на Австрия за борба с икономическата престъпност и корупцията.

законодателство, относими към документната измама, и прилагането на Директива (ЕС) 2017/1371 относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза по наказателноправен ред²⁰⁴.

Едно от основните направления в работата на отдела е подобряването на сътрудничеството с други държавни органи и агенции, ангажирани с мерките за защита на финансовите интереси на ЕС, като акцент може да се постави освен върху взаимодействието с Европейската прокуратура и върху това с ОЛАФ, АФКОС, Евроджъст, Европейската съдебна мрежа и Европол. В съответствие с чл. 4 от Споразумението за административно сътрудничество между ОЛАФ и ПРБ, двама прокурори от отдела са определени за лица за контакт с ОЛАФ. Прокурори от отдела са включени в междуведомствената работна група за оказване на съдействие в процесите по изготвяне на методология, оценка и актуализация на Националната стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС за периода 2021-2027 г.

Дейност на ВКП по преписки и досъдебни производства, образувани за престъпления срещу личността, против собствеността, свързани с културни ценности, по транспорта и съобщенията и други престъпления

Отдел „Досъдебен“ във ВКП осъществява функционалните си задължения по преписки и дела в следните направления: „Престъпления против личността“, „Престъпления против здравето и околната среда“, „Престъпления против собствеността“, „Престъпления, свързани с културни ценности“ и „Престъпления по транспорта и съобщенията“, вкл. и престъпления по чл. 342, ал. 3 и чл. 343, ал. 3 и ал. 4 НК²⁰⁵. Прокурорите от отдела осъществяват надзор и по досъдебни производства, образувани за други престъпления, извън горепосочените направления²⁰⁶.

През 2024 г. прокурорите от отдела са работили по 4 017 (2 756; 2 911) преписки, като се отчита значително увеличение спрямо предходните две отчетни години. Значително увеличение се отчита и в броя на новообразуваните преписки – 3 132 през настоящия отчетен период, при 1 650 през 2023 г. и 1 674 през 2022 г. Решени от прокурор са 3 923 (2 680; 2 846), което съставлява 97.7% от наблюдаваните преписки. В срок до 1 месец са решени 3 914 преписки и 9 преписки са решени в срок над 1 месец. По компетентност на други прокуратури, контролни органи или на други отдели във ВКП са изпратени 1 506 преписки. В края на отчетния период останали нерешени са 94 преписки, от които 70 преписки са при прокурор за решаване и 24 преписки са чакащи окомплектоване.

От общо решените преписки, 875 (730; 826) са инстанционни, като от тях произнасяния: по откази за образуване на досъдебно производство – 309 (290; 366), по спорове за компетентност – 413 (337; 347), по отводи/самоотводи – 58 (40; 60), по контрол на постановления за прекратяване на досъдебни производства – 56 (46; 38), други – 63. От общо решените инстанционни преписки, потвърдените прокурорски актове са по 484 преписки, отменените – по 88 преписки и по 327 преписки е взето друго решение.

Изготвени до главния прокурор са: 86 предложения за издаване на актове по чл. 195, ал. 4 НПК, 21 предложения за издаване по чл. 195, ал. 5 НПК; 22 предложения за издаване на актове по чл. 194, ал. 2 НПК и 39 предложения за издаване на актове по чл. 243, ал. 10, изречение трето НПК. Изготвени са и 143 (108; 155) становища по възражения и сигнали срещу постановени актове на прокурори от отдела с искане за проверката им от заместник на главния прокурор при ВКП.

²⁰⁴ Във връзка с откритата наказателна процедура 2023/2012 за неправилно транспониране на Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 г. относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза по наказателно-правен ред.

²⁰⁵ Съгласно Заповед № РД-02-25 от 29.11.2021 г., изм. със Заповед № РД-02-11 от 04.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор, с която са определени прокурори от ВКП, които да осъществяват надзор върху досъдебни производства за престъпления по чл. 342, ал. 3 и чл. 343, ал. 3 и ал. 4 НК.

²⁰⁶ С изключение на чл. 95 НК, чл. 114 НК, чл. 155 – 156 НК, чл. 158а – 159г НК, чл. 167 – 169г НК, чл. 172а – чл. 174, чл. 182б НК, чл. 188 – 189 НК, чл. 243 НК, чл. 280 НК, чл. 281 НК, чл. 329 НК, чл. 330, ал. 2, т. 4 НК, чл. 337, ал. 2 и ал. 3 НК, чл. 339, ал. 2 и ал. 3, чл. 387 НК и чл. 407 – 419а НК.

Изготвени са 8 становища по вътрешноорганизационни, междуведомствени и нормативни актове²⁰⁷, както и 8 становища по заповеди, указания, разпореждания и други актове с ръководно-организационен характер²⁰⁸.

Като членове на междуведомствени, вътрешноведомствени и постоянни работни групи, през 2024 г., прокурорите са участвали в 14 работни групи и комисии²⁰⁹. В изпълнение на заповедта на главния прокурор²¹⁰ методическа помощ е оказана по 3 досъдебни производства.

Прокурори от отдела са определени за представители на ПРБ: по Споразумението за сътрудничество между ПРБ и ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация“; в Националния съвет по наркотични вещества; в Държавната агенция за закрила на децата към МС; в Специализираното междуведомствено звено между ПРБ и МВР за подпомагане на разследването по досъдебни производства за престъпления, извършени от организирани престъпни групи и отделни лица, свързани с производство, преработване, придобиване, държане и разпространение на наркотични вещества, както и с незаконно превеждане през границата на страната на лица или групи; в Междуведомствената комисия във връзка с противодействието на престъпленията с предмет културни ценности към Министерството на културата, в Консултативния съвет на европейските прокурори (КСЕП) към Съвета на Европа, национално лице за контакт на ПРБ по въпросите, свързани със защита на интелектуалната собственост и компютърните престъпления, т. нар. Европейска мрежа на прокурорите по интелектуална собственост.

Дейност на ВКП във връзка с престъпления против кредиторите, данъчната и осигурителната система

Дейността по това направление се осъществява от отдел „Противодействие на престъпленията против кредиторите, данъчната и осигурителната система“ във ВКП, като функционалните задължения на прокурорите се упражняват по преписки и дела с предмет престъпления по чл. 227б – 227е НК, чл. 255 – 259 НК, чл. 256, ал. 2, предл. второ НК, както и престъпленията по чл. 321 и чл. 321а НК, при които основната дейност на организираната престъпна група е свързана с извършване на престъпления по чл. 255 – 256 НК.

Прокурорите от отдела осъществяват методическо ръководство по водените досъдебни производства, образувани за престъпления против кредиторите, данъчната и осигурителната система. В отдела е създаден и се поддържа регистър на наблюдаваните досъдебните производства на първоинстанционните прокуратури, прекратени на основание чл. 243, ал. 1 НПК (чл. 80, ал. 1 НК, по давност).

През 2024 г. от отдела е работено по 6 203 (5 741; 5 159) преписки, като се отчита ръст с 8% спрямо 2023 г. и с 20.2% спрямо 2022 г. Общият брой новообразувани преписки, в т.ч. и административни, е 1 512 при 1 692 през 2023 г. и 1 445 през 2022 г. Решени от прокурор са общо 4 660 (4 823; 1 331), като в срок до 1 месец са решени 4 648 преписки, което съставлява 99.7% от наблюдаваните. Над 1 месец са решени 12 преписки. Трайна остава тенденцията прокурорите от отдела да се произнасят по преписките в изключително

²⁰⁷ Напр. относно проекти на Указание относно извършването на проверка, съгласно чл. 145, ал. 1, т. 2 и 3 и ал. 2 ЗСВ, на Указание за осъществяване на инстанционен и служебен контрол в ПРБ; и на приложението на Указанието по въпроси, свързани с прилагането на чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 НК; по проект на нов Закон за съдебната власт; във връзка с изследователски проект за проучване на връзките между трафика на хора и трафика на наркотици, стартиран от Организация за сигурност и сътрудничество в Европа, Служба на специалния представител и координатор за борба с трафика на хора (ОССЕ); доклад за извършен анализ на практиката на ВКС по дела за изпиране на пари и др.

²⁰⁸ Напр. относно разнородната практика по въпроса за сроковете, в които се провежда разследването по дела, по които съдът е прекратил съдебното производство по реда на чл. 249, ал. 2 НПК и е върнал делото на прокуратурата за отстраняване на допуснати нарушения; противоречива практика при решаване на спорове за компетентност, касаещи престъпленията по чл. 212а, чл. 249 и чл. 319б НК; справка за установени проблеми при осъществяване на компетентността на отделите във ВКП.

²⁰⁹ Напр. работна група относно оценката за България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа и на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF); по Указанието за организация на взаимодействието между органите на досъдебното производство с обща и специална компетентност при особено сериозни Происшествия; междуведомствена работна група за създаване на Национална информационна система за превенция и защита от педофилия към МВР и др.

²¹⁰ Вж. бел. № 200.

кратки срокове. Решените преписки, свързани с осъществяване на инстанционен и служебен контрол върху прокурорските актове, вкл. решаване на спорове за компетентност и произнасяния по отводи, са общо 115, по които прокурорите от отдела са се произнесли с 55 потвърдителни и 23 отменителни акта. Актовете, по които са се произнесли по инстанционни преписки, образувани във връзка със спорове за компетентност, самоотводи и др., са 42. По реда на служебния контрол са образувани 457 преписки по отношение на прекратени досъдебни производства за данъчни престъпления, както и постановления за отказ от образуване на ДП. По преценка на наблюдаващия прокурор от ВКП, указания за упражняване на служебен контрол са дадени и по постановления за спиране на ДП.

През отчетния период от НАП и съответните ТД на НАП, на основание чл. 205 НПК, във връзка с извършена проверка по реда на ДОПК на данъчно-задължено лице (чл. 3, ал. 1 ЗДДС), до компетентната прокуратура, с копие до ВКП са изпратени 1 206 уведомления²¹¹.

Изготвени са 7 становища по постъпили предложения на основание чл. 194, ал. 2 НПК, 4 становища по предложения на основание чл. 195, ал. 4 и чл. 195, ал. 5 НПК и 1 становище по постъпило предложение до главния прокурор за прилагане на правомощието по чл. 243, ал. 10 НПК, в което наблюдаващият прокурор от ВКП е посочил, че след запознаване с материалите по досъдебното производство, не намира основание за прилагане на чл. 243, ал. 10, изр. последно НПК.

По обжалвани актове на ВКП са изготвени 19 становища. По 34 преписки са изпратени материали на други прокуратура или на други органи по компетентност, като по някои от тях прокурорът е дал конкретни указания за извършване на проверка. По 116 преписки са изискани справки относно хода на проверките или на досъдебните производства.

Методическа и аналитична дейност. Вътрешноведомствена програма за обучение

Тази дейност основно се осъществява от отдел „Аналитичен“ във ВКП и подпомага главния прокурор при осъществяване на неговите правомощия, като при необходимост, съобразно предмета, се сформират и работни екипи с представители на други отдели от ВКП и от териториалните прокуратури.

Дейността на отдела, съгласно функционалната му компетентност²¹², се осъществява в следните направления: „Анализ на прокурорската и съдебна практика“; „Анализ на данни и представяне на информация за дейността на прокуратурата“; „Подпомагане на главния прокурор в упражняване на правомощията му“; „Повишаване на квалификацията на прокурори, следователи и прокурорски помощници“; „Жалби, сигнали и прием на граждани“²¹³.

През 2024 г. в отдела е работено по 750 (1 480; 2 086) преписки²¹⁴, като от тях 401 (992; 1 475) са новообразувани. Общият брой на решените преписки е 671 (1 388; 1 969), като в срок до 1 месец са решени 586 преписки и над 1 месец – 85 преписки. В края на отчетния период нерешени са 79 (92; 117) преписки, като от тях 69 са чакащи окомплектоване и 10 при прокурор за решаване в установения срок.

²¹¹ За 85 търговски дружества са получени уведомления за установени публични задължения в размер над 1 млн. лева, като общите задължения на дружествата възлизат на 341 553 472.86 лв.

²¹² Съгласно Заповед № РД-08-2083 от 28.12.2023 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-43 от 26.01.2024 г. и Заповед № РД-04-37 от 07.02.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²¹³ Съгласно Заповед № РД-08-2083 от 28.12.2023 г. на и.ф. главен прокурор, дейността на отдела по това направление се осъществява по отношение на насочване на постъпилите документи в Администрацията на главния прокурор, Върховната прокуратура, Приемната на главния прокурор и Информационния център на ПРБ документи в съответствие с Вътрешните правила за реда на деловодната обработка и доклад на документи, постъпили в АГП, ВКП, Приемната на главния прокурор и Информационния център на ПРБ, и извършват прием на граждани, изслушват поставените въпроси и искания и ги насочват по компетентност.

²¹⁴ Значителното намаление на броя на наблюдаваните и на новообразуваните преписки се дължи на промяна на функционалната компетентност на отдела – до края на 2023 г., съгласно Заповед № ЛС-3414 от 15.11.2023 г., изм. и доп., от прокурори и съдебни служители в отдела са обработвани и проучвани получените жалби и сигнали на граждани, изпратени до главния прокурор и до ВКП. Със Заповед № РД-08-2083 от 28.12.2023 г. функционалната компетентност на отдела по направлението „Жалби, сигнали и прием на граждани“ е променено (Вж. бел. № 213).

По направление „Анализ на прокурорската и съдебна практика“

Във връзка с дейността на отдела по анализиране, обобщаване и изготвяне на писмени становища по значими за правораздаването въпроси, свързани с приложението на закона, през отчетния период са изготвени редица становища, вкл.:

– *обобщения и анализи на противоречива съдебна и прокурорска практика и оказване на методическа помощ по прилагането на законови разпоредби*²¹⁵, например относно: не/възможността да се осъществи служебен контрол от АП след произнасяне на ОП по постановен отказ да се образува ДП и неосъществен съдебен контрол от съда; прилагането на чл. 213, ал. 4 – 6 НПК, вкл. за установени проблеми, свързани с осъществявания от съдилищата съдебен контрол; статута на европейския делегиран прокурор, уреден в Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г.; правилното прилагане на Правилата за приложението на разпределението на преписките и досъдебните производства на принципа на случайния подбор в ПРБ; установяването и призоваването на пострадалите лица от престъпление, от което е настъпила смърт, и които имат право да получат обезщетение за неимуществени вреди (ТР № 1/21.06.2018 г. по т.д. № 1/2016 г. на ОСНГТК на ВКС.); въпроси, свързани със статистическото отчитане на дейността на прокуратурите и др.;

– *отчитане на дейността и предприетите мерки от компетентност на ПРБ*, например: изразено е становище по Международната класификация на престъпленията за статистически цели на Комисията по превенция на престъпността и наказателното правосъдие на ООН; представени са бележки и допълнения по проекта на изготвения Общ основен документ с информация за действащото законодателство, свързано със защитата и насърчаването на правата на човека в България, представян от държавите членки на ООН; отчетена е дейността на ПРБ по Плана за действие за изпълнение на Стратегията за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма 2024 – 2027 г.; представена е информация за изпълнението на Плана за действие за периода 2021 – 2024 г. и разработването на План за действие за периода 2025 – 2028 г. по Приоритет № 10 „Институционална рамка“ от Националната програма за развитие на България 2030 г.; изразено е становище по проекта на доклад във връзка с пост-мониторинговия доклад на Република България с Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ); отчетен е напредъкът от страна на ПРБ по изпълнение на препоръките в Доклада за България от четвъртата фаза на оценка на прилагането на Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването на чуждите длъжностни лица в международните търговски сделки; представен е Доклад относно изпълнението на Решението на Съвета за координация и сътрудничество, прието на 18.06.2024 г., относимо в частта за преглед на въведените вътрешни правила и процедури във връзка с провеждането на финансови разследвания; предоставена е информация, от компетентност на ПРБ, за изпълнението на препоръките в Доклада за България от Петия кръг на оценка на Групата държави срещу корупцията към СЕ (ГРЕКО); предоставена е информация във връзка с предстоящото докладване пред Работната група за борба с подкупите към ОИСР на казуси, вкл. в платформата „Матрикс“; направени са бележки и предложения по повод проекта на периодичен доклад, дължим съгласно Международния пакт на ООН по икономически, социални и културни права, съдържащ информация за изпълнението на ангажиментите на страната ни по този международен договор и др.;

– *проследяване, анализиране и представяне на постановените от ЕСПЧ решения, които имат отношение към дейността на прокуратурата*. По реда на взаимодействието и на обмена на информация между ПРБ и Министерството на правосъдието, в изпълнение на Споразумението за взаимодействие между ПРБ и МП във връзка с образувани и решени дела от ЕСПЧ²¹⁶, отдел „Аналитичен“ е работил по 5 преписки, образувани във връзка с искано предоставяне на информация по висящи жалби пред ЕСПЧ и решения, които са в изпълнение и имащи отношение към дейността на прокуратурата.

²¹⁵ Без това да представлява задължителен акт на методическо ръководство по смисъла на чл. 138, ал. 1, т. 6 ЗСВ.

²¹⁶ За ПРБ – изх. № 691/07.06.2018 г. и за МП – № 93-00-212/13.06.2018 г.

По направление „Анализ на данни и представяне на информация за дейността на прокуратурата“

През 2024 г. във връзка с анализ на общата дейност на прокуратурите по утвърдените статистически показатели (съгласно Указанието на организация на информационната дейност в ПРБ (УОИД)²¹⁷ са изготвени 14 доклада, анализи и информации, съдържащи 25 приложения и 60 справки относими към: Годишния доклад за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи през 2023 г. и приложенията към него (съгласно чл. 138а, ал. 1 ЗСВ); Доклад относно дейността на прокуратурата по противодействие на корупционните престъпления през 2023 г. (съгласно чл. 138а, ал. 2 ЗСВ); Обобщена информация за образуването, движението и приключването на преписките и делата в ПРБ през първото шестмесечие на 2024 г. (в изпълнение на чл. 138, ал. 1, т. 12 ЗСВ); Обобщена статистическа информация за образуването, движението и резултатите на преписките и досъдебните производства в ПРБ през първото тримесечие и деветмесечието на 2024 г. (в изпълнение на Раздел VIII, т. 24. и Раздел X, т. 29.1. от УОИД); Обобщени данни за дейността на Прокуратурата по делата, образувани за организирана престъпност и за корупционни престъпления; Отчитане и наблюдение на делата, образувани за корупционни престъпления, извършени от високопоставени длъжностни лица и други, заемащи отговорни и контролни длъжности в държавни институции и в органите на местното самоуправление; Стандартизиран аналитичен доклад за състоянието на делата за корупционни престъпления и Стандартизиран аналитичен доклад за състоянието на делата за организирана престъпност и др., изготвени в изпълнение на Раздел V, т. 16.2.4. от УОИД съответно за първото тримесечие, първото шестмесечие, деветмесечието и по отношение на делата образувани за организирана престъпност – годишно.

При реализиране на информационната дейност, в предвидените от закон случаи, през 2024 г. е изразено становище, предоставена е информация и статистически данни по 22 заявления по реда на Закона за достъп до обществена информация, предоставени са статистически данни и информации по 11 искания на народни представители. Във връзка с указания от ВСС до органите на съдебната власт за разработване на бюджетни прогнози²¹⁸ за 2025 – 2027 г. от отдела са предоставени наличните данни от официалната статистическа отчетност, като срещу всеки показател е дадено разяснение относно обхвата на данните.

За целите на втората Национална оценка на риска (НОР) от изпиране на пари и финансиране на тероризъм от отдела са изготвени пет регистъра – за предоставяне на данни относно досъдебни производства, внесени в съда и влезли в сила присъди за изпиране на пари и финансиране на тероризъм, получени/изпратени искания за правна помощ и международни искания за налагане на обезпечителни мерки/конфискация на суми. Статистическите данни се събират съобразно насоките в използваната за целите на НОР методология на СЕ за оценка на риска.

По постъпили искания за подадени сигнали и жалби от граждани и обществени организации до прокуратурата, както и по искания на съда и на МВР от отдела са извършени проверки в УИС по образувани 72 преписки. Периодично се извършва проверка в УИС и на над 2000 лица за образувани спрямо тях преписки и ДП във връзка с приложение за ограничителни мерки по отношение на действия, подкопаващи или застрашаващи териториалната цялост, суверенитета и независимостта на Украйна, съгласно Регламент (ЕС) № 269/2014 на Съвета от 17 март 2014 г.

Предоставени са статистически данни и са изготвени отговори на въпросници, постъпили в ПРБ от европейски институции и други международни организации²¹⁹.

²¹⁷ Утвърдено със Заповед № РД-02-03 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор, като до 01.01.2025 г. действа Указанието за организация на информационната дейност в ПРБ, утвърдено със Заповед № ЛС-1985 от 30.05.2014 г., посл. изм. и доп. със Заповед № РД-02-03 от 01.04.2022 г. на главния прокурор.

²¹⁸ Съгласно чл. 67, ал. 6 от Закона за публичните финанси и т. 2.1.3. от Решение № 71/01.02.2024 г. на Министерски съвет за бюджетната процедура за 2025 г., в изпълнение на БЮ № 1/19.02.2024 г. на МФ за подготовка и представяне на бюджетните прогнози на първостепенните разпоредилите с бюджет за периода 2025-2027 г.

²¹⁹ Напр.: във връзка с Подготовката на шестия оценителен кръг на Комитета MONEYVAL; Отчитане на напредъка по изпълнението на Плана за действие на FATF; Формуляр за докладване на напредъка към Комитета MONEYVAL за повишаване на рейтинга по Препоръки 6, 10, 24, 28 и 34 на FATF; Предоставяне на данни и метаданни в областта на правосъдието на ЕК (Евростат) и Службата на ООН за наркотиците и престъпността UNODC; Предоставяне на данни и

По направление „Подпомагане на главния прокурор в упражняване на правомощията му по методическо ръководство“

През 2024 г. от прокурори от отдела, изцяло или съвместно с представители на други отдели във ВКП и структури на АГП, са изготвени следните проекти на вътрешноведомствени актове и проекти на методически указания, които към края на отчетния период са утвърдени от главния прокурор:

✓ Указание за осъществяване на инстанционен и служебен контрол в Прокуратурата²²⁰;

✓ Указание относно извършването на проверка, съгласно чл. 145, ал. 1, т. 2 и 3 и ал. 2 от Закона за съдебната власт²²¹;

✓ Правила за използване на данните от Информационната система на Централния кредитен регистър (ЦКР) и Вътрешни правила е ефективен контрол върху оправомощените лица с право на достъп до Електронната информационна система на ЦКР на БНБ²²²;

✓ Заповед на главния прокурор за създаване на организация за оказване на засилена методическа помощ, упражняване на надзор върху разследването и осъществяване на служебен контрол върху прокурорски актове по наказателни производства, съставляващи особена фактическа или правна сложност, имащи важно значение за прокурорската/съдебната практика и/или представляващи значителен обществен интерес, и за приоритетното им приключване²²³;

✓ Електронен регистър за срочността на разследването и произнасянето на прокурор по досъдебни производства с обвиняеми лица²²⁴;

✓ Правила за деловодната дейност и документооборота в ПРБ²²⁵;

✓ Изменено и допълнено е Указанието за организация на взаимодействието между органите на досъдебното производство с обща и специална компетентност при особено сериозни произшествия²²⁶;

✓ Правила за използване на данните от Информационната система „Единство“ на Нотариалната камара²²⁷;

✓ Правила относно осигуряване на участие и представителство на Прокуратурата на Република България в международни мрежи и форуми и на Регистър на участията в срещи на международни мрежи, форуми и неформални срещи²²⁸;

✓ Указание относно организацията на информационната дейност в Прокуратурата на Република България²²⁹.

метаданни за броя на лицата, предадени на съд за трафик на хора във връзка с регулярното събиране на данни за трафика на хора съгласно Директива 2011/36/ЕС; Въпросник по повод предстоящия Четвърти кръг на оценка по прилагането на Конвенцията от Групата експерти към КБТХ на СЕ (ГРЕТА); Въпросник и статистически данни в изпълнение на Решение № 9/09 на ОССЕ относно борбата срещу престъпленията от омраза; Въпросник за оценяване на СЕРЕJ – проучване на Европейската комисия за ефективност на правосъдието на Съвета на Европа в рамките на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието; въпроси от ЕК в рамките на третия транш от Плана за възстановяване и устойчивост на България (по отделни елементи на етап 222); Въпросник, свързан с оценъчната визита на Генералния секретар на Съвета на ЕС за провеждане на единадесетия кръг на взаимни оценки на държавите членки на тема „Борба с трансграничния незаконен трафик на наркотици в ЕС. Оперативни и правни предизвикателства в съдебните и правоприлагащите ответни действия“; Въпросник изготвен от ЕК за актуализиране на информацията за функционирането на националните системи за превенция и противодействие на изпирането на пари; Въпросник във връзка с извършването от Комитета Ланзароте проучване за механизмите за събиране на данни относно сексуалната експлоатация и сексуалното насилие над деца; Въпросник изготвен от Секретариата на Антикоруptionната мрежа на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), както и др.

²²⁰ Утвърдено със Заповед № РД-02-18 от 21.10.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²¹ Утвърдено със Заповед № РД-02-16 от 21.10.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²² Утвърдени със Заповед № РД-02-8 от 22.04.2024 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-12 от 14.08.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²³ Заповед № РД-04-240 от 10.09.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁴ Заповед № РД-04-148 от 30.05.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁵ Утвърдени със Заповед № РД-02-13 от 05.08.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁶ Заповед № РД-02-6 от 19.04.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁷ Утвърдени със Заповед № РД-02-09 от 05.06.2024 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁸ Утвърдени със Заповед № РД-02-1 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор.

²²⁹ Утвърдено със Заповед № РД-02-03 от 06.01.2025 г. на и.ф. главен прокурор.

По направлението „Повишаване на квалификацията на прокурори, следователи и прокурорски помощници“

Дейността по повишаване на професионалната квалификация на прокурорите, следователите и прокурорските помощници се осъществява в съответствие с утвърдените Правила за обучение и повишаване на квалификацията в системата на ПРБ²³⁰. Отдел „Аналитичен“ е ангажиран с реализирането на вътрешноведомствената обучителна програма, чрез проучване на обучителните потребности, изготвянето на календар, осигуряването лектори и организационното обезпечаване на всички обучения.

През 2024 г. от отдела са координирани 51 обучителни мероприятия, проведени дистанционно и присъствено, организирани от НИП и други външни доставчици. Обучени са 719 прокурори и 387 следователи по теми, свързани с корупцията, финансовите престъпления, изпирането на пари и финансиране на тероризма и др.²³¹

Прокурори от отдела са лектори в обучителни мероприятия (задължително първоначално обучение на кандидати за младши прокурори) и в текущи обучения, организирани от НИП. Главни експерти от отдела са били лектори на 4 обучения за съдебни служители (проведени по апелативни райони) на теми „Подобряване на статистическата отчетност – Ефективно прилагане на УОИД в ПРБ; Работа и отчетност на тематични справки; Дейност за ефективно подаване на статистическата отчетност при периодично отчитане“.

По направление „Жалби, сигнали и прием на граждани“

В изпълнение на функционалната компетентност на отдела по осъществяване на прием на граждани, изслушване на поставените въпроси и искания, прокурор от отдела, подпомаган от прокурорски помощници са участвали в 102 непосредствени приема, по утвърден месечен график, като са приети 145 граждани.

След регистрация на постъпилите документи в служба „Регистратура“ на ВКП, прокурорски помощници от отдела насочват постъпилите материали, съобразно реда предвиден в Правилата за реда на деловодната обработка и доклад на документи, постъпили в АГП, ВКП, Приемната на главния прокурор и Информационния център на ПРБ²³². За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. са обработени 7 566 преписки.

Дейност по кадровото обезпечаване на прокуратурите

Дейността се осъществява от отдел „Административен“ във ВКП²³³ и е насочена към постигане на оптимална ефективност в работата по кадрови въпроси, установяване и санкциониране на дисциплинарни нарушения, извършени от прокурори, следователи и административни ръководители на прокуратури.

През 2024 г. прокурорите от отдела са работили по 1 462 (2 414; 2 990) преписки, като значителното намаление се дължи на променената функционална компетентност²³⁴.

²³⁰ Въведени със Заповед № ЛС-4497 от 13.10.2014 г., изм. и доп. със Заповед № РД-02-18/28.07.2017 г. на главния прокурор.

²³¹ Напр.: разследване на корупция, организирана престъпност и финансови престъпления чрез иновативни данни и инструменти; корупционни престъпления, подкуп, подкуп на чуждо длъжностно лице; корупция в инфраструктурни проекти и обществени поръчки; международно сътрудничество при установяването и провеждане на паралелни финансови разследвания, в контекста на израждане на капацитет във връзка с Непосредствен резултат 7 на FATF; международно сътрудничество при установяването и отнемането на виртуални активи; международни стандарти и законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, национална оценка на риска, рискови събития; повишаване капацитета на ГДБОП за по-ефективно разследване на организираната и транснационалната престъпност; насърчаване на по-широкото приложение на алтернативни мерки на задържането под стража в рамките на досъдебното производство; противодействие на нелегалната миграция и престъпните деяния, произтичащи от нея; защита на финансовите интереси на ЕС. Престъпни състави. Функции на ОЛАФ. Европейска прокуратура; домашно насилие и насилие, основано на пола. Психологически аспекти. Международни стандарти за защита на жертвите на домашно насилие и насилие, основано на пола и измененията в ЗЗДН в контекста на стандартите и др.

²³² Утвърдени със Заповед № РД-02-17 от 31.07.2023 г. на и.ф. главен прокурор.

²³³ В началото на 2024 г. дейността на отдел „Административен“ във ВКП е структурирана в две направления „Кадри“ и „Инспекторат“. Със Заповед № РД-04-37 от 07.02.2024 г. на и.ф. главен прокурор, считано от 07.02.2024 г. във Върховната прокуратура е утвърден нов отдел „Инспекторат“, вследствие на което след тази дата функционалната компетентност по направление „Инспекторат“ в отдел „Административен“ е отменена. Във връзка с това, дейността на отдела до 07.02.2024 г. се отчита и по двете направления – „Кадри“ и „Инспекторат“.

²³⁴ Вж. бел. № 233.

Новообразувани са 1 033 (1 946; 2 535) преписки. Решени са общо 1 380 (2 262; 2 885) преписки, които съставляват 94.4% от общо наблюдаваните. В срок до 7 дни са решени 1 357 преписки, до 1 месец – 22 преписки и до 3 месеца – 1 преписка. В края на отчетния период останали нерешени са 82 (152; 105) преписки, от които 16 при прокурор за решаване в установения срок и 66 – чакащи окомплектоване.

В отдела ежесечно се актуализира щата на ПРБ, като за целта се проучват протоколите от заседанията на ПК на ВСС и Пленума на ВСС и постъпилите актове за встъпване в длъжност. Поддържа се и регистър на всички командировани магистрати в системата от органи на ПРБ, информацията от който ежесечно се изпраща на ПК на ВСС. Изготвени са 112 (116; 249) проекта на заповеди на главния прокурор за командироване и за прекратяване на командироване на магистрати²³⁵.

В изпълнение на дейността по подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му, свързани с кадрови въпроси, във ВСС са внесени общо 34 предложения²³⁶ и 5 становища до ПК на ВСС за участие на магистрати в процедура на Европейската комисия за подбор на командировани национални експерти и командироване експерти в мисии на ЕС във връзка с общата политика за сигурност и отбрана.

Изготвени са 7 акта за встъпване в длъжност на магистрати, 51 проекта на заповеди на главния прокурор и на ресорния заместник на главния прокурор по кадрови, организационни и административни въпроси²³⁷, 79 становища и проекти на заповеди за поощрения на прокурори, следователи и съдебни служители по реда на Правилата за поощряване в ПРБ, както и 3 проекта на отговори до различни институции.

През 2024 г. в отдела са обработени и внесени за разглеждане от ПК на ВСС общо 581 документа²³⁸, изготвени от административни ръководители на прокуратури, касаещи въпроси, свързани с щата, назначаване и освобождаване на магистрати, назначаване на административни ръководители, повишаване в ранг, преместване, атестационни процедури, както и други кадрови въпроси. Изготвени са общо 205 становища относно командироване на магистрати, атестиране, повишаване в ранг, придобиване статут на несменяемост, участие в съдебни заседания, поощрения и други във връзка с организационни заповеди на прокуратурите. Упражнен е контрол по постъпили общо 1 523 заповеди на административни ръководители на прокуратури. Изготвени са още: 16 проекта на указания, разпореждания по административно ръководство и организационна дейност на отдела; 1 становище и 69 писма – кореспонденция и отговори до ВСС по реда на чл. 147 ЗСВ и по други кадрови въпроси, 172 справки, анализи, статистически таблици, обобщения на данни и отчети. Прокурорите са участвали в 24 работни групи и комисии.

Конкретни данни за щатната обезпеченост на прокуратурата са представени в Раздел V „Административна и контролно-ревизионна дейност“ от настоящия доклад.

²³⁵ Тенденцията за намаляване броя на командированите магистрати е отчетлива и може да бъде определена като положителна, предвид характера на института на командироването – временно преодоляване на кадрови дефицити в органите на съдебната власт. При съществуващата обаче законодателна уредба, ограничаваща продължителността на командироването до 6 месеца в една година и отсъствието на обявени от ПК на ВСС конкурси за заемане на свободните длъжности, в не малко случаи се засяга нормалното функциониране на органите на съдебна власт, в които броят на незаемите длъжности е голям.

²³⁶ От които за: планиране на длъжности за младши прокурори и младши следователи – 1; определяне на изпълняващ функциите на административен ръководител на прокуратура – 12; предложения за изразяване на становище до КАК към ПК на ВСС по реда на чл. 147 ЗСВ – 10; искане за откриване на процедура по чл. 194 ЗСВ – 2; поощряване по реда на Правилата за определяне на условията, реда и критериите за поощряване на съдии, прокурори и следователи, приети с решение на ВСС – 7; предложение за оптимизиране на щатната численост на прокурори и следствени органи – 1; предложение за освобождаване и назначаване – 1.

²³⁷ От които: за командироване на прокурори за участие в съдебни заседания на основание чл. 138 ЗСВ и Наредбата за командировките в страната – 20; организационни заповеди, касаещи дейността на ВКП и НСЛС – 29; заповеди за извършване на ревизии и проверки – 2.

²³⁸ Разграничени по предмет, както следва: за назначаване, респ. освобождаване на заместници на административни ръководители и прокурори – 55; за освобождаване от длъжност на основание чл. 165 ЗСВ – 28; за преместване по реда на чл. 194 ЗСВ – 9; за обявяване на конкурси – 9; предложения за трансформиране – 18; за преназначаване на младши магистрати по реда на чл. 243 ЗСВ – 14 (9 младши прокурори и 5 младши следователи); за определяне на изпълняващ функциите административен ръководител – 2; за увеличаване, съкращаване на щ. бр. – 8; за повишаване в ранг – 70; за придобиване статут на несменяемост – 61; периодично атестиране – 50; предварително атестиране – 1; извънредно атестиране – 4; за поощряване – 8; както и 244 други документи за прилагане към кадровото дело на магистрати.

От 01.01.2024 г. до 07.02.2024 г. по отношение на административно-контролната и ревизионна дейност, от отдела е работено по 397 преписки, от които 125 новообразувани. Решени за периода са 334 преписки, от които в срок до 7 дни – 329 преписки, до 1 месец – 4 преписки и до 3 месеца – 1 преписка. Извършени са 23 проверки с оглед данни за дисциплинарни нарушения от прокурори, следователи и административни ръководители на прокуратури. Упражнен е контрол по отношение на 94 заповеди/предложения/откази на административни ръководители, издадени във връзка с правомощията им по Глава шестнадесета „Дисциплинарна отговорност“ от ЗСВ. По постъпили 19 запитвания от Съдийската колегия на ВСС и от Прокурорската колегия на ВСС относно депозирани сигнали и извършени проверки срещу магистрати – прокурори, следователи, съдии, административни ръководители на прокуратури и съдилища от прокурори от отдела е извършено проучване в архива и актуалната база данни, като съответната колегия на ВСС, своевременно е уведомена за резултата от проверката. По получени и проучени доклади за извършени ревизии от Инспектората към ВСС са изготвени 5 становища и анализи.

Административно-контролна и ревизионна дейност по ЗСВ

Контролната и ревизионната дейност, включително дейността по установяване на дисциплинарни нарушения, извършени от прокурори, следователи и административни ръководители на прокуратури, се осъществява от отдел „Инспекторат“ във ВКП.

С цел повишаване ефективността на упражняваната от отдела контролна дейност от завеждащия отдел са издадени разпореждания²³⁹, утвърдени от главния прокурор.

В изпълнение на възложените на отдела функционални задължения, през периода 07.02.2024 г. – 31.12.2024 г. прокурорите са работили по 1 236 (1 321; 1 459) преписки²⁴⁰, като се отчита намаление, съответно с 6.4% спрямо 2023 г. и с 15.3% спрямо 2022 г. Новообразувани са 993 преписки. Решени в края на отчетния период са общо 1 180 преписки или 95.5% от наблюдаваните, от които в срок до 7 дни – 709 преписки, до 1 месец – 247 преписки, в срок до 3 месеца – 178 и над три месеца – 46 преписки. Останали нерешени са 56 преписки, от които 27 при прокурор за решаване и 29 чакащи окомплектоване.

През 2024 година прокурорите от отдела са извършили общо 285 проверки с оглед данни за допуснато дисциплинарно нарушение от магистрат, като 177 от тях са образувани по инициатива на прокурор (в резултат на извършени проверки в Електронния регистър за сročността на разследването и произнасянето на прокурор²⁴¹) и 108 – по жалби, молби, сигнали на граждани и изпратени по компетентност от друга прокуратура. Проверени са общо 467 магистрати, от тях: 359 прокурори, 72 следователи, 15 административни ръководители и 21 заместник-административни ръководители. Със становище за прекратяване поради липса на данни за допуснати дисциплинарни нарушения са приключили 189 проверки по отношение на 345 магистрати. Останалите 96 проверки са финализирани с констатации за допуснати пропуски и нарушения (в т.ч. дисциплинарни) и са направени предложения до административните ръководители на съответните прокуратури за упражняване на правомощията им по реда на Глава шестнадесета от ЗСВ.

По предложенията на прокурорите от отдела административните ръководители са образували 68 дисциплинарни проверки и 22 дисциплинарни производства, а в останалите случаи са отказали да предприемат действия за санкциониране на констатираните от ВКП пропуски и нарушения. В резултат на отправените предложения и след извършена дисциплинарна проверка/дисциплинарно производство, от административните ръководители

²³⁹ За извършване на периодични проверки от прокурорите в отдела на данните в: Електронния регистър за сročността на разследването и произнасянето от прокурор; Електронния регистър за сročността на разследването от разследващ орган и произнасянето от прокурор по досъдебни производства за престъпления с причинена смърт; Електронния регистър за сročността на разследването и произнасянето от прокурор по досъдебни производства с обвиняеми лица.

²⁴⁰ Съпоставянето на данните за 2024 г. с тези от предходните две години е съобразно данните за работата на отдел „Административен“ по направление „Инспекторат“ (Вж. бел. № 233).

²⁴¹ Въведен със Заповед № 525 от 22.02.2012 г., изм. със Заповед № РД-04-363 от 21.11.2017 г. на главния прокурор.

на прокуратури са наложени: 1 дисциплинарно наказание „забележка“ на прокурор от районна прокуратура и 4 дисциплиниращи мерки „обръщане на внимание“ по чл. 327, ал. 1 ЗСВ, съответно на 1 административен ръководител, на 1 прокурор и на 2-ма следователи. От общия брой проверки, независимо от начина им на приключване, по 68 са отправени и препоръки за предприемане на организационни мерки с цел подобряване работата на конкретна прокуратура или на проверен магистрат.

По постъпили в отдела сигнали и жалби са образувани 36 преписки, по които са изготвени общо 42 справки, мотивирани с предложение да не се извършва проверка и преписката да се прекрати.

От прокурори от отдела са изготвени 7 проекта на предложения до ПК на ВСС за образуване на дисциплинарни производства за налагане на дисциплинарни наказания, които са съгласувани и внесени от главния прокурор в ПК на ВСС. Упражнен е контрол по отношение на 326 заповеди/предложения/откази на административни ръководители, издадени във връзка с правомощията им по Глава шестнадесета ЗСВ²⁴². По реда на чл. 230, ал. 1 ЗСВ са изготвени два проекта на искания от името на главния прокурор.

През отчетния период прокурорите от отдела, самостоятелно и с прокурори от други отдели във ВКП или от други прокуратури са извършили 10 ревизии и проверки²⁴³.

Междуетноститутуционално сътрудничество и подпомагане на главния прокурор в упражняване на правомощията му

Дейността по тези направления се осъществява от отдел „Нормативен анализ“ във ВКП, чиято функционална компетентност е насочена към: координация на участието на ПРБ в междуетноститутувени работни групи по изготвяне на проекти на нормативни актове и други документи, свързани с нормативната дейност; изготвяне на становища по проекти на нормативни актове и други документи, изпратени за съгласуване от главния прокурор; изготвяне на проекти на искания на главния прокурор до Конституционния съд, при упражняване на правомощията му по чл. 150, ал. 3 от Конституцията на Република България; изготвяне на становища по конституционни дела, по които главният прокурор е конституиран като страна; отправяне на предложения до главния прокурор за сезиране на Народното събрание и други държавни органи, при необходимост от усъвършенстване на нормативната база, свързана с функционирането на съдебната власт, правомощията на прокуратурата и противодействието на престъпността; изпълнение на други задачи, свързани с подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му.

През 2024 г. на отдела са възложени и са разгледани общо 198 (202; 146²⁴⁴) преписки. Образувани през отчетния период са 137 преписки. Общо решени са 163 преписки, като в срок до 1 месец са решени 95 преписки и над 1 месец – 68 преписки. Останали нерешени в края на отчетния период са 35 преписки, като всички са чакащи окомплектоване.

Разпределението на преписките по предмет, по основни тематични групи се представя, както следва:

✓ *Подпомагане на главния прокурор при упражняване на правомощията му по чл. 150, ал. 1 от Конституцията*

²⁴² От тях: 105 заповеди на административни ръководители за образуване проверки срещу прокурори и следователи с оглед допуснати дисциплинарни нарушения; 7 постановени откази за образуване на дисциплинарна проверка; 29 заповеди за образуване дисциплинарни производства по реда на чл. 312 ЗСВ и 22 – започнали по предложения на прокурори от отдел „Инспекторат“ във ВК

П във връзка с констатиране при извършени проверки/ревизии данни за допуснати дисциплинарни нарушения; 8 откази за образуване на дисциплинарни производства по чл. 312 ЗСВ; 10 заповеди по чл. 327 ЗСВ; 14 откази за налагане на дисциплинарна мярка по чл. 327 ЗСВ.

²⁴³ 1 комплексна ревизия на ОП Пловдив; 3 тематични ревизии на ОП Ловеч, ОП Перник и на отдел „Специализиран“ в СРП; 6 проверки на дейността на прокурори и следователи – 4 на дейността на прокурори (от ОП Габрово, СГП, ОП Ст. Загора и ОП София) и 2 проверки на четирима следователи (3-ма от ОСЛС в СГП и 1 от ОСЛО в ОП Габрово).

²⁴⁴ Данните за 2022 г. са отчетени за периода от 1 март до 31 декември, с оглед Заповед № РД-04-42 от 24.02.2022 г. на главния прокурор за създаване на отдела, считано от 28.02.2022 г.

По определения на Конституционния съд, по силата на които главният прокурор е бил конституиран като заинтересована институция по образувани конституционни дела, в отдела са образувани 9 преписки, като по 7 от тях са изготвени проекти на становища от името на главния прокурор, както следва:

- к.д. № 21/2023 г., образувано по искане на Омбудсмана на Република България, с предмет установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 300, ал. 3 от ЗСВ в частта „до три пъти“ поради противоречието ѝ с разпоредбите на чл. 4, ал. 1, чл. 32, ал. 1, чл. 48, ал. 1 и ал. 3 и чл. 53 от Конституцията;

- к.д. № 1/2024 г., образувано по искане на Президента на Република България, с предмет обявяване на противоконституционност на §2, §3, §5 (относно чл. 916, ал. 2), §7, §8, §9, §14 (относно чл. 129, ал. 3) и §15 (относно чл. 130, ал. 3) от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн., ДВ, бр. 106/2023 г.);

- к.д. № 15/2024 г., образувано по искане на Общото събрание на Наказателна колегия на ВКС, с предмет установяване на противоконституционност на чл. 280, ал. 5; чл. 281, ал. 4; чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 от Наказателния кодекс (обн. ДВ, бр. 67/2023 г.);

- к.д. № 16/2024 г., образувано по искане на съдебен състав на Районен съд Свиленград, с предмет установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 343б, ал. 5 от Наказателния кодекс (обн. ДВ, бр. 23/2024 г.), присъединено за разглеждане с к.д. № 15/2024 г.;

- к.д. № 26/2024 г., образувано по искане на съдебен състав на Софийски районен съд, с предмет установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 343в, ал. 3 НК;

- к.д. № 29/2024 г., образувано по искане на съдебен състав на Районен съд Пловдив, с предмет установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 189з от Закона за движение по пътищата (обн. ДВ, бр. 41/ 2024 г.) в частта за неприложимост на чл. 28 от Закона за административните нарушения и наказания;

- к.д. № 32/2024 г., образувано по искане на тричленен състав на ВАС, с предмет установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 55, ал. 2, т. 3б и т. 3в от Закона за здравното осигуряване.

По 2 преписки, образувани във връзка с к.д. № 38/2024 г. и к.д. № 33/2024 г., № 34/2024 г., № 35/2024 г. и № 36/2024 г. (присъединени за съвместно разглеждане), е направено предложение, възприето от главния прокурор, да не представя становище по конституционните дела, с оглед неотноситимостта на законовите разпоредби, предмет на исканията, към правомощията на Прокуратурата.

✓ *Становища от името на ПРБ относно изменение и допълнение на нормативни актове и проекти за създаване на такива, изпратени за съгласуване*²⁴⁵

През отчетната година са образувани и решени 15 преписки, разпределени по нормативни актове, както следва: 2 – относно изменения и допълнения в НК; 3 – относно изменения и допълнения в НПК; 4 – относно изменения и допълнения в ЗСВ; 1 – относно изменение и допълнение на Закона за мерките срещу финансирането на тероризма; 2 – относно изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража; 2 – относно изменение и допълнение на Закона за закрила на детето и 1 – относно изменение и допълнение на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции.

✓ *Участия в междуетровствени работни групи*

През 2024 г., в качеството си на представители на ПРБ, прокурорите са участвали в състава на 19 междуетровствени работни групи (МРТГ) с основен предмет анализ на действащото законодателство и изготвяне на проекти за изменение и допълнение на нормативни актове. По-голямата част от работните групи са били формирани със заповеди на министъра на правосъдието. Общият брой участия в заседанията на посочените работни

²⁴⁵ От Народното събрание (Комисията по конституционни и правни въпроси, други парламентарни комисии) или от Министерския съвет, министъра на правосъдието или други министри, по реда на чл. 32 ал. от Устройствения правилник на МС и на неговата администрация.

групи през настоящия отчетен период е 40, при 98 участия през 2023 г. в 41 МРГ и 66 участия през 2022 г. в 31 МРГ.

Част от предложенията за създаване и изменение на нормативни актове, изготвени от работните групи, имат следния предмет: проект на ЗИД на Закона за съдебна власт, в съответствие с Решение № 13/26.07.2024 г. по к.д. № 1/2024 г.; преглед на законодателството, касаещо прилагането на чл. 13 от Конвенцията за правата на хората с увреждания; проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2017 г. за реда за установяване концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества или техни аналози; изготвяне на ЗИД на Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство; преглед на законодателството, с цел привеждането му в съответствие с Директива (ЕС) 2024/1226 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г. относно определянето на престъпленията и санкциите при нарушаване на ограничителните мерки на Съюза, и за изменение на Директива (ЕС) 2018/1673; законодателни изменения във връзка с изпълнение на решения на Европейския съд по правата на човека по групата дела „ОМО Илинден и други срещу България“ и др.

По 52 преписки са изготвени проекти за становища и писма-отговори от името на главния прокурор и заместниците му при ВКП, като значителна част от тях (15) са образувани по искания от граждани и юридически лица за сезиране на Конституционния съд, с оглед правомощията му по чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ

ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА ПРОКУРАТУРАТА И НА РАЗСЛЕДВАЩИТЕ ОРГАНИ

Степента на реализация на приоритетите през 2024 г. намира израз в резултатите от дейността на прокуратурата и на разследващите органи, отразени в доклада.

Продължава прилагането на предприетите мерки в ПРБ за преодоляване на затрудненията, свързани с кадровото и квалификационното осигуряване на окръжните прокуратури, съобразно възложената им компетентност след закриването на специализираните съдилища и прокуратури. Не е приключило оптимизирането на организацията за постигане на необходимата специализация при съществуващия щатен и персонален състав на окръжните прокуратури, съобразно възстановената компетентност в областта на противодействие на организираната престъпност и на корупционните престъпления.

Остава актуален въпросът за оптимизацията на натовареността на магистратите в окрупнените районни прокуратури и след промяната на Правилата, приети от ПК на Висшия съдебен съвет.

Продължава със забавяне²⁴⁶ актуализацията на методическите актове съобразно настъпилите нормативни, структурни и организационни промени и в съответствие с констатациите и препоръките както от вътрешния преглед на методическото осигуряване и междуинституционалното взаимодействие, така и от взаимни оценки и партньорски проверки, свързани с противодействие на организираната престъпност, корупцията, изпирането на пари и финансирането на тероризъм.

Трайно се поддържа високо ниво на международноправното сътрудничество. Подобрява се взаимодействието с Европейската прокуратура.

Активна е дейността за своевременно констатиране на противоречива и неправилна съдебна практика с оглед упражняване на правомощия от главния прокурор за сезиране на компетентния върховен съд.

И през настоящия период интензивно се прилагат организационни мерки от и.ф. главен прокурор за подпомагане и утвърждаване на контрола от административните ръководители по реда на Закона за съдебната власт за предотвратяване на неоснователно забавяне на преписки и дела, както и за законосъобразно прилагане на мерките за процесуална принуда – траен положителен фактор в противодействие на престъпността.

Продължават организационните усилия за по-пълноценно използване на професионалния капацитет на следователите, когато са налице съответните процесуални предпоставки.

Стимулира се активното методическо подпомагане от горестоящите прокурори, вкл. чрез упражняване на екипния принцип на работа по преписки и дела, като се създадоха организационни предпоставки за оказване на засилена методическа помощ.

Осъществяването на аналитична дейност по наказателносъдебния надзор за своевременното установяване на обективните и субективни причини за връщане на делата от съда на прокуратурата и за постановяване на оправдателните съдебни актове е траен процес.

Полагат се организационни усилия за подобряване на комуникацията между представителите на ПРБ и обществеността със съсредоточаването ѝ върху упражняването на конституционно установените правомощия на прокурорите и следователите и резултатите от това.

²⁴⁶ Предвид конституционните промени със ЗИДКРБ (обн. ДВ, бр. 106 от 2023 г.) и Решение на Конституционния съд № 13 от 26 юли 2024 г. по конституционно дело № 1/2024 г., и новите законодателни промени със ЗИДЗСВ (обн. ДВ, бр. 6 от 21.01.2025 г.), които налагат допълнителен преглед и актуализация.

Приоритети в дейността на Прокуратурата през 2025 г.

- Оптимизиране на надзора, упражняван от наблюдаващите прокурори върху работата на разследващите органи, и специално върху дейността на разследващите инспектори от Комисията за противодействие на корупцията, предвид същественото им натоварване след промяната на материалната компетентност и практическото стартиране на работата им. Продължаване на организационните усилия за пълноценно използване на професионалния капацитет на следователите, предвид нормативните възможности по НПК.

- Продължава да е постоянен приоритет ефективното упражняване на контрол от административните ръководители по реда на Закона за съдебната власт, с оглед недопускане на неоснователно забавяне на писма и дела по субективни причини.

- Трайно полагане на целенасочени усилия за ефективно провеждане на наказателните производства особено за престъпления с причинена смърт, в т.ч. специално и при транспортните престъпления; организираната престъпност и корупционните престъпления; домашното насилие; трафика на хора; престъпленията от омраза; изпирането на пари и финансирането на тероризъм.

- Продължаване на организационните усилия във Върховната касационна прокуратура и административните отдели в териториалните прокуратури след проведената структурна реформа на прокуратурата от края на 2023 г., както и съобразно новонастъпилите законодателни промени за законосъобразно упражняване на правомощията на прокурорите по административно-съдебния надзор и за защитата на законовите интереси на гражданите при участие в дела по закон.

- Фокусиране на аналитичната дейност за установяване на обективните и субективни фактори, обосноваващи обема на постановените откази и прекратяване на наказателните производства от прокурор и особено за някои видове престъпления (домашно насилие, корупция, изпиране на пари и др.).

- Интензивна актуализация на методическите актове съобразно конституционните и други нормативни, структурни и организационни промени и в съответствие с констатациите и препоръките от взаимни оценки и партньорски проверки.

- Трайно поддържане на достигнатото високо ниво на ефективно международноправно сътрудничество и на взаимодействието с Европейската прокуратура. Активно съдействие за неосъществено до момента нормативно и организационно обезпечаване на междуинституционалното сътрудничество с компетентните органи съобразно Закона за противодействие на корупцията, включително и взаимодействието с контролните и другите правоприлагащи органи.

- Продължаване на целенасочените усилия за минимизиране на осъществяването на предпоставките, обосноваващи осъждане на прокуратурата по ЗОДОВ за причиняване на вреди, свързани с провежданите наказателни производства.

- Постигане на оптимална публична комуникация на ПРБ с обществеността при строго спазване на изискванията за прозрачност и отчетност, като продължи да се акцентира на ефективността на упражняването на конституционно установените правомощия на прокурорите и следователите.

И.Ф. ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

БОРИСЛАВ САРАФОВ